

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 838
Παρασκευή
11 Μαρτίου 2005
Τιμή: 4 Ευρώ

05 ΣΕΠ. 2005

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΡΕΧΟΥΝ...
ΓΙΑΤΙ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑ,
ΤΥΠΟ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ...

- Εκκλησία και Διχασμός
- Γιωργάκης: Είμαι λίγος για τόσα σκουπίδια...
- Δικαστές και έμποροι όπλων
- Η Ψυττάλεια της λάσπης
- Η Παλαιστίνη μετά την εκλογή Αμπάς

ΕΧΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ...

Το ταξίδι Καραμανλή
στην... Δαρδανία

ISSN 1108-9822

9 771108 982000

10>

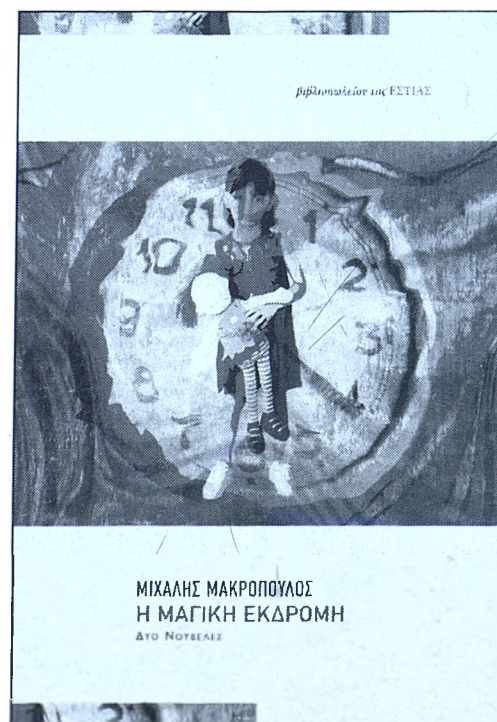
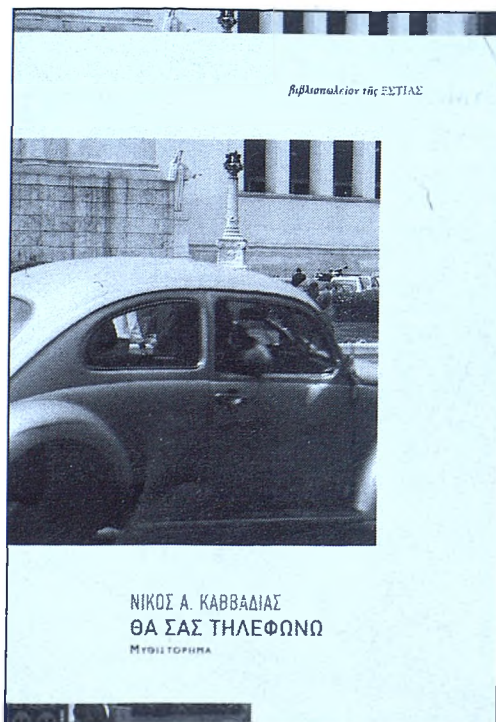
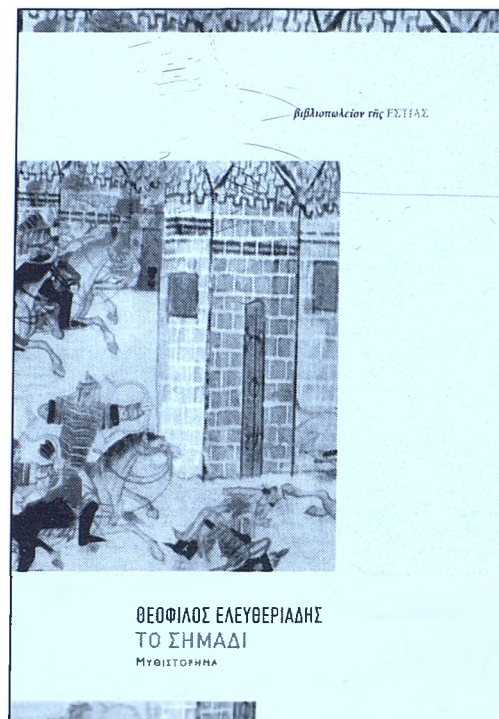
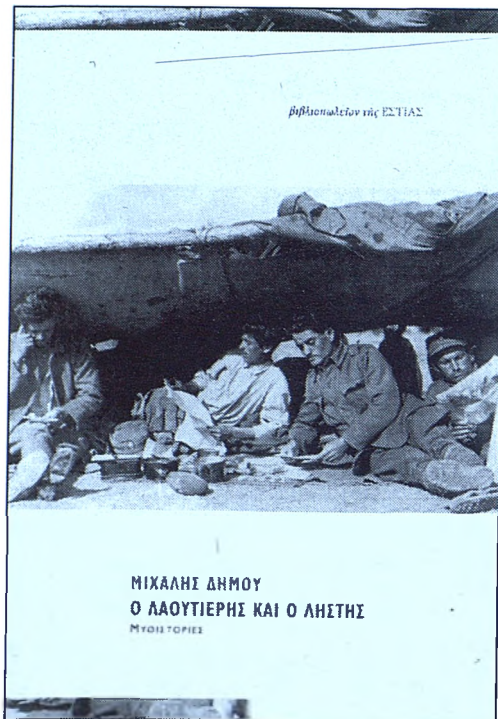
Κ.ΚΟΥΦΟΠΟΡΤΟΣ2053

Πάμε σαν άλλοτε...

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

1 8 8 5 - 2 0 0 5

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

info@hestia.gr • www.hestia.gr

Περίοδος Β' • Έτος 32ο • Τεύχος 838

Παρασκευή 11 Μαρτίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anli.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κλπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Πάμε σαν άλλοτε...	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: «Ημάρτομεν, ηνομήσαμεν, ησεβήσαμεν»	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	13
• Άκης Κοσώνας: Γιωργάκης: Είμαι λίγος για τόσα σκουπίδια...	14
• Βασίλης Μαρουλάς: Ψυχραιμία	17
• Γ.-Κ. Αικατερινάδης: Η συμμετοχή ιεραρχών στον εθνικό διχασμό 1916-17	18
• Ρεπόρτερ: Των οικιών ημών εμπιμπραμένων...	22
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Το «Τσιμπούρι» του ΧΥΤΑ	25
• Ουρανία Οικονόμου: Ψυτάλεια... μετά 20 έτη	26
• Ρεπόρτερ: Οι έμποροι όπλων δεν διώκονται	28
• Ρεπόρτερ: ΕΡΤ: Η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα Α.Ε.	30
• Τάκης Διαμαντής: Εκλογές στα Σκόπια	32
• Τάκης Διαμαντής: Η περιοδεία Καραμανλή στα Βαλκάνια	33
• Χ. Νησιώτης: Το ταξίδι Καραμανλή στη Δαρδανία	36
• Σ. Λέτσιος: Συνέντευξη με την Έτι Λίβνι	38
• Peter Lagerquist: Τι υπόσχεται η Διάσκεψη του Σαρμ ελ-Σείχ;	40
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	43
• Γ. Ανδρειωμένος: Ο ποιητής Κώστας Κουλουφάκος	45
• Δημ. Χαρίτος: Κ. Γιάνναρης, Όμηρος	49
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Θέατρο της Άνοιξης, Άνθρωποι και ποντίκια	50
• Ειρήνη Μουντράκη: <i>ΟΛΑ ΚΑΛΑ</i> στο Γουδί	51
• Βαγγέλης Ηλιόπουλος: Κάτι συμβαίνει στο Ιράν	52
• Μάνος Στεφανίδης: Έτσι είναι, αν έτσι νομίζετε	54
• Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν: Καλλιτεχνικά νέα από το Παρίσι	56
• Δημήτρης Φιλίππιδης: ARCHILAB.jp	58
• Στ. Προτεστάκις: Εκδοτική αυθαιρεσία και αξιοπρέπεια	60
• ΒΙΒΛΙΟ	61
• Απόστολος Διαμαντής: Φίλιππος Ηλιού	65
• Και λοιπά από τον Χρήστο Νησιώτη	66

Εξώφυλλο: Κώστας Κουφογιώργος

ΠΑΜΕ ΣΑΝ ΑΛΛΟΤΕ...

ΔΟΘΗΚΕ στο Χίλτον η με πολλές προσδοκίες αναμενόμενη συνέντευξη του πρωθυπουργού κ. Καραμανλή. Είναι αλήθεια ότι αισθανθήκαμε τον τελευταίο καιρό πάρα πολλές φορές την ανάγκη για συνεντεύξεις του πρωθυπουργού: Σε στιγμές που αιωρούντο πολλά ερωτηματικά και που αποδεικνύονται αποφασιστικές για την πορεία του τόπου. Ας είναι. Η συνέντευξη δόθηκε και τώρα πρέπει να σκεφτούμε για όσα ο κ. Καραμανλής μας είπε αλλά και για όσα δεν μας είπε ακόμα· τα υπαινίχθηκε όμως.

ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΧΩΡΗ αίθουσα παρατηρήσαμε πολλά, πάρα πολλά πρόσωπα. Ήταν όλοι εκεί. Άνθρωποι που διαφεντεύουν τα πολιτικά και τα οικονομικά πεπρωμένα του τόπου. Άνθρωποι που δεν πολυφαίνονται στο καθημερινό προσκήνιο αλλά είναι εκείνοι που κινούν τα νήματα. Είδαμε μάλιστα ανάμεσα σ' αυτούς και κάποιους κοινούς ποινικούς απατεώνες που δεν λείπουν στις καλές χαρές... Ας είναι.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ήταν μια προεκλογική ομιλία, ή μήπως δεν ήταν; Τα «θα» πάντως ήταν πολλά, όπως και τα «στοιχήματα» και οι «δεσμεύσεις». Όλοι κατάλαβαν ότι και ο ίδιος αντιλαμβάνεται πλέον ότι η κυβέρνησή του δεν τα πάει και τόσο καλά. Εξ ου και οι αλληπάλληλες αναφορές του σε πρώτο πρόσωπο. Κανείς όμως δεν έχει αμφισβητήσει σοβαρά μέχρι τώρα τη φερεγγυότητα του κ. Καραμανλή. Αυτό που επικρίνουν όλοι είναι η αναποτελεσματικότητα και η έλλειψη συντονισμού της κυβέρνησής του, όπως και η προφανής ανεπάρκεια αρκετών μελών της. Για μια ακόμα φορά ο κ. Καραμανλής προσπάθησε να παρακάμψει αυτή την κατάσταση, αναλαμβάνοντας την ευθύνη ο ίδιος για την υλοποίηση των προεκλογικών δεσμεύσεων του κόμματός του. Ίσως να έπαισε αρκετούς. Όχι όμως όλους όσους έπειθε τις προηγούμενες φορές.

ΚΑΝΕΙΣ δεν περιμένε θεαματικά αποτελέσματα από μια κυβέρνηση που βρίσκεται στην εξουσία ένα μόνο χρόνο ύστερα από την εικοσαετία ΠΑΣΟΚ. Δεν τους απασχολεί επίσης και τόσο πολύ τι είναι πολιτικά εφικτό και τι δεν είναι. Αυτό που θα κρίνει τελικά την κυβέρνηση Καραμανλή είναι αν θα υλοποιήσει τη βασική της προεκλογική δέσμευση, την καταπολέμηση δηλαδή της «αυτοκρατορίας της διαφθοράς». Με εξαίρεση τον πόλεμο κατά του Μπόμπολα η κυβέρνηση Καραμανλή έκανε ελάχιστα στο θέμα αυτό και παρακολουθούμε το «Σύστημα ΠΑΣΟΚ» να μεταλλάσσεται σιγά-σιγά σε «Σύστημα ΝΔ». Πού να βρίσκονται άραγε και τι κάνουν οι άλλοι τέσσερις από τους πέντε «νταβατζήδες» που κατήγγειλε ο κ. Καραμανλής; Πού είναι οι «βαθιές τομές» και η «επανίδρυση του κράτους»; Μέχρι τώρα δεν είδαμε να αναλαμβάνεται καμία από τις μεγάλες πρωτοβουλίες που χρειάζεται ο τόπος στην οικονομία, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, για να βγει από το σημερινό τέλμα. Ούτε είδαμε το όραμα και την προοπτική και κυρίως την κάθαρση και την απαλλαγή από τα δαιμόνια του παρελθόντος – τα οποία συνεχίζουν να μαινοβογαίνουν σε υπουργικά γραφεία σιγοσφυρίζοντας αδιάφορα.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ αμφιβολία ότι ο τόπος βρίσκεται εδώ και καιρό σε μια δυναμική κάθαρσης και σε μια διαδικασία υπέρβασης της σοβούσης επί δεκαετία –τουλάχιστον– κοινωνικοπολιτικής κρίσης, έστω με τους φιλελεύθερους όρους και με τη συγκρατημένη πολιτική της ΝΔ. Αυτή η δυναμική που ξεκίνησε από την καταγγελία των αρχιτεκτόνων της διαπλοκής, πέρασε στα σκάνδαλα των αμυντικών δαπανών, διατύπωσε το προφίλ του βασικού μετόχου, είναι σήμερα η υπεύθυνη για το ξεκαθάρισμα στους χώρους της Δικαιοσύνης και της Εκκλησίας. Ας μην το ξεχνάμε αυτό. Παρουσιάζεται μια μοναδική ευκαιρία για τη νέα κυβέρνηση να αφουγκραστεί το βαθύτατο αίτημα ολόκληρης της κοινωνίας για οξυγόνωση των διεφθαρμένων θεσμών ώστε να λειτουργήσει το κράτος δικαίου στον τόπο. Αλλά δεν φαίνεται ότι το τολμά.

Η ΝΔ ως μετάλλαξη της παραδοσιακής δεξιάς και ως παράταξη που θέλει να καταλάβει το χώρο του κέντρου, επαγγέλλεται επανίδρυση του κράτους και εξυγίανση της δημόσιας διοίκησης. Αλλά αυτά δεν τολμήθηκαν. Από την άλλη, ο ένας χρόνος Νέας Δημοκρατίας δεν εσήμανε πολλά πράγματα από πλευράς οικονομικής ανάπτυξης, παραγωγικότητας, μείωσης των εισαγωγών, αύξησης του ΑΕΠ, ή τιθάσευσης του δημόσιου χρέους. Η επίκληση της λαίλαπας του ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να ισχύει άλλο ως μόνιμη επωδός κάθε κυβερνητικού επιχειρήματος και ως άλλοθι για την ατολμία ή την ανικανότητα.

Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ φαντάζει σαν ένα παλτό παλιομοδίτικο, με στενούς τους ώμους, φαρδιές τις τσέπες, το οποίο χρειάζεται μεταποίηση αν θέλει να φορεθεί σε όλη την τρέχουσα τετραετία με στοιχειώδεις προϋποθέσεις να είναι του συρμού, δηλαδή να λειτουργήσει εκσυγχρονιστικά για τον τόπο. Και ο πρωθυπουργικός λόγος ακούγεται στους ήχους του παλιού τραγουδιού: *Πάμε σαν άλλοτε...*

αντί

ΤΕΡΜΑ ΟΙ ΧΛΙΔΕΣ ΤΟΥ
ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ...

ΑΠΟ'ΔΩ ΚΑΙ ΠΕΡΑ ΚΑΘΕ
ΠΑΣΟΚΟΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ
ΤΟ ΣΚΟΥΠΙΣΜΑ ΘΑ
ΣΤΡΩΝΕΙ ΚΑΙ ΤΟ
ΚΡΕΒΑΤΙ ΤΟΥ...

Κ.ΚΟΥΦΟΓΙΩΡΓΟΣ53

«Ημάρτομεν, ηνομήσαμεν, ησεβήσαμεν» – πλην κανείς δεν μας κουνά!

ΤΡΙΑ εσωτερικά πολιτικά γεγονότα σημάδεψαν, κατά βάση, το ρέον Δεκαπενθήμερο: α) Το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, ένα χρόνο μετά την πώση του ΠΑΣΟΚ από την εξουσία, β) Η συνέντευξη του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή, στην Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου, ένα, επίσης, χρόνο μετά την άνοδο της Νέας Δημοκρατίας στην εξουσία, και γ) Η ορκωμοσία (αύριο Σάββατο) του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, Κάρολου Παπούλια, παρουσία του αρχιεπισκόπου κ. Χριστόδουλου Παρασκευαΐδη.

ΓΙΑ ΤΟ συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, πολλά –και διαφορετικά– τα σχόλια. Για τον *Ελευθερο Τύπο*, λόγου χάρη, ο Γ.Α. Παπανδρέου «πήρε το ΠΑΣΟΚ, αλλά ουδείς κατάλαβε τι θα το κάνει», σε αντίθεση με την *Ελευθεροτυπία* η οποία έσπευσε να χαιρετίσει την «ανανέωση και στα πρόσωπα, όπως προέκυψε από το συνέδριο». Απώδειξη: «Από τα 150 μέλη του νέου Εθνικού Συμβουλίου (τα άλλα 150 μετέχουν εξ οφίτσιο) περίπου τα μισά εκλέγονται για πρώτη φορά». Άλλη, ωστόσο, είναι η εικόνα που δίνει, και άλλα τα ερωτήματα που θέτει ο Ι.Κ. Πρετεντέρης, από τις στήλες του *Βήματος*: Το ότι χάνει η κυβέρνηση –γράφει– είναι κατανοητό. Γιατί, όμως, χάνει και το ΠΑΣΟΚ; Ο αρθρογράφος επιμένει ότι από το ΠΑΣΟΚ λείπει η «κεντρική ιδέα». Τι ακριβώς επαγγέλλεται ο Γ.Α. Παπανδρέου; Αν επαγγέλλεται την ανασύνταξη του ΠΑΣΟΚ σε μια παραδοσιακή βάση, τότε ορθώς επιστρατεύθηκε ο Λαλιώτης· αν, αντιθέτως, επαγγέλλεται την ανανέωση, τότε τι βοηθάει η επανεμφάνιση του Λαλιώτη; Όσο για τις ανοιχτές και δημοκρατικές διαδικασίες, ο αρθρογράφος αναφέρει ότι ο Παπαν-

δρέου τις έκανε σημαία του και τις εφάρμοσε απολύτως στο συνέδριο. «Τώρα (όμως) τον πιέζουν να στείλει περίπατο όσα έλεγε και να κατεβάσει λίστα για το Πολιτικό Συμβούλιο, να διορίσει παρατρεχάμενους συμβούλους, κ.ά.». Και ο αρχισυντάκτης του *Βήματος* καταλήγει: «Καμιά αντίρρηση να αρχίσει διορισμούς, δεν είναι τραγικό. Αλλά τότε γιατί διαφήμιζαν τόσο καιρό άλλες διαδικασίες;»

ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες για το ποιοι θα περιληφθούν ή ποιοι θ' αποκλεισθούν από το νέο Πολιτικό Συμβούλιο. Πάντως, μέσα στους «ΙΝ» φέρονται στελέχη που στηρίζαν πλήρως τον Γ.Α. Παπανδρέου, τον προηγούμενο χρόνο (Θ. Τσούρας, Φ. Πετσάλνικος, Χ. Καστανίδης, Χρ. Παπουτσης, Μαρία Δαμανάκη, κ.ά.), ενώ μάλλον δεν θα περιληφθούν στελέχη όπως ο Γ. Παπαντωνίου, Α. Τσοχατζόπουλος, κ.ά.

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΗΠΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ» ΣΤΗΝ «ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ» ΚΑΙ ΠΕΡΑΝ ΟΥΙ

ΕΞΙΣΟΥ αντιφατικά ήταν τα σχόλια και για τις «νέες προγραμματικές δηλώσεις του Καραμανλή» – όπως χαρακτηρίστηκαν οι ανακοινώσεις του, στο πλαίσιο της συνέντευξης Τύπου. Κατά την *Αυγή*, λόγου χάρη, η πολιτική άνοση της δικομματικής συμφωνίας για την προεδρική εκλογή, επέτρεψε στον Καραμανλή να μεταθέσει το κέντρο βάρους του συνθήματος «ήπια προσαρμογή», από το επίθετο «ήπια» στον ουσιαστικό στόχο της «προσαρμογής». Η μετάθεση αυτή, όμως, κατά την ίδια εφημερίδα, συνεπάγεται νέα μέτρα στις εργασιακές σχέσεις και περαιτέρω προσαρμογή στις νεοφιλελεύθερες

επιλογές.

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με την *Αυγή*, η *Καθημερινή* προτίμησε να δώσει έμφαση στις «μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές για το 2005 που εξήγγειλε ο κ. Καραμανλής» και οι οποίες (μεταξύ άλλων) περιλαμβάνουν τρία σενάρια για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Κατά τα άλλα, ο πρωθυπουργός αναφέρθηκε στην «αυτοκρατορία των ελλειμμάτων» που βιώνει η σημερινή κυβέρνηση και στις «δύσκολες συνθήκες» μέσα στις οποίες πρέπει να εργασθεί, με ορίζοντα τετραετίας.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΕΥ, όλα είναι έτοιμα για την αυριανή ορκωμοσία του κ. Κάρου Παπούλια, ενώπιον του Μακαριωτάτου και Αγιοτάτου κ. Χριστόδουλου, ο οποίος, την εβδομάδα αυτή, το έριξε στις «Αγρύπνιες»... Και η μεν «αγρύπνια» βρίσκεται (μεταξύ άλλων) στη γνωστή προτροπή του αποστόλου Μάρκου «αγρυπνείτε και προσεύχεσθαι, ουκ οίδατε γαρ πότε ο καιρός εστί» (ενδεχομένως και για υποβολή παραιτήσεως!), αλλά, αντί προσευχής και μετανοίας, ο κ. Χριστόδουλος κατακεραυνώνει τους εχθρούς της εκκλησίας, οι οποίοι ζητούν –άκουσον! άκουσον!– τον χωρισμό της εκκλησίας από το κράτος, την καθιέρωση (ως υποχρεωτικού) του πολιτικού γάμου και την «νομιμοποίηση της συμβίωσης των φιλομοφύλων ζευγαριών»! Κατά τα άλλα, βεβαίως «ημάρτομεν, ηνομήσαμεν, ησεβήσαμεν», αλλά αυτός δεν είναι λόγος, βέβαια, για να παραπεμφθούν αρχιμανδρίτες ή δεσποτάδες στα δικαστήρια και να διασύρεται το όνομα της εκκλησίας – συνεπώς δεν μας χρειάζεται ούτε κάθαρση, ούτε αυτοκάθαρση.

ΠΑΝΤΩΣ, ΩΣ ΤΗΝ ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, μόνον η

κοινοβουλευτική ομάδα του Συνασπισμού ανακοίνωσε ότι θα αποχωρήσει, από την αίθουσα της Βουλής, κατά τη διάρκεια της ορκωμοσίας του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, προκειμένου να διαμαρτυρηθεί για μια διαδικασία που «θέτει τους πολιτειακούς θεσμούς υπό τη σκέπη του θρησκευτικού όρκου και των παραγόντων της Ιεραρχίας». Παράλληλα, ο Συνασπισμός κατέστησε σαφές ότι η διαμαρτυρία του αυτή καθόλου δεν μειώνει «τον αυτονόητο σεβασμό μας προς το πρόσωπο του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, στον οποίο ευχόμεθα κάθε επιτυχία, καθώς και προς τη Βουλή και το προεδρείό της».

ΤΑ ΣΥΡΙΑΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΦΕΥΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ – ΠΟΤΕ ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

ΚΑΙ ΕΝΩ τα συριακά στρατεύματα («μαζί και οι συριακές μουσικές υπηρεσίες») ετοιμάζονται ν' αποσυρθούν από τον Λίβανο, με τον Μπους να δηλώνει ότι η αποχώρηση αυτή δεν επιδέχεται καμιά αναβολή, εντύπωση προκαλεί η «μετριοπαθής» (;) στάση του βρετανού υπουργού Εξωτερικών Τζακ Στρο, ο οποίος αισθάνθηκε την ανάγκη να διευκρινίσει ότι η Βρετανία επιθυμεί «γρήγορη, αλλά σταδιακή απόσυρση των συριακών δυνάμεων», δίνοντας στη Δαμασκό «ένα περιθώριο ευελιξίας και αξιοπρεπούς αναδίπλωσης»...

Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ στάση δεν εκπλήσσει. Με τον Μπους να «παραχωρεί» τον Λίβανο στη Γαλλία (εξ ου και τα συνθήματα της Χεζμπολλάχ κατά των ΗΠΑ, του Ισραήλ και της Γαλλίας...), το Λονδίνο επιχειρεί κάτι να αποσπάσει από τη Δαμασκό, επικαλούμενο λόγους «αξιοπρεπούς αναδίπλωσης», κ.λπ. Πάντως, και σε ό,τι αφορά τα «καθ' ημάς», ούτε η Ουάσιγκτον, ούτε η Γαλλία, ούτε η Βρετανία διανοήθηκαν (ευκαιρίας δοθείσης...) να ζητήσουν την αποχώρηση και των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο! [Ούτε καν να στηρίξουν, έστω, την πρόταση του Τ. Παπαδόπουλου για την επιστροφή της Αμμοχώστου στους πρώην κατόικους της – όσο και αν το «δαιμόνιο» της ελληνοτουρκικής διπλωματίας, επί χρόνια, απέρριπτε σχετική «προσφο-

ρά» από πλευράς Ντενκτάς, από φόβο μήπως και «αμμοχωστοποιηθεί το Κυπριακό»!] Πάντως, το μόνο βέβαιο, μέχρι στιγμής, είναι μια πρώτη συνάντηση του γενικού γραμματέα του ΑΚΕΛ, Δ. Χριστόφια, με τον νικητή των εκλογών στα κατεχόμενα Μεχμέτ Αλί Ταλάτ (στη Λευκωσία) και η συνάντηση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, στη Μαδρίτη, με θέμα το Κυπριακό.

ΟΙ ΔΥΟ αυτές συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν ενώ η Άγκυρα εξακολουθεί να υποστηρίζει ότι η υπογραφή του πρωτοκόλλου επέκτασης της Τελωνιακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας δεν συ-

νεπάγεται και αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Κατ' επέκταση: Ούτε τα αεροσκάφη ούτε τα πλοία της Κυπριακής Δημοκρατίας θα έχουν πρόσβαση στα αεροδρόμια και τα λιμάνια της Τουρκίας! Και η μεν Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαμήνυσε ήδη στην Άγκυρα ότι επιφυλάξεις του είδους αυτού δεν νοούνται στο πλαίσιο μιας διεθνούς συνθήκης. Το ερώτημα που αιωρείται είναι: Τι θα σκαρφιστούν πάλι οι Βρετανοί ή οι Αμερικανοί, προκειμένου να προωθήσουν μια δική τους διπλωματική «μέση λύση», εις βάρος πάντοτε της Λευκωσίας.

ANTHΝΩΡ

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

PASOKIES

- Πασκοκουναεδριακά.
- Οι πρόεδροι αλλάζουν, αλλά το κιτς παραμένει ως σταθερή (τους) αξία.
- Είδατε το δέντρο που στις ρίζες του αναγραφόταν το μεγαλοφυές σύνθημα «αλλάζουμε το ΠΑΣΟΚ για να αλλάξουμε την Ελλάδα»;
- Και καλά για το μαγαζί τους. Δικό τους είναι, ας το κάνουν ό,τι θέλουν.
- Αλλά με την Ελλάδα;! – με το συμπάθιο, κύριε Κουνάλακη μας.
- 20 χρόνια «αλλαγής» πήραμε και δε θέλουμε άλλο.
- Πώς το 'λεγε παλιότερα ο Τζιμάκος;
- Όχι άλλο Νταλάρα, Πάριο κι Αλεξίου!
- Εμείς θα λέγαμε: Όχι άλλους Παπανδρέου, Βέλτοσ και Διαμαντοπούλου!
- Άκου στα φύλλα του δέντρου να μας πλάσσουν έννοιες όπως η ισότητα, η αλληλεγγύη, η ελευθερία και η πρόοδος...
- Ποιοι, μπρε μπαλασάκοι, θα τα κάνουν όλα αυτά;
- Η Συλβάνια, ο Πρωτόπαπας κι ο Βούγιας;
- Μόλις εισήλθε στο πάρτι ο τ. καταλληλότερος, ο ντισκ τζόκεϊ έπαιξε τον «μέτοικο».
- Σατανική σύμπτωση ή μήνυμα προς ναυτιλλομένους: Βερελή, Χριστοδουλάκη, Χρυσοχοϊδή και λοιπούς εκσυγχρονιστές;
- Αλλά και σε γήπεδο τάε κβο ντο το πάρτι;

Νέα Φιλαδέλφεια, Νέα Σμύρνη, Νέα Πέραμος, Νέα Καρβάλη... Πρόσφυγες που έστησαν νέα σπιτικά κρατώντας τ' όνομα του τόπου τους.

Νέο ΠΑΣΟΚ. Πολιτική πατρίδα για πολιτικούς πρόσφυγες σαν τον Στέφανο Μάνο, κατόπιν δήλωσης του ιδίου.

Σχολική εκδρομή του Ανδρουλάκη με την γαλαρία να τραγουδά «επεράσαμε' όμορφα, όμορφα, όμορφα».

Γνώση, Ελευθερία, Ανάπτυξη, Δικαιοσύνη, Πρόοδος, Αλληλεγγύη σ' ένα δέντρο που φυλλορροεί. Συνέδριο-ευχετήρια κάρτα.

Κι εμείς με τη σειρά μας να ευχηθούμε μ' ένα καλό γαμπρό.

Η ευχή της κοινωνικής συνοχής επιστρέφεται ως ακατανόητη.

Είπε ο Γιώργος: «Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ. Είμαστε σ' αυτό το Συνέδριο, και είναι Συνέδριο σταθμός, αφετηρία για την νέα εποχή, για το ΠΑΣΟΚ στον 21ο αιώνα».

Kalomoira speaking.

Συνέδριο γεμάτο πρωτοτυπίες. Εμφάνιση Λαλιώτη. Καρμπόν εμφάνισης Σουφλιά στο συνέδριο της ΝΔ.

Ω, τι έκπληξη!

Με τον δολοφόνο να επιστρέφει πάντα στον τόπο του εγκλήματος. Ως τι χαιρέτισε ο Σημίτης; Αυτός ακόμη νομίζει ότι όλα τα έκανε σωστά και το ΠΑΣΟΚ έπεσε εξαιτίας των παγκόσμιων δυσμενών συγκυριών.

Πάρε μια χλαπάτσα με το ΛΑΦΚΑ. Πάει τζάμπα η πρώτη καταγγελτική ημέρα του συνεδρίου.

PASOK SHOW

Όσο άσχημα κι αν το χειρίστηκαν οι απίθανοι, τουλάχιστον το χειρίστηκαν.

Κι ο Παπαντωνίου να μιλάει για πανικόβλητες κινήσεις της κυβέρνησης. Βεβαίως υπέρ των συνταξιούχων, αλλά πανικόβλητες. Διότι το παν στην κατά ΠΑΣΟΚ εξουσία ήταν η ψυχραιμία.

Επιστρέφεται και η κοινωνική λογοδοσία. Αν ήταν δωσιλογία, θα την κρατούσαμε.

Μίλησε ο Γιώργος: «Για ένα νέο διεθνισμό», και αναφερόμενος στις ΗΠΑ είπε ότι «δεν πρέπει να τις δαιμονοποιούμε, αλλά εκείνο που χρειάζεται είναι οι δυνάμεις της προόδου στην Ευρώπη να παλέψουν για να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους, που αφορούν το μέλλον του πλανήτη. Η Ευρώπη και η Αμερική μπορούν και πρέπει να συνεργαστούν».

Στην απονομή των Όσκαρ ο Κλιντ Ίσγουντ ευχαρίστησε τη μαμά του που βρισκόταν στην αίθουσα. Αν δεν κάνει κι ο Γιώργος το ίδιο στη δική του μαμά –διότι είναι ικανός να ευχαριστήσει τη μαμά του Κλιντ Ίσγουντ–, οι Αμερικανοί σίγουρα θα το θεωρήσουν απρέπεια.

Συνέδριο ανανέωσης. Δίχως κουβέντα για το Χρηματιστήριο, τις προμήθειες, τον εναγκαλισμό με τα μεγάλα συμφέροντα. Λόγια αόριστα, κιτρινωμένα, φθινοπωρινά, περί λαθών και λαθμένων εκτιμήσεων.

Συγγνώμη καμιά.

Παλιά την ιστορία την έγραφαν οι παρέες. Σήμερα τη γράφουν οι συμμορίες.

Βασίλης Μαρουλάς

ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

Την θεσμοθέτηση από τα δικαστήρια του χαρακτηρισμού –με ηθική σημασία και βαρύτητα– «αχρείος» και «ανάξιος» για όσους δικαστές παρανομούν, πρότεινε ο Κωστής Στεφανόπουλος. Σκληρή και ειλικρινής η γλώσσα που χρησιμοποίησε ο απερχόμενος Πρόεδρος, αλλά αυτού του είδους οι χαρακτηρισμοί αποσκοπούν απλά να προσφέρουν μια πρόσκαιρη ικανοποίηση στο «κοινό περί δικαίου αίσθημα». Το ζήτημα είναι να δημιουργήσουμε συνθήκες νόμιμης διαπόμπευσης πάνω στην οποία θα αναδεικνύεται μια νέα ομάδα αδιάφθορων τιμωρών, που θα επιζητούν περισσότερες αρμοδιότητες, και που πιθανώς να προχωρούν ακόμη και σε παραβίαση των ατομικών ελευθεριών; Αφού το σύστημα είναι διεφθαρμένο, τότε ας το εντείνουμε το κυνήγι των νέων «μαγισμών»...

Σως

ΧΛΩΡΙΝΗ ΚΛΙΝΕΞ

«Καθάρισε ο Καραμανλής» ανέγραψαν οι της συμπολιτεύσεως εφημερίδες με αφορμή την πρωτοβουλία του πρωθυπουργού για το Λάφκα. Πώς όμως έγινε ακριβώς αυτό, ρε παιδιά; Δεν αργήσαμε να το βρούμε. Την απάντηση είχε η Χώρα του Τράγκα: «Ένας χρόνος μπουγάδα με μπλε λουλάκι» (!!!). Προσοχή, παιδιά, μην ξεβιάσουν τα ρούχα...

PASOKIES

- Οι περισσότεροι κρατικοδίαιτοι πασοκάνθρωποι, σε ανταγωνίσμα κυβικά με τους ιεράρχες, θα ταίριαζαν περισσότερο σε γήπεδο σούμο...
- Ευελιξία στην αγορά ζήτησε, με το δάχτυλο απειλητικά, ο Giorgos.
- Μετά τους απασχολήσιμους, τα ελαστικά ωράρια και την κατάργηση των στοιχειωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων τι απομένει;
- «Σεισμός, σεισμός, σοσιαλισμός» κραύγαζαν τα μειράκια του ΠΑΣΟΚ.
- Τον τόνο έδιναν όσα δεν πρόκαναν να τρουπώσουν στο δημόσιο.
- Εντάξει για το προσδοκώμενο βόλεμά σας, boys and girls, αλλά όχι και σοσιαλισμός!
- Ο Ανδρέας, είπε ο υιός, ήταν πάντα περήφανος για τη νεολαία.
- Ήταν όμως και για τον Κουτσόγιωργα, τον Κοσκωτά και άλλους πολλούς.
- Είπε ακόμα, ο υιός, ότι θα μάθει ζειμπέκικο στον επίσημο προσκεκλημένο του, τον Ισμαήλ Τζεμ.
- Τρέμε Μεταξόπουλε του Fame Story!
- Τρίζει η καρέκλα σου!
- Τα επιτεύγματα των σοσιαλιστών απαρτίθησε, ο υιός.
- Ίσως αυτοί που του έγραψαν το λόγο να ξέχασαν ορισμένα στοιχεία.
- Τους τα υπενθυμίζουμε.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΔΕΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝΤΑΙ

Αναφερόμενος στο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, ο κ. Καραμανλής τόνισε ότι η Νέα Δημοκρατία είχε επιδιώξει στο παρελθόν «με νύχια και δόντια» τη διερεύνησή του και ότι τώρα έφθασε στην άσκηση ποινικής δίωξης, επειδή «βούληση» του ιδίου και της κυβέρνησής του είναι «να μην μένει τίποτα στην αδιαφάνεια».

Ποια είναι η πραγματική αλήθεια; Την ίδια μέρα με τη συνέντευξη του πρωθυπουργού, η *Καθημερινή* αποκάλυψε ότι ο εισαγγελέας Εφετών Ι. Χρυσός ζήτησε την παραπομπή σε δίκη του πρώην προέδρου και των πρώην μελών του Δ.Σ. της ΔΕΚΑ με το αιτιολογικό ότι πριν από τις εκλογές του 2000 αγόρασαν μετοχές κρατικών εταιρειών, προκαλώντας τεχνητή ρευστότητα, ενώ στη συνέχεια οι τιμές των μετοχών έπεσαν, με αποτέλεσμα το δημόσιο να υποστεί ζημία άνω των 700 εκατομμυρίων ευρώ.

Αυτή όμως είναι η μισή αλήθεια για το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου. Και μάλλον λιγότερο από τη μισή. Διότι το μεγάλο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, εκείνο που αφορούσε τη δίωξη που είχε ασκήσει ο εισαγγελέας Εφετών κ. Πλιώτας για τις εγκληματικές ευθύνες των διοικούντων την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Χρηματιστήριο Αθηνών (Θωμαδάκης και Σια) τέθηκε άρον-άρον στο αρχείο με το γνωστό απαλλακτικό βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών, του περασμένου Οκτωβρίου. Μια απόφαση η οποία είχε προκαλέσει τότε σάλο, λόγω της παρέμβασης Παπαληγούρα που είχε ζητήσει από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου να ασκηθεί έφεση. Και τότε και τώρα το Μαξίμου είχε περιορισθεί σε ευχολόγια.

Τότε ο κ. Αντώνιος μας είχε πει ότι «το έγκλημα του Χρηματιστηρίου δεν ξεχνιέται, ούτε μπο-

ρεί να παραγραφεί πολιτικά» και ότι «η κυβέρνηση θα κάνει ό,τι μπορεί για τη διαλεύκανσή του». Την Τρίτη το βράδυ ο πρωθυπουργός μάς είπε ότι δυστυχώς «με βάση τα ισχύοντα έχουμε μπει σε φάση παραγραφής για τα πολιτικά πρόσωπα» και του σκανδάλου των ΔΕΚΑ, αλλά «αυτό δε σημαίνει ότι υπήρξε παρέμβαση».

Είναι σίγουρος ο πρωθυπουργός ότι δεν υπήρξε παρέμβαση; Έχουμε τη γνώμη ότι πρέπει να το ψάξει καλύτερα. Διότι, παραδείγματος χάριν, η ανακρίτρια που ανέλαβε να κάνει την κύρια ανάκριση για τις ευθύνες του Θωμαδάκη και των άλλων και πρότεινε να μπει η υπόθεση στο αρχείο είναι η εισαγγελέας Πρωτοδικών Βασιλική Βλάχου. Στη συνέχεια η κυρία Βλάχου πήρε προαγωγή και μετατέθηκε στην Άμφισσα. Σήμερα όμως βρίσκεται μεταξύ εκείνων των δικαστικών που ελέγχονται από τον Άρειο Πάγο για τις ενέργειές τους σε υποθέσεις ναρκωτικών και το πόθεν έσχες. Όπως πληροφορούμεθα επίσης η κυρία Βλάχου θεωρείται «ενεργό στέλεχος» της ΝΔ και συνδέεται μάλιστα στενά με τη σύζυγο πολύ γνωστού υφυπουργού, η οποία και ήταν η κουμπάρα στον πολυτελή γάμο της. Με τη σειρά της η σύζυγος του υφυπουργού συνδέεται επαγγελματικά με πολύ γνωστό δικηγορικό γραφείο, το οποίο πρωταγωνιστεί στις αποκαλύψεις για τα παραδικαστικά και παραεκκλησιαστικά κυκλώματα και φιγουράρει συχνά σε πρωτοσέλιδα εφημερίδων.

Κατά τα άλλα δεν χρειάζεται να ψάξει και πολύ κανείς για να βρει τους λόγους για τους οποίους μειώνεται σταθερά η διαφορά ανάμεσα στη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ. Οι συνταξιούχοι-θύματα του ΛΑΦΚΑ είναι 900.000 και οι μικρομεσαίοι που πλήρωσαν το έγκλημα του Χρηματιστηρίου πολύ περισσότεροι.

B.Z.

PASOKIES

- Πρώτες στην ανεργία η Ελλάδα και η Τουρκία, όπως στα ελλείμματα και το δημόσιο χρέος, και τελευταίες στα επίπεδα μισθών και συντάξεων.
- Στην είσοδο του πάρτι ιδιωτικοί αστυνομικοί.
- Ε, ε, επ!, που λέει κι ο Μητσογιώστας.
- Ο Giorgos ζήτησε να «χτυπήσουμε το κατεστημένο που νέμεται την περιουσία και τον πλούτο του λαού».
- Όπως ο Σηφουνάκης έπραξε στο ευρωκοινοβούλιο με αφορμή το νομοσχέδιο για το βασικό μέτοχο, Giorgos;
- Για να καταλάβουμε, δηλαδή, το πλαίσιο της συμμαχίας που προτείνετε.
- Η θεωρία του χάους αναφέρεται στους παράξενους ελκυστές.
- Κάπως έτσι φαίνεται πως λειτουργούν τα συνέδρια του ΠΑΣΟΚ για τον Κ. Λαλιώτη που πήγε να προεδρεύσει...
- Άλλος ένας πρόεδρος!
- Βρίσκομαι εδώ για να τα αλλάξω όλα, είπε ο Giorgos!
- Όσο λέει τέτοια κουλά μπορώ να κοιμάμαι ήσυχος ότι θ' αργήσω να ξανα-ματαδώ τις μούρες τους να στρογγυλοκάθονται στους θρόνους της εξουσίας και να μας δουλεύουν λέγοντας ότι εργάζονται για το σοσιαλισμό.

ΧΑΤΖ

ΑΧΡΕΙΑΣΤΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

Στα χρόνια του «εκσυγχρονισμού» συστήθηκαν διάφορες «ανεξάρτητες αρχές», όπως το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Συνήγορος του Παιδιού, ο ΑΣΕΠ, η Αρχή Προστασίας του Απορρήτου Τηλεπικοινωνιών, κ.ά. Παλιά, όταν ο Ανδρέας συνέστησε τη Γραμματεία Νέας Γενιάς, είχαν πει: «Τους έφτιαξε μιαν αλάνα ο Ανδρέας, για να παίξουν». Για άλλους «θεσμούς» αυτά. Ο κ. Σημίτης, θητεύσας στη Μεγάλη Σχολή, εθέσπισε τον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος μάλιστα προέβαινε κάθε χρόνο σε απολογισμό έργου. Δηλαδή, κατετέθησαν τόσες χιλιάδες αναφορές, απαντήθηκαν όλες, διαπιστώθηκαν τόσες παραλήψεις της Διοικήσεως, κ.λπ., κ.λπ.

Τώρα, πόσος χρόνος απαιτείται προκειμένου μια ανεξάρτητη αρχή να απαντήσει σε ένα ερώτημά σας;

Είχα καταθέσει αναφορά στο Συνήγορο του Πολίτη από τον Ιούλιο του 1999 και με συχνές

έκτοτε υπενθυμίσεις φτάσαμε αισίως στις 8 Φεβρουαρίου 2005 για να λάβω επιστολή της βοηθού Συνηγόρου του Πολίτη κ. Γεωργίας Γιαννακούρου η οποία με πληροφορεί ότι «η υπόθεση θεωρείται πλέον περαιωθείσα και ο φάκελος τίθεται στο αρχείο». Ποια ήταν η υπόθεση; Η κατάργηση από την αμερικανική πρεσβεία της οδού Ευζώνων και ο αποκλεισμός της οδού Μακεδόνων. Η υπόθεση λοιπόν στο αρχείο, αφού ο Συνήγορος του Πολίτη δεν μπορεί να κάνει κιχ εάν πρόκειται να θυγούν συμφέροντα της μεγάλης συμμαχίας. Το ωραίο όμως είναι πως δέχεται ότι παρανόμως έκλεισε η οδός Μακεδόνων.

Λοιπόν, μάθετε ότι οι «θεσμοί» αυτοί είναι αχρείαστοι και άσκοποι. Αφού σας ταλαιπωρούν από δύο έως πέντε χρόνια, στο τέλος η υπόθεσή σας τίθεται στο αρχείο. Η εκτελεστική εξουσία είναι παντοδύναμη και δεν ελέγχεται από πουθενά. «Έφτιαξε απλώς μιαν αλάνα για να παίζουμε» ο μέγας εκσυγχρονιστής. Κύριε Καραμανλή, και στους δικούς σας θεσμούς! Α.Ν.

ΑΡΧΗΓΑΡΑ

Είναι πολύ ενδιαφέρουσες οι δηλώσεις στον Τύπο πολιτικών και πολιτικών επιστημόνων σχετικά με το πρόσφατο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και την ανανεωτική στρατηγική του Γιώργου Παπανδρέου. Εν ολίγοις το αγιογραφικό πορτρέτο του αρχηγού και των φωτισμένων του πρωτοβουλιών στήνεται με τρόπο επιστημονικό. Όπως Αμερική! Το τι προσμετράται στις αρετές του παιδιού με το λάπτοπ είναι πέραν περιγραφής: Συλλογικότητα, επιστροφή στον πολίτη, επικοινωνιακή επανάσταση, συμμετοχική δημοκρατία κ.ο.κ. Εξάίρεση ο Μιχάλης Σπουρδαλάκης ο οποίος νηφάλια δήλωσε στην *Ελευθεροτυπία* της 1/3 ότι «θεωρητικά οι επιδιώξεις του Γ. Παπανδρέου είναι εναρμονισμένες με τον διεθνή προβληματισμό. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση θα είχα σοβαρές επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος... Η αγωνία της ανανέωσης και του «νέου» χωρίς κοινωνικό περιεχόμενο κινδυνεύει να γίνει φετίχ...». Δεν βαριέσαι Μιχάλη, η Μιλένα ξέρει καλύτερα όταν λέει «Μια νέα γενιά στελεχών βάζει τη σφραγίδα της». Έστω κι αν τόσο κατάχρηση του νέου αποκαλύπτει το πιο γερασμένο «παλαιό». Μ.Σ.

HARD ROCK

Ο Λαλιώτης επιστρέφει για να συμβάλει στο πολυθρύλητο έργο της ανανέωσης! Θα μπορούσε να μοιάζει με τίτλο χολιγουντιανής ταινίας αλλά είναι η πραγματικότητα. Καιρός να ανασύρουμε ξανά από τις δυσκολίες τους δίσκους του «σκληρού ροκ», να λικνιστούμε μ' ένα χαμόγελο νοσταλγίας κι έπειτα να οπλιστούμε με κουράγιο για να γκρεμίσουμε το καθεστώς της Δεξιός... Σως

ΠΑΛΙΑ ΜΟΥ ΤΕΧΝΗ ΚΟΣΚΙΝΟ...

Δεν είμαστε καλά τελικά! Οι συνέδριοι έλειψαν βιβλία συνολικής αξίας 50.000 ευρώ. Δεν αρκέστηκαν όμως σ' αυτό,

αφαίρεσαν και προσωπικά αντικείμενα από τη συλλογή του Ανδρέα. Λοιπόν, ή είναι τόσο ανεξέλεγκτη η βουλμία τους με το

παπανδρεϊκό παρελθόν ή δεν μπορούν κάποιτοι να συνηθίσουν χωρίς κλειψίδες... Σως

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΙΚΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟ

Θρήνος και οδυρμός επικρατεί μεταξύ εκείνων των βουλευτών της ΝΔ που περίμεναν πώς και πώς τον ανασχηματισμό, μετά την (προσωρινή;) ματαίωσή του από τον πρωθυπουργό στη συνέντευξή του της Τρίτης. «Δεν πιστεύω στους ανασχηματισμούς και μάλιστα τους συχνούς», είπε. «Κυρίαρχα στοιχεία πρέπει να είναι η συλλογικότητα, η ομοιογένεια, η ομαδική δουλειά και όχι οι συχνές αλλαγές». Ύστερα απ' αυτό έχουμε τη γνώμη ότι μάλλον πρέπει να επιταχύνει τις επισκέψεις του στα υπουργεία που προανήγγειλε. Διότι εμείς όσο κι αν προσπαθήσαμε δεν κατορθώσαμε ακόμα να διακρίνουμε έστω και ίχνος «συλλογικότητας» σε ορισμένα υπουργεία, όπως το Εθνικής

Άμυνας, το Εσωτερικών, το Οικονομικών, το Κοινωνικής Απασχόλησης, το Ανάπτυξης, το Υγείας κ.λπ. Και πού την βρήκε άραγε την «ομαδική δουλειά» όταν υπουργοί ούτε καν μιλάνε με τον υφυπουργό τους; Μόνον ο τομέας της επικοινωνίας παρουσιάζει ομοιογένεια και ομαδικό πνεύμα, αλλά αυτό δεν ξέρουμε ακόμα αν είναι καλό ή κακό. Κατά τα άλλα ο ανασχηματισμός αναβάλλεται θέλοντας και μη. Επειδή ένα από τα δεινά που άφησε η εικοσαετής διακυβέρνηση από το ΠΑΣΟΚ είναι και η λειψανδρία ηγετικών στελεχών στη ΝΔ. «Δεν υπάρχουν παίκτες στον πάγκο», όπως θα έλεγε και ένας φιλάθλος – με ελάχιστες εξαιρέσεις βεβαίως.

Β.Ζ.

ΟΛΟΙ ΕΧΟΥΝ ΕΝΑ ΛΟΓΟ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΙΡΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΥΠΕΧΩΔΕ

Οι εφημερίδες του «κέντρου», δηλαδή της Αθήνας, μόνον ύμνους δεν τραγούδησαν τις τελευταίες ημέρες (γιατί άραγε;) για «τις αυστηρές ρυθμίσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ, τύπου Μυκόνου, για τις εκτός σχεδίου περιοχές», οι οποίες όμως «προβλέπεται να θεσμοθετηθούν στο άμεσο μέλλον». «Αυστηρές ρυθμίσεις» για εμβαδά, στρέμματα, όρια αρτιότητας «σε ευαίσθητες ζώνες», ύψη, κ.λπ. – αλλά... «στο άμεσο μέλλον»,

το οποίο ήδη μετράει δώδεκα έτη στο πηγάιν'-έλα από υπουργείο σε υπουργείο.

Εν τω μεταξύ, οι εφημερίδες της «Περιφέρειας» χαίρονται, με τη σειρά τους, αλλά για άλλους λόγους. Τους κάνει χαρούμενους η απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ να μην απαιτείται πια άδεια για «οικοδομικές εργασίες μικρής κλίμακας». Τι σημαίνει αυτό, ανάμεσα στα άλλα; «Επισκευές όψεων και εξωτερικών ή εσωτερικών επιχρισμάτων. Αντικαταστάσεις

κουφωμάτων. Επισκευή λιθοκτιστής κεραμοσκεπής αποθήκης μέχρι 15 τετραγωνικά μέτρα σε καλλιεργούμενα αγροκτήματα. Αντλητικές εγκαταστάσεις και απαραίτητα κτίσματα». Όλα αυτά «χωρίς άδεια».

Καταλάβαμε όλοι τι ακριβώς πρόκειται να συμβεί σε κάθε περιστερώνα ανά την επικράτεια και κυρίως στις τουριστικές περιοχές. Τα λόγια είναι περιττά.

Φλόγα

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Σκεφθείτε: Ο νυν πρωθυπουργός είναι ανηψιός πρώην πρωθυπουργού, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης είναι γιος και εγγονός πρώην πρωθυπουργού, το νούμερο 2 στη Ν.Δ. είναι επίσης κόρη πρώην πρωθυπουργού. Θα 'λεγε κανείς ότι τα τελευταία πενήντα χρόνια η πολιτική σκηνή του τόπου εξουσιάζεται αποκλειστικά από τρεις φαμίλιες οι οποίες σταθερά μας δίνουν πορφυρογέννητους ή πορφυρογέννητες, δηλαδή τους μέλλοντες πρωθυπουργούς μας ώστε να μην πολυπροβληματιζόμαστε και να 'χουμε να πορευόμαστε: Καραμανλίδες, Παπανδρέου, Μητσοτάκηδες όπως λέμε ψεκάστε, σκουπίστε, τελειώσατε. Τώρα αν αυτό το πράγμα είναι εξέλιξη, οπισθοδρόμηση ή παγιωμένη στασιμότητα, σας αφήνω να το κρίνετε εσείς.

Σ.Π.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Δεν τα είπε καλά ο «Πρόεδρος» τις προάλλες με αφορμή την ποινή του αθλητικού δικαστή να υποδεχθούν οι «ερυθρόλευκοι» την ΑΕΚ «κεκλεισμένων των θυρών» στο ντέρμπι της 22ας αγωνιστικής.

«Αν ο στόχος είμαι εγώ, ας χτυπήσουν εμένα και κάτω τα χέρια από τον Ολυμπιακό», είπε. Ε, αφού είναι σίγουρος πως χτυπούν τον Ολυμπιακό εξαιτίας του (δηλαδή εξαιτίας των άλλων δραστηριοτήτων του), δεν έχει παρά να «θυσιάσει» τις άλλες δραστηριότητες του για το καλό της ομάδας, για το οποίο σε κάθε τόνο και με κάθε ευκαιρία διακηρύττει ότι κόπτεται.

Θα είναι αποτελεσματικότερο από το να «θυσιάζει» την ομάδα για τις υπόλοιπες δραστηριότητές του. Θα αποδείξει έτσι ότι δίνει πρώτος τον «υπέρ πάντων αγώνα» που ζήτησε και από τους φιλάθλους της ομάδας.

Φλόγα

PASOKIES

• Όλοι οι καλοί στη νέα εποχή!, φώναζε το πλήθος των επαγγελματιών παλαμικιστών και αβανταδόρων του «κινήματος».

• Ο υιός υπενθύμισε στους καλεσμένους του ότι δεν συμβιβάζεται με τη θρησκοληψία και το φανατισμό, αλλά προτάσσει τη λογική. Είπε, με την εξαίλιωση...

• Μια και τους έλειπαν οι μακέτες του Λαλιώτη, έδειχναν τις μακέτες του Βούγια για τα γραφεία του ΠΑΣΟΚ στο μέλλον.

• Πάντως μακέτες είχαν!

• Ας ξεχρώσουν πρώτα τα δάνεια από τις κρατικές τράπεζες και μετά ας τους τα χτίσει ο εθνικός (τους) εργολάβος σε μια καλή τιμή, μιας και έχουν κεσάτια...

• Αγαπητοί σύνεδροι, περαστικά σας!

Ν.Μολ.

ΚΑΚΑΟΥΦΩΝΙΞ

Η πιο κωμική σειρά της τηλεόρασης είναι η πρωινή εκπομπή του Κακαουνάκη, ιδιαίτερα όταν αυτός προσπαθεί να το παίξει αντικειμενικός και ακριβοδίκαιος. Η χαρά του πονεμένου Πασόκου! Η περιπέτεια της αισθητικής! Το δράμα της ελληνικής γλώσσας! Τις προάλλες η Γκασουλίτερ Διαμαντοπούλου διαμαρτυρόταν ότι οι υπουργοί απαιτούν να βγαίνουν μόνοι τους στο γυαλί. Τα 'λεγε κι η ίδια ήταν μόνη της μιάμιση ώρα στην εκπομπή του Νικόλα του Κακαουφωνίξ: Το Πασόκ είναι εδώ, κοινωνία ώρα οχτώ!

Τζίμ Μπούκης

ΑΓΡΥΠΝΙΑ

Συμφωνούμε με την πρόσκληση σε Αγρυπνία του Αρχιεπισκόπου. Αυτές είναι οι αρμοδιότητες της Εκκλησίας, αυτά είναι τα όπλα της ορθόδοξης παράδοσης κι όχι βέβαια η συνεργασία με μυστικές υπηρεσίες, οι μπιζνες, η εκκοσμίκευση, τα τηλεοπτικά παράθυρα, οι απειλές για κασέτες αντιπάλων. Όπως επίσης η μετάνοια, η απόσυρση σε μοναστήρι, η παραίτηση –γιατί όχι;– του Αρχιεπισκόπου λόγω της βασικής εμπλοκής του στην άθλια κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η Εκκλησία. Ο Μακαριώτατος Αθηνών δημιούργησε πολύ δυσάρεστες καταστάσεις στο Φανάρι και στα Ιεροσόλυμα, ενώ παράλληλα υποκατέστησε την κυβέρνηση αλληλογραφώντας (sic) με τους υπουργούς της Ε.Ε. ερήμην του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών. Στην παράδοση της Ανατολής η συγγνώμη και η μεταμέλεια είναι βασική αγαπητική αρετή καθώς τα πρόσωπα είναι πάνω απ' όλα οι μεταξύ τους σχέσεις και όχι οι αφηρημένες έννοιες. Το θείο στην Ορθοδοξία προσεγγίζεται βιωματικά-λατρευτικά, στη Δύση δικανικά-αξιωματικά. Αγρυπνία λοιπόν, προσευχή αλλά και μια γενναία πράξη από πλευράς του Αρχιεπισκόπου, που θα τον δικαιώσει ιστορικά στα μάτια πιστών και απίστων. Εξάλλου με παραδείγματα διδάξαν οι ποιμένες κι όχι με επιστολές προς τις δικαστικές αρχές υπέρ εμπόρων ναρκωτικών. Η σήψη του ιερατείου, η διαπλοκή του με επιόρκους ή ευσεβιστές δικαστές, η κολεγιά του με πολιτικούς ευρέως φάσματος είναι βασικές αιτίες της γενι-

κότερης κρίσης και της ιδεολογικής σήψης που ταλανίζει τον τόπο. Ο επικεφαλής της Εκκλησίας της Ελλάδος δεν είναι εκτός αλλά είναι βασικό μέρος του προβλήματος. Απ' την άλλη, η Πολιτεία ως επιβλέπουσα το ΝΠΔΔ που ονομάζεται Ελλαδική Εκκλησία οφείλει ν' αναλάβει τις ευθύνες της. Εδώ και τώρα έλεγχος στα οικονομικά των μητροπόλεων. Εδώ και τώρα φορολόγηση της εκκλησιαστικής περιουσίας όπως συμβαίνει με κάθε έλληνα πολίτη. Ξεκαθάρισμα των τεράστιων γαιών, δασών, περιοχών ολόκληρων που νέμονται τα απειράριθμα μοναστήρια σ' όλη την Ελλάδα, συχνά συγκρουόμενα με ακτήμονες, με δήμους, με το κράτος το ίδιο. Επιτέλους είναι καιρός να βγει έξω από το σώμα της Εκκλησίας ο Μαμμωνάς. Αυτό θα λειτουργήσει αληθινά καθαρτήριο προς όλους τους εμπλεκόμενους. Ας μην ξεχνάμε ότι η Ορθοδοξία έχει δημοκρατικές παραδόσεις, δεν αναγνωρίζει πάπα και αλάθητο, αλλά παραδέχεται το σφάλlein και δέχεται την αναγέννηση ιδεών και προσώπων την ένδον ανακαίνιση. Εκτός κι αν η βλάβη στο σώμα της Εκκλησίας είναι ανήκεστη και η δυσωδία που συνεχώς αποκαλύπτεται, αποτελεί και τον συνεκτικό ιστό της. Σαν το γνωστό παμβρόμικο, χλιομπαλωμένο, πολυφορεμένο παλτό εκείνου του επαίτη το οποίο μόλις πλύθηκε από φιλόπρωπο κυρία, διαλύθηκε! Η ευθύνη του Μακαριωτάτου επ' αυτού είναι τεράστια.

Μάνος Στεφανίδης

ΑΠΟΚΡΕΩ

της Δόμνας Σαμίου που έχει χιούμορ

Ρε σεις Απόκριες! Κοντέψαμε να το ξεχάσουμε. Επιτρέψτε μας να ευθυμήσουμε λίγο: Πώς λέγεται ο μεθυσμένος Άι Βασίλης; Βασιλόπιττα. Πώς είναι στ' αγγλικά ο Οιδίπους; Mother fucker. Πώς λέγεται ο κόκκορας που φτάνει στην άκρη του γκρεμού και δεν πηδάει; Κότα. Αυτός που χάνει τη μπάλα; Χάνιμπαλ. Ο άντρας απ' τον Άρη; Μανάρι. Αυτός που σταματάει τις κότες; Σταμάτης Κόκκοτας. Αυτός που πηδάει την Έφη; Εφιάλης. Πώς λέγεται επίσης ένα έντομο μέσα σ' ένα ταξί; Εν τω μεταξύ. Πώς λέγεται ο αδελφός του Καραϊσκάκη; Καραϊτάβλι. Το σπέρμα στα τούρκικα; Τσου-τσου σιρόπ. Ο λοχίας που είναι αδελφή; Αμφιλοχίας. Ο ταξιτζής στα αραβικά; Τομάρ Σαρίφ. Πώς νιαουρίζει μια πεινασμένη γάτα; Πι-νιαού. Πώς λέγεται ο μεγαλύτερος βραζιλιάνος πορνοστάρ; Ντον Χοσέ λος Πέος Ντούρος; Ο Αιγύπτιος ανίκανος; Αλή Μουπέφτι. Η βουλγάρα πλαστική χειρουργός; Ταφτιάνα Σούκοβα. Ο ιάπων ουρολόγος; Κίτα μου Ταούρα. Πώς λέγεται εκείνος που κυνηγάει στρουμφάκια με το φονικό όπλο; Δρακουμέλ Γκίμπσον. Πώς λένε ισπανικά την έκτρωση; Adios Embrios. Πώς λέγεται αυτή που δουλεύει το πρωί στα χωράφια και το βράδυ στα μπαρ; Τσάπα-τούλα. Πώς ονομάζεται ο κάτοικος της Ζιμπάμπουε; Ζιμπάμπουίνος. Πώς λέγεται ο νικαραγουανός τεμπέλης; Σαντινίστα Πούχο. Ο Γαλάτης τραβεστί; Συγγρουφίξ. Πώς λέγεται η βέρα στα τούρκικα; Μπουνταλά χαλκά. Και το σουτιέν; Μεμέ ζεμπιλ. Και να τελειώσουμε μ' ένα πολιτικό, επίκαιρο ερώτημα: Πώς λέγονται τα κατασκοπικά, αμερικανικά αεροσκάφη που φωτογραφίζουν τις θέσεις των Ταλιμπάν; Τα libanistiria. Σας διασκεδάσαμε; Αν όχι, θα προσπαθήσουμε και του χρόνου! Ο Καρνάβαλος

ΤΕΛΟΣ

Ωραία. Τελειώσαμε και με την Εκκλησία. Την εξοντώσαμε. Πάμε παρακάτω. Δεν πιάνουμε τώρα τα κόμματα, ας πούμε;

ΝΔ

Πρώτα τη Νέα Δημοκρατία. Αυτό το κόμμα σκοπεύει να κάνει οικονομική ανάπτυξη. Ελπίζω να μην κάνει, διότι ο Έλληνας, όταν ακούει ανάπτυξη, αντιλαμβάνεται αφαίρεση εισοδημάτων δικών του και αύξηση των εισοδημάτων των επιχειρηματιών.

ΞΑΝΑ

Η Νέα Δημοκρατία νομίζει ότι την ψήφισε ο κόσμος, για να λύσει τα προβλήματα της καθημερινότητας, της οικονομίας, της παιδείας, της υγείας κ.λπ. Δεν την ψήφισε γι' αυτό. Την ψήφισε ώστε να μην ξαναδεί μπροστά του τον Σημίτη, τον Γιώργο και τους διάφορους περιέργους του ΠΑΣΟΚ. Άμα τους ξεχάσει, θα τους ξαναψηφίσει. Τώρα είναι νωπό ακόμα το αίμα.

ΠΑΣΟΚ

Πάμε τώρα στο ΠΑΣΟΚ. Αυτό είναι ένα κόμμα του οποίου ο αρχηγός κρατάει μία σκούπα και σκουπίζει. Μπορεί αύριο να τον δούμε και με κανένα ξεσκονόπανο. Όλα είναι πιθανά σ' αυτόν τον τόπο.

ΑΖΑΞ

Αυτό με τη σκούπα του γιωργάκη είναι πολύ επικίνδυνο. Δεν θέλει και πολύ ο Έλληνας να σε πάρει στο ψυλό. Υπήρχε ένα κόμμα στο Βόλο, ενός τρελού, του περίφημου Νασιάκου. Έμβλημά του ήταν η σκούπα και όλος ο Βόλος έβγαινε στο δρόμο με σκούπες, όταν μίλαγε ο αρχηγός. Το ότι το ΠΑΣΟΚ έχει για αρχηγό του έναν Νασιάκο, εμένα με προβληματίζει.

ΚΚΕ

Για το ΚΚΕ τι να πούμε; Αυτό το κόμμα υπάρχει; Είναι ακόμη εν ζωή;. Και όμως είναι. Άστο να υπάρχει, αχρείαστο νάναι, αλλά κάποια στιγμή στο μέλλον μπορεί να μας χρειαστεί.

ΣΥΝ

Ο ΣΥΝ βρίσκεται σε διαμάχη με τον Χριστόδουλο· οπότε, είναι απασχολημένος. Άμα τελειώσει τις οικουμενικές του συνόδους και λύσει τα δογματικά ζητήματα περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος, όταν δηλα-

δή τελειώσει η διαμάχη του με τον Άγιο Καλαβρύτων και είναι ακόμη εν ζωή, τότε τα ξαναλέμε. Εδώ είμαστε εμείς, δεν χανόμαστε.

ΠΛΑΚΑ

Μου άρεσε πολύ που ο ΣΥΝ έκανε κοινωνική επανάσταση και αποχώρησε από τη Βουλή επειδή όρκισε τον Παπούλια ο Χριστόδουλος. Τώρα ανακάλυψε ότι είναι αντισυνταγματικός; Και τόσα χρόνια πώς ζούσαμε μέσα στην παρανομία αυτή; Δεν ξέρω, βρε παιδιά, αλλά νομίζω ότι μας δουλεύουν.

ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΟΣ

Έτσι έχουν τα πολιτικά ζητήματα. Εγώ τι να σας πω; Ζηλεύω τον Μητροπολίτη Αττικής. Και με τον Θεό είναι οκεί και βίλα έχει και στα ερωτικά δεν τα πάει κι άσχημα, αν εξαιρέσεις ότι διαλέγει λάθος είδος. Μήπως οι δεσπότες έχουν πιάσει το νόημα σωστά; Πολύ μεταμοντέρνοι μου φαίνονται.

ΑΛΛΟ

Είπα μεταμοντέρνοι και θυμήθηκα. Διάβασα στην *Ελευθεροτυπία* ένα ωραίο κείμενο του Γιαννουλόπουλου για το βιβλίο του Σβορώνου περί έθνους. Λέει εκεί ο συντάκτης ότι άλλο ο μεταμοντέρνος και άλλο ο εθνο-ρομαντικός. Εμ βέβαια άλλο. Μοιάζω εγώ με την Ζυράνα Ζατέλη;

ΤΙΠΟΤΑ

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε κάτι, άπαξ και δια παντός. Ένας Έλληνας δεν μπορεί να είναι ούτε μοντέρνος, ούτε μεταμοντέρνος, ούτε εθνορομαντικός, ούτε τίποτα. Είναι μακριά από αυτές τις έννοιες. Ο Έλληνας ασχολείται μόνον με ένα ζήτημα: να εισπράξει περισσότερα απ' όσα θα ξοδέψει. Είναι εισπράκτωρ, αν θέλουμε σώνει και καλά να είμαστε επιστημονικώς σωστοί.

ΚΑΤΙ

Χρησιμοποιεί βεβαίως αυτές τις έννοιες, αλλά το κάνει για να μπερδέψει τον αντίπαλο. Για να τον κοροϊδέψει, ώστε να του πάρει τα λεφτά. Εγώ, άμα έρθει κάποιος και μου πει ότι θέλει να μιλήσουμε για τον μοντερνισμό, θα κάνω τον άρρωστο, διότι είναι βέβαιον ότι θα μου ζητήσει δανεικά, ή κάτι άλλο. Δεν συζητάει στον βρόντο ο Έλληνας.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Οι Ευρωπαίοι αυτά τα ζητήματα τα αντιμετωπίζουν αλλιώς, διότι είναι στην παράδοσή τους η θεωρία. Από την εποχή της θρησκευτικής μεταρρύθμισης μπήκε το αίτημα της επιστροφής στα κείμενα. Εμείς τι να πούμε τώρα; Εμείς αυτό που θα θέλαμε, είναι να πουλήσουμε καφέ στη Βραζιλία. ☹

Γιωργάκης: Είμαι λίγος για τόσα σκουπίδια...

του Άκη Κοσώνη

Το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ δεν ήταν άλλο από μια διαδικασία απεξάρτησης από την εξουσία των τελευταίων χρόνων και τα καταστροφικά δεινά που αυτή επέφερε στους τομείς του ήθους και της πολιτικής δράσης και στάσης του κόμματος αυτού.

Για λόγους καθαρά τυπικούς κανείς δεν τολμά να καταδικάσει την πλήρη μετάλλαξη του ΠΑΣΟΚ σε έναν ευκαιριακό, καθ' ἑξιν εξουσιαστικό μηχανισμό, μιας και όλοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μετείχαν στο γίγνεσθαι της καθημερινότητάς του. Ακόμα κι αυτοί που ήταν αποκλεισμένοι από το Σημιτικό σύστημα εξουσίας ντρέπονται να το πουν και να το παραδεχτούν, τόσο για λόγους γοήτρου (δεν παραδέχεται εύκολα πως αν και στέλεχος δεν είχες κανέναν απολύτως ρόλο στο κόμμα σου ενώ αυτό κυβερνούσε αδιαλείπτως επί 11 περίπου χρόνια) όσο και για λόγους καθαρά πολιτικούς αφού, αν παραδεχτούν κάτι τέτοιο, προκύπτει ότι όλα αυτά τα χρόνια λειτουργούσε ένα άλλο ΠΑΣΟΚ που είχεβάλει στην άκρη το κανονικό ΠΑΣΟΚ.

Το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ έπρεπε να καταδείξει ότι ο νέος πρόεδρος του, που ψηφίστηκε (πιο σωστά εγκρίθηκε, διότι η ψήφος σημαίνει προτίμηση και η προτίμηση προϋποθέτει αντίπαλη υποψηφιότητα, κάτι που δεν υπήρχε) πανηγυρικά, δεν νοιάζεται για ομάδες και λίστες. Τόσο επειδή πιστεύει σε έναν άλλο τύπο κόμματος όσο και επειδή οι γνωστές και δοκιμασμένες ομάδες είναι αυτές που φέρουν συνολικά την ευθύνη της διακυβέρνησης, της μετάλλαξης και της ήττας από τη Νέα Δημοκρατία ένα χρόνο πριν. Για τον Γιώργο Παπανδρέου έπρεπε να καταδειχθεί, και καταδείχθηκε σε μεγάλο βαθμό, πως ό,τι κι αν λείπει τώρα ο Άκης Τσοχατζόπουλος και η Βάσω Παπανδρέου περί αριστεροσύνης και εγκατάλειψης της σχέσης με την κοινωνία, μικρή σημασία έχουν, αφού μετείχαν στο σύστημα διακυβέρνησης Σημίτη και δεν το αποκήρυξαν, δεν το πολέμησαν, δεν πρότειναν κάτι διαφορετικό. Καλά, ο ίδιος δεν μετείχε;

Ασφαλώς, αλλά η ζωή τα έφερε έτσι που εκείνος έγινε αρχηγός του ΠΑΣΟΚ, όχι ο Άκης ή η Βάσω. Άρα μπορεί κάλλιστα να μεθοδεύει την κατάδίκη των άλλων ως συνενόχων, μιας και η εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ δεν προσάπτει στον ίδιο ευθύνες. Στην πολιτική έτσι συμβαίνει. Δεν υπάρχει στη συνείδηση του κόσμου ίδιος βαθμός συνυπευθυνότητας. Διότι, αν συμβεί αυτό, χάνεται η λειτουργία της διαδοχής, της εφεδρείας, της ελπίδας. Πέφτουμε στην κατάσταση του «όλοι φταίνε, να πάνε σπίτι τους», λογική καταστροφική για τα κόμματα, που οφείλουν να έχουν συνέχεια. Έτσι, ο ίδιος ο κόσμος επιλέγει κάποιον να διασώσει και να προστατεύσει, ο οποίος στη συγκεκριμένη περίπτωση σαφώς προστατεύεται και από το επώνυμο που φέρει. Το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ είχε στόχο να εκθέσει πλήρως τους εκσυγχρονιστές του κ. Σημίτη αλλά και να «τελειώσει», μπροστά στους εκλεγμένους εκπροσώπους της βάσης, και με τα στελέχη της ιστορικής

ηγεσίας που ενδεχομένως είχαν σχέδια και βλέψεις για τη νέα εξουσία ΠΑΣΟΚ, όποτε έλθει αυτή.

ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΤΟΚΛΑΣΤΟΥΣ

Ο Γιώργος Παπανδρέου έδειξε ότι κανείς δεν έχει δεδομένη θέση στη νέα κατάσταση και φρόντισε με δύο κινήσεις να δείξει τις προθέσεις του: Πρώτον, επέβαλε την αλλαγή του συστήματος σταυροδότησης των υποψηφίων, με αποτέλεσμα να έχουν δικαίωμα οι σύνοδοι να σταυρώσουν μέχρι και 10% των εκλόγιμων θέσεων (άρα 15 το πολύ υποψηφίους μιας και οι θέσεις ήταν 150) και, δεύτερον, βάζει στην ίδια θέση τους «θεσμικούς» –βουλευτές, ιστορικά στελέχη, ομαδάρχες, πρώην υπουργούς, επικεφαλής τριτοβάθμιων οργανώσεων που μετέχουν «εξ οφίτσι» στο Εθνικό Συμβούλιο– με διάφορους άσημους εκπροσώπους της επαρχίας και μεσαία στελέχη που εκλέγονται στο Εθνικό Συμβούλιο από το

Συνέδριο. Έτσι, στο νέο όργανο που έρχεται να αντικαταστήσει την Κεντρική Επιτροπή και θ' αριθμεί 300-320 μέλη θα συμμετέχει ισότιμα π.χ. ο Γιάννος Παπαντωνίου με τον Κώστα Αργύρη και ο Κώστας Σκανδαλίδης με τον Σάββα Τσολάκη. Ποιος από μας θα αναρωτηθεί ποιος είναι ο Παπαντωνίου ή ο Σκανδαλίδης; Ενώ είναι σχεδόν βέβαιο ότι όλοι θα αναρωτηθούν ποιος είναι ο Τσολάκης και ο Αργύρης. Λοιπόν, και οι τέσσερεις θα μετέχουν στο ίδιο όργανο (Εθνικό Συμβούλιο), η ψήφος τους θα έχει την ίδια ακριβώς αξία και βαρύτητα, και θα εκλέξουν ισότιμα το Πολιτικό Συμβούλιο (που έρχεται να αντικαταστήσει το Εκτελεστικό Γραφείο), με αποτέλεσμα στα μάτια της εσωκομματικής βάσης να αδυνατίζει η ισχύς των παραδοσιακών στελεχών και ομαδαρχών. Τούτο οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην απίσχναση του ρόλου των στελεχών αυτών, έτσι ώστε να δυναμώνει ο ρόλος του προέδρου του κόμματος χωρίς να φαίνεται ότι ο ίδιος διεκδικεί κάτι τέτοιο. Η κίνηση επιλογής του Εθνικού Συμβουλίου αντί της Κεντρικής Επιτροπής ως καθοδηγητικού οργάνου ήταν εξαιρετικά ευφυής, στο βαθμό που θέλει να εξουδετερώσει την κυριαρχία των κορυφαίων στελεχών και να περιορίσει τη δυναμική των παρεμβάσεών τους: Είναι απολύτως σίγουρο ότι σε μερικούς μήνες άλλους θα ψάχνουν και θα βγάζουν τα κανάλια στα παράθυρα να μιλήσουν για (και από) το ΠΑΣΟΚ και όχι τους γνωστούς 5-10 που μονοπωλούσαν τις εμφανίσεις. Κι αυτό όχι επειδή θα τους μισήσουν τα κανάλια και θ' αγαπήσουν άλλους, αλλά επειδή τη γραμμή και τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ θα τις εκφράζουν άλλοι, που θα αναδειχθούν στο Πολιτικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με το νέο καταστατικό, το Εθνικό Συμβούλιο θα αποτελείται από δύο μέρη: το ένα εξ οφίσις και το άλλο εκλεγμένο. Στο πρώτο μετέχουν οι εν ενεργεία βουλευτές και ευρωβουλευτές καθώς και οι γραμματείς των Περιφερειακών Επιτροπών, ο γραμματέας της Νεολαίας ΠΑΣΟΚ, οι πρόεδροι των ΙΣΤΑΜΕ και ΙΠΕ (Ινστιτούτο Πολιτικής Επιμόρφωσης) και οι πρόεδροι των Τριτοβάθμιων Συνδικα-

λιστικών και Συνεταιριστικών Οργανώσεων, των Επιμελητηρίων, της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και της ΚΕΔΚΕ – όσοι φυσικά είναι μέλη του ΠΑΣΟΚ. Στο δεύτερο μέρος, θα εκλέγεται από το Συνέδριο ίσος αριθμός μελών με τους πρώτους (με όσους δηλαδή κάθε φορά μετέχουν λόγω θέσης ή ιδιότητας) έτσι ώστε το άθροισμα ν' αποτελεί το Εθνικό Συμβούλιο. Έτσι είναι προφανές ότι ο αριθμός των μελών του Εθνικού Συμβουλίου είναι «κινητός» αφού εξαρτάται από το πόσοι συνθέτουν το πρώτο τμήμα. Αν υπάρ-

χουν τη στιγμή του Συνεδρίου 100 βουλευτές και 30

τί; άλλοι από τις κατηγορίες που περιγράψαμε, θα εκλεγούν από το Συνέδριο 130 μέλη για το Ε.Σ., αν οι βουλευτές και οι άλλοι είναι π.χ. 200 θα εκλεγούν 200 από το Ε.Σ. Το πολυπληθές του οργάνου εξα-

σφαλίζει στον πρόεδρο του κινήματος έναν ξεχωριστό ρόλο, «ειρηνευτικό» κυρίως, και συμβιβαστικό των τάσεων και ρευμάτων, αφού θα του είναι εξαιρετικά εύκολο λόγω της σύγκρουσης των διαφορετικών απόψεων να λειτουργεί ως «ομπρέλα» και πατέρα όλων, που δεν θα ταυτίζεται ούτε καν με «τους δικούς του», μιας και σημασία θα έχει η συνύπαρξη. Η οποία, όπως καλά γνωρίζουμε, οδηγεί συνήθως στην αλληλοεξουδετέρωση των τάσεων και ακύρωση της ισχύος των επικεφαλής.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο Γιώργος Παπανδρέου έχει ξεκαθαρίσει ότι δεν επιφυλάσσει ρόλο σε όσους ευθύνονται λιγότερο ή περισσότερο για την κυβερνητική πορεία και τύχη του ΠΑΣΟΚ. Διάχυτη είναι επίσης η αντίληψη (όχι λανθασμένα) ότι οι πολιτικές προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από τα πρόσωπα, με αποτέλεσμα όσα πρόσωπα πρωταγωνίστησαν και είναι φορτισμένα με αρνητικές ή έντονες μνήμες και παραστάσεις να περνούν στο περιθώριο. Για παράδειγμα, ο μόνος που διασώζεται από τους εκσυγχρονιστές-λοχαγούς είναι ο Δημ. Ρέππας. Εξαφανίζονται οι Χρ. Πρωτόπαπας, Στ. Μανίκας (έστω κι αν στο Συνέδριο ψηφίστηκε 7ος με 557 σταυρούς), Μ. Νεονάκης (18ος με 491 σταυρούς) και φυσικά οι στενοί συνεργάτες του κ. Σημίτη (π.χ. Γ. Πασχαλίδης, Γ. Δρυσ), με εξαίρεση ίσως τον Γ. Φλωρίδη και υπό προϋποθέσεις την Άννα Διαμαντοπούλου. Μπαίνουν στο περιθώριο φυσικά ο πρώην πρωθυπουργός και ηγέτης του εκσυγχρονιστικού νεφελώματος –και λόγω ηλικίας (69 ετών)– Κώστας Σημίτης, ο συνομήλικός του Απόστολος Κακλαμάνης, ο Ακης Τσοχατζόπουλος (66), ενώ υπο προϋποθέσεις μπορεί να έχουν ρόλο ο αναπάντεχος Θεόδωρος Πάγκαλος και ο εκρηκτικός Γεράσιμος Αρσένης, που χαρακτηρίζονται ως *άνθρωποι χωρίς ηλικία*.

Η στενή ομάδα πολιτικών συνεργατών του 53χρονου Γιώργου Παπανδρέου περιλαμβάνει τους Θανάση Τσούρα (59), Χρήστο Παπουτσή (52), Φίλιππο Πετσάλνικο (55), Βαγγέλη Παπαχρήστο (50), που είναι βουλευτής Πρέβεζας, ενώ ο αμέσως επόμενος κύκλος χωράει περισσότερους: Νίκος Σηφουνάκης (56), Δημήτρης Ρέππας (53), Ανδρέας Λοβέρδος (49), Αλέκος Παπαδόπουλος (57), Γρηγόρης Νιώτης (56), Χάρης Καστανίδης (49), Γιάννης Μαγκριώτης (49), Μιχάλης Καρχιμάκης (48), Λάζαρος Λωτίδης (49), Μίμης Ανδρουλάκης (54), αλλά και τις κυρίες Μαριλίτσα Ξενογιαννακοπούλου, Χρύσα Αράπογλου, Μαρία Δαμανάκη, Άντζελα Γκερέκου, Σιλβάνα Ράπτη.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Ευάγγελος Βενιζέλος: Ένας ικανότατος άνθρωπος, μόλις 48 ετών, που έχει χαμηλό αριθμό εσωκομματικών συμπαθειών. Για κάποιους λόγους η παρουσία του πληθωρικού και μορφωμένου στελέχους φοβίζει και ενοχλεί, ενώ δεν είναι άσχετη με αυτή την αίσθηση η προφανής βιασύνη του για άνοδο στο ανώτατο κομματικό αξίωμα όπως και η επιθυμία του να κυβερνήσει. Ίσως το κλίμα αυτό να αδικεί τον Β. Βενιζέλο και να έχει καλλιεργηθεί τεχνηέντως από τους πολιτικούς του αντιπάλους. Είναι άγνωστο πώς θα τον αντιμετωπίσει ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, αν δηλαδή θα τον αποδεχθεί για υπ' αριθμόν ένα εσωκομματικό αντίπαλο με ό,τι αυτό σημαίνει, ή όχι.

Κώστας Σκανδαλίδης: Άνθρωπος που δεν κατόρθωσε ποτέ να ξεπεράσει την ταύτιση του με τον κομματικό μηχανισμό. Δύσκολα του αναγνωρίζεται άλλος ρόλος, ακόμα κι αν έχει τις δυνατότητες, αφού θεωρείται «παιδί του μηχανισμού». Σαν τέτοιο γνωρίζει όσο λίγοι τις λειτουργίες του, αλλά ουσιαστικά καλείται να ξεπεράσει συγχρόνως και τη διαρκή συμμετοχή του σε όλες τις κυβερνήσεις έχοντας προνομιακή κατά καιρούς σχέση με τις ηγεσίες. Αδιευκρίνιστος ο βαθμός συμπάθειας και εμπιστοσύνης που του έχει ο Γ. Παπανδρέου.

Φώφη Γεννηματά: «Καλό κορίτσι, αλλά για νομάρχη». Άντε και για υφυπουργός. Κάπως έτσι την αντιμετωπίζουν οι περισσότεροι σύντροφοί της, που όμως δεν αμφιβάλλουν ότι τόσο το βάρος του ονόματός της όσο και το συμβαθές της παρουσίας της μπορούν να την οδηγήσουν πολύ ψηλότερα. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ είναι συγκρατημένος μαζί της και δεν φροντίζει να την εκτοξεύσει άμεσα (με στόχο ίσως την εξασέρωσή της) φοβούμενος ότι ενδεχόμενως μπορεί και να παραμείνει ψηλά χωρίς να εξαφανιστεί.

Μιλένα Αποστολάκη: Συγκροτημένη αλλά «ξύλινη». Οι σύντροφοί της λένε ότι «πρέπει να γίνει πιο πλαστική η Μιλένα, για να περνάει καλύτερα στον κόσμο», και οι περισσότεροι δεν μένουν αδιάφοροι σε μια πειθώ που έχει ο λόγος της. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ξέρει ότι μπορεί να τη χρησιμοποιήσει ως πα-

σπαρτού σε διάφορες θέσεις και περιπτώσεις αν βγάλει πιο ανθρώπινο πρόσωπο.

Γιώργος Παναγιωτακόπουλος: Ο εκπρόσωπος του «κανονικού» ΠΑΣΟΚ, ο προεδρικότερος όλων. Με τον παλιό πρόεδρο όμως, τον Ανδρέα, αν και «αγαπάει και το Γιώργο, αφού πρώτα απ' όλα είναι παιδί του προέδρου» – λένε σύντροφοί του. Τέταρτος σε σταυρούς στο Συνέδριο (690) και ψυχή της εσωκομματικής τάσης «Αριστερή Πρωτοβουλία», επιζητεί την απόδοση ευθυνών για όσα συνέβησαν και την επιστροφή του ΠΑΣΟΚ σε αξίες που το έφεραν κοντά στο λαό. Δεν είναι απίθανο να χρησιμοποιηθεί από τον Γ. Παπανδρέου παρά την κριτική που θα ασκεί.

Στέφανος Μάνος, Ανδρέας Ανδριανόπουλος, Βασίλης Κοντογιαννόπουλος: Οι προερχόμενοι από τη Νέα Δημοκρατία αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο. Μόνον ο τελευταίος φαίνεται να αποκτά βαθμό αποδοχής από την εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ. Εξελέγη 40ός στο Συνέδριο με 335 σταυρούς, ενώ στις εκλογές του 2004 ήταν υποψήφιος στη Β' Αθήνας συγκεντρώνοντας 27.000 σταυρούς. Οι άλλοι δεν έχουν πέρασμα στη βάση, προς απογοήτευση του Γιώργου Παπανδρέου, που εκτίμησε προφανώς ότι ο βαθμός αντίστασης των μελών και φίλων του ΠΑΣΟΚ μετά τη δοκιμασία Σημίτη ήταν τόσο χαμηλός ώστε ν' αντέξει ακόμα και αυτό το δίδυμο. Όμως τούτο δεν ίσχυσε, και στο ΠΑΣΟΚ ίσα που μπορούν ν' αντέξουν τις παρουσίες των δύο Νεοφιλελεύθερων. Επίσης έκανε κακή εντύπωση το

γεγονός ότι δεν μπήκαν στη δοκιμασία του σταυρού και αμέσως μετά την εκλογή τους ανεξαρτοποιήθηκαν, ενώ ο Β. Κοντογιαννόπουλος όχι μόνο το πάλεψε στις εκλογές του Μαρτίου αλλά κι έδειξε ότι θέλει να μετέχει στο γίγνεσθαι του ΠΑΣΟΚ διεκδικώντας εκλογή από το Συνέδριο στο Εθνικό Συμβούλιο, κάτι που κατάφερε, και μάλιστα σε καλή σειρά. Δεν θα είναι απίθανη η χρησιμοποίησή του από τον Γιώργο Παπανδρέου.

Μαρία Δαμανάκη, Μίμης Ανδρουλάκης, Νίκος Μπίστης: Σχεδόν το ίδιο με το προηγούμενο, τηρουμένων των αναλογιών, ισχύει κι εδώ. Ο Ν. Μπίστης, με την επιμονή του να αποτελέσει ο ίδιος και η ΑΕΚΑ τάση μέσα στο ΠΑΣΟΚ με στόχο ευρύτερες αλλαγές στην κεντροαριστερά, μοιάζει να αποκτά μεγαλύτερη αποδοχή από τους άλλους δύο, αν και η κυρία Δαμανάκη έχει τιμηθεί υπερβολικά, όπως λένε οι περισσότεροι στο ΠΑΣΟΚ, από τον πρόεδρο με αξιώματα και ρόλους. Η ίδια δεν περνάει στη βάση αφού είναι άμεσα δεμένη με το ρόλο της στον ενιαίο Συνασπισμό που επιζητούσε την καταδίκη του Ανδρέα Παπανδρέου και τη διάλυση του ΠΑΣΟΚ αλλά και με την ταυτότητα της προέδρου του Συνασπισμού λίγο μετά.

Ο Μίμης Ανδρουλάκης έχει ήδη αποστασιοποιηθεί, όπως είχε προειδοποιήσει ότι θα κάνει. Ο Ν. Μπίστης δεν δίστασε να είναι υποψήφιος στο Συνέδριο για το Εθνικό Συμβούλιο εκλεγόμενος μάλιστα σε καλή σειρά (17ος με 492 σταυρούς), ενώ κέρδος για την τάση που εκπροσωπεί είναι και η εκλογή τριών ακόμα για το Εθνικό Συμβούλιο.

Ψυχραιμία...

Χωρίς προλόγους και εισαγωγές: Το να μιλάει για «κουσούρια» ένας ιεράρχης του οποίου η αυλή βρίθει «κουσουρλήδων» είναι το ίδιο υποκριτικό, εκνευριστικό και πρόστυχο με το να μιλάει ένας μεγαλοαστός αρχηγός κόμματος της Αριστεράς για τα δικαιώματα των φτωχών. Πιστεύω δε ότι στη δεύτερη περίπτωση το πράγμα γίνεται και ειρωνικό. Η Αριστερά δεν κινδυνεύει από τους ιεράρχες, αλλά από όσους ασχολούνται μαζί της από χόμπι.

Οση αξιοπιστία διαθέτουν οι ομολογίες, διαβεβαιώσεις και αποκαλύψεις του Βαβύλη, άλλη τόση διαθέτουν οι αποκαλύψεις και οι απόψεις δημοσιογράφων που καλύπτουν ρεπορτάζ και γραφείο Τύπου του ίδιου υπουργείου, που χρυσοληρώνονται για να κραυγάζουν ότι οι τιμές στη λαϊκή έφτασαν στα ύψη, που φιλούν κατουρημένες ποδιές από εθισμό, που υμνούν τη διαπλοκή, που αποκρύπτουν την αλήθεια και έχουν ως επάγγελμα την άκριτη υπεράσπιση των θέσεων των αφεντικών τους.

Το να ζητάς τον χωρισμό Εκκλησίας και Κράτους εξαιτίας του Χριστόδουλου είναι το ίδιο σαχλό με το να ζητάς την κατάργηση ενός υπουργείου επειδή ο υπουργός του δεν είναι πετυχημένος. Είναι τόσο κακή η διαχείριση του όλου θέματος που έχω αρχίσει να πιστεύω πως αν ο Αρχιεπίσκοπος έδινε προεκλογικά γραμμή για ψήφο στο Συνασπισμό, σήμερα ο Κουναλάκης όχι μόνο δεν θα είχε πάει στο ΠΑΣΟΚ, όχι μόνο θα ήταν υπουργός με πρωθυπουργό τον Κωνσταντόπουλο, αλλά θα ταυτιζόταν και με την Μαριέττα Γιαννάκου.

Το να βγαίνουν οι Βορίνες και να προσπαθούν με κάθε τρόπο να βγά-

λουν ηλίθιους και αφελείς τους πιστούς που κάθε Κυριακή πηγαίνουν στην εκκλησία, κι όταν βλέπουν τα ζόρια να λένε «Προς Θεού, εμείς δεν χτυπάμε την Εκκλησία, διότι Εκκλησία είμαστε όλοι μας», δείχνει απλώς ότι είναι άσχετοι και δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Τους έκατσε το τζακ ποτ του Άντι Γουόρχολ περί ενός τετάρτου δημοσιότητας και το ξεζούμισαν όσο μπορούσαν.

Το να ρωτάει ο Χατζηνικολάου τον Χριστόδουλο «αν ένα πουλάκι από τον Βόσπορο πήγε κι έκατσε στον ώμο του Ειρηναίου και του ψιθύρισε να πουλήσει τον Χριστόδουλο» είναι κλασική περίπτωση προβοκάτσιας.

Η θλίψη της Διαμαντοπούλου για τα όσα συμβαίνουν στην Εκκλησία είναι το ίδιο ειλικρινής με τη θλίψη που θα εκφράσει η ΝΔ σε περίπτωση που ο Καρατζαφέρης αποφασίσει να κλείσει το ΛΑΟΣ.

Το γεγονός ότι ο Χριστόδουλος είναι σήμερα ηγέτης της ελλαδικής Εκκλησίας δεν είναι τόσο τρομακτικό όσο το γεγονός ότι το αντίπαλον δέος είναι ο Ζακύνθου και Penthouse Χρυσόστομος. Το ότι 67 μητροπολίτες στηρίζουν τον Χριστόδουλο δεν είναι τόσο τρομακτικό όσο ο λόγος που το κάνουν. Κι αυτός δεν είναι άλλος από τον φόβο ότι

πιθανή παραίτηση Χριστουδούλου θα έχει ως «παρενέργεια» την παραίτηση –μέσω της λαϊκής απαίτησης– κι όλων των άλλων μητροπολιτών.

Το να λες ότι ο Σεραφείμ δεν εμπλεκόταν με την πολιτική και τους πολιτικούς σημαίνει ότι ή ξεχνάς εύκολα ή ότι γεννήθηκες μετά το 1998.

Το να πιστεύει κάποιος ότι ο Χριστόδουλος μπορεί να φέρει την καθαροση είναι το ίδιο αφελές με την απαίτηση της Καραμάνου να εκδώσει η Παναγία δελτίο Τύπου με το οποίο θα επιβεβαιώνει τη θέλησή Της να μην επισκέπτονται γυναίκες το Άγιον Όρος.

Εν κατακλείδι, η ιστορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν περιλαμβάνει μόνο φωτισμένους Χρυσοστόμους και Βασιλείους, ούτε ο χώρος του μοναχισμού διέθετε μόνο γέροντες Παίσιους. Το Άγιον Όρος δεν ήταν πάντοτε περιβόλι, αλλά κάποτε γέμισε από ιδιόρρυθμα γαϊδουράγκαθα.

Ποτέ η καθαροση στην Εκκλησία και την Ορθοδοξία δεν είχε πρόσωπο. Έτσι θα γίνει και τώρα. Κι όπως κάθε φορά, έτσι και τώρα αυτούς που θα αγγίζει πρώτους η καθαροση θα είναι αυτοί που τόσο υποκριτικά την ευαγγελίζουν και δήθεν την επιδιώκουν.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΡΟΥΛΑΣ

Η συμμετοχή ιεραρχών στον εθνικό διχασμό 1916-17

μέσα από πρακτικά συνεδριάσεων και επίσημα έγγραφα

του Γιάννη Κύρκου Αικατερινάρη

Είναι γνωστή λίγο πολύ η δύσκολη περίοδος που έζησε η Ελλάδα κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και ιδιαίτερα κατά την κρίσιμη διετία 1916-17, του εθνικού διχασμού. Εκείνο όμως που είναι άγνωστο στους πολλούς είναι ότι τότε πολλά υψηλόβαθμα στελέχη της Εκκλησίας προσχώρησαν στη μια ή στην άλλη παράταξη, ασκώντας πέρα από το ποιμαντορικό τους έργο και πολιτική. Πριν όμως αναφερθώ στο ρόλο εκκλησιαστικών παραγόντων σε άγνωστα ως επί το πλείστον γεγονότα που σημάδεψαν την τραγική κατάσταση εκείνων των ημερών, θα πρέπει να προσδιορίσω εν συντομία το ιστορικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αυτά εξελίχθηκαν.

Το φθινόπωρο του 1916, με την εκδήλωση του κινήματος της Εθνικής Άμυνας και τη δημιουργία της Προσωρινής Κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης (τριανδρία Βενιζέλου-Δαγκλή-Κουντουριώτη) ο εθνικός διχασμός πήρε ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Οι κάτοικοι των «Νέων Χωρών» (Μακεδονία, Κρήτη, νησιά του Αιγαίου) έπρεπε να υπακούουν στις διαταγές της επαναστατικής κυβέρνησης που ήταν φιλική προσκεείμενη στην Αντάντ, τη συμμαχία δηλαδή των Άγγλων, Γάλλων, Ιταλών, Ρώσων κ.ά. Αντίθετα οι κάτοικοι του «κράτους των Αθηνών» ήταν αναγκασμένοι να αποδεχθούν την «πολιτική της ουδετερότητας» που ευνοούσε τις Δυνάμεις των Κεντρικών Αυτοκρατοριών (Γερμανοί, Αυστριακοί, Βούλγαροι, Τούρκοι) και υποστηριζόταν από τις φιλοβασιλικές κυβερνήσεις συνεργασίας των «παλαιοκομματικών» πολιτικών (Δ. Γούναρης, Δ. Ράλλης κ.ά.).

Κάτω λοιπόν από την καθοδήγηση και πίεση μερικών φιλοβασιλικών βουλευ-

τών των «Νέων Χωρών», ιδιαίτερα στη Χαλκιδική και στη Σάμο, πολλοί κάτοικοι αρνήθηκαν να υπακούσουν στο Διάταγμα επιστράτευσης 10 κλάσεων που έβγαλε η Προσωρινή Κυβέρνηση Θεσσαλονίκης, ενώ άλλοι λιποτάκτησαν και στράφηκαν ενόπλως εναντίον της. Ήταν ιδιαίτερα σκληρά τα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση εναντίον όσων αντιστρατεύτηκαν με βίαιες ενέργειες τις επιλογές της και εντάχθηκαν στο αποκαλούμενο «κίνημα των επιστράτων».

Με την πλευρά του κινήματος της Εθνικής Άμυνας, που πολιτικά εκπροσωπούσαν από την Προσωρινή Κυβέρνηση Θεσσαλονίκης, συμπαρατάχθηκαν οι περισσότεροι μητροπολίτες και επίσκοποι των «Νέων Χωρών», δηλαδή των επαρχιών που μόλις πριν τρία τέσσερα χρόνια προσαρτήθηκαν στο ελληνικό κράτος και ανήκαν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Στην αντίθετη πλευρά, των φιλοβασιλικών κυβερνήσεων της Αθήνας, βρέθηκαν ιεράρχες της «Παλιάς Ελλάδας» που υπάκουαν στις αποφάσεις της Ιεράς Συνόδου. Είναι ευνόητο ότι η κάθε μια από τις δύο κυβερνήσεις, στα πλαίσια της επικοινωνιακής πολιτικής της, προσπαθούσε

με δηλώσεις και ενέργειες όσων επώνυμων παραγόντων της Εκκλησίας τη στήριζαν, να προσεταιριστεί τους κατοίκους. Πολλοί ιεράρχες ευαισθητοποιούσαν το θρησκευτικό συναίσθημα των κατοίκων, ταυτίζοντάς το πολλές φορές με το πατριωτικό, προκειμένου να οδηγήσουν ευκολότερα τους πιστούς προς την κατεύθυνση των δικών τους επιλογών στήριξης της μιας από τις δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις.

Αναπόφευκτο λοιπόν ήταν να μην λείψουν από την εμφύλια σύρραξη υψηλόβαθμοι ιεράρχες διαφόρων επαρχιών, οι οποίοι συμμετείχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σε εκστρατείες διαφώτισης των κατοίκων. Πολλοί μάλιστα απ' αυτούς υπερέβησαν το θεσμικό τους ρόλο και θα μπορούσε να πει κανείς ότι πολλές ενέργειές τους εντάσσονταν σ' ένα σχέδιο συμφωνιών αλληλοεξυπηρέτησης με τους πολιτικούς, που ελάχιστα εξέφραζε τις «διαχρονικές αξίες του ελληνορθόδοξου δόγματος», όπως τουλάχιστον οι ίδιοι αυτοί παράγοντες –πολιτικοί και εκκλησιαστικοί– τις προσδιορίζουν και συχνά τις επικαλούνται μέχρι τις μέρες μας.

ΤΟ ΑΝΑΘΕΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΟΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΤΙΠΕΡΙΣΠΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΒΕΝΙΖΕΛΙΚΩΝ

Κορύφωση των ενεργειών επηρεασμού των κατοίκων απετέλεσε το «ανάθεμα του Βενιζέλου» το Δεκέμβριο του 1916, στο οποίο προχώρησαν πολιτικοί, εκκλησιαστικοί και στρατιωτικοί κύκλοι του «κράτους των Αθηνών», σε μία προσπάθεια απαξίωσης της πολιτικής και της προσωπικότητας του Βενιζέλου. Την απίστευτη για τα σημερινά δεδομένα τελετή άρχισε ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Θεόκλη-

Ο Γιάννης Αικατερινάρης είναι αρχιτέκτων, πρώην πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου, τμήματος Κεντρικής Μακεδονίας.

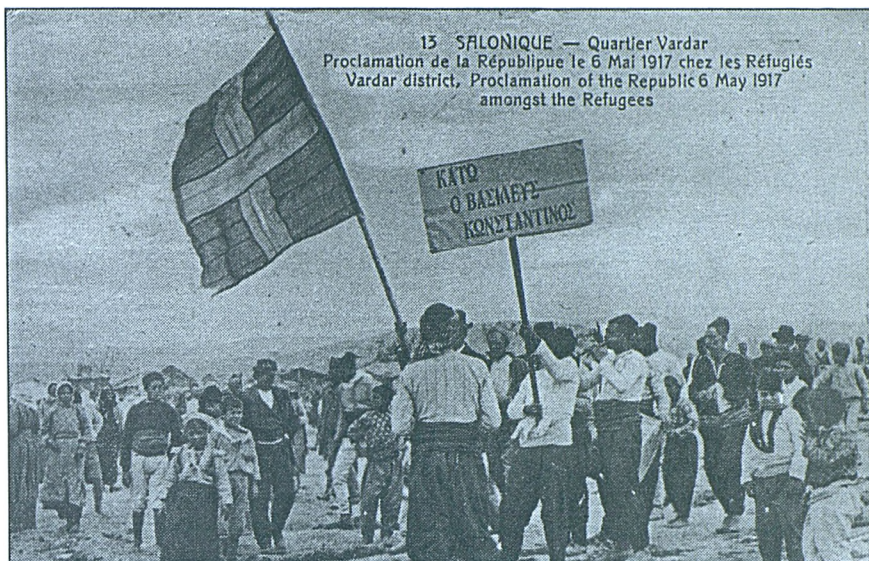
τος. Έμεινε μάλιστα στην ιστορία η φράση με την οποία έκλεισε την ειδική δέηση: «κατά του Ελευθερίου Βενιζέλου, του φυλακισαντος σεπτούς Αρχιερείς και επιβουλευθέντος την Βασιλείαν και την Πατρίδα ανάθεμα έστω». Στη συνέχεια ο Αρχιεπίσκοπος έριξε την πρώτη πέτρα και τον ακολούθησαν σ' αυτή του την ενέργεια και οι ιερωμένοι που κατέφθασαν στον τόπο του «αναθέματος» από την πρωτεύουσα και τις επαρχίες. Στο «ανάθεμα» παρευρίσκονταν εκτός από τον Αρχιεπίσκοπο Θεόκλητο, τους πολιτικούς αρχηγούς και τη στρατιωτική ηγεσία, και τα μέλη της Ιεράς Συνόδου μητροπολίτες Φωκίδος Αμβρόσιος, Λαρίσης Αρσένιος, Ηλείας Δαμασκηνός και Κεφαλληνίας Δαμασκηνός.

Αποκαλυπτικά του ρόλου της Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος στα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω και κυρίως των μέτρων που πάρθηκαν εναντίον της, είναι τα όσα συζητήθηκαν σε συνεδριάσεις της Βουλής μετά την αποκατάσταση της παλιάς σύνθεσής της και την επιστροφή των Βενιζελικών στην εξουσία. Παραθέτω σχετικό διάλογο που έγινε κατά τη συνεδρίαση της 12ης Αυγούστου 1917 μεταξύ του Δημ. Ράλλη και Ελ. Βενιζέλου σχετικά με την απόφαση του τελευταίου να καθαιρέσει τους συνοδικούς ιεράρχες που είχαν πρωταγωνιστήσει στο «ανάθεμα».

Ε. Βενιζέλος: «[...] Και η ποινή των είναι η καθαίρεσις. Και αν δεν επηκολούθει η ποινή αυτή εις το αίσχος αυτό το διαπραχθέν υπό των επισκόπων εκείνων, βεβαίως έπρεπε να απελπισθώμεν περί της Εκκλησίας μας. Λοιπόν τι άλλο πρέπει να είναι η πράξις της αναγεννήσεως της Εκκλησίας, παρά ο κολασμός αυτής της παρεκτροπής; [...]».

Δ. Ράλλης: «Διά της τοιαύτης ενεργείας υμών κατεργήσατε παρά τω λαώ το γόητρον της Εκκλησίας».

Ε. Βενιζέλος: «[...] Όταν μετεχειρίσθησαν τοιαύτα όπλα ασύστολα διά πολιτικά πράγματα, κατά τον 20όν αιώνα, νομίζετε ότι ο κολασμός τούτων θα καταργήφει το κύρος της Εκκλησίας και δεν νομίζετε ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος, ίνα το κύρος αυτό επανορθωθεί και πάλιν, παρά μόνον όταν αυτοί κηρυχθούν ανάξιοι να κατέχουν το αξίω-

Θεσσαλονίκη, Μάης 1917. Αντιβασιλικό συλλαλητήριο προσφύγων στη συνοικία του Βαρδάρη. (Αρχείο Γιάννη Κ. Αικατερινάρη)

μα αυτών;»

Δ. Ράλλης: «Διατί προκαλέσατε το Διάταγμα δια του οποίον τροποποιείτε τον καταστατικόν νόμον της Εκκλησίας;»

Ε. Βενιζέλος: «Δια να ημπορέσωμεν να συνθέσωμεν την Σύνοδον, δηλαδή το εκκλησιαστικόν δικαστήριον. [...] πώς ηθέλατε να συνθέσω το δικαστήριον αυτό, εάν δεν επήρχετο η τροποποίησις η οποία επήλθεν, αφού εχρειάζοντο δέκα τρεις δικασταί, οι δε μη μετασχόντες του καταπτύστου αναθέματος ήσαν εν όλω τέσσαρες ή πέντε;»

Για την αντιμετώπιση ενεργειών και μεθοδεύσεων όπως το «ανάθεμα» και αποβλέποντας γενικότερα σε μετριασμό του όποιου επηρεασμού των θρησκευόμενων, η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης προχώρησε σε στήριξη ή ακόμη και οργάνωση αντίρροπων κινήσεων με τη συμμετοχή εκκλησιαστικών παραγόντων. Στο στόχο αυτό απέβλεπε άλλωστε η έκδοση των παρακάτω Διαταγμάτων και η δημοσίευσή τους στη δική της πλέον Εφημερίδα της Κυβερνήσεως:

—το υπ. αρ. 1772/Φ.Ε.Κ.60/29-3-1917, με το οποίο χρηματοδότησε «την έκδοση του περιοδικού της Ι. Μ. Θεσσαλονίκης "Γρηγόριος Παλαμάς", προς ηθικήν και θρησκευτικήν διάπλασιν των Χριστιανών». Μέσα από τις στήλες του δό-

θηκε η δυνατότητα να ακούγονται, όπως θα δούμε παρακάτω, και οι φωνές στήριξης στελεχών της νέας κυβέρνησης.

—το υπ. αρ. 2038/ΦΕΚ. 70/14-4-1917, «περί αποζημιώσεως των Μητροπολιτών και Επισκόπων Νέων Χωρών, κατά την προσεχή σύναξιν αυτών», στο οποίο αναγραφόταν επί λέξει: «προτάσει των επί της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως κ. Γ. Αφέρωφ και επί των Οικονομικών Μιλτιάδη Μ. Νεγρεπόντη, αρμοδίων Συμβούλων, απεφασίσαμε και διατάσσομεν: Εις τους μέλλοντας να λάβωσι μέρος εις την εν Θεσσαλονίκη προσεχή σύναξιν Μητροπολίτας και Επισκόπους των Νέων Χωρών, παρέχεται αποζημίωσις οδοιπορικών και εξόδων διαμονής αυτών εν Θεσσαλονίκη, κατά το διάστημα της συνάξεως [...] ολικού ποσού 25000 δραχμών [...]».

Στα πρώτα ακόμη τεύχη του ανά δεκαπενθήμερο εκδιδόμενου εκκλησιαστικού περιοδικού Γρηγόριος Παλαμάς, δημοσιεύθηκαν τα πρακτικά των συνεδριάσεων της προαναφερομένης σύναξης, που εν τω μεταξύ πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Έτσι ανάμεσα στα άλλα που διαβάξει κανείς σ' αυτό, σημαντική θέση κατείχε και το θέμα των προσπαθειών άρσης του «αναθέματος».

Παραθέτω επί λέξει αποσπάσματα

Κάρτ ποστάλ του 1917, αμέσως μετά την επικράτηση της Εθνικής Άμυνας. (Αρχείο Γ. Αικατερινάρη)

από τα πρακτικά της συνεδρίασης της 4/17ης Μαΐου 1917 στην οποία μεταξύ των άλλων παραβρέθηκαν οι μητροπολίτες Βερροίας Καλλίνικος, Μυτιλήνης Κύριλλος, Χίου Ιερώνυμος, Σάμου Κωνσταντίνος, Μαρωνας Μελισσανός, Βοδενών Κωνσταντίνος, Σισανίου και Σιατίστης Ιερόθεος, Κασσανδρείας Ειρηναίος και άλλοι, καθώς και οι επίσκοποι Σύρου, Τήνου και Άνδρου Αθανάσιος, Πέτρας Τίτος, Αρδαμερίου Ιωακείμ, Ιερισσού και Αγίου Όρους Σωκράτης και άλλοι:

«Ο Αγ. Μογλενών και Φλωρίνης Πολύκαρπος λαβών τον λόγον είπε: Εν εκ των σπουδαιότερων ζητημάτων, τα οποία πρέπει να απασχλήσουν την Συνέλευσιν των Ιεραρχών είναι το περί Αναθέματος το οποίον εξέδωκεν η Σύνοδος της Ελλάδος όλως αντικανονικώς εναντίον του μεγίστου πολίτου και ελευθερωτού ημών κ. Ελευθερίου Βενιζέλου και πάντων των συμφρονούντων πολιτικών ανδρών· θεωρώ ευτυχή την σύμπτωσιν της συγκλήσεως των Ιεραρχών, ήτις πρέπει να επιληφθή του ζητήματος τούτου και αποδοκιμάσῃ το Ανάθεμα, όπερ εξέδωκεν όλως αντικανονικώς μία επί μέρους Σύνοδος ευρισκομένη ίσως, τις οίδεν υπό ποίας συνθήκας, ίσως δε και πιεζομένη».

Ο Αγ. Κασσανδρείας στην παρέμβασή του καταλήγει: «[...] Επειδή δε επό-

μενοι τοις Αγ. Γραφαίς οφειλομεν να ευλογώμεν και μη καταρώμεθα, γνωρίζομεν δε πάντες επί πλέον, ότι υπό αφορισμόν τεθέντες μεγάλοι άνδρες δεν είναι άξιοι τούτου, αλλά μάλλον ευλογιών και ευγνωμοσύνης, αντί πάσης σκέψεως περί αποδοκιμασίας και επικρίσεως του Αναθέματος να ευλογήσωμεν αυτούς και το έργον αυτών και ενισχύσωμεν τον πατριωτικόν και Εθνοσωτήριον Αγώνα λειτουργούντες πανδημώς και δοξολογούντες την πράξιν να δείξωμεν εις τον λαόν, ότι ημείς ιστάμεθα εις το ύψος της Αρχιερατικής ημών αποστολής και περιβάλλομεν δι' ευλογιών τους μεγάλους άνδρας τους σώζοντας τον Ελληνισμόν και καθοδηγούντας το Έθνος ημών εις την πλήρωσιν των αιωνίων αυτών πόθων».

Ο Αγ. Μυτιλήνης, τέταρτος κατά σειρά ομιλητής, λέγει τα εξής:

«[...] δυνάμεθα εν τη ιδιότητι ημών, ως Ιεραρχών της Εκκλησίας της Ν[έας] Ελλάδος να αποδοκιμάσωμεν τούτο [το ανάθεμα] ως κακώς γενόμενo και να επιδιψιλεύσωμεν ευχάς και ευλογίας εις τους άνδρας τους αναλαβόντας να αποκαταστήσωσι την εθνικήν τιμήν της πατρίδος».

Κατά την έκτη και τελευταία σχετική συνεδρίαση, που έγινε στις 5/18 Μαΐου 1917, επικυρώθηκαν τα προηγούμενα πρακτικά και διατυπώθηκε η συνολική

ομόφωνη άποψη των ιεραρχών των «Νέων Χωρών»:

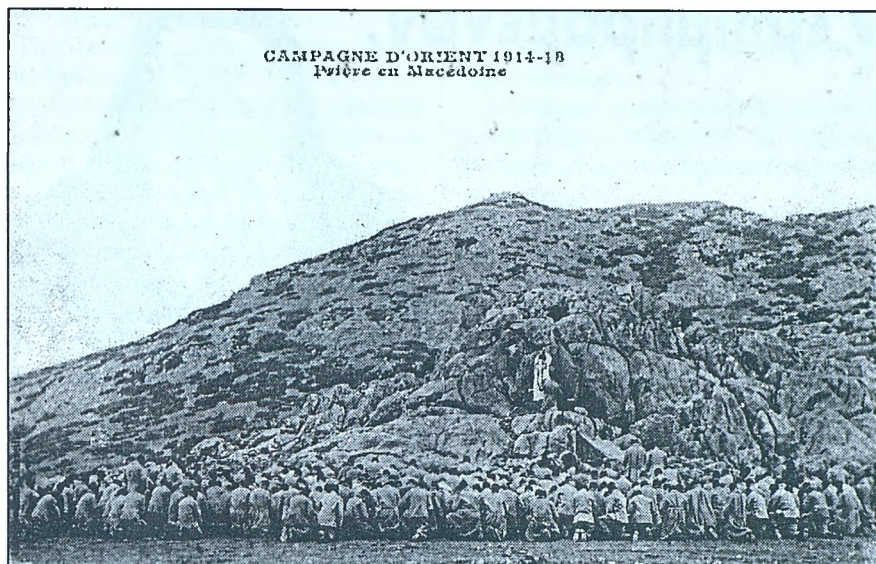
«Η Συνέλευσις έχουσα υπ' όψιν την διεξαχθείσαν εν τη χθεσινή αυτής Συνεδριάσει συζήτησιν περί του υπό της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας εκφωνηθέντος κατά της Προσωρινής Κυβερνήσεως και των ομοφρονούντων αυτή Αναθέματος και σταθμίζουσα τας κατ' αυτήν διατυπωθείσας γνώμας εξέφρασε ομοφώνως την λύπην αυτής επί τη πράξει ταύτη και επευλόγησε τους την Εθνικήν Κυβέρνησιν αποτελούντας, επικαλεσθείσα επ' αυτούς χάριν και ευλογίαν του παναγάρχου Θεού».

ΤΑ ΣΚΛΗΡΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Αξίζει όμως εδώ να γίνει μία ιδιαίτερη αναφορά στα όσα έγιναν στη Χαλκιδική, η οποία μαζί με τη Σάμο αποτέλεσαν τα σημαντικότερα πεδία συγκρούσεων κατά την εμφύλια σύρραξη, καθώς στην επαρχία αυτή οι πολιτικές συγκυρίες που διαμορφώθηκαν ευνοούσαν το κίνημα των φιλοβασιλικών αντιπάλων του Βενιζέλου, εναντίον της Εθνικής Άμυνας. Γι' αυτό μάλιστα το λόγο οι ξένοι αποκάλεσαν τη Χαλκιδική «Ελληνική Βανδέα» παραλληλίζοντάς την με την αντίστοιχη επαρχία της ΒΔ. Γαλλίας, όπου οι γνωστοί για τα φιλομοναρχικά τους φρονήματα κάτοικοι αντιτάχθηκαν στη Γαλλική Επανάσταση του 1789.

Σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του αιματηρού κινήματος των φιλοβασιλικών επιστράτων της Χαλκιδικής, από την Εθνική Άμυνα, έπαιξαν τόσο ο μητροπολίτης της επαρχίας Ειρηναίος, όσο και οι επικεφαλής των τότε επισκοπών της, Αρδαμερίου Ιωακείμ και Ιερισσού και Αγίου Όρους Σωκράτης. Σύμφωνα μάλιστα με σχετικά τηλεγράφηματα για την πορεία των επιχειρήσεων αντιμετώπισης ή όπως αναφέρονταν «διαφώτισης» των επιστράτων, ενημερωνόταν προσωπικά ο ίδιος ο Βενιζέλος.

Είναι χαρακτηριστικό το σχετικό τηλεγράφημα στις 8/21 Δεκεμβρίου 1916, με το οποίο ο μητροπολίτης Ειρηναίος ενημερώνει τον πρόεδρο Βενιζέλο και αναφέρεται στην τραγική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Χαλκιδική

Από το μέτωπο της Θράκης, εκκλησιασμός μονάδας της Στρατιάς της Ανατολής (Αντάντ). (Αρχείο Γ. Αικατερινίδη)

εκείνες τις δύσκολες μέρες: «Άπαντες οι επίστρατοι Πολυγύρου, 15 της Λοκόβης (Ταξιάρχη), 45 της Ορμυλίας και ικανοί Αγίου Μάμαντος και Πορταριάς εν όλω 180 φρουρούνται εν Πολυγύρω καθ' ας δε έχομεν γραπτάς διαβεβαιώσεις έτοιμοι προς υποταγήν είναι οι επίστρατοι Λοκόβης, Βραστών και Αγίου Νικόλαου. Παρακαλώ προς ασφαλέστεραν παραλαβήν αυτών, καθόσον η ταχύτερα μεταφορά απελπίση σποραδικώς ανθισταμένους και θέση τέρμα εις έργον αποδειχθέν αυτοσχέδιον, ανοργάνωτον και ακέφαλον αντιδραστικόν κίνημα».

Στον μητροπολίτη όμως Ειρηναίο και στον επίσκοπο Ιωακείμ προσάπτονταν κατηγορίες και για την εμπλοκή τους στην δι' απαγχονισμού καταδίκη του επιστράτου Γρ. Συνάπαλου, που ήταν αδελφός του Παγκρατίου, επισκόπου Βουκουρεστίου και μετέπειτα Ταταύλων και Γάνου Χώρας, στην επαρχία της οποίας ανεδείχθη και μητροπολίτης. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι το 1906 ο Παγκράτιος επιχείρησε να διεκδικήσει την έδρα της μητρόπολης Κασσανδρείας, την οποία πήρε τελικά ο Ειρηναίος. Για την ιστορία αναφέρω ότι η οικογένεια Συνάπαλου ήταν από τον Βάβδο της Χαλκιδικής, απ' όπου κατάγεται και ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος Αμερικής.

Τα όσα κατήγγειλε στη συνεδρίαση της Βουλής της 29ης Ιανουαρίου 1921 ο Νικόλαος Γερμανός, Χαλκιδικιώτης βουλευτής και μετέπειτα ιδρυτής της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, είναι απίστευτα. Πριν από τη μακάβρια τελετή του απαγχονισμού του Συνάπαλου στον Πολύγυρο, προηγήθηκε νεκρώσιμη πομπή (ακολουθία) στην οποία εξαναγκάσθηκε να συμμετέχει –περπατώντας και ψάλλοντας– και ο ίδιος ο καταδικασμένος. Σύμφωνα με τις τότε καταγγελίες του Ν. Γερμανού στη Βουλή, όταν η νεκρώσιμη πομπή έφθασε πλέον από την Ι. Μητρόπολη στην πλατεία, ο Γρ. Συνάπαλος στράφηκε προς το απόσπασμα και είπε: «Δεν έχω τίποτε εναντίον σας, δεν με κρεμάτε σεις, και σένα ακόμη Κονδύλη σε συγχωρώ αλλ' εκείνος που θα μείνει ασυγχώρητος, ο μέγας κακούργος και φονεύς μου, είναι ο Δεσπότης Κασσανδρείας· αυτός με κρεμή". Και εκρεμάσθη ο δυστυχής Συνάπαλος». Σε παράτηση του βουλευτή Α. Παπαναστασίου, ότι ο Ειρηναίος εξακολουθεί να είναι δεσπότης, ο Ν. Γερμανός απάντησε χαρακτηριστικά: «Και δεσπότης εξακολουθεί να είναι και να κομματίζεται και να είναι όργανον κομματικόν και να μη δύναται να του ζητήση κανείς λόγον δια τίποτα».

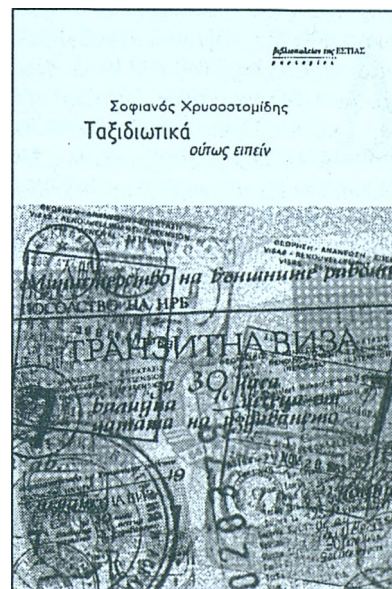
Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο

κατά τον απαγχονισμό αυτό, που δεν προβλεπόταν καν από την ελληνική νομοθεσία, όσο και κατά τον τουφεκισμό τεσσάρων άλλων επιστράτων, επίσης στην πρωτεύουσα της επαρχίας Πολύγυρο το Σεπτέμβριο του 1916, παρευρίσκονταν ο ίδιος ο Γεώργιος Κονδύλης, μετέπειτα πρωθυπουργός και αντιβασιλέας.

Μια αντιστοίχιση εκείνων των γεγονότων με τα σημερινά, θα πείσει και τον πλέον επιφυλακτικό για τη σοβαρότητα της κατάστασης και την αναγκαιότητα χωρισμού κράτους και Εκκλησίας. Γιατί είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει η κοσμική εξουσία και η θρησκευτική καθοδήγηση, δύο δηλαδή διαφορετικές αρμοδιότητες, να ασκούνται από δυο ξεχωριστούς φορείς. Έτσι θα πρέπει όσοι ανήκουν στον ένα φορέα, να μένουν απερίσπαστοι στο έργο τους και να μην επεμβαίνουν σε ζητήματα που είναι της αρμοδιότητας του άλλου.

Θεσσαλονίκη 22 Φεβρουαρίου 2005

Σοφιανός Χρυσοστομίδης Ταξιδεύοντας, ούτως ειπείν

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ
μαρτυρίες

Των οικιών ημών επιμνησθέντων, αυτοί άδουν...

Αιρετικές σκέψεις εν όψει της ημέρας της κρίσεως

του Ρεπόρτερ

Τελικά η Ελλάδα είναι ο πιο συναρπαστικός τόπος για να ζει κανείς. Μπορεί η οικονομία να πηγαίνει κατά διαόλου, να μην έχουμε να φάμε, να κινδυνεύουμε να αποκλειστούμε μόλις ρίξει πέντε πόντους χιόνι, ή να πνιγούμε αν βρέξει πολύ, όμως δεν πλήττουμε ποτέ. Εκεί που είχα απηυδήσει από τη μονοτονία της πολιτικής σκηνής, την άρνηση του Καραμανλή να βγει και να παίξει επιτέλους μπάλα, την κυβερνητική και αντιπολιτευτική απραξία και κυρίως την τηλεοπτική παρενόχληση που λέγεται «Αντώνιος», ξέσπασε ξαφνικά το εκκλησιαστικό και η Ελλάδα κατέστη και πάλι κέντρο συναρπαστικών παιχνιδιών εξουσίας και γεωπολιτικής επιρροής. Είναι βεβαίως πολύ επικίνδυνα, διότι δεν μπορείς πλέον να κυκλοφορείς ελεύθερα στους δρόμους καθώς ενδέχεται ανά πάσα στιγμή να πέσει φωτιά να σε κάψει. Όμως δεν πλήττουμε πια καθόλου.

Διακινδυνεύοντας ακόμα μια φορά να καώ στο πυρ το εξώτερον, αναζητώ τους πραγματικούς υποκινητές όσων συμβαίνουν τελευταία στην αγία ημών Εκκλησία, τη Δικαιοσύνη και τους θεσμούς γενικώς. Γιατί ποιος αφελής πιστεύει πλέον ότι όλα αυτά ξεκίνησαν από τη δημοσιογραφική επιμέλεια και εμμονή κάποιων; Αν έγιναν έτσι τα πράγματα, τότε θα πρέπει να τους απονεύμουμε μάλλον βραβείο δημοσιογραφικής βραδύτητας, αφού τα «μεγάλα» σκάνδαλα που αποκάλυψαν χρονολογούνται από τετραετίας τουλάχιστον, οι δικαστικοί που καθαίρονται είχαν ήδη επισημανθεί και αρκετοί από αυτούς τιμωρηθεί, ενώ στην Καρδίτσα όλοι απέφευγαν να χαιρετηθούν δημοσίως με τον Σεραφείμ Κουλουσουσα για να μην κακοχαρακτηριστούν.

Τέλος πάντων. Προσωπικά δεν πιστεύω στην εκδοχή των Ευαγγελίων περί του Ανωτέρου Όντος. Αν υπάρχει,

πρέπει να είναι πολύ κακεντρέχης για να αφήνει να συμβαίνουν τέτοια πράγματα. Πιστεύω ότι για τη διαίρεση του κόσμου στις τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες ευθύνεται κυρίως ο Ναβουχοδονόσορας, που στο 18ο έτος της βασιλείας του, την ενάτη του τέταρτου μηνός, στο ενδέκατο έτος της βασιλείας του βασιλέως του Ιούδα, Σεδεκία, κατέστρεψε την Ιερουσαλήμ και έστειλε τους Εβραίους στη Βαβυλώνα. Οι οποίοι, επειδή δεν ήξεραν τι άλλο να κάνουν εκεί, ασχολούνταν όλη τη μέρα με θεολογικές αναζητήσεις και εφηύραν έτσι τις τρεις μεγάλες θρησκείες. Διαβάστε το Κοράνι και θα καταλάβετε τι θέλω να πω.

Δεν πιστεύω λοιπόν στο Θεό έτσι όπως μας τον παρουσιάζουν οι σημερινοί Γραμματείς και Φαρισαίοι. Πιστεύω όμως στη δύναμη της ορθόδοξης Εκκλησίας ως ισχυρού συνεκτικού δεσμού του Ελληνισμού στις δύσκολες αυτές μέρες και στις δυσκολότερες που

έρχονται. Δεν θεωρώ ότι η Εκκλησία είναι «άγια». Αντιθέτως εκτιμώ ότι είναι μια ισχυρή πολιτική δύναμη που εκ της θέσεώς της έχει τη δύναμη να αντιπαρατεθεί στα επεκτατικά σχέδια του Βατικανού και των εξ Ανατολών «φίλων» μας. Εδώ ακριβώς βρίσκεται κατά τη γνώμη μου η μεγαλύτερη ευθύνη του Χριστόδουλου. Ο ίδιος είναι χαρισματική προσωπικότητα και θα μπορούσε να «παίξει μεγάλη μπάλα» στο παιχνίδι των θρησκειών. Επέτρεψε όμως να μειώσουν το ανάστημά του και να ευτελίσουν την ελληνική Εκκλησία τρέφοντας και αναδεικνύοντας γύρω του ένα δυσώδες περιβάλλον.

Θα επισημάνω και κάτι άλλο: Πολλοί δηλώνουν «άθεοι» και άνετοι, αλλά όλοι τους πηγαίνουν με το καλό τους κουστούμι στην Ανάσταση, σουβλίζουν το αρνάκι την επομένη, η συντριπτική τους πλειοψηφία παντρεύεται στην εκκλησία, ορκίζονται στον στρατό, βαπτίζουν τα παιδιά τους κ.λπ., κ.λπ. Η δύναμη της παράδοσης, ο κύριος λόγος για τον οποίο θεωρείται ενέμφικτος ο διαχωρισμός κράτους-Εκκλησίας.

Γνωστός και έντιμος ιεράρχης της περιοχής των Αθηνών μού έλεγε τις προάλλες: «Θέλουν το διαχωρισμό της Εκκλησίας από το κράτος; Εντάξει. Ας μας βγάλουν και από το μισθολόγιο του κράτους. Να μας επιστρέψουν όμως την εκκλησιαστική περιουσία που τη χρησιμοποιούν για δικούς τους πολιτικούς σκοπούς κι ας πουν αυτοί στο χριστεπώνυμο ποίμνιο ότι αν γίνει ο διαχωρισμός θα καταργηθούν και οι αργίες των Χριστουγέννων και του Πάσχα, οι δοξολογίες, οι ορκωμοσίες κ.λπ.». Ατράντα-

χτο επιχείρημα ομολογουμένως.

Πώς ξεκίνησαν άραγε όλα αυτά; Τόσο δραστική ήταν τέλος πάντων η καθαρτήρια επίδραση του κ. Καραμανλή και του νόμου για το βασικό μέτοχο στα μήντια, ώστε τα τελευταία αποφάσισαν να βάλουν χέρι στην Εκκλησία και στη Δικαιοσύνη; Όλα ξεκίνησαν από δημοσιογραφικές πρωτοβουλίες απλώς ή στις κουίντες του παρασκηνίου κρύβονται κάποιες σκοτεινές δυνάμεις; Και ποιες είναι αυτές; Ο Εωσφόρος; Η Μοσάντ; Η CIA; Ο Μητσοτάκης; Η κυρία Γιάννα;

Κατά τη γνώμη μου η αρχή ήταν τυχαία, αλλά στη συνέχεια μπήκαν στο παιχνίδι «πολλές ατζέντες»: Η κόντρα Πατριαρχείου-Χριστόδουλου, η κόντρα Σαρόν - «σκληροπυρηνικών» Εβραίων για την αναγνώριση του Ειρηναίου, η σταθερή επιδίωξη της Ουάσιγκτον να μειώσει την αυξανόμενη επιρροή του Πατριάρχη Μόσχας Αλέξιου και να αποτρέψει την περαιτέρω σύσφιξη της συμμαχίας του με τον Χριστόδουλο. Από την άλλη μεριά είναι προφανές ότι κάποιοι «εγχώριοι» χρησιμοποιούν την κρίση για να αποσταθεροποιήσουν το εσωτερικό πολιτικό κλίμα και να αποδυναμώσουν την κυβέρνηση Καραμανλή.

Ας αποστασιοποιηθούμε κι ας δούμε λιγάκι τα πράγματα από ψηλά, από τη Σιμωνόπετρα παραδείγματος χάριν, ή μian άλλη διπλανή, όπου λέγεται ότι διαλογίζεται και μια θουσίδα καλόγρια σε ενδιαφέροντα (Θου Κύριε φυλακίη τω στόματί μου!). Τι συμβαίνει στο χώρο της Ορθοδοξίας τα τελευταία χρόνια;

- Σύγκρουση Χριστόδουλου με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως για τις Νέες Χώρες κ.ά.

- Στο «ατύχημα» του Σινούκ ξεκληρίζεται όλο το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, μαζί με τους νομικούς συμβούλους. Στο περιθώριο εκείνου του τραγικού συμβάντος, ο ρώσος πρόεδρος Πούτιν που προωθεί τις επιδιώξεις του Αλεξίου, αναβάλλει την επίσκεψή του στο Άγιον Όρος.

- Ξεσπά η κρίση Βαβύλη με την οποία αποδυναμώνεται καθημερινά το σημαντικότερο για την Ορθοδοξία Πατριαρχείο Ιεροσολύμων.

- Ξεσπά η γνωστή κρίση στην ελληνική Εκκλησία και αποδυναμώνεται ο Χριστόδουλος.

Τα συμπεράσματα δικά σας, αλλά η προσπάθεια αποδόμησης της ορθόδοξης Εκκλησίας είναι προφανέστερη του προφανούς.

Είναι γνωστό ότι στην πολιτική ισχύει πάντα το αντίστροφο. Τα πράγματα δεν είναι ποτέ αυτά που φαίνονται. Πάρτε για παράδειγμα την περίπτωση Χριστόδουλου. Είναι γεγονός ότι η δημοτικότητα του μειώθηκε κατακόρυφα. Από την άλλη όμως ενισχύθηκε πολιτικά επειδή η συσπείρωση γύρω από το πρόσωπό του είναι τώρα πολύ μεγαλύτερη από πριν. Ποιον συμφέρει λοιπόν η πολιτική ενίσχυση του Χριστόδουλου; Μα φυσικά εκείνους που θέλουν να υπονομεύσουν τον Καραμανλή και να αποσταθεροποιήσουν τη Νέα Δημοκρατία. Σύμφωνα με ορισμένους το σενάριο αυτό είναι «αμερικανικής προέλευσης». Δεν το γνωρίζω. Αυτό που ξέρω όμως είναι ότι από την πλευρά της ΝΔ μόνον η Ντόρα και ο Βαρβιτσιώτης (δηλαδή ο Μητσοτάκης) τάχθηκαν δημοσίως υπέρ τους διαχωρισμού Κράτους-Εκκλησίας. Επειδή ξέρουν ότι αν το κάνει αυτό ο Καραμανλής, θα χάσει όλους τους χριστιανικούς ψήφους και θα οδηγηθούμε σε «κόμμα Χριστόδουλου».

Εκτός από τον Χριστόδουλο, ο Κ. Καραμανλής είναι ο άλλος χαμένος από την κρίση. Θα το εξηγήσω απλά: Τι έγινε με την αποχουντοποίηση; Την έκανε ο προηγούμενος Κ. Καραμανλής και η «Νέα Δημοκρατία», αλλά οι «χουντικοί» ψήφιζαν όλα αυτά τα χρόνια ΠΑΣΟΚ, ενώ η ΝΔ δεν απαλλάχθηκε ποτέ από το «στίγμα». Κάτι ανάλογο συμβαίνει κατά τη γνώμη μου και τώρα. Είναι βέβαιο ότι δεν τα ξεκίνησε όλα αυτά το Μαξίμου. Ο Καραμανλής όμως δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να υποστηρίξει τον Χριστόδουλο και ήταν αναγκασμένος από την αρχή να κρατήσει αποστάσεις και να ταχθεί υπέρ της καθάρσης στην Εκκλησία. Ό,τι κι αν γίνει στη συνέχεια, αυτή η στάση θα του κοστίσει, εκλογικά τουλάχιστον, καθώς οι παπάδες και ο Χριστόδουλος είναι έξαλλοι μαζί του. Αυτός είναι ο λόγος που το Μαξίμου άρχισε τις τελευταίες

μέρες να «τα χώνει» διακριτικά στον Χριστόδουλο και να μιλά για τη «μυστική συνάντηση» Σημίτη-Χριστόδουλου-Λαλιώτη τις παραμονές των εκλογών του 2000 και να διαδίδει ότι η κρίση με τις ταυτότητες ήταν στημένη για να καλύψει τις υπόγειες διασυνδέσεις του Χριστόδουλου με το ΠΑΣΟΚ.

Το θέμα των ταυτοτήτων δεν ήταν στημένο, διότι το προκάλεσαν οι «παλιομαρξιστές» φίλοι του Σημίτη και κυρίως ο Σταθόπουλος. Τα παιχνιδάκια όμως του Χριστόδουλου με το χριστεπώνυμο πλήρωμα του βυθιζόμενου τότε σκάφους του ΠΑΣΟΚ είναι γεγονός. Ας μην μας περνάει λοιπόν ο Μακαριώτατος για εντελώς... ποιμνιο, δηλαδή κοπάδι ζώα. Οφείλω πάντως να παραδεχθώ ότι το σχέδιο παγίδευσης του Καραμανλή ήταν αριστοτεχνικό και μάλλον θα πρέπει να αναθεωρήσει τις εκτιμήσεις του για τους συμβούλους του. Μπορεί να τους ξαναπροσλάβει όταν θα είναι αντιπολίτευση. Σήμερα του είναι εντελώς άχρηστοι, αν όχι επικίνδυνοι.

Ας πάμε τώρα στην παράμετρο «Βαβύλης». Προσέξτε τη συγκυρία:

- Το Δεκέμβριο του 2000, όταν πεθαίνει ο προηγούμενος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Διόδωρος, ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης του Ισραήλ Meir Sheetrit ανακοίνωσε ότι η κυβέρνησή του αποκλείει κατηγορηματικά την υποψηφιότητα Ειρηναίου ως διαδόχου του.

- Τον Αύγουστο του 2001 εκλέγεται ο Ειρηναίος, αλλά το Ισραήλ αρνείται να τον αναγνωρίσει και ξεσπά μια υπόγεια σύγκρουση στην οποία πρωτοστατούν οι «υπερ-ορθόδοξοι» Εβραίοι, οι οποίοι κατηγορούν τον Ειρηναίο ως σύμμαχο των Παλαιστινίων και του Γιάσερ Αραφάτ, ενώ είναι γνωστό ότι το Ισραήλ θέλει να μειώσει την επιρροή του Πατριαρχείου σε μια πόλη που θεωρεί πρωτεύουσά του. Βασικός παράγοντας στη σύγκρουση είναι η τεράστια περιουσία του Πατριαρχείου.

- Την ίδια εποχή αρχίζει η δράση του Βαβύλη στα Ιεροσόλυμα.

- Στις 18/1/2004 η κυβέρνηση Σαρόν αναγνωρίζει τον Ειρηναίο και αμέσως ξεχνάται ένας ποταμός καταγγελιών εναντίον της για υπόγειες δοσοληψίες με τον Ειρηναίο (νησί Πάτροκλος κ.λπ.).

• Στις 3/2/2004, δυο Ισραηλινοί «σκληροπυρηνικοί» προσφεύγουν στο Ανώτατο Δικαστήριο ζητώντας την ακύρωση της αναγνώρισης του Ειρηναίου. Στα επιχειρήματά τους συγκαταλέγονται επιστολές «αντισημιτικού» περιεχομένου του Ειρηναίου προς τον Αραφάτ και «εγκληματικές πράξεις» του, όπως η δωρεά στον Αραφάτ ενός περιστρόφου. Την προσφυγή υποστηρίζει ο Ντον Αβί Γιτσάκ, δικηγόρος των «υπερ-ορθόδοξων» Εβραίων.

• Στις 10/2/2004, δηλαδή μία μόνο εβδομάδα μετά την προσφυγή, ο Βαβύλης έσπευσε να δώσει σε συμβολαιογράφο των Αθηνών τη γνωστή κατάθεσή του, η οποία αντικειμενικά ενισχύει την προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο του Ισραήλ, αφού στρέφεται κατα-

φανώς κατά του Ειρηναίου.

Η απλή λογική λέει ότι ο αποδεδειγμένος πράκτορας της Ασφάλειας εστάλη από τον Χριστόδουλο με την ανοχή τουλάχιστον του ΠΑΣΟΚ (ποιος ενέκρινε το διπλωματικό διαβήτηριο, κ. Λοβέρδο;) να υποστηρίξει υπογείως την εκλογή Ειρηναίου, αλλά στο τέλος μάλλον τους «πούλησε» όλους και συνεργάστηκε με την αντίπαλη πλευρά. Σήμερα προσπαθούν να εμπλέξουν και τη Μοσάντ, αλλά μου φαίνεται λιγάκι «χλωμό» διότι οι Ισραηλινοί τα είχαν βρει με τον Ειρηναίο. Αν εξαναγκασθεί σε παραίτηση, θα ξαναμποιούν με τη διαδοχή στο παιχνίδι οι Ρώσοι του Αλεξίου, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και οι αραβόφωνοι. Στον αγώνα διαδοχής του Δωροθέου, ο Τιμόθεος

(βασικός αντίπαλος του Ειρηναίου) υποστηριζόταν από το ρώσικο Πατριαρχείο και ο Κορνήλιος από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και τον Μητσοτάκη (πανταχού παρών ο αθεόφοβος).

Πρέπει όμως να επισημάνω και μια άλλη παράμετρο: Μήπως, μέσω της υπόθεσης Βαβύλης, επιχειρείται η εξάρθρωση όλων των μέσων και δυνάμεων που στηρίζουν το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων; Γιατί, αν αφήσουμε στην άκρη τα «πρακτορικά», ο καθένας αντιλαμβάνεται ότι αυτά τα παιχνίδια δεν παίζονται με το σταυρό στο χέρι – για να μη νομίζουν ότι τρώμε ακόμα κουτόχορτο. Αν τώρα βρείτε ποιος υποστήριζε τότε τον Κορνήλιο, θα έχετε βρει και την μια άκρη του παζλ.

Ο Βαβύλης, ο Χάλακ, ο Ανδρέας και το Γαϊδουρονήσι

Το κομμάτι αυτό όδευε προς το τυπογραφείο, όταν η Απογευματινή δημοσίευσε την Κυριακή 6/10 ολόκληρο το περιεχόμενο της κατάθεσης του Βαβύλη σε συμβολαιογράφο, η οποία αποτέλεσε όπλο στα χέρια όσων ήθελαν να εκπαρθεύσουν τον Ειρηναίο και στην οποία αναφερόμαστε στις διπλάνες στήλες.

Όπως γράφει η Απογευματινή, οι ισχυρισμοί Βαβύλη αναπτύχθηκαν λεπτομερώς και από την ισραηλινή εφημερίδα Γεντιότ Άχρονότ, η οποία αντιτίθετο στην εκλογή Ειρηναίου, αλλά και το Ανώτατο Δικαστήριο του Ισραήλ όπου επίσης παρουσιάστηκε ο Βαβύλης.

Την Κυριακή επίσης, Πρωτοδικείο του Ισραήλ έκανε αποδεκτή την προσφυγή Άραβα Ορθόδοξου, επιτρόπου σε εκκλησία στην περιοχή της Γαλιλαίας, κατά της αναγνώρισης του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Ειρηναίου. Το ισραηλινό δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η εκλογή του Πατριάρχη Ιεροσολύμων δεν έγινε επί ίσοις όροις. Η απόφαση πάντως δεν είναι τελεσίδικη και το Πατριαρχείο έχει το δικαίωμα να υποβάλει έφεση κατά της απόφασης.

Στο μεταξύ, αυτές τις ημέρες δικαστήριο της Παλαιστινιακής Αρχής αθώωσε το μητροπολίτη Βόστρων Τιμόθεο από τις κατηγορίες για το περιβόητο «σχέδιο δολοφονίας του πατριάρχη Ειρηναίου» πριν από τρία χρόνια. Πριν από τρία χρόνια η παλαιστινιακή αστυνομία συνέλαβε έναν Άραβα ο οποίος ομολόγησε ότι είχε πάρει μισό εκατομμύριο δολάρια από τον Τιμόθεο για να εκτελέσει τον Ειρηναίο. Ο ισραηλινός τύπος είχε καταγγείλει τότε ότι η «ομολογία» εξυπηρετούσε τα σχέδια του Αραφάτ και του Ειρηναίου για το Πατριαρχείο.

Στην κατάθεσή του που δημοσίευσε η Απογευματινή, ο Βαβύλης αποκαλύπτει επίσης ότι για τη γνωριμία του με τον Ειρηναίο μεσολάβησε «κοινός φίλος» που εργαζόταν στο ιδιαίτερο γραφείο του τότε υπουργού Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου και ότι το υλικό εναντίον του Τιμόθεου το έπαιρναν από τον... Τζορτζ Χάλακ, τον γνωστό στενό φίλο του Ανδρέα Παπανδρέ-

ου.

Το όνομα του Χάλακ άρχισε να ακούγεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1988, όταν οι Παλαιστίνιοι τον κατηγορήσαν ότι «έβαλε στο χέρι» ένα φορτίο όπλων που είχε αγοράσει για λογαριασμό τους και με δικά τους χρήματα, αλλά τελικά τα πούλησε στους... αντάρτες Σαντινίστας της Νικαράγουα. Όταν ξέσπασε το σκάνδαλο, ο Χάλακ ισχυρίστηκε ότι τα όπλα ήταν αφιλοκερδές «δώρο» της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Πρόκειται για το «σκάνδαλο INCOTRADE», που συγκλόνισε την κυβέρνηση του Ανδρέα. Μόλις έγινε η δουλειά, η INCOTRADE εξαφανίστηκε, μαζί με τον Χάλακ, και όταν η ΕΒΟ άρχισε να ψάχνει τα χρήματά της, ο Ανδρέας ανάγκασε το Πολεμικό Ναυτικό να πληρώσει για να συγκαλύψει το σκάνδαλο.

Αργότερα ο Χάλακ εμφανίστηκε και ως ένας από εκείνους που δάνεισαν τον Ανδρέα για τη βίλα της Μιμής στην Εκάλη – άλλοι δανειστές ήταν ως γνωστόν ο Αντώνης Λιβάνης αλλά και ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας. Έτσι, μεταξύ των άλλων, η Δικαιοσύνη άρχισε να ερευνά τη σχέση που είχε το «δωράκι» προς τον Χάλακ με τη βίλα και το «πόθεν έσχες» του Ανδρέα. Όλα αυτά όμως χάθηκαν τελικά από το προσκήνιο της επικαιρότητας μαζί με την ματαιωθείσα κάθαρση του 1989.

Εφόσον όμως το θέμα επανέρχεται στην επικαιρότητα διά... θείας οδού, θυμίζουμε και τα εξής: Η Δικαιοσύνη ερευνούσε τότε και τις σχέσεις του Χάλακ με έναν Μαρωνίτη ιερέα και άνθρωπο των συριακών μυστικών υπηρεσιών ονόματι «Σάλαχ», που ιερωγούσε στην Αθήνα αλλά στην πραγματικότητα ήταν συντονιστής μυστικών δικτύων. Υπήρχαν επίσης πληροφορίες ότι ο Χάλακ πουλούσε όπλα στους μουσουλμάνους της Βοσνίας και ότι το 1991 ενδιαφερόταν να αγοράσει το νησί «Γαϊδουρονήσι». Η άλλη ονομασία του νησιού αυτού είναι «Πάτροκλος» και ως γνωστόν εμπλέκεται στις υπόγειες συναλλαγές Ειρηναίου-Σαρόν για την αναγνώριση του πρώτου από το Ισραήλ. Όλα εδώ πληρώνονται.

Το «Τσιμπούρι» του Χ.Υ.Τ.Α. και ο αρχαιολογικός χώρος Δωδώνης

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Μετά από επτά χρόνια ερευνών η «είδηση» δεν είναι πως η Περιφέρεια Ηπείρου βρήκε τελικά πού να στήσει τον Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων. «Είδηση» είναι πως χρειάστηκαν επτά χρόνια για να βρουν ότι... κατάλληλος χώρος είναι η κοιλάδα της Δωδώνης και μάλιστα 5 χιλιόμετρα από την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου.

Η θέση «Τσιμπούρι» του Δήμου Δωδώνης που πρότεινε η σχετική με το θέμα μελετητική ομάδα, γειτνιάζει με τον αρχαιολογικό χώρο σε απόσταση πέντε περίπου χιλιομέτρων από τη Ζώνη Προστασίας, δηλαδή πέντε περίπου λεπτά πριν από το Μνημείο Παγκοσμίου Ενδιαφέροντος.

Ο σύλλογος «Φίλοι της Δωδώνης», ο οποίος την περίοδο 1993-1996 πρωτοστάτησε στον αγώνα για την προστασία της κοιλάδας της Δωδώνης από το πέρασμα της Εγνατίας Οδού, συνεχίζει σήμερα ενάντια στη χωροθέτηση του Χ.Υ.Τ.Α. εντός της κοιλάδας της Δωδώνης.

Από τη σχετική αλληλογραφία του συλλόγου για το θέμα, προκύπτουν ενδιαφέροντα στοιχεία για την συγκεκριμένη επαπειλούμενη χωροθέτηση του Χ.Υ.Τ.Α.

Δεν αναφέρονται καν στη μελέτη ότι «άνωθεν και εκατέρωθεν του Χ.Υ.Τ.Α. υπάρχουν οι αρχαιολογικές θέσεις "Καστρί" Ψήνας (ΦΕΚ 2.2.1962) και "Καστρί" Λύγγου, οι οποίες αποτελούν συστατικό στοιχείο του Δωδωναίου Τοπίου και του αρχαιολογικού συμπλέγματος».

Ο ορεινός όγκος της Ολύτσικας υποβοηθά στην κατεύθυνση των ανέμων προς το κέντρο της κοιλάδας. «Το μόνιμο δροσερό αεράκι –και κατά τους κα-

λοκαιρινούς μήνες– είναι αυτό που προκαλούσε το συνεχές θρόισμα των φύλλων της ιερής Βελανιδιάς των χρησμών. Είναι θαλάσσιο ρεύμα που έρχεται από τις ακτές του Ιονίου και δημιουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου τις απότομες βαρομετρικές αλλαγές (εξ ου και οι έντονοι κεραυνοί, γνωστοί στην αρχαιότητα ως "ωκύπετρα" που έγινε και διακριτικό έμβλημα του "κοινού των Ηπειρωτών" η "...Δυσχείμερος Δωδώνη...").

Υπάρχει ήδη περιβαλλοντική επιβάρυνση της περιοχής από την Εγνατία Οδό, «της οποίας ο κυκλοφοριακός φόρτος σε πλήρη λειτουργία, κατά τους συγκοινωνιολόγους της Α.Δ.Κ. Α.Ε. θα ξεπεράσει τα 12.000 αυτοκίνητα ημερησίως (το 45% των οποίων θα είναι βαρέα οχήματα Τ.Ι.Ρ.)».

Εξάλλου, το ιστορικό γεωλογικών φαινομένων της περιοχής είναι πλούσιο. Ήδη από το 1953 σε έκθεση του Ινστιτούτου Γεωλογικών Ερευνών και Υπεδάφους αναφερόταν: «Ολόκληρος η περιοχή των δυτικών κλιτύων, του όρους Ολύτσικας της Λάκκας Σουλίου, υπόκειται εις καταλίσθησιν. Πάσα προσπάθεια εγκατάστασεως οικισμού εις την περιοχήν ταύτην αποτελεί 001 δαπανηράν ματαιοπονία».

Και πιο πρόσφατα, τον Ιανουάριο του

2003, έγινε καθολική καθίζηση τμήματος της Εγνατίας Οδού σε μήκος 300 μ. στην περιοχή της Αγ. Αναστασίας, που στοίχισε για την αντιστήριξη πλέον του 1,5 δισ. δρχ. στο ελληνικό κράτος.

Ο σύλλογος ζητά από την Γ.Γ.Π.Η. την άρση του σημερινού αδιεξόδου, την επανεξέταση του ζητήματος της χωροθέτησης του Χ.Υ.Τ.Α., την αναμόρφωση των αναπτυξιακών δεδομένων «που θα προκύψουν από ειλικρινή κοι-

νωνικό και επιστημονικό διάλογο για ισόρροπη ανάπτυξη στα Ν.Δ. της πόλης των Ιωαννίνων».

Όντως «τέσσερις χιλιετίες ιστορίας δεν χωράνε σε πέντε βαθμολογίες και αξιολογικά μνημόνια», ωστόσο το θέμα προσφέρεται και για μια πρόσθετη παράλληλη «ανάγνωση», αυτή του «αναπτυσσόμενου» βορρά του Νομού και της νότιας «νεκρής –από άποψη περιβαλλοντικής ανάπτυξης– ζώνης».

«Στο βόρειο άξονα του νομού, πλείστα προεδρικά διατάγματα προστασίας των ορεινών όγκων, των εθνικών δρυμών, και των παραδοσιακών οικισμών υφαίνουν –και καλώς– ένα πλαίσιο προστασίας. Αντίθετα ο νότιος άξονας –με την αναμφισβήτητη και ευδιάκριτη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά– οδηγείται μοιραία προς την βιομηχανοποίηση με την κατασπατάληση των φυσικών του πόρων: παράνομα λατομεία για εξεύρεση αδρανών υλικών που με τις ανεξέλεγκτες εκρήξεις των "φουρνέλων" τραυματίζουν ακόμη και αυτή την εύθραυστη στατικότητα του θεάτρου της "Δωδώνης", άσκοπες διανοίξεις δρόμων, εγκρίσεις για πυλώνες κινητής τηλεφωνίας, αιολικά πάρκα, αδειοδοτήσεις για εμφιαλωτήρια νερού, αδειοδοτήσεις για κοτοστάσια – και εσχάτως Χ.Υ.Τ.Α.».

Ψυττάλεια... μετά 20 έτη

της Ουρανίας Οικονόμου

Στη μνήμη του Δημήτρη Παπανικολάου

Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΝΑΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΟΙΑ;

Κάποτε τα πλοία σώσανε την Αθήνα και όλη την Ελλάδα με την επιτυχή έκβαση της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας.

Οι σημερινοί κληρονόμοι αυτού του τόπου, που αντιμετωπίζουν με τον... προσήκοντα σεβασμό τέτοιους χώρους ιστορικής μνήμης, αφού μετέτρεψαν τον Σαρωνικό σε βούρκο¹, στη συνέχεια σε μια προσπάθεια καθαρισμού του, κατάφεραν να μετέτρεψουν την Ψυττάλεια, το γεωγραφικό κέντρο αυτής της ιστορικής αναμέτρησης, σε μια οικολογική βόμβα 120.000-150.000 τόνων δυσωδών λυμάτων.

Δεν γνωρίζουμε αν ο Δημήτρης Παπανικολάου, που δεν είναι πια ανάμεσά μας, για να τον ρωτήσουμε, είχε και αυτό στο νου του, όταν το 1980-81 έκανε τις καινοτόμες προτάσεις του -όπου στο επίκεντρο της καινοτομίας βρισκόταν η χρήση συστοιχίας πλοίων και μάλιστα παροπλισμένων δεξαμενοπλοίων, ως δεξαμενών ολοκλήρωσης ενός πλήρους βιολογικού καθαρισμού των αστικών αποβλήτων- προς τη νεοσύστατη τότε ΕΥΔΑΠ², που ήδη εξυφαινε το σχέδιό της «εναντίον» της Ψυττάλειας και του Σαρωνικού.

Μετά από 25 χρόνια και λίγο μετά το θάνατο του Δημήτρη Παπανικολάου, οι καινοτόμες (λέξη της μόδας στην τεχνολογία και την επιχειρηματικότητα σήμερα) προτάσεις του για το ζήτημα του βιολογικού καθαρισμού των αστικών λυμάτων που πέφτουν στο Σαρωνικό, μοιάζουν να είναι και πάλι επίκαιρες, εφαρμόσιμες και αποδοτικές εδώ και τώρα, καθώς η επιλεγείσα από την ΕΥΔΑΠ «κλασική» λύση³ της Ψυττάλειας, 22 χρόνια αφότου άρχισε η υλοποίησή της⁴ έχει φτάσει σήμερα σε εκρηκτικά και επικίνδυνα αδιέξοδα.

ΜΙΑ ΤΡΥΠΑ ΣΤΟ... ΣΚΑΤΟ

Τι έχουν καταφέρει λοιπόν οι τόσο... «ανοιχτοί» στις καινοτομίες εγκέφαλοι που διαδοχικά φέρουν τις ευθύνες των επιλογών και των διαδικασιών μέχρι σήμερα;

Από τη μια λοιπόν έχουμε τα λύματα του λεκανοπεδίου, που καταφθάνουν στην Ψυττάλεια από τον Ακροκέραμο⁵, αφού διανύσουν τον σε βάθος 63 μέτρων (ούτε λίγο, ούτε πολύ), δίδυμο υποθαλάσσιο αγωγό (ανεστραμμένος σίφωνας, please), μήκους 1870 μέτρων, και καθαρίζονται διά του δευτερογενούς πλέον (από τον Αύγουστο του 2004 δοκιμαστικά και από το Δεκέμβριο του 2004 κανονικά) συστήματος καθαρισμού⁶, για να μετατραπούν σε σχεδόν ολοκάθαρο νερό, που διά των αγωγών εκβολής διαχέεται στο Σαρωνικό, ο οποίος δεν υφίσταται πλέον ρύπανση απ' αυτόν τον παράγοντα.

Από την άλλη όμως, από τους τόνους λάσπης που συσσωρεύθηκαν και συσσωρεύονται στη μικρή και ιστορική νησίδα της Ψυττάλειας, εκτός από τη δυσσομία που βασανίζει τους κατοίκους του Πειραιά και της Σαλαμίνας⁶ έχουμε την περσάλληλη επαναρρύπανση του Σαρωνικού είτε από τον αέρα είτε από το ξέπλυμα της βροχής της συσσωρευμένης λάσπης, παρ' όλες τις τέσσερις τάφρους που αναγκάστηκε να ανοίξει η ΕΥΔΑΠ για να μην αφήνεται η λάσπη να ξεχειλίζει προς τη θάλασσα⁷.

ΤΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Α. Μια κερδοσιμένη δεκαετία ανάκαμψης του οικοσυστήματος του Σαρωνικού

Αν είχε προκριθεί αυτή η πρόταση, οι εγκαταστάσεις αυτές δεν θα ήθελαν περισσότερο από ένα με δύο χρόνια να λειτουργήσουν. Έτσι, από το 1985 ο

Σαρωνικός θα μπορούσε να δέχεται νερό επιπέδου καθαρότητας δευτεροβάθμιου καθαρισμού. Η συστοιχία των προσαραγμένων στον Ακροκέραμο τάνκερ, χάρις στο πλεονέκτημα της σταθερής θερμοκρασίας που παρέχει η θάλασσα στη βυθισμένη εντός της δεξαμενής, με τον εμπλουτισμό με οξυγόνο στην κατάλληλη φάση θα ολοκλήρωνε σε σύντομο διάστημα τον βιολογικό κύκλο των έμβιων μικροοργανισμών που μετατρέπουν τα οργανικά λύματα σε ανόργανη ύλη και νερό⁸.

Β. Η Ευελιξία

Αυτού του είδους η «μονάδα» έχει τη δυνατότητα να αναπτύσσεται ή να συμπύσσεται κατά περίπτωση και να μετατοπίζεται εν όλω ή εν μέρει, για οποιαδήποτε χρήση κατά περίπτωση.

Έτσι το τάνκερ με το καθαρό νερό θα έκανε διασπορά αυτού του νερού σε μεγαλύτερο βάθος και σε ποικιλία θέσεων. Όχι μόνο βέβαια το καθαρό νερό αλλά και η λάσπη θα μπορούσε να μεταφέρεται σε διαφορετικά, λιγότερο ή περισσότερο μακρινά, επιλεγμένα σημεία.

Γ. Κόστος και οικονομικές επιπτώσεις

Είναι προφανές ότι το κόστος μιας τέτοιας επιλογής, ούτε καν συγκρίνεται με το κόστος του έργου που υλοποιήθηκε, όπως είναι προφανείς και οι θετικές επιπτώσεις στην οικονομία και την ανάπτυξη της περιοχής από το καθαρίσμα του Σαρωνικού 10 χρόνια νωρίτερα.

ΞΑΝ ΑΠΟ ΜΗΧΑΝΗΣ ΘΕΟΣ

Η εγκατάσταση και λειτουργία μιας συστοιχίας τάνκερ στον Ακροκέραμο μοιάζει να είναι η καλύτερη λύση μεροστά στα σημερινά αδιέξοδα. Η λειτουργία μπορεί να είναι προσωρινή, μέχρι να διευθετηθούν τα προβλήματα της Ψυττάλειας, και μετά να μετεγκατα-

σταθεί σε κάποια άλλη παραλία της Αττικής⁹, ή να συνεχίσει να λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά και όταν θα έχουν διευθετηθεί τα προβλήματα της Ψυττάλειας.

Άραγε η ΕΥΔΑΠ και οι άλλοι αρμόδιοι φορείς μέσα σ' αυτά τα 25 χρόνια άλλαξαν νοοτροπία;

Είναι σε θέση να δεχθούν την καινοτομία;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Είχε δημιουργηθεί στρώμα λάσπης πάχους 8-10 μ., που είχε νεκρώσει το βυθό σε απόσταση πολλών μέτρων από την ακτή.

2. Οι αρμοδιότητες του Οργανισμού Αποχέτευσης Πρωτεύουσας μεταβιβάστηκαν το 1980 στον ενιαίο φορέα διαχείρισης της ύδρευσης και αποχέτευσης της Αθήνας, την ΕΥΔΑΠ. Στον τομέα της αποχέτευσης ο νέος αυτός φορέας ανέλαβε την απορροφή των λυμάτων και των βιομηχανικών αποβλήτων. Επίσης ανέλαβε τον έλεγχο της διαδικασίας καθαρισμού των λυμάτων και την τελική διάθεσή τους στη θάλασσα.

3. Στις αρχές του 1980 στα πλαίσια ενός «ολοκληρωμένου» συστήματος

αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων, ο σχεδιασμός περιελάμβανε αφενός την κατασκευή μονάδας επεξεργασίας βοθρολυμάτων και λυμάτων στη Μεταμόρφωση Αττικής, αφετέρου τη μονάδα επεξεργασίας αστικών αποβλήτων στη νήσο Ψυττάλεια.

4. Το έργο της Ψυττάλειας άρχισε να κατασκευάζεται το 1983, όταν αποφασίστηκε η μεταφορά και η επεξεργασία των λυμάτων της Αττικής στη νήσο Ψυττάλεια. Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα Κέντρα Επεξεργασίας Λυμάτων στην Ευρώπη, συνολικού κόστους 70 δισ. δρχ.

5. Η κατασκευή της Α' φάσης ολοκληρώθηκε το 1993 και από το Νοέμβριο του 1994 το ΚΕΛΨ βρίσκεται σε κανονική λειτουργία. Τα λύματα της Αθήνας (περίπου 720.000 κ.μ. ημερησίως), αφού υποστούν την αναγκαία προεπεξεργασία (εσχάρωση-εξάμμιση) στον Ακροκέραμο, οδηγούνται μέσω του συστήματος ανεστραμμένων σιφώνων στη νήσο Ψυττάλεια. Προς αποφυγή περιβαλλοντικών οχλήσεων, οι εγκαταστάσεις προεπεξεργασίας είναι

καλυμμένες, και ο περιεχόμενος αέρας υφίσταται συνεχή καθαρισμό μέσω συστήματος μονάδων απόσπησης.

6. Τα παράπονα είχαν αρχίσει ήδη από το 2003 που η λάσπη ήταν μόνο 25.000 τόνοι.

7. Η αποτελεσματικότητα του έργου αμφισβητείται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοιμάζεται να ρίξει καταδίκες και πρόστιμα.

8. Στην Ιαπωνία, χώρα με εκτεταμένες ακτές, τα τελευταία χρόνια έχει εφαρμοσθεί η χρήση δεξαμενοπλοίων για το βιολογικό καθαρισμό των αστικών λυμάτων.

9. Στην κατεύθυνση της αντιρρύπανσης της θαλάσσιας περιοχής που περιβάλλει την Αττική εντάσσεται από την ΕΥΔΑΠ ο σχεδιασμός για την ανάπτυξη Μονάδων Επεξεργασίας Λυμάτων σε περιοχές της Αττικής όπως ο Μαραθώνας, η Νέα Μάκρη, το Αεροδρόμιο Σπάτων, η Ανάβυσσος, η Σαρωνίδα, η Π. Φώκαια, η Παραλία Καλυβίων, τα Λεγρενά, Χάρακας, Κερατέα, Λαυρεωτική, ΒΙΠΕ Λαυρίου και Αγίου Κωνσταντίνου, ενώ ήδη έχει προκηρυχθεί η κατασκευή της Μονάδας Επεξεργασίας Λυμάτων στο Θριάσιο Πεδίο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μεταφραστικό και ερμηνευτικό προσεγγίζοντας
και το
ΤΖΙΜΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθесινοι διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας επιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21 • τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,
e-mail: chprou@otenet.gr

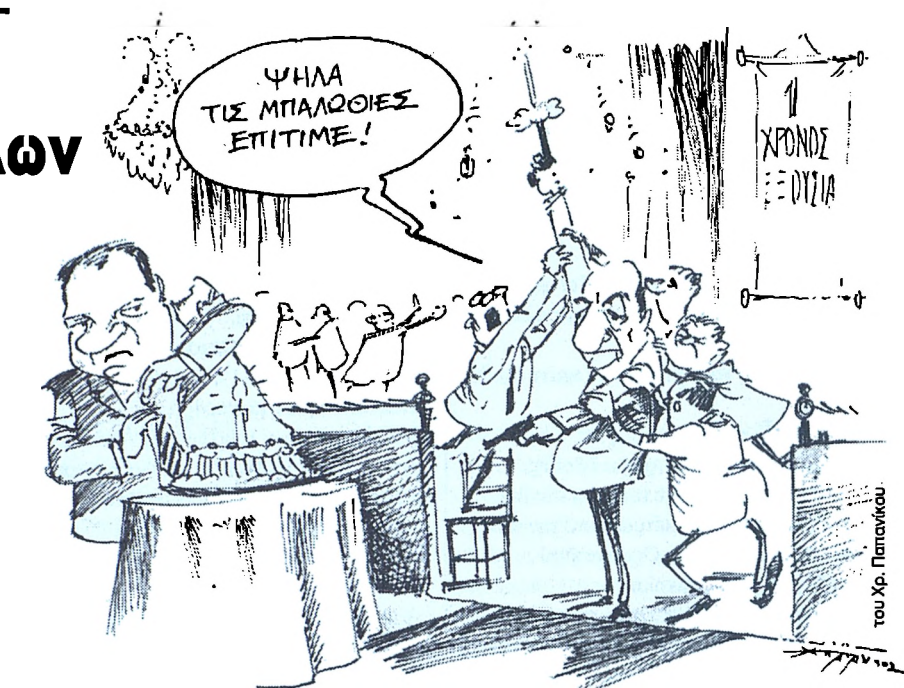
Οι έμποροι όπλων δεν διώκονται

του Ρεπόρτερ

ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ ΚΤΥΠΟΥΝ ΟΙ ΜΠΛΕ ΚΑΜΠΑΝΕΣ;

Όπως είναι πλέον ευρέως γνωστό, η Νέα Δημοκρατία έχει αφήσει επ' αόριστον ανοιχτό το ενδεχόμενο συγκρότησης προανακριτικής επιτροπής για τα σκάνδαλα του Άκη Τσοχατζόπουλου στο Υπουργείο Άμυνας – κάτι που επιβεβαιώθηκε δια στόματος του προέδρου της Εξεταστικής Επιτροπής κ. Γιάννη Τραγάκη, κατά τη διάρκεια της σχετικής συζήτησης στη Βουλή στις 25 Φεβρουαρίου. Δεν γνωρίζουμε αν αυτή η εκκρεμότητα οφείλεται στη γνωστή ανεπάρκεια των υψηλόβαθμων και χαμηλόβαθμων ερευνητών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ούτε έναν τραπεζικό λογαριασμό δεν μπορούν να ανοίξουν τέλος πάντων) ή στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ. Σε κάθε περίπτωση το σημερινό *Αντί* ανοίγει έναν αρκετά βατό δρόμο για την οριστική διαλεύκανση της υπόθεσης.

Το *Παρόν* της προηγούμενης Κυριακής αποκάλυψε ότι έχει ήδη βρεθεί σε τράπεζα του Λονδίνου το ποσό των 3.000.000 ευρώ στο όνομα «στενού συνεργάτη του Άκη». Το *Αντί* έχει από καιρό εντοπίσει στην ίδια πόλη και ένα ακόμη επιβαρυντικό στοιχείο: την ύπαρξη μιας εταιρείας ονόματι «Blue Bell» η οποία φαίνεται να έχει άμεση σχέση με τα αναζητούμενα δισεκατομμύρια των αντισταθμιστικών οφελών από την αγορά των TOR, και στην οποία συμμετέχουν τρεις Έλληνες, υψηλά ιστάμενα πολιτικά και στρατιωτικά στελέχη του Υπουργείου Άμυνας επί ΠΑΣΟΚ. Το ένα από τα πρόσωπα αυτά υπηρέτησε επίσης και στην ΕΥΠ. Το ερώτημα λοιπόν για τον κ. Τραγάκη στη φάση αυτή των ερευνών είναι ένα και μοναδικό: Διασταυρώνονται τα στοιχεία για τα 3.000.000 ευρώ και την «Blue Bell»; Μήπως το ποσό είναι στην πραγματικότητα διπλάσιο; Αναμειγνύεται στην υπόθεση

και ένας ακόμη άλλοτε υψηλά ιστάμενος αξιωματούχος, Κύπριος αυτός;

Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με όσα αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών της Εξεταστικής Επιτροπής, υπήρχαν δύο «Ντρουμίλαν», η κυπριακή «Drumilan Offset Program Ltd» και η ελληνική «Drumilan International (Hellas) A.E.», οι οποίες βρίσκονται στην αρχή ενός δαιδαλού τραπεζών, μυστικών λογαριασμών και offshore εταιρειών μέσω των οποίων διοχετεύθηκαν τα 73.000.000 δολάρια που έπρεπε να διατεθούν για τα αντισταθμιστικά ωφελήματα, αλλά «χάθηκαν». Ιδιοκτήτης και των δύο ήταν ο Άραβας μεγαλέμπορος όπλων Φουάντ αλ-Ζαγιάτ, ο οποίος είχε συνέταιρο στην ελληνική «Ντρουμίλαν» τον Βλάση Καμπούρογλου. Προς το παρόν έχουν εντοπισθεί 21.081.757 δολάρια που χάθηκαν μέσω της κυπριακής «Ντρουμίλαν» και άλλα 4.000.000 δολάρια που χάθηκαν μέσω της ελληνικής.

ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΣΥΜΠΤΩΣΗ

Η Εξεταστική Επιτροπή βρήκε πολλά στοιχεία για τις εταιρείες και τους τραπεζικούς λογαριασμούς που χρησιμοποίησε ο Ζαγιάτ για να ξεπλύνει τα χρήματα που εισέπραξε από τους Ρώσους για τα αντισταθμιστικά, αλλά φαίνεται ότι κατέληξαν τελικά στις τσέπες μερικών γνωστών και μη εξαιρετέων. Οι έρευνες όμως για το θέμα αυτό δεν ολοκληρώθηκαν ακόμα, επειδή, μεταξύ των

άλλων, η εξεταστική δεν κατόρθωσε να βρει και να καλέσει τον κυρίως υπεύθυνο, τον Φουάντ αλ-Ζαγιάτ.

Το *Αντί* αποκαλύπτει σήμερα ένα στοιχείο που ενδεχομένως θα αποδειχθεί ότι έχει σημασία για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος: Η έδρα της «Drumilan International (Hellas) A.E.» ήταν στον αριθμό 5 της οδού Χατζηγιάννη Μέξη στην Αθήνα. Όπως κατατέθηκε στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής αλλά δεν έγινε ευρέως γνωστό, μετά τη διάλυση της «Ντρουμίλαν» στα ίδια ακριβώς γραφεία εγκαταστάθηκε μια εταιρεία που ανήκει στον Ν. Κιολεΐδη και ασχολείται με την προσφορά στρατιωτικού υλικού στις Ένοπλες Δυνάμεις. Πριν από μια εβδομάδα επισκεφθήκαμε το συγκρότημα στον αριθμό 5 της οδού Χατζηγιάννη Μέξη: ο θυρωρός μάς δήλωσε ότι η εταιρεία του Ν. Κιολεΐδη στεγαζόταν μέχρι πρότινος εκεί, αλλά «μετακόμισε», άγνωστο πού. Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε στη συνέχεια με τα κεντρικά γραφεία του ομίλου Κιολεΐδη αρνήθηκαν να μας αποκαλύψουν πού ακριβώς στεγάζεται σήμερα η εν λόγω εταιρεία. Ούτε τον αριθμό τηλεφώνου δεν ήθελαν να μας δώσουν.

Αυτή ακριβώς η μυστικοπάθεια οδήγησε στο σημερινό ρεπορτάζ. Όλα τούτα είναι πολύ περίεργα για να μην κινήσουν υποψίες. Η αντικατάσταση στο χώρο των εν λόγω γραφείων του Ζαγιάτ και της «Ντρουμίλαν» από τον Ν. Κιολεΐδη και

την εταιρεία του είναι άραγε εντελώς συμπτωματική, ή έχει κάποια σχέση με το σκάνδαλο των TOR; Μέχρι στιγμής εμείς τουλάχιστον δεν γνωρίζουμε κανένα στοιχείο που να επιβεβαιώνει αυτή την υπόθεση, αν και όπως πληροφορηθήκαμε το θέμα απασχόλησε και την Εξεταστική Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή γιατί άραγε δεν κάλεσαν τον κ. Κιολεΐδη να τον ρωτήσουν αν γνώριζε πού βρίσκεται ο Φουάντ αλ-Ζαγιάτ; Μήπως επειδή ο κ. Κιολεΐδης έχει υψηλές διασυνδέσεις στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας;

Θα θέσουμε ένα ερώτημα, προς τον υπουργό Επικρατείας κ. Θ. Ρουσόπουλο αυτή τη φορά: Συνδέεται μήπως ο κ. Κιολεΐδης, μέσω στενά συγγενικού του προσώπου, με μια εβδομαδιαία «αποκαλυπτική» εφημερίδα, σχετικά προσφάτως εκδοθείσα και φιλοκυβερνητικά διακείμενη; Δεκτές απαντήσεις και από τον κ. Αντώνιο.

Και ένα τελευταίο, αλλά πολύ σημαντικό, για εμάς τουλάχιστον, ερώτημα: Λέτε να επισκεφθηκε ο κ. Κιολεΐδης και τον Γενικό Γραμματέα Εξοπλισμών του Υπουργείου Άμυνας; Εννοούμε φυσικά τον κ. Γ. Ζορμπά, που από τη θητεία του στη Δικαιοσύνη γνωρίζει απ' έξω κι ανακατωτά τον φάκελο της Στάζι.

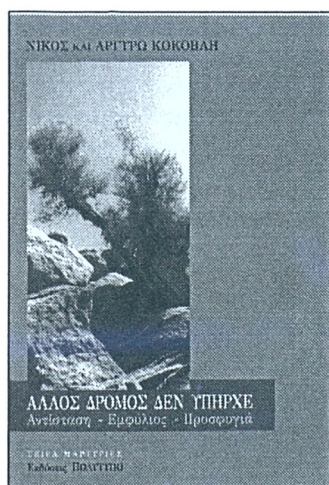
Η αδώωση της Καθημερινής

Το 2003 η Intracom και ο Σωκράτης Κόκκαλης είχαν μηνύσει την Καθημερινή για συκοφαντική δυσφήμιση, επειδή σε σειρά δημοσιευμάτων της είχε αποκαλύψει έγγραφα που τον ανέφεραν ως πράκτορα της Στάζι κ.λπ. Το Πρωτοδικείο Πειραιά, στο οποίο είχε προσφύγει, αθώωσε όμως την εφημερίδα και έτσι η Intracom και ο Σ. Κόκκαλης προσέφυγαν στο Εφετείο Πειραιά το οποίο καταδίκασε την Καθημερινή. Με τη σειρά της η Καθημερινή προσέφυγε στον Άρειο Πάγο, ο οποίος την δικαίωσε και αναίρεσε την απόφαση του Εφετείου. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Άρειος Πάγος διέταξε επίσης να επιστρέψουν στην Καθημερινή το ποσό των 380.000 ευρώ που είχε επιδικασθεί συνολικά ως αποζημίωση.

Πρόκειται ασφαλώς για μια σημαντική εξέλιξη στη γνωστή υπόθεση που ταλαιπωρεί χρόνια τη Δικαιοσύνη και έρχεται μετά την αντικατάσταση του 4ου Ειδικού Ανακριτή Δημ. Βλάχου που είχε αναλάβει την κύρια ανάκριση της υπόθεσης Κόκκαλη-Στάζι. Και ίσως κάτι να αλλάξει προς το καλύτερο στη Δικαιοσύνη. Το *μαχαίρι* όμως πρέπει να φτάσει μέχρι το κόκκαλο και ο Άρειος Πάγος πρέπει να ερευνήσει τους πραγματικούς λόγους για τους οποίους το Εφετείο Πειραιά καταδίκασε την Καθημερινή, ενώ υπήρχε σε εκκρεμότητα η κύρια ανάκριση για τις σοβαρότατες κατηγορίες που απαγγέλιε εναντίον του Σ. Κόκκαλη το 2002 ο κ. Παπαγγελόπουλος.

Είναι επίσης γνωστό ότι ανάμεσα στους «επίορκους δικαστικούς» βρίσκεται, προς μεγάλη έκπληξη πολλών, και το όνομα του εφέτη Νεκτάριου Βαζαίου. Ύστερα από πολυετή υπηρεσία στο Πρωτοδικείο Αθηνών, του οποίου υπήρξε μάλιστα μέχρι πρόσφατα προϊστάμενος, ο κ. Βαζαίος παραπέμπεται για απόλυση «λόγω ανεπάρκειας». Αυτό όμως δημιουργεί και ορισμένα ερωτήματα για το ρόλο που ενδεχομένως διαδραμάτισε στην υπόθεση Κόκκαλη τη διετία που ήταν προϊστάμενος του Πρωτοδικείου Αθηνών με τον διορισμό ειδικών ανακριτών, τις συνθέσεις των τριμελών συμβουλίων που έβγαζαν τα βουλεύματα κ.λπ. Να είναι άραγε τυχαίο ότι η διετία Βαζαίου συμπίπτει απολύτως με την πλήρη στασιμότητα της δικογραφίας; Ρωτάμε απλώς;

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chpapou@otenet.gr

ΕΡΤ: Η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα Α.Ε.

του Ρεπόρτερ

Όταν τον Δεκέμβριο του 1998 η ΕΣΗΕΑ ειδοποιήθηκε από μέλη της ότι η τότε διοίκηση της ΕΡΤ προχωρεί σε μετατροπή τριμηνιαίων συμβάσεων σε συμβάσεις ενός έτους για μονάχα 150 δημοσιογράφους, των οποίων η επιλογή δεν είχε σχέση με την αξιοκρατία αλλά με το βαθμό γνωριμιών και «πιασιμάτων» που είχε ο καθένας με το ΠΑΣΟΚ, η τότε διοίκηση του επαγγελματικού δημοσιογραφικού σωματείου αρκέστηκε στο χαρακτηρισμό *παρωδία* για τον διαγωνισμό. Στην πραγματικότητα δεν επρόκειτο για διαγωνισμό, αλλά για επιλογή της διοίκησης ΠανΠαν, μετά βεβαίως από τις κατευθύνσεις που είχε δώσει η Ζαλοκώστα. Η επισήμανση των υποψιασμένων συμβασιούχων ότι κάτι βρόμικο μαγειρεύεται εδώ δεν στάθηκε ικανή να συνεγείρει το σωματείο τους.

Για όσους ακτινογραφούν τα συνδικαλιστικά του χώρου της ενημέρωσης, είναι γνωστό ότι η ενέργεια αυτή της ΕΡΤ συνοδεύτηκε και από άλλες πρωτοτυπίες: Προσλήφθηκαν δημοσιογράφοι που εργάζονταν ταυτόχρονα και σε ιδιωτικούς ραδιοσταθμούς –μερικοί απ' αυτούς δεν είχαν απολυτήριο λυκείου–, ενώ δημοσιογράφοι που μόλις είχαν συνταξιοδοτηθεί επαναπροσλήφθηκαν στο ευαγές ίδρυμα της λεωφόρου Μεσογείων διά της μεθόδου του Δελτίου Παροχής Υπηρεσιών, και εξακολουθούν ακόμη να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, προς δόξαν του ΠΑΣΟΚικής εμπνεύσεως σχεδίου για την... εθελούσια έξοδο εργαζομένων, βάσει του οποίου (θυμάστε;) θα επερχόταν τάχα η οικονομική εξυγίανση της επιχείρησης! Οι συμβασιούχοι δημοσιογράφοι, πολλοί από τους οποίους αριθμούν στο ίδρυμα εργασιακή ηλικία 15 και 20 ετών, αναρωτιούνται μέχρι και σήμερα πώς γίνεται ένα... σοσιαλιστικό κόμμα (όπως αρέσκεται να αυτοαποκαλείται το ΠΑΣΟΚ) να σε υποχρεώνει να εργάζεσαι τόσα χρόνια χωρίς άδειες, δώρα και επιδόματα (όπως ο τελευταίος εργαζόμενος), αλλά απάντηση δεν δίνει κανείς από τους λαλίστατους πρώην υπουργούς του ΠΑΣΟΚ. Φυσικά και από τη ΝΔ κανείς δεν απαντά στο ερώτημα πώς μια κυβέρνηση που επαγγέλθηκε την τακτοποίηση του συμβασιουχικού άγους, μπορεί να διαπράττει τέτοιες απρέπειες.

Σήμερα, σε εφαρμογή του νόμου Παυλόπουλου, που υποτίθεται ότι συμπλέει με την περίφημη κοινοτική ντιρεκτίβα για τους συμβασιούχους, τακτοποιούνται στην ΕΡΤ (στην ΕΡΑ για την ακρίβεια) οι προ τεσσάρων ετών τυχεροί και μερικοί ακόμη, ενώ οι στερούμενοι μπάραμπα στην Κορώνη δημοσιογράφοι απορούν για την ανυπαρξία στοιχειώδους δικαιοσύνης. Μήπως από τη μια η υιοθεσία των επί ΠΑΣΟΚ

του Τάσου Αναστασίου

ευεργετηθέντων και από την άλλη η συγκατάθεση του ισχυρού στην ΕΡΤ ΠΑΣΟΚικού μπλοκ στις νεοδημοκρατικές ακροβασίες παραπέμπουν σ' ένα άτυπο μεν, υπαρκτό δε compromise;

Η ΚΑΡΑΜΕΛΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

Εγκλωβισμένη σε ατραπούς που ελάχιστη σχέση έχουν με τις ανάγκες της ενημέρωσης, η νυν διοίκηση της ΕΡΤ δηλώνει ότι, προκειμένου να καταστεί δικαιότερη η επιλογή των δημοσιογράφων των οποίων η σύμβαση θα μετατραπεί σε αορίστου χρόνου, θα ληφθούν υπόψη δύο παράγοντες: α) η κάλυψη παγίων και διαρκών αναγκών· β) η κάλυψη της ειδησεογραφίας.

Και τα δύο επιχειρήματα είναι θεμελιωμένα στην άμμο. Η ειδησεογραφική διεξοδος που επέλεξε η διοίκηση της ΕΡΤ για να βγει από το ασφυκτικό τούνελ, είναι αντι-δημοσιογραφική, αφού ειδήσεις παράγονται ακόμη και σε εκπομπές, πέραν του ότι όλες οι τρίμηνες συμβάσεις που συνήψαν εξαρχής οι συμβασιούχοι κάνουν λόγο για εργασία σε εκπομπές, ασχέτως αν μετά την υπογραφή τους οι επικεφαλής των τμημάτων υποχρεώνουν τους ελκωτες (ακόμη και αυτούς που μένουν απ' έξω) να εργάζονται σε ειδησεογραφικά δελτία.

Το αν οι συμβασιούχοι καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες θα αποδειχθεί από μόνο του σε οποιοδήποτε δικαστήριο, δεδομένου ότι η απρόσκοπτη συνέχεια των συμβάσεων αποδεικνύει το ακριβώς αντίθετο απ' αυτό που αιτιάζεται η διοίκηση της ΕΡΤ. Πώς θα ισχυριστεί η ΕΡΤ στα δικαστήρια ότι δεν τακτοποιεί τον Χ συντάκτη επειδή δεν θεωρεί ότι είναι αναγκαίος, όταν επί 15 χρόνια τού ανανεώνει ανελλιπώς τη σύμβαση; Δεν γίνεται καταγέλαστη;

Η νυν διοίκηση της ΕΡΤ οδηγείται στο γκρεμό. Οι νταηλίδικες χειρονομίες, όπως κάποιου κυρίου που κατά τη συνεδρίαση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου έσχιζε επιδεικτικά το εξώδικο που απέστειλαν διαμαρτυρόμενοι για την αδικία οι δημοσιογραφικοί κολίγοι, λέγοντας *ας κάνουν ό,τι θέλουν*, δεν μαρτυρούν ψυχραιμία. Ούτε η απάντηση *ας πάνε στον ΑΣΕΠ, για να δικαιωθούν*. Μάλλον το αντίθετο φανερώνουν. Στο

ΔΣ της ΕΡΤ αγνοούν προφανώς ότι τα περί ΑΣΕΠ είναι ελληνικά τετρίπια που δεν αναφέρονται στην κοινοτική οδηγία, και εν πάση περιπτώσει δεν αφορούν τους δημοσιογράφους. Αγνοούν επίσης ότι το ποτήρι της υπομονής ξεχειλίζει για τους τσιγγάνους της επιχείρησης. Και σε περίπτωση δικαίωσης, στα δικαστήρια, των αποκλεισμένων, τίποτε δεν θα τους εμποδίσει να ζητήσουν και δικαστικό πλέον λογαριασμό από αυτούς που ψευδώς κατέθεσαν στο Υπηρεσιακό Συμβούλιο περί της μη χρησιμότητας των υφισταμένων τους. Το πράγμα δείχνει να χοντραίνει. Ήδη ετοιμάζονται οι πρώτες αγωγές.

Σε μια προσπάθεια να υπεραμυνθεί των αυθαιρέτων επιλογών, ο νυν Πρόεδρος της ΕΡΤ τόνισε την αδυναμία της επιχείρησης να επωμισθεί το βάρος τόσων πολλών συμβασιούχων. Ξέχασε όμως ότι στο ενεργητικό(;) της επιχείρησης είναι καταγεγραμμένες αστρονομικές αμοιβές για παραγωγές επιπέδου γειτονιάς. Τότε δεν υπήρχε οικονομικό πρόβλημα; Και ακόμη: όταν μια επιχείρηση πασχίζει, όπως ισχυρίζεται, να ορθοποδήσει, δεν πληρώνει 84.000 ευρώ για την εργασία ενός απόμου προκειμένου να... παρουσιαστεί το ελληνικό τραγούδι στο διαγωνισμό της Γιουροβίζιον. Αυτές τότε οι αιτιάσεις περί ανυπαρξίας χρημάτων μοιάζουν με ανέκδοτο.

Αφήσαμε για το τέλος ένα ακόμη στοιχείο: Κατά τη διάρκεια της εποχής των ισχνών αγγελιδιών, οπότε η ΕΡΤ δεν ήθελε ν' ακούσει τίποτε περί προσλήψεων (περίοδος 1999-2003), προσλήφθηκαν στην επιχείρηση άτομα με συμβάσεις αορίστου χρόνου. Εντελώς αντικανονικά. Μην πάει το μυαλό σας στις φίζμες, Χούκλη κ.ά. Μιλάμε για δημοσιογράφους που ήταν παντελώς άγνωστοι και άσχετοι με το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και οι οποίοι φιγουράρουν τώρα στις λίστες των ευνοημένων. Απλώς οι λίστες δόθηκαν από τη Χαρ. Τρικούπη. Και φυσικά εκτελέστηκαν οι επιθυμίες των τότε κατεχόντων. Μήπως πρέπει να παραθέσουμε ονόματα;

ΥΓ.: Για τις τριενείς μεθοδεύσεις της ΕΡΤ ήταν ενήμερη η ΕΣΗΕΑ από καιρό. Αυτό το τελευταίο γράφεται για να μη γίνεται από την οδό Ακαδημίας η επίκληση σαθρών άλλοθι.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα. Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60,
Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819,
φαξ: 210-7226107,
e-mail: chpapou@otenet.gr

Εκλογές σε γκρίζο φόντο

Την Κυριακή που μας έρχεται, στην ΠΓΔΜ πρόκειται να διεξαχθούν οι πρώτες από το έτος 2000 τοπικές εκλογές, για την ανάδειξη των δημάρχων και των δημοτικών συμβουλίων της χώρας. Εκλογές οι οποίες έχουν αναβληθεί επανειλημμένα εδώ και τρία χρόνια, εξαιτίας του πολέμου που ξέσπασε το 2001 και της κατάστασης χάους και αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε στη χώρα τα επόμενα χρόνια.

Ένας άλλος λόγος για τον οποίο οι τοπικές εκλογές αναβάλλονταν συνεχώς, είναι και το γεγονός ότι έπρεπε προηγουμένως να ψηφιστεί από τη Βουλή ο νέος νόμος για την τοπική διαίρεση της χώρας, με βάση τις προβλέψεις της συμφωνίας της Οχρίδας, που υπογράφηκε το καλοκαίρι του 2001 από όλους τους πολιτικούς αρχηγούς, με σκοπό τον τερματισμό των πολεμικών συγκρούσεων και την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας.

Όπως είναι γνωστό, ο νέος νόμος, μετά από μακρές συζητήσεις, ψηφίστηκε τον περασμένο Αύγουστο, συνοδεύτηκε ωστόσο από έντονες αντιδράσεις εκ μέρους των εθνικιστικών σλαβικών κομμάτων, τα οποία κατάφεραν να συγκεντρώσουν γύρω στις 180.000 υπογραφές πολιτών και να υποχρεώσουν έτσι την κυβέρνηση, σύμφωνα με σχετικό άρθρο του Συντάγματος, να θέσει το νέο νόμο σε δημοψήφισμα. Η εξέλιξη αυτή προκάλεσε τις αντιδράσεις των Αλβανών που απείλησαν με νέα αναταραχή τη χώρα, γεγονός που, σε συνδυασμό και με τις φήμες για ενδεχόμενη αναταραχή στο γειτονικό Κοσσυφοπέδιο, προκάλεσε ανησυχία στη Δύση και μαζί την απόφαση της Ουάσιγκτον να προσφέρει ως «δώρο» στα Σκόπια την επίσημη αναγνώριση της ονομασίας «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Μόνο που, τελικά, χάρη και στις παρεμβάσεις του διεθνούς παράγοντα, το

δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Νοέμβριο, δεν πέτυχε να ακυρώσει το νέο νόμο, καθώς από την ψηφοφορία απείχαν τόσο τα σλαβικά κυβερνητικά κόμματα, με επικεφαλής την Ένωση Σοσιαλδημοκρατών, όσο και το σύνολο των Αλβανών. Έτσι έγινε δυνατή επιτέλους η προκήρυξη των καθυστερημένων εκλογών.

Παρ' όλα αυτά, κανείς δεν είναι βέβαιος ότι η εκλογική αυτή αναμέτρηση θα διεξαχθεί με ηρεμία, καθώς οι αντιθέσεις ανάμεσα στα σλαβικά κόμματα της συμπολίτευσης και της αντιπολίτευσης, αλλά και ανάμεσα σε Σλάβους και Αλβανούς, είναι τεράστιες, ενώ σ' αυτές έχουν προστεθεί και κάποιες τάσεις ρεβανσισμού από εκείνους που αντιδρούν ακόμα στην υιοθέτηση του νέου νόμου. Ο οποίος ουσιαστικά περιορίζει σημαντικά τον αριθμό των δήμων σε όλη την χώρα, δημιουργώντας έτσι περιοχές με περισσότερο συμπαγείς εθνικά πληθυσμούς, πράγμα που, όπως υποστηρίζουν, ευνοεί την οριοθέτηση των «αλβανικών» περιοχών, θέτοντας τις βάσεις είτε για μια μελλοντική απόσχισή τους, είτε για τη μετατροπή της ΠΓΔΜ σε ομοσπονδία.

Φόβοι όλοι αυτοί που δεν είναι εντελώς αδικαιολόγητοι, καθώς ομάδες Αλβανών εξακολουθούν να ασκούν τρομοκρατία σε βάρος Σλάβων, κατοίκων χωριών με μικτούς πληθυσμούς, στις περιοχές του Τέτοβο και του Κουμάνοβο. Χαρακτηριστικό είναι ότι εκατοντάδες Σλάβοι πρόσφυγες από τις περιοχές που σημειώθηκαν οι πολεμικές συγκρούσεις του 2001 εξακολουθούν να ζουν σε καταυλισμούς ή σε συγγενικά τους σπίτια, ενώ πριν από μία μόλις εβδομάδα Αλβανοί έκαψαν σπίτια Σλάβων που έχουν εγκαταλειφθεί στην πόλη Αρατσινόβο, όπου το 2001 είχαν σημειωθεί σφοδρές συγκρούσεις του στρατού και της αστυνομίας με τις ομάδες του UCK.

Εξάλλου, από εφημερίδες των Σκο-

πίων υπενθυμίζεται μια δήλωση που είχε γίνει τον Οκτώβριο του 2002 από τον Αμερικανό Στίβεν Μάγιερ, αξιωματούχο της CIA, ο οποίος είχε προτείνει την επαναχάραξη των συνόρων της ΠΓΔΜ, με στόχο, όπως είχε διευκρινίσει, «να μικρύνει μεν η χώρα ως προς την έκτασή της, χάνοντας τις δυτικές (αλβανικές) περιοχές της, αλλά να κερδίζει τους «μακεδονικούς» πληθυσμούς που ζουν σε γειτονικές χώρες» – δήλωση που υπαινίσσεται σαφώς τους σλαβικούς πληθυσμούς που διεκδικούν τα Σκόπια στην Ελλάδα και την Βουλγαρία, ενώ από την άλλη προεξοφλεί την ενσωμάτωση των αλβανικών περιοχών της ΠΓΔΜ σε ένα ανεξάρτητο Κοσσυφοπέδιο.

Από την άλλη πλευρά ωστόσο, η σλαβική ηγεσία της χώρας εντείνει τις προσπάθειές της για προώθηση της στενότερης προσέγγισής της με το ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο την συντομότερη ένταξη της στους δυο αυτούς διεθνείς οργανισμούς. Προσπάθειες οι οποίες έμμεσα αφορούν και την Ελλάδα, καθώς θέτουν ως έλπί της το θέμα του ονόματος της χώρας, για το οποίο υποτίθεται ότι συνεχίζονται οι ατέρμονες και αναποτελεσματικές διμερείς συνομιλίες στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών, σχεδόν εννέα ολόκληρα χρόνια μετά την υπογραφή της περιφημής «ενδιάμεσης συμφωνίας».

Ενδεικτικό του κλίματος που υπάρχει είναι μάλιστα το γεγονός ότι κατά καιρούς η Αθήνα καταθέτει προτάσεις και καλλιεργεί την αισιόδοξη εντύπωση ότι επίκειται λύση του προβλήματος, κάθε φορά όμως σκοντάφτει πάνω στην καθηγορηματικά αρνητική στάση των Σκοπίων, τα οποία αισθάνονται όλο και περισσότερο ότι το παιχνίδι γέρνει υπέρ αυτών και ότι δεν έχουν πλέον κανένα λόγο που να τα υποχρεώνει να υποχωρήσουν στις ελληνικές πιέσεις.

ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Περιοδεία Καραμανλή στα Βαλκάνια

του Τάκη Διαμαντή

Το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου έρχεται ξανά –όπως αναμενόταν άλλωστε– στην επικαιρότητα. Μάλιστα, σύμφωνα με εκτιμήσεις παρατηρητών, δεν αποκλείεται να έλθει με τον δραματικό τρόπο που έχει εμφανισθεί και στο παρελθόν. Οι εκτιμήσεις αυτές είναι και η αιτία μιας, όχι έντονης ακόμα, κινητικότητας που παρατηρείται εδώ και μερικούς μήνες σε διάφορα επίπεδα. Κινητικότητα, η οποία προσέφερε την αφορμή και για τη διήμερη περιοδεία που πραγματοποίησε την περασμένη εβδομάδα στο Ζάγκρεμπ, το Βελιγράδι και την Πριστίνα ο έλληνας πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής. Μια περιοδεία για την οποία υπάρχουν ωστόσο αρκετά ερωτηματικά, που δεν αφορούν τόσο στον λόγο που την προκάλεσε όσο στα πιθανά αποτελέσματά της.

Βασική αιτία για την οποία ο Κ. Καραμανλής αποφάσισε να επισκεφθεί αυτή την περίοδο τα Βαλκάνια, αποτελεί το γεγονός ότι στα τέλη του ερχόμενου Ιουνίου αναμένεται να εκδοθεί μια έκθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ αναφορικά με την πορεία των κριτηρίων που έχουν τεθεί ώστε να αρχίσει η ουσιαστική συζήτηση για το μέλλον του Κοσσυφοπεδίου. Για την Αθήνα μάλιστα, το χρονικό αυτό όριο έχει ιδιαίτερη σημασία, εφόσον η Ελλάδα, ως μη μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, από 1ης Ιουλίου θα ασκεί και την προεδρία του διεθνούς αυτού οργάνου, οπότε δικαιολογημένα η ελληνική κυβέρνηση ήθελε να έχει από πρώτο χέρι πληροφόρηση για τις θέσεις που εκφράζουν οι άμεσα ενδιαφερόμενες πλευρές.

Πέρα από αυτό όμως, η περιοδεία Καραμανλή απέστειλε και μια σειρά από μηνύματα με διαφορετικούς αποδέκτες, στους Βαλκάνιους γείτονες μας, αλλά και στη διεθνή κοινότητα και κυρίως τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, την Ε.Ε., καθώς και την αποκαλούμενη Ομάδα Επαφής που αποτελούν οι ΗΠΑ, η Βρετανία, η Ρωσία και ο ΟΗΕ. Συγκεκριμένα, θέλησε να δείξει στις βαλκανικές χώρες ότι η Ελλάδα μπορεί και θέλει να παίζει έναν ουσιαστικό ρόλο στις εξελίξεις που προβλέπονται γι' αυτόν τον χρόνο –για τον λόγο αυτό και επέμεινε στην τήρηση ίσων αποστάσεων από τη σερβική και την αλβανική πλευρά– και ταυτόχρονα να προβάλλει στη διεθνή κοινότητα τη χώρα μας ως αξιόπιστο συνομιλητή των χωρών της περιοχής και ως εκ τούτου δυνάμει εταίρο στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, όπως του Κοσσυφοπεδίου σήμερα,

αλλά και άλλων που μένουν ανοιχτά για το μέλλον.

Άλλωστε, πλην του Κοσσυφοπεδίου, αναμένεται μέσα στον επόμενο χρόνο να τεθεί επί τάπητος και το θέμα του χωρισμού του Μαυροβουνίου από την Ομοσπονδία με την Σερβία, ενώ σοβαρά προβλήματα έχουν αρχίσει να δημιουργούνται εκ μέρους των Σέρβων της Βοσνίας και της Κροατίας.

Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν, ο κ. Καραμανλής επανέλαβε το γνωστό από προηγούμενες παρεμβάσεις δυτικών αξιωματούχων επιχείρημα της ευρωπαϊκής προοπτικής των βαλκανικών χωρών, ζητώντας στις συνομιλίες για την επίλυση των προβλημάτων του Κοσσυφοπεδίου και των σχέσεων Σερβίας-Μαυροβουνίου να πρωτανεύσουν οι αρχές του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια παραίνεση που, όσες φορές έχει διατυπωθεί, στηρίζεται, βεβαίως, στην επίγνωση του γεγονότος ότι όλες οι χώρες της περιοχής προσβλέπουν σε ένταξή τους στην ευρωπαϊκή κοινότητα, ταυτόχρονα όμως παραβλέπει, σκοπύμως, ότι η ένταξη αυτή προς το παρόν αποτελεί ένα μακρινό όνειρο, καθώς η Ένωση κάθε άλλο παρά έτοιμη –και άρα πρόθυμη– είναι να αρχίσει να σκέπτεται ακόμα μια τέτοια προοπτική.

Ένα άλλο στοιχείο της περιοδείας Καραμανλή ήταν ότι ο έλληνας πρωθυπουργός ήθελε να προβάλλει επίσης τις δυνατότητες που διαθέτει η Ελλάδα ως μεσολαβήτης στα προβλήματα της περιοχής, όχι μόνο με το πλεονέκτημα της καλύτερης γνώσης της ιστορίας της Βαλκανικής και άρα της κατανόησης των ζητημάτων που υπάρχουν, αλλά και της θέσης της Ελλάδας ως μέλους του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μιας θέσης που είχε παρεξηγηθεί στις αρχές της δεκαετίας του '90, από την τότε κυβέρνηση Μητσotάκη (της εποχής της άκριτης φιλίας με τους Μιλόσεβιτς και Κάρατζιτς), για να υπερπροβληθεί αργότερα, χωρίς όμως και να αξιοποιηθεί εποικοδομητικά, από τις κυβερνήσεις του Κ. Σημίτη.

Η εικόνα της «ισχυρής Ελλάδας» και τα σχέδια για ελληνική «διείσδυση» στα Βαλκάνια της πασοκικής περιόδου μάλλον διαστρέβλωναν την πραγματικότητα, καθώς:

– Σε πολιτικό επίπεδο στηρίζονταν σε προσωπικές φιλίες, επηρεασμένες ωστόσο από ένα αίσθημα υπερβολικής υπερροχής μαζί με κάποιες κρυμμένες ενοχές, που απλώς έκρυβαν το πραγματικό μέγεθος των ήδη υπάρχοντων προβλημάτων, χωρίς να αμβλύνουν την καχυποψία των γειτόνων μας και φυσικά χωρίς να προσφέρουν ουσιαστικές λύσεις. Πολύ περισσότερο καθώς σε κρίσιμες στιγμές η Ελλάδα εκφραζόταν με μια ύποπτη διγλωσσία, καταδικάζοντας για παράδειγμα τους νατοϊκούς βομβαρδισμούς στη Σερβία και ταυτόχρονα επιτρέποντας τη διέλευση των νατοϊκών δυνάμεων από το ελληνικό έδαφος και στέλνοντας τον Άλεξ Ρόντος να παίζει

«αμερικάνικα» παιχνίδια με τους Σέρβους και τους Αλβανούς του Κοσσυφοπεδίου, όπως έκανε δυο χρόνια αργότερα με τους Σλάβους και τους Αλβανούς των Σκοπίων.

— Στον οικονομικό τομέα ενίσχυσαν μεν το άνοιγμα των ελληνικών τραπεζών, ταυτόχρονα όμως επέτρεψαν να παιχτούν αμφίβολης ηθικής και πραγματικού κέρδους επιχειρηματικά παιχνίδια· παράλληλα ενίσχυσαν την οικονομία της αρπαχτής, όπως και την έξοδο ελλήνων επιχειρηματιών προς τις αγορές των φτηνών εργατικών χεριών, σε βάρος της εθνικής μας οικονομίας.

Με βάση τα παραπάνω, ο Κ. Καραμανλής, αντί λύσεων, τις οποίες έτσι κι αλλιώς δεν μπορούσε να προσφέρει, περιορίστηκε κυρίως στην έκφραση των προθέσεων της κυβέρνησής του, τηρώντας τις απαραίτητες ισορροπίες και κινούμενος στα όρια των δυνατοτήτων του, ίσα-ίσα για να δηλώσει ότι και η Ελλάδα, αν και ουσιαστικά αδύναμη, είναι ωστόσο παρούσα στις όποιες εξελίξεις. Και το ερώτημα που προκύπτει είναι: Τι πέτυχε τελικά με την περιοδεία αυτή ο έλληνας πρωθυπουργός;

Μια πρώτη διαπίστωση, από τις επίσημες δηλώσεις που έγιναν κατά τις διαδοχικές συναντήσεις που είχε ο κ. Καραμανλής με τους διάφορους ηγέτες, στο Βελιγράδι και την Πριστίνα, είναι ότι, έξι χρόνια μετά την κρίση που οδήγησε στους νατοϊκούς βομβαρδισμούς, τόσο οι Σέρβοι όσο και οι Αλβανοί παραμένουν αδιάλλακτα αμετακίνητοι από τις θέσεις τους: Οι μεν πρώτοι επιμένουν να απορρίπτουν κατηγορηματικά κάθε ιδέα εγκατάλειψης του Κοσσυφοπεδίου, οι δε δεύτεροι παραμένουν σταθεροί στην πλήρη ανεξαρτησία τους.

Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, οι Σέρβοι ανεπίσημα έχουν αρχίσει να σκέφτονται έναν ενδεχόμενο διαμελισμό του Κοσσυφοπεδίου. Είναι βέβαιο όμως ότι τέτοιες σκέψεις δεν πρόκειται ποτέ να διατυπωθούν ανοιχτά, εκτός από την περίπτωση κάποιας σοβαρής διαπραγματεύσεως και εφόσον πρόκειται να έχει κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Έτσι, το μόνο σημείο στο οποίο τηρούν σθεναρή στάση είναι η αντιμετώπιση που έχει από την πλευρά των Αλβανών η σερβική μειονότητα. Η μειονότητα αυτή ωστόσο, παρ' όλο που δεν αναφέρεται ως τέτοια από τους Σέρβους, συρρικνώνεται ολοένα και περισσότερο.

Αντίθετα οι Αλβανοί, από τη λήξη των νατοϊκών βομβαρδισμών τον Ιούνιο του 1999, έχουν ξεκινήσει μια διαδικασία εθνικής καθάρσης, όχι μόνο σε βάρος των Σέρβων αλλά και των άλλων εθνικών ομάδων που ζουν στο Κοσσυφοπέδιο, με πρώτους τους Τσιγγάνους, μια μεγάλη ομάδα των οποίων εξακολουθούν να ζουν ως πρόσφυγες στα Σκόπια. Στόχος των Αλβανών είναι να δημιουργήσουν μια απόλυτα καθαρή εθνικά περιοχή, ώστε να μπορέσουν στη συνέχεια να ζητήσουν και να πετύχουν την πλήρη ανεξαρτησία της.

Είναι γνωστό μάλιστα ότι η επιχείρηση αυτή της εθνικής καθάρσης τελούσε εν γνώσει και είχε —όταν δεν ξεπερνού-

σε τα όρια— τουλάχιστον την ανοχή κυρίως των Αμερικανών και Βρετανών, με δεδομένο το φιλοαλβανικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί το 1999, με σκοπό να νομιμοποιηθεί ηθικά η νατοϊκή επέμβαση για την ανατροπή του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς. Στο πλαίσιο αυτό εξάλλου, είναι χαρακτηριστικό ότι έστω κι εκ των υστέρων και με... βαριά κ ρδιά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης διατύπωσε

Ο Κ. Καραμανλής στην Πριστίνα με τον πρόεδρο των Αλβανών Ιμπραήμ Ρουγκόβα και τον πρωθυπουργό Ραμούς Χαϊραντίνι, ο οποίος σήμερα βρίσκεται στη Χάγη, κατηγορούμενος από το Διεθνές Δικαστήριο για εγκλήματα πολέμου.

συγκεκριμένες κατηγορίες σε βάρος του πρωθυπουργού του Κοσσυφοπεδίου Ραμούς Χαϊραντίνι, για εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν στο διάστημα 1998-99 με θύματα Σέρβους — κατηγορίες που μόλις την περασμένη Τρίτη υποχρέωσαν τον Αλβανό πρώην οπλαρχηγό του UCK να παραιτηθεί από τη θέση του πρωθυπουργού και να μεταβεί στη Χάγη προκειμένου να τεθεί στη διάθεση του Διεθνούς Δικαστηρίου.

Πραγματικότητες αυτές που φορτώνουν με μεγαλύτερες ευθύνες εκείνους που μετέτρεψαν το Κοσσυφοπέδιο σε διεθνές προτεκτοράτο και, στη συνέχεια, συνέβαλαν τα μέγιστα στην αποδυνάμωση της απόφασης 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας — η οποία προβλέπει ότι το Κοσσυφοπέδιο παραμένει ως τμήμα της Σερβίας — και στην καταστροφή της αρχής του πολυεθνικού κράτους που περιλαμβάνεται στα κριτήρια που έχει θέσει ο ΟΗΕ για την έναρξη οποιασδήποτε συζήτησης με θέμα το μελλοντικό «στάτους» της περιοχής αυτής.

Από την άλλη πλευρά, σχετικά με το μέλλον του Κοσσυφοπεδίου διαφορετικές απόψεις εκφράζονται και στη διεθνή

κοινότητα, καθώς οι Αμερικανοί, με τη σύμφωνη γνώμη και των Βρετανών, επιμένουν στην άμεση κήρυξη του Κοσσυφοπεδίου σε ανεξάρτητο κράτος, ενώ οι Ευρωπαίοι και κυρίως οι Γάλλοι και οι Γερμανοί, προτιμούν να παραμείνει το θέμα ως έχει, ώστε να δοθεί περισσότερος χρόνος προκειμένου οι (αλβανικές έτσι κι αλλιώς) αρχές του Κοσσυφοπεδίου να προωθήσουν περισσότερο τον εκδημοκρατισμό της περιοχής και την εφαρμογή μέτρων που θα διασφαλίζουν πλήρως τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Όπως επίσης να διασφαλισθεί ότι, οι όποιες αποφάσεις για το Κοσσυφοπέδιο δεν θα επηρεάσουν την ειρήνη και την ασφάλεια των γύρω περιοχών που κατοικούνται από Αλβανούς, στη νότια Σερβία και την ΠΓΔΜ.

Που σημαίνει ότι τόσο για τους Αμερικανούς όσο και για τους Ευρωπαίους το θέμα του Κοσσυφοπεδίου θεωρείται ουσιαστικά λήξαν και ότι το μέλλον του βρίσκεται στη μορφή μιας ανεξάρτητης οντότητας. Μένει απλώς να καθοριστεί ο χρόνος που θα αποφασισθεί να συμβεί αυτό.

Το θέμα είναι όμως ότι οι ίδιοι οι Αλβανοί βιάζονται να προχωρήσουν στην ανεξαρτησία, ίσως και διότι φοβούνται πως το ροκάνισμα του χρόνου δεν τους ευνοεί όσο θα ήθελαν. Συγκεκριμένα θεωρούν ότι η ανεξαρτησία ήταν ευκολότερο να γηρυχθεί αμέσως μετά τη λήξη των βομβαρδισμών, πριν επιστρέψουν οι Σέρβοι πρόσφυγες και όταν ακόμα τα φιλοαλβανικά αισθήματα ήταν πιο έντονα στη διεθνή κοινότητα. Αντίθετα, βλέπουν ότι όλες οι προσπάθειές τους, από το 1999 μέχρι σήμερα, να δημιουργήσουν τετελεσμένα, τόσο μέσα στο Κοσσυφοπέδιο όσο και στις γειτονικές «αλβανικές» περιοχές, στη νότια Σερβία και την ΠΓΔΜ, σταμάτησαν μετά από τη σθεναρή άρνηση της ίδιας της διεθνούς κοινότητας.

Έτσι, μετά τη διεξαγωγή των εκλογών του περασμένου Οκτωβρίου, άρχισαν να πιέζουν τη διεθνή κοινότητα για επίσπευση της διαδικασίας που είχε προγραμματισθεί, ώστε να προχωρήσουν στην «εδώ και τώρα» κήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου. Ταυτόχρονα, αλβανικοί κύκλοι –και μαζί διάφοροι φίλοι και υποστηρικτές τους– διέσπειραν «εκτιμήσεις» ότι, αν δεν ικανοποιηθούν οι Αλβανοί, είναι ικανοί να ξεκινήσουν νέα βίαια επεισόδια –τα όπλα εξάλλου υπάρχουν– τόσο μέσα στο Κοσσυφοπέδιο όσο και στην ΠΓΔΜ και τις άλλες «αλβανικές» περιοχές. Οι εκτιμήσεις αυτές άλλωστε έδωσαν την αφορμή και τη δικαιολογία στον αμερικανό πρόεδρο Τζορτζ Μπους να δημοσιοποιήσει την απόφασή του περί επίσημης αναγνώρισης του συνταγματικού ονόματος της ΠΓΔΜ τον περασμένο Νοέμβριο.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές είναι βέβαιο ότι ο κ. Καραμανλής δεν μπορούσε να παίξει έναν ουσιαστικό ρόλο, καθώς είναι φανερό ότι οι τελικές αποφάσεις θα ληφθούν μάλλον πέραν του Ατλαντικού. Που σημαίνει ότι, και αν ακόμα ευοδωθούν οι ελπίδες που λέγεται ότι διατυπώνουν ορισμένοι του καραμανλικού περιβάλλοντος, να περιληφθεί, ας πούμε, η Ελλάδα στην Ομάδα Επαφής, αυτό θα έχει περισσότερο χαρακτήρα δημοσίων σχέσεων, με κατάληξη να δεχτούμε ένα νέο βομβαρδισμό διακηρύξεων περί ισχυρής Ελλάδας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

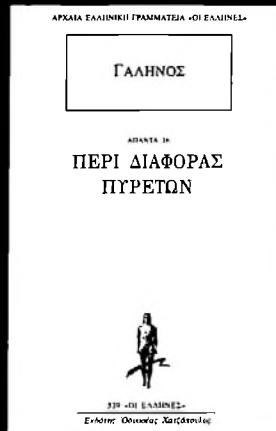
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

668 ΤΟΜΟΙ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

304 ΣΕΛΙΔΕΣ
9 ΕΥΡΩ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΕΙΡΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ.: 210.38.40.524 FAX: 210.33.03.098

ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες.
Ιστορία
μιας γενιάς

Εκδόσεις
Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

Το ταξίδι του Κ. Καραμανλή στη Δαρδανία

του Χρήστου Νησιώτη

Πριν δεκατόσα χρόνια διάβασα σε καθημερινή εφημερίδα επιστολή συμπολίτη μας που πρότεινε να βαφτιστεί «η χώρα της οποίας πρωτεύουσα είναι τα Σκόπια» Δαρδανία. Τότε, μια σύντομη περιήγηση στην ιστορία με βοήθησε να διευκρινίσω όσα ο αυτόκλητος νονός επεκαλείτο περί της χώρας των Δαρδάνων.

Η Δαρδανία, έμαθα, ήταν σε προϊστορικούς χρόνους, η χώρα όπου βρισκόταν η Τροία. Οι ιστορικές αναφορές πάντως μιλούν για μια ευρεία περιοχή που άρχιζε από το Δυρράχιο και έφτανε μέχρι τον Δούναβη. Αορίστως.

Η ονοματοθεσία μάς έχει ταλανίσει –πέραν της δεκαετίας που επίστεψε ο κ. Μητσοτάκης– και τα άκαρπα και ατελείωτα πάρε-δώσε στη Νέα Υόρκη μεταξύ των εκπροσώπων των δύο χωρών δεν έχουν καταλήξει πουθενά. Την ίδια ώρα, η μία μετά την άλλη διάφορες χώρες αναγνωρίζουν τη γειτονική μας ως «Μακεδονία».

Όλα αυτά με βασάνιζαν κατά την περιοδεία του Κ. Καραμανλή σε Ζάγκρεμπ, Βελιγράδι και Πρίστινα. Ήταν ένα ταξίδι-αστραπή που είχε θέσει υψηλούς στόχους: Η Ελλάδα του ΝΑΤΟ, της Ε.Ε. και του Συμβουλίου Ασφαλείας πήγαινε να συζητήσει –και να νουθετήσει– με Σέρβους και Κοσοβάρους και να τους δείξει το μέλλον που προδιαγράφεται με την πιθανότητα ένταξης των χωρών τους στην ευρωπαϊκή κοινότητα. Έπαιρνε η Ελλάδα μια πρωτοβουλία που κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι ήταν άσκοπη ή χωρίς θετικές σκοπιμότητες και προοπτικές. Έχει πολλές πιθανότητες να επιτύχει αυτή η προσπάθεια; Με τους Αμερικανούς επικυρίαρχους στην περιοχή, φαντάζουν πολύ περιορισμένες οι δυνατότητες για αυτόνομο ρόλο και δράση της χώρας μας. Αυτά ωστόσο είναι θέματα που δεν θέλουμε τώρα να αναλύσουμε.

Ο σκοπός αυτού του σημειώματος είναι άλλος: να διεκτραγωδήσει τα παιχνίδια με τις ονοματοθεσίες που στη χώρα μας είναι ιδιαιτέρως προσφιλή. Αρχίζουν με τις αλλαγές τοπωνυμίων χωριών και άλλων τοποθεσιών (βουνά και λαγκάδια ας πούμε) και φτάνουν ως την περίπτωση της γειτονικής χώρας. Οι δρόμοι στις πόλεις που μεγαλώσαμε, αλλάζουν κάθε τόσο με επιταγές των δημάρχων που αναδεικνύουν οι δημοτικές εκλογές. Δεν θα μπω στον «πειρασμό» να συζητήσω εδώ τα περί ιστορικής αλήθειας. Απ' το γραφείο μου στα πόδια του Λυκαβηττού, κοιτάζοντας απέναντι τον Αρδηττό και σιγοσφυρίζοντας το τραγουδάκι του Ιλισσού, πάει ο νους μου στους Προέλληνες που χάρισαν αυτά τα ωραία ονόματα σε λόφους και ποτάμια. Σήμερα θα αρχίσουμε να τρωγόμαστε με τέτοια;

Χωρίς να το καταλάβω, βρέθηκα λοιπόν πριν λίγες ημέρες στη Δαρδανία. Μη γελάτε. Η χώρα υπάρχει και βρίσκεται λίγο πιο βόρεια από μας. Τώρα πώς λειτούργησε το μυαλό του

Ρουγκόβα και των λοιπών φωστήρων του Κοσσυφοπεδίου να υπαινιχθούν το όνομα Δαρδανία για την περιοχή, ένας Θεός το ξέρει. Μπορεί να διάβασαν κι αυτοί εκείνη την ξεχασμένη επιστολή του νονού «της χώρας που έχει πρωτεύουσα τα Σκόπια».

Οι Αλβανοί έχουν πάντως κι αυτοί, όμοια με μας τους Ρωμιούς, μανία με τα ονόματα. Το δυτικό κομμάτι της «χώρας της οποίας πρωτεύουσα είναι τα

Σκόπια» το ονομάτιζαν πριν από μια δεκαετία **Ιλλυρία**, παραπέμποντας στην παλιά εκείνη Ιλλυρία και τους Ιλλυρίους, πρόγονους όπως λέγεται της Αρβανιτίας.

Στην Πρίστινα λοιπόν, παρακολούθησα τον κ. Καραμανλή να δίνει συνέντευξη Τύπου δίπλα στον Ιμπραήμ Ρουγκόβα και τον παραιτηθέντα κατόπιν (την Τρίτη 8/3/05) πρωθυπουργό του, τον κ. Ραμούς Χαϊραντινιά, υπόδικο για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης, υπεύθυνο για γενοκτονία των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου. Και πίσω, διαταγμένες οι σημαίες της Ελλάδας, του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και μια άλλη τέταρτη, που δεν γνωρίζαμε και μας κίνησε την περιέργεια.

Εικόνα της θα βρείτε στις σελίδες αυτές αλλά και στο εξώφυλλο, όπου αποδίδονται και οι χρωματικές της αξίες. Την περιγράφω:

Η σημαία έχει ένα βαθύ μπλε χρώμα. Στο κέντρο, περικλεισμένος με χρυσό περίγραμμα ένας κύκλος με κόκκινο φόντο. Μέσα στον κύκλο υπάρχει ο δικέφαλος αλβανικός αετός – τώρα πάμε πίσω στον Σκεντέρμπεη – και πάνω από τον δικέφαλο ένα κίτρινο αστέρι (του Δαβίδ, αλλά μάλλον για λάθος πρόκειται) – με αυτό επανερχόμαστε στα χρόνια της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο. Και μέσα στον δικέφαλο αετό, πάνω από ένα εραλδικό με δύο ημιχώρια όπου σχεδιάζονται ρόδακες, μια ταινία όπου αναγράφεται καθαρά η λέξη *Dardania*.

Η νέα, αναδυόμενη χώρα θα έχει προφανώς το όνομα Δαρδανία όταν ανακηρυχθεί ανεξάρτητο κράτος. Μάλλον αυτές είναι οι σκέψεις του κ. Ρουγκόβα και του κ. Χαϊραντινιά.

Αυτό υποψιαστήκαμε παρατηρώντας το σύμβολο αυτής της χώρας έτσι όπως συνωθούνταν πάνω του ένα σωρό σύμβολα και αναφορές σε ένα εξαιρετικό δείγμα νεο-κίτς.

Σκέφθηκα πως μεθαύριο ο Ρουγκόβα θα πει στους Σέρβους: «Το Κοσσυφοπέδιο είναι δικό σας, κομμάτι της ιστορίας σας από τα χρόνια του βασιλιά Στεφάνου. Σας χαρίζουμε το όνομα. Αλλά η Δαρδανία είναι η χώρα μας, έχει πρωτεύουσα την Πρίστινα και ιδού η σημαία μας».

Και δίπλα ίσως να παρακολουθήσουμε την ανάδυση και της Ιλλυριδας. Στο κάτω-κάτω Αλβανοί ζουν σε όλες αυτές τις περιοχές.

Τώρα γιατί όλα αυτά; Δεν ήταν πρόθεσή μου να ειρωνευτώ τους Κοσοβάρους και το εθνικό τους σύμβολο. Στο κάτω-κάτω είδαμε και τα εθνικά σύμβολα τι κατάληξη έχουν πολλές φορές. Για να επανέλθουμε πάλι «χώρα της οποίας πρωτεύουσα είναι τα Σκόπια», θυμάστε, φαντάζομαι, την προηγούμενη σημαία τους με τον ήλιο της Βεργίνας. Προκειμένου ο Γκλιγκόρφ να αποφύγει τις αναφορές στον πολιτικό του αντίπαλο Λιούπτσο Γκεοργκίεφσκι, «εγκατέλειψε» τη σημαία-σύμβολο της επανάστασης του Ίλιντεν και κατέφυγε στα ευρήματα του Ανδρόνικου στη Βεργίνα...

«Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παιξε γέλασε». Μάλλον ο στίχος είναι λάθος και θα πρέπει να διορθωθεί: «Εδώ είναι Βαλκάνια και είναι παιξε γέλασε».

Σκέφτομαι το άμεσο μέλλον και τη συνέχιση των προσπαθειών της ελληνικής κυβέρνησης για παρεμβάσεις στον βαλκανικό χώρο. Σκέφτομαι πάλι τις χαμένες ευκαιρίες. Σκέφτομαι ότι καλό θα είναι να σοβαρευτούμε και να δράσουμε ενδεχομένως όπως και ο Ρουγκόβα. Η ιστορία με το όνομα της «χώρας της οποίας πρωτεύουσα είναι τα Σκόπια» θα πρέπει να κλείσει σύντομα, πολύ σύντομα. Η αυτογελοιοποίησή μας καλό θα είναι να πάρει τέλος. Το όνομα *Δαρδανία* το «έκλεψε» έτσι κι αλλιώς ο Ρουγκόβα. Ας το σκεφτούμε διαφορετικά. Ας κρατήσουμε εμείς την Ιστορία – το Κιλκίς, τη Δράμα, τη Φλώρινα, τη Θεσσαλονίκη.

Τα Βαλκάνια είναι μια μαγευτική περιοχή. Ας μείνουμε εδώ και ας συνεργαστούμε παραγωγικά με τους γείτονές μας.

Ποιος ήταν πραγματικά ο Ναπολέων Ζέρβας

ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ:

Δευτέρα 21 Μαρτίου 2005

και ώρα 12 το μεσημέρι

στην ΕΣΗΕΑ (Ακαδημίας 20)

**ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΝΙΑΣ παρουσιάζει
τα απόρρητα ντοκουμέντα του ΕΔΕΣ.**

Οι ιστορικοί

ΦΟΙΒΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΦΗΚΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΑΜΠΑΤΑΚΑΚΗΣ

θα μιλήσουν

για το ρόλο του Ν. Ζέρβα

και τα αντάρτικα τμήματά του

Συντονίζει ο ΑΛΚΗΣ ΡΗΓΟΣ

Πολιτικός επιστήμων στο Πάντειο Παν/μιο

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ: Εκδόσεις Φιλίστωρ

Θεμιστοκλέους 31, 106 77 Αθήνα • Τηλ.: 210-3818457, Fax: 210-3819167

Έτι Λίβνι: «Ο Μαχμούντ Αμπάς μπορεί να καταπολεμήσει την τρομοκρατία»

Μια αχτίδα αισιοδοξίας αρχίζει να διαφαίνεται στη Μέση Ανατολή μετά την επίτευξη συμφωνίας για τερματισμό των εχθροπραξιών ανάμεσα στο Ισραήλ και τους Παλαιστίνιους. Η συμφωνία αυτή ωστόσο παραμένει επισφαλής, δεδομένου ότι το σύνολο των ακραίων ισλαμιστικών οργανώσεων δεν έχουν ξεκαθαρίσει ποια στάση θα κρατήσουν. Η αμερικανική πλευρά δεν έκρυψε την ικανοποίησή της για την όλη εξέλιξη, ενώ η αμερικανίδα ΥΠΕΞ Κοντολίζα Ράις ανακοίνωσε μεταξύ άλλων ότι θα δοθούν 40 εκατ. δολάρια στους Παλαιστίνιους για προγράμματα απασχόλησης και υποδομής. Στη συνέντευξη που

ακολουθεί η κ. Έτι Λίβνι, αντιπρόεδρος της ισραηλινής βουλής και βουλευτής με το «Σινούι» (κεντρώο, κοσμικό κόμμα), εκφράζει την αισιοδοξία της για την πάταξη της τρομοκρατίας εκτιμώντας ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει, καθώς ο Μαχμούντ Αμπάς έχει κατανοήσει πως η τρομοκρατία δεν ωφελεί το παλαιστινιακό ζήτημα. Η κ. Λίβνι, η οποία είναι επίσης πρόεδρος της Ισραηλινής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Φιλίας Ισραήλ-Ελλάδας, επισημαίνει την ανάγκη να ασκηθεί πίεση στο Ιράν για να εγκαταλείψει το πυρηνικό του πρόγραμμα.

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Ύστερα από 4 χρόνια βίαιης αντιπαράθεσης, που άφησε πίσω της περισσότερους από 4.000 νεκρούς και τραυματίες, ο ισραηλινός πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν και ο ηγέτης των Παλαιστινίων Μαχμούντ Αμπάς συμφώνησαν στη σύνοδο της Αιγύπτου για την κατάπαυση του πυρός και την έναρξη διμερούς συνεργασίας. Ποιες είναι οι προοπτικές που διαφαίνονται μετά από αυτή την εξέλιξη;

— Τις τελευταίες εβδομάδες που κατέχει την εξουσία ο Μαχμούντ Αμπάς κατάφερε να παραδώσει αυτά που είχε υποσχεθεί. Η κατάσταση φαίνεται να έχει ηρεμήσει, δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου τρομοκρατικές ενέργειες σε βάρος του Ισραήλ και έχουν σταματήσει οι επιθέσεις με πυραύλους εναντίον Ισραηλινών. Επίσης θα χαρακτηριζα πολύ σημαντική την ανάμιξη της Ιορδανίας και της Αιγύπτου σε όλη αυτή τη διαδικασία. Η Αίγυπτος διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο θέμα της εκχειρίδας αλλά και έχει αναλάβει μια ειδική δράση για να σταματήσει η παράνομη εισροή όπλων στην Παλαιστινιακή Αρχή.

• Στο πρόσωπο του Μαχμούντ Αμπάς η ισραηλινή κυβέρνηση βλέπει έναν

άνθρωπο που μπορεί να τον εμπιστευθεί περισσότερο απ' ό,τι τον Γιάσερ Αραφάτ;

— Σίγουρα έχουμε περισσότερη εμπιστοσύνη στον Αμπάς. Ο Αραφάτ ακολουθούσε πάντα την πολιτική της διγλωσσίας. Μπορούσε να λέει ένα πράγμα και στην πράξη να εννοούσε κάτι άλλο. Βρισκόταν πίσω από κάθε είδους τρομοκρατική ενέργεια. Έχου-

με αποδείξεις ότι αυτός ξεκινούσε και έπαιρνε πρωτοβουλίες για τρομοκρατικές ενέργειες σε βάρος των Ισραηλινών θεωρώντας ότι αυτές ήταν νόμιμες πράξεις. Από την άλλη πλευρά προχωρούσε σε υποσχέσεις και χειρονομίες οι οποίες δεν είχαν κανένα νόημα. Όλος ο κόσμος, ακόμη και οι Ευρωπαίοι, κατάλαβαν ότι ο Αραφάτ δεν ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για να συμμετάσχει στις διαπραγματεύσεις. Ο Αμπάς από την πρώτη στιγμή—ακόμη και όταν ήταν συνεργάτης του Αραφάτ από τη θέση του πρωθυπουργού—είχε αντιταχθεί στην τρομοκρατία, κατανοώντας ότι δεν ήταν προς όφελος του δικού του λαού. Πιστεύουμε ότι θα καταπολεμήσει την τρομοκρατία με όσα μέσα διαθέτει, επειδή, εάν δεν θέσει υπό έλεγχο όλες τις τρομοκρατικές ομάδες, τότε όλος ο παλαιστινιακός αγώνας θα καταρρεύσει. Νομίζουμε ότι με τη βοήθεια και των γειτονικών χωρών όπως η Αίγυπτος και η Ιορδανία αλλά και της διεθνούς κοινότητας ο Μαχμούντ Αμπάς θα θέσει στο περιθώριο αυτές τις ομάδες.

• Ο Σαρόν νιώθει να αμφισβητείται η πολιτική του και να δέχεται αυστηρή κριτική από τους υπερδεξιούς κύκλους

για το θέμα της αποχώρησης των εποίκων. Φαίνεται ότι δεν έχει την απαραίτητη πλειοψηφική στήριξη για να προωθήσει την πολιτική του...

— Ο Σαρόν πάντα προσπαθεί να βρει συμμάχους στην κυβέρνησή του και βρίσκεται αντιμέτωπος με μια ισχυρή αντιπολίτευση στο ίδιο του το κόμμα, το Λικούντ, η οποία αποτελείται από 13 άτομα. Οι βουλευτές αυτοί ήταν περισσότεροι αλλά ο Σαρόν κατάφερε να μειώσει τον αριθμό τους παίρνοντάς τους με το μέρος του. Οι περισσότερες δυνάμεις που αντιτίθενται στα σχέδιά του ανήκουν στον θρησκευτικό χώρο. Εμείς ως «Σινούι», που συμμετέχουμε στην κυβέρνηση, έχουμε δηλώσει ότι θα τον στηρίζουμε στην ψηφοφορία του σχεδίου απεγκλωβισμού από τη Γάζα. Με αυτή την έννοια θα έχει αποσπάσει μια πλειοψηφία στο κοινοβούλιο. Ωστόσο υπάρχουν και άλλα προβλήματα, όπως το θέμα του προϋπολογισμού, τον οποίον δεν θα στηρίζουμε. Ο προϋπολογισμός είναι ένας λόγος που μας επιτρέπει να κάνουμε αντιπολίτευση. Ασφαλώς πρόκειται για έναν έμπειρο και έξυπνο πολιτικό και νομίζω ότι θα καταφέρει να περάσει το σχέδιό του για απεγκλωβισμό από τη Γάζα.

• Πιστεύετε ότι ο Τζορτζ Μπους θα επιδείξει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την επίλυση του Μεσανατολικού, ότι θα σημειωθεί ενεργότερη ανάμιξη με αφορμή και τις συναντήσεις που είχε η Κοντολιζα Ράις, η νέα υπουργός Εξωτερικών, και με τις δύο πλευρές; — Όταν επανεξελέγη ο πρόεδρος Μπους δήλωσε ότι είχε δύο κύρια θέματα στην ατζέντα του: εκείνο του Ιράκ και την ισραηλινο-παλαιστινιακή διένεξη. Εκτιμώ ότι θα υπάρξει μια μεγαλύτερη ανάπτυξη αλλά δεν αρκεί αυτό για να σημειωθεί η όποια πρόοδος. Πολλά θα εξαρτηθούν από τις προσπάθειες που θα καταβάλει ο Αμπάς για να χτυπήσει την τρομοκρατία. Σε διαφορετική περίπτωση δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα εκδηλωθεί μεγαλύτερη πίεση από τις ΗΠΑ στις δύο πλευρές για να προχωρήσει η ειρηνευτική διαδικασία. Αυτό πρακτικά σημαίνει αποχώρηση από περισσότερους οικισμούς· η όλη εξέλιξη όμως εξαρτάται από τις επιτυ-

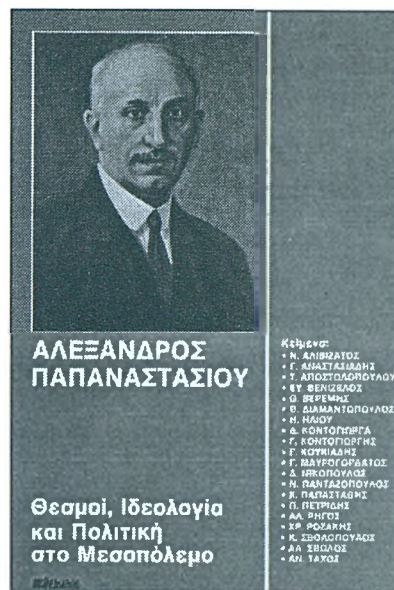
χίες που θα έχει ο Αμπάς. Ο Σαρόν δήλωσε ότι θα βρεθούμε μπροστά σε δύσκολες αποφάσεις σε ό,τι αφορά έναν συμβιβασμό. Οι οικισμοί της Γάζας αφορούν μόνο το 10% όσων θα έπρεπε να διαλυθούν — αυτό πρέπει να συνεχισθεί και στη Δυτική Όχθη, κάτι που είναι πολύ δύσκολο να γίνει καθώς εκεί ζουν άτομα για 35 χρόνια. Γίνεται όμως για την επίτευξη της ειρήνης στην περιοχή.

• Η κατάσταση στο Ιράκ συνεχώς περιπλέκεται, ενώ οι ΗΠΑ έχουν αφήσει να διαφανεί ότι σχεδιάζουν ένα μελλοντικό χτύπημα στο Ιράν. Βρισκόμαστε μπροστά στο ενδεχόμενο μιας γενικότερης ανάφλεξης στην περιοχή;

— Το Ισραήλ ανησυχεί έντονα για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα. Καμιά άλλη χώρα στον κόσμο δεν απειλεί τόσο ανοιχτά το Ισραήλ όσο το Ιράν. Στις στρατιωτικές παρελάσεις στην Τεχεράνη οι πύραυλοι γράφουν ότι στόχος τους είναι το Ισραήλ και οι ΗΠΑ. Στόχος τους είναι να εξαφανίσουν το Ισραήλ και όχι να συμβάλουν στην επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος. Δεν τους νοιάζει η δημιουργία η παλαιστινιακού κράτους. Ελπίζουμε ότι η Ευρώπη αλλά και η Ελλάδα θα πείσουν τους Ιρανούς να σταματήσουν το πρόγραμμα εμπλουτισμού του ουρανίου, διότι με βάση τα στοιχεία που έχουμε αυτό θα το κατορθώσουν μέσα σε ένα χρόνο. Εάν δεν τους σταματήσουν εγκαίρως, από εκεί και πέρα δεν θα δίνουν σημασία σε οποιαδήποτε πίεση. Μόνον οι ΗΠΑ έχουν δείξει έως τώρα αποφασιστικότητα. Δεν απειλείται όμως μόνον η χώρα μου αλλά και όλος ο ελεύθερος κόσμος. Ήδη έχουν πυραύλους που το βεληγενές τους φτάνει έως εμάς και σκοπός τους είναι να κατασκευάσουν με μεγαλύτερο βεληγενές για να πλήξουν και άλλες χώρες. Σε γενικές γραμμές θεωρήσαμε ότι μας ευνοούσε η απόφαση για εισβολή στο Ιράκ διότι δεχόμασταν συνεχώς απειλές από τον Σαντάμ. Είναι πολύ σημαντικό να επιτύχουν οι ΗΠΑ στο Ιράκ, διότι σε διαφορετική περίπτωση ο αραβικός κόσμος θα κατανοήσει ότι η Δύση αδυνατεί να πραγματοποιήσει όσα λέει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στο Μεσοπόλεμο

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλεξάνδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Παντατζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

Τι υπόσχεται η Διάσκεψη του Σαρμ ελ-Σείχ;

του Peter Lagerquist από τη Ραμάλα

Στις 8 Φεβρουαρίου ο ισραηλινός πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν και ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς ανακοίνωσαν την κοινή ανακωχή με την οποία επιθυμούν να τερματίσουν τη δεύτερη παλαιστινιακή Ιντιφάντα. «Συμφωνήσαμε πως όλοι οι Παλαιστίνιοι θα σταματήσουν κάθε πράξη βίας έναντι των Ισραηλινών παντού, και πως την ίδια στιγμή το Ισραήλ θα διακόψει κάθε στρατιωτική του δράση έναντι των Παλαιστίνιων παντού», διακήρυττε ο Σαρόν μπρος στα γαλανά νερά του αιγυπτιακού θερέτρου Σαρμ ελ-Σείχ. Ανάμεσα σε λόγια ελπίδας και νέων ξεκινήματων, η συμφωνία υπήρξε μια προέκταση του διεθνούς ενθουσιασμού που παρέσχε στον Μαχμούντ Αμπάς τον προηγούμενο Ιανουάριο τη «λαϊκή εντολή», η οποία τον ανέδειξε διάδοχο του Αραφάτ στην προεδρία της Παλαιστινιακής Αρχής.

Την ίδια μέρα ωστόσο μια άλλη είδηση ήρθε να υπογραμμίσει πόσο περιορισμένης σημασίας υπήρξε η εκλογή του Αμπάς, καθώς και το υποτιθέμενο αυτό ορόσημο στη σύρραξη Ισραηλινών-Παλαιστίνιων. Με μία απόφαση που διόλου δεν βούλιαξε κάτω από τους θυρούς της Αιγύπτου, το Ανώτατο Δικαστήριο του Ισραήλ ενέκρινε την επέκταση της οικοδόμησης του παράνομου ισραηλινού Τείχους στην κατεχόμενη Ανατολική Ιερουσαλήμ. Είναι ενδεικτικό ότι ο Σαρόν δε θεώρησε αυτή την κατάσχεση παλαιστινιακού εδάφους ως «πράξη βίας». «Το Ισραήλ επιθυμεί η διάσκεψη κορυφής να εστιαστεί όσο το δυνατό περισσότερο πάνω στο θέμα της ασφάλει-

ας και όσο γίνεται λιγότερο πάνω στον πολιτικό ορίζοντα», παρατήρησε ο Αλούφ Μπεν στην ισραηλινή *Haaretz*. Οι Παλαιστίνιοι θα μπορούσαν βέβαια κάλλιστα ν' αναρωτηθούν περί της ασφάλειας ποίου γίνεται λόγος; Μια ειρηνευτική διαδικασία που τους υποχρεώνει να σιωπούν καθώς το Ισραήλ κτίζει πάνω στα εδάφη τους, δεν σηματοδοτεί «νέα ξεκινήματα» αλλά παλιά αδιέξοδα· το πιο πρόσφατο άλλωστε φέρει την ονομασία «Διαδικασία του Όσλο». Και μόλις συναινεί ο Αμπάς, το έδαφος γλιστρά ξανά κάτω απ' την ισραηλινο-παλαιστινιακή ειρήνευση σα μύθος.

Στις αρχές του περασμένου Ιανουαρίου, εκείνος που πρώτος έσυρε το χορό των επαίνων για την ηγεσία του Αμπάς ήταν ο πρόεδρος Μπους: «Το ξεκίνημα της μεταρρύθμισης και της δημοκρατίας στα παλαιστινιακά εδάφη προβάλλει τη δύναμη της ελευθερίας καθώς σπάζει τα παλιά καλούπια της βίας και της αποτυχίας», διακήρυττε καθώς ο νέος πρόεδρος της Παλαιστινιακής

Αρχής τραβούσε για το Σαρμ ελ-Σείχ. Απεγνωσμένοι για κάποια κινητικότητα στο αδιέξοδο του Μεσανατολικού, οι ευρωπαίοι διπλωμάτες είδαν κι αυτοί τον Αμπάς με βλέμμα θετικό. Την επόμενη, εκπρόσωποι των ΜΜΕ απ' όλο το φάσμα έσπευσαν ν' αποδώσουν ιδιαίτερο νόημα στην εκλογή του. «Ο Αμπάς κερδίζει την εντολή του», ανακοίνωνε η *Daily Telegraph* της βρετανικής Δεξιάς, ενώ για πρώτη φορά το κύριο άρθρο της *Guardian* ακολουθούσε κι εκείνο το χορό: «Ο κ. Αμπάς χρωστά τη νίκη του στη σιωπηλή πλειοψηφία των Παλαιστίνιων που διψούν για ομαλή ζωή σ' ένα δικό τους κράτος».

Εντούτοις, τόσο η *Guardian* όσο και η πλειονότητα του διεθνούς Τύπου έσφαλλαν οικτρά. Σε αντίθεση με την υπερκάλυψή της από τα ρεπορτάζ που μιλούσαν για λογαριασμό της, η σιωπηλή πλειοψηφία των εκλογών της 9ης Ιανουαρίου παρέμεινε εκείνη την ημέρα σιωπηλή. Και παρά τις διακηρύξεις της επόμενης μέρας από το CNN και το BBC περί προσέλευσης του 66%, ο πραγματικός αριθμός, όπως δημοσιεύτηκε την ίδια μέρα από την Κεντρική Παλαιστινιακή Επιτροπή Εκλογών, ήταν 45%. Τούτο σημαίνει ότι με ποσοστό 62% των καταμετρημένων ψήφων, ο Αμπάς δεν έλαβε παρά το 28% της στήριξης των Παλαιστίνιων που δικαιούνται να ψηφίσουν. Κι αν αυτό ισοδυναμεί με «εντολή» σύμφωνα με τις γνωστές αμερικανικές προδιαγραφές, κάτι τέτοιο δεν ισχύει για τη Δυτική Όχθη και τη Γάζα, όπου η συμμετοχή στις προηγούμενες εκλογές του 1996 που ανέδειξαν τον Αραφάτ ως πρώτο πρόεδρο της Παλαιστινιακής Αρχής, υπερέβαινε το 75%.

Ο συνεργάτης του *Anti* Peter Lagerquist ζει στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Το παρόν άρθρο περιέχει στοιχεία από την εκτεταμένη κάλυψη των εκλογών της Παλαιστινιακής Αρχής που δημοσίευσε στην ιστοσελίδα της Middle East Report (MERIP), βλ. www.merip.org.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕ Η «ΣΙΩΠΗ» ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΗΣ 9ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ;

Αν ο μύθος είναι η απόσταση ανάμεσα στην πραγματικότητα και στην αντίληψή της, η ενθουσιώδης κατασκευή της «συντριπτικής νίκης» του Αμπάς από τα ΜΜΕ είναι τουλάχιστον ενδεικτική του λόγου που την ενέπνευσε. Αυτή μας στέλνει πίσω στο 2000, όταν ο Μπιλ Κλίντον κι ο ισραηλινός πρωθυπουργός Εχούντ Μπαράκ διέδιδαν επιτυχώς τη θεωρία ότι ο μακαρίτης ο Αραφάτ είχε απορρίψει μια «γενναιόδωρη» ειρηνευτική προσφορά στις διαπραγματεύσεις εκείνου του καλοκαιριού στο Καμπ Ντέιβιντ. Ο ισχυρισμός αυτός σύντομα υπονομεύτηκε από πλειάδα μαρτυριών, κι εντέλει από τον ίδιο τον Μπαράκ, ο οποίος δυο χρόνια αργότερα ενέδωσε και παραδέχτηκε στον ισραηλινό Τύπο ότι «δεν παρεχώρησα τίποτα». Εντούτοις, η ιστορία ως μύθος της «γενναιόδωρης προσφοράς» παρέμεινε ακλόνητη από το βάρος των στοιχείων, καταδιώκοντας τον Αραφάτ μέχρι το θάνατό του. Παράγωγες φαντασιώσεις συνέχιζαν μάλιστα να τη συνοδεύουν: πως ο Αραφάτ υπέθαλψε την Ιντιφάντα –κι όχι πως είχε οποιαδήποτε σχέση με την ισραηλινή Κατοχή– ή πως ο ίδιος παρέμενε έκτοτε το κύριο «εμπόδιο κατά της ειρήνης».

Σύμφωνα με την άποψη αυτή, ο θάνατος του Αραφάτ θεωρήθηκε επιπλέον και ως «το άνοιγμα μιας νέας ευκαιρίας», όπως θριαμβευτικά είτε η αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών Κοντολίζα Ράις. Μέσα απ' το «άνοιγμα» αυτό ξεπήδησε κι ο πρώην συνεργάτης και πρωθυπουργός του Αραφάτ, ο Αμπάς, που αμέσως χαρακτηρίστηκε ως «μετριοπαθής» λόγω των εκκλήσεών του για τερματισμό της ένοπλης αντίστασης κατά της ισραηλινής Κατοχής. Ως νεοδιορισθέντος προέδρου της ΟΑΠ και βασικού υποψηφίου της Φατάχ, η νίκη του στις εκλογές ήταν αναμενόμε-

νη. Στην τελική καταμέτρηση έλαβε ποσοστό σχεδόν διπλάσιο του βασικού αντιπάλου του, του ακτιβιστή Μουστάφα Μπαργούτι. Παρόλα αυτά, οι οπαδοί του πολύ δικαιολογημένα ανησυχούσαν για την τελική εντολή του Αμπάς. Την παραμονή των εκλογών, 80% των 1,8 εκατομμυρίων ψηφοφόρων εμφανίζονταν σε διάφορες σφυγμομετρήσεις είτε ως αναποφάσιμοι,

είτε ως αδιάφοροι. Η ισλαμική Χαμάς απείχε από τις εκλογές, λόγω αντίθεσης στις Συμφωνίες του Όσλο που σύστησαν το θεσμό της Παλαιστινιακής Αρχής, κι αυτό ανέδειξε την αριστερή Εθνική Πρωτοβουλία του Μπαργούτι ως τη μόνη σοβαρή εναλλακτική επιλογή. Το πρόγραμμα της ωστόσο ήταν σχεδόν ταυτόσημο μ' εκείνο του Αμπάς: τερματισμός της ένοπλης παλαιστινιακής αντίστασης και μεταρρύθμιση της Παλαιστινιακής Αρχής –

πολιτικές οι οποίες, αν και ευκολοχώνευτες για τη διεθνή κοινότητα, κάθε άλλο παρά αποδεκτές παραμένουν για τους περισσότερους Παλαιστίνιους. Στην τελική, ελάχιστοι απ' αυτούς ξεχνούν πως ο αμερικανός υποστηρικτής του Αμπάς στο Λευκό Οίκο είχε αφιερώσει την πρώτη θητεία του στην πλήρη υπονόμευση του εκλεγμένου προκατόχου του. Οι περισσότεροι απορούσαν γιατί να ψηφίσουν όταν οι δυνάμεις που ορίζουν την τύχη τους διατηρούν το προνόμιο να παραμερίζουν αυτόβουλα τον εκλεγμένο ηγέτη τους – ένας τύπος δημοκρατίας που αντί να παρέχει επιλογή, επικυρώνει τις επιλογές που κάνουν για σένα οι άλλοι.

Ωστόσο δεν είναι καν βέβαιο πως ο Αμπάς κατάφερε να πείσει ακόμα και το 28% ότι αλλιώς έχουν τα πράγματα. Για να αυξηθεί η προσέλευση, ανήμερα των εκλογών η Κεντρική Εκλογική Επιτροπή ενέκρινε μια αυτοσχέδια διαδικασία ψηφοφορίας βάση αστυνομικών και όχι εκλογικών καταλόγων, αφήνοντας έτσι ανοιχτή τη δυνατότητα διπλοψηφίας, ιδιαίτερα δε καθώς σε ορισμένα κέντρα το μελάνι διαγραφής του προσερχόμενου ψηφοφόρου μπορούσε κατόπιν να σβηστεί. Με την προσέλευση ακόμη στο 22% το μεσημέρι, οπλισμένοι άνδρες της Παλαιστινιακής Αρχής στάλθηκαν στα γραφεία Κεντρικής Εκλογικής Επιτροπής για να αναβάλουν τις χρονικές προθεσμίες κλεισίματος της κάλπης. Τότε η Αστυνομία και η Ασφάλεια της Παλαιστινιακής Αρχής άρχισε να κατευθύνεται προς τα εκλογικά κέντρα. «Οι διαδικασίες αυτές είχαν δύο στόχους: πρώτο, να αυξήσουν την προσέλευση και, δεύτερο, να αυξήσουν το ποσοστό των ψήφων της Φατάχ», επιβεβαιώνει ο Μπαχάα αλ-Μπάκρι, στέλεχος της Κεντρικής Εκλογικής Επιτροπής, ο οποίος ηγήθηκε μαζί με άλλους της παραίτησης 46 μελών της πέντε μέρες αργότερα. Μπροστά σ' αυτές και σε άλλες διαδικαστικές ανω-

μαλίες, τόσο οι δημοσιογράφοι όσο και οι διεθνείς παρατηρητές έκαναν τα στραβά μάτια, περιλαμβανομένου και του πρώην αμερικανού προέδρου Τζίμυ Κάρτερ, ο οποίος έκρινε τις εκλογές «ελεύθερες, ειλικρινείς, ανοιχτές και χωρίς καμία βία οποιουδήποτε είδους». Έτσι, καθώς άρχισαν να γράφονται οι πρώτες ανταποκρίσεις, ο μύθος της «λαϊκής εντολής» του Αμπάς άπλωσε αμέσως ρίζες.

Η ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΓΑΖΑ

Όπως και η «γενναιόδωρη προσφορά» του Μπαράκ, έτσι κι αυτός ο μύθος οικοδομήθηκε πάνω στην περαιτέρω υποβάθμιση των παλαιστινιακών προσδοκιών. Ο σύμβουλος του Σαρόν Ντοβ Βάινγκλας το διευκρίνισε άλλωστε στις αρχές του περασμένου χρόνου, όταν εξηγούσε το νόημα της αναμενόμενης ισραηλινής αποδέσμευσης από τη Γάζα: «Η αποδέσμευση είναι κατ' ουσίαν φορμαλδεΐδη. Παρέχει την απαραίτητη δόση φορμαλδεΐδης ώστε να μην υπάρξει πολιτική διαδικασία με τους Παλαιστίνιους». Για να τονιστεί το επιχείρημα, μία εβδομάδα μετά την εκλογή του Αμπάς, το Ισραήλ άρχισε να οικοδομεί ξανά το παράνομο Τείχος του γύρω από τον εποίκισμό του Αριέλ, κάπου 20 χλμ. μέσα στη Δυτική Όχθη, κι αμέσως κατόπιν επιχείρησε την κατάσχεση ευρέων εκτάσεων παλαιστινιακής γης γύρω από την Ιερουσαλήμ. Στο μεταξύ, η οικοδόμηση εποίκισμών συνεχίζεται ακάθεκτη στη Δυτική Όχθη και είναι απίθανο να σταματήσει. «Ο Σαρόν... θα υποσχεθεί τερματισμό των στρατιωτικών δραστηριοτήτων, [θα προβεί σε] χειρονομίες όπως η απελευθέρωση κρατουμένων και η μεταφορά πόλεων, καθώς και σε πολλά θετικά και αισιόδοξα λόγια. Κι εκεί θα σταματήσει η γενναιодωρία του», επικροτεί ο Αλούφ Μπεν από τις στήλες της ισραηλινής *Haaretz*.

Παρόλα αυτά ο Αμπάς έχει έκτοτε καλοπιάσει τις ένοπλες πτέρυγες της Χαμάς, της Τζιχάντ και της δικής του Φατάχ, προκειμένου να τηρήσουν μια δύσκολη ανακωχή, που επισφραγίστηκε στις 10 Φεβρουαρίου μ' ένα κοινό μπαράζ 40 πυροβολισμών στον εποίκισμό

Γκους Κατίφ ως αντίποινα για το θάνατο ενός Παλαιστίνιου από τον ισραηλινό στρατό. Επρόκειτο για μια σαφή υπόμνηση πως οποιοσδήποτε τερματισμός της Ιντιφάντα παραμένει προνόμιο δικό τους, κι όχι του Αμπάς. Ακόμη πιο ενδεικτική ήταν και η ανταπάντηση του ισραηλινού στρατού με τη δολοφονία τεσσάρων Παλαιστινίων στη Ναμπλούς και στη Ραμάλα πέντε μέρες αργότερα.

Το φιλόδοξο στοίχημα του Αμπάς είναι να προκαλέσει αμερικανικές πιέσεις σε βάρος του Σαρόν με στόχο την επαναφορά του στον «Οδικό Χάρτη» και κατόπιν σε διαπραγματεύσεις τελικού καθεστώτος. Αυτά άλλωστε μετέφερε κι ο ίδιος στις πρόσφατες επαφές του με διάφορους αρχηγούς κρατών. Ακόμα όμως κι αν το σχέδιό του επιτύχει, ο Οδικός Χάρτης δεν οριοθετεί με τρόπο συγκεκριμένο το παλαιστινιακό κράτος που αναμένεται να αναδυθεί – μόνο θολές παραμέτρους, με σκοπό την ενσωμάτωση της ολοένα μεταβαλλόμενης κατάστασης που επιφέρει το Ισραήλ επί του εδάφους. Όσα αποσιω-

πεί ο Χάρτης, έλειψαν άλλωστε κι από τα λόγια του Αμπάς στο Σαρμ ελ-Σείχ. Εκεί, ο νέος πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής συμφώνησε να διαγράψει από την ομιλία του μια σειρά κεντρικών παλαιστινιακών ενστάσεων: για το Τείχος του Ισραήλ, για τους εποίκισμούς, και για το δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων του 1948 και 1967. Ως αντάλλαγμα οι σύμβουλοι του Σαρόν υποσχέθηκαν να μην του υπενθυμίσουν τη δήλωση Μπους στις 14 Απριλίου 2004 που στήριζε την προσάρτηση των μεγάλων ισραηλινών εποίκισμών της Δυτικής Όχθης.

Πρόκειται ωστόσο για μια σιωπή που συγκαλύπτεται από διαρκώς υποβαθμιζόμενες προσδοκίες. Κι αν ο Αμπάς δεν τις αποδεχτεί, τότε μάλλον θα αποπεμφθεί κι αυτός στο περιθώριο, όπως ο προκατόχός του, λαμβάνοντας επιπλέον το χαρακτηρισμό του ανθρώπου που, είτε από έλλειψη βούλησης είτε από ανικανότητα, απέτυχε ν' αδράξει την ευκαιρία που τόσο «γενναιόδωρα» του παραχώρησαν και πάλι οι συνομιλητές του.

επισημαίνουμε

Σύμβουλοι και συμβουλές

Ένας χρόνος ΝΔ, και μάλιστα με τον ίδιο τον πρωθυπουργό υπουργό Πολιτισμού, θα έπρεπε να είναι μια επέτειος ικανοποίησης για τις τέχνες και τους ανθρώπους τους. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Αυτό που κυριαρχεί σήμερα στα στέκια του πολιτισμού είναι η αμηχανία σχετικά με το τι μέλλει γενέσθαι και η απογοήτευση σχετικά με όσα δεν έγιναν ενώ θα μπορούσαν. Ο πρωθυπουργός κάνοντας απολογισμό της κυβέρνησής του επανέλαβε πως παιδεία και πολιτισμός αποτελούν άμεσες προτεραιότητές του, δεν εξήγησε όμως τον τρόπο που αυτές οι προτεραιότητες δρομολογούνται. Απ' την άλλη, τα ίδια φθαρμένα και διεφθαρμένα πρόσωπα που κυριαρχούσαν στο προηγούμενο καθεστώς έχουν ακόμη το πάνω χέρι στα πολιτιστικά μας δρώμενα, ενώ η ΝΔ αντίθετα παρουσιάζεται συγκρατημένη και χωρίς σταθερό στόχο και συγκεκριμένη πολιτική. Τι είναι αλήθεια πολιτισμός; Ένα «πακέτο» εκδηλώσεων, μια δέσμη ιδεών, ένα οικονομικό πλάνο, ένας επενδυτικός προγραμματισμός; Είναι πολιτισμός οι μάντζερ και οι προτεραιότητες της αγοράς, οι χορηγίες και οι ευτυχισμένοι χορηγοί που ποζάρουν στα κοσμικά εγκαίνια; Έχει ο πολιτισμός σχέση με τον τουρισμό, την αειφόρο ανάπτυξη, τον αθλητισμό, τις διακοπές, την ψυχαγωγία, τη showbiz, τη βιομηχανία του θεάματος και των αστέρων του; Το ΠΑΣΟΚ πλειοδοτούσε στα «μεγάλα γεγονότα», τα οποία επέτρεπαν στον κυρίαρχο μηχανισμό να κινείται λαδώνοντας, γρασάροντας και μαρσάροντας επικοινωνιακά προς πάσαν κατεύθυνση. Για το ΠΑΣΟΚ πολιτισμός ήταν η βούληση του εκάστοτε ομόλογου υπουργού αλλά και τα αιτήματα της εκλογικής του περιφέρειας. Η μέχρι τώρα οδυνηρή μου πείρα λέει ότι οι υπουργοί Πολιτισμού κατά κανόνα έχουν πολύ χαμηλότερη αντίληψη πολιτισμού απ' τον μέσο πολίτη. Ενώ επίσης έχουν και μια υπερφίαλη τάση ν' αποδεικνύουν και να επιδεικνύουν το αντίθετο. Ενός κακού μύρια έπονται.

Σήμερα η ΝΔ διακηρύσσει προς πάσαν κατεύθυνση την ανάγκη αιματηρών οικονομικών για να ξεφύγει η χώρα απ' τη δημοσιονομική κρίση. Αποτέλεσμα αυτής της σφιχτής πολιτικής είναι το κλειδωμά των κονδυλίων στην οδό Μπουμπουλίνας με αποτέλεσμα οι μπιζνεσμεν και τα λαμόγια της τέχνης ν' ασφυκτιούν. Έλλειψις χρημάτων, στάσις (παρα)εμπορίου πολιτισμού. Θα ήμουν ευτυχής αν αντί για πιστώσεις προς ημετέρους η ΝΔ παρουσίαζε πολιτικά προγράμματα και νέες ιδέες, αξιοποιούσε νέα πρόσωπα και απομάκρυνε όλους όσους βαρύνονται με σπατάλες, καταχρήσεις και προσωπικά παιχνίδια εξουσίας. Αντ' αυτού όμως βλέπω οι νυν επικεφαλής του πολιτισμού να συναντώνται με τους προηγούμενους και τους ανθρώπους τους στο σημείο που τέμνεται ο μικροαστικός και ο σοσιαλιστικός παραγοντισμός: την κοσμητικότητα. Έχουν γίνει πια φίλοι, τα περασμένα είναι ξεχασμένα, εφόσον η δουλειά μας γίνεται, και ο παλιός, καλός μηχανισμός περιμένει το νέο γράσο για να λειτουργήσει όπως ανέκαθεν ξέρεi.

«Πες μου τον σύμβουλό σου, να σου πω την ποιότητα του πολιτισμού σου». Διερωτώμαι ποιοι ειδικοί, ποιοι ενημερωμένοι και ευαίσθητοι περί τις τέχνες σύμβουλοι, ποιοι επαίνοντες και όχι τεχνοκράτες συμβουλεύουν τον πρωθυπουργό ως προς την ακολουθητέα πολιτιστική πολιτική. Γιατί βέβαια ο κάθε πρωθυπουργός ή επικεφαλής του ΥΠΠΟ δεν οφείλει να ξέρει χορό, εικαστικά, σινεμά, βιβλίο, θέατρο, αρχιτεκτονική αλλά και αρχαιολογία, πολιτιστική διαχείριση, εθνολογία, κοινωνιολογία, αισθητική, ώστε να δώσει το κυρίαρχο στίγμα. Οφείλει όμως να έχει σωστούς και ακομμάτιστους συμβούλους. Ο κ. Βενιζέλος είχε την Μιλένα. Ποιοι είναι οι σύμβουλοι πολιτισμού του σημερινού πρωθυπουργού; Προχτές ο ίδιος δήλωσε ότι θα ιδρυθεί Ακαδημία των Τεχνών στα Λιόσια. Άραγε κινηματογράφου, μουσικής, θεάτρου; Ένας ακόμη εκπαιδευτικός θεσμός έρχεται να προστεθεί στην «άνοιξη» και τις βιομηχανικές νόρμες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα με τις δεκάδες σχολές και τις εκατοντάδες χιλιάδες διδάσκοντες και διδασκόμενους. Ποιος τώρα θα είναι οι συνέπειες αυτής της νέας πρωτοβουλίας; – δεν μπορεί, θα τις ξέρουν και θα τις έχουν μελετήσει κάποιοι κύριοι σύμβουλοι.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

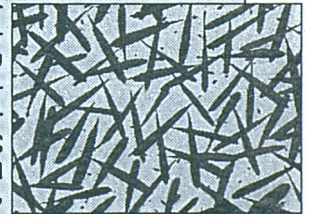
- **Μέρες** που είναι, να βγείτε να ξεσκάσετε. Αύριο βράδι, Σάββατο 12 Μαρτίου, να πάτε στο **πάρτι μασκέ** που διοργανώνουν στην πλατεία της Βαρβακείου Αγοράς (Αρμοδίου 10, 8-9ος όροφος) οι **PLATFORMES**, μια ομάδα εικαστικής και θεωρητικής παρέμβασης που αποτελεί εξέλιξη της ένωσης πολιτών www.artlook.gr, η οποία με τη σειρά της συστάθηκε με σκοπό την αποτροπή της λογοκρισίας των εικαστικών έργων. Τα έσοδα από το πάρτι θα διατεθούν για την **ημερίδα** που διοργανώνουν οι **PLATFORMES** (ως www.artlook.gr είχαν ενεργοποιηθεί με αφορμή το περιστατικό λογοκρισίας στο Outlook), με θέμα «**Ελευθερίες/Λογοκρισίες**», την ερχόμενη Παρασκευή 18 Μαρτίου στο Θέατρο της ΑΣΚΤ (Πειραιώς 256, ώρα έναρξης: 11 π.μ.). Πληροφορίες για το πρόγραμμα της ενδιαφέρουσας αυτής ημερίδας θα βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.platformes.com.

- **Στη Βαρβάκειο**, στη Diana Gallery (Αρμοδίου 10), δείτε επίσης την έκθεση με γλυπτά της **Ευσεβίας Μιχαηλίδου** (έως 2 Απριλίου).

- **Τον Μανόλη Αναγνωστάκη** τιμάει σήμερα (Παρασκευή 11 Μαρτίου, 6-10 μ.μ.) με ημερίδα του το Πνευματικό Κέντρο Χανίων (Α. Παπανδρέου 70, Χανιά). Για τον ποιητή και το έργο του θα μιλήσουν οι: Φρ. Αμπατζοπούλου, Π. Μουλλάς, Λ. Παπαστάθης, Β. Περράκη, Μ. Πολυβίου και Α. Φραντζή. Ποιήματά του θα διαβάσει και θα τραγουδήσει η Αλίκη Καγιαλόγλου και θα προβληθεί το ντοκιμαντέρ «Μανόλης Αναγνωστάκης» του Λ. Παπαστάθη.

- **Επισκεφθείτε** την έκθεση φωτογραφίας της **Ξένης Ταζέ**, που γίνεται στον Πολυχώρο «Μέλι» (Εθνικής Αντιστάσεως 4 & Υμηττού, Καισαριανή) μέχρι 6 Απριλίου (ώρες λειτουργίας 11 π.μ.-1 π.μ.).

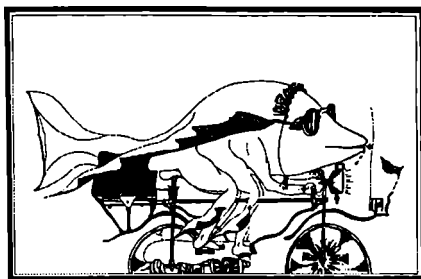
- **Δείτε** επίσης, στη γκαλερί «Νέες Μορφές» (Βαλαωρίτου 9Α), την έκθεση ζωγραφικής του **Γιάννη Μιχαηλίδη**, που έχει θέμα «Θεσσαλική γη» (διάρκεια έως 2 Απριλίου).

Ονειροδρόμιο

Το *Ονειροδρόμιο*, το βιβλίο του εικαστικού καλλιτέχνη Κωστή Τριανταφύλλου που πρωτοκυκλοφόρησε το 1977 από τις εκδόσεις Καστανιώτη, έρχεται πάλι να μας συνδέσει με μια εποχή πολλών και τολμηρών ονείρων. Το *Ονειροδρόμιο* είχε χαρακτηριστεί «ως μία απόπειρα ποίησης με σχέδια και ιστορίες επάλληλες που διαβάζονται κατά διαφόρους τρόπους», ως «Σουρεαλισμός και ποίηση με έντονη κοινωνική κριτική και σάτιρα μέσα από μια εμπνευσμένη ονειροδιαδρομή». Η διάθεσή του γινόταν κυρίως από το κλασικό, τότε, «Πολύπλανο».

Τώρα το *Ονειροδρόμιο* εμφανίζεται σε ψηφιακή μορφή, μπορεί δηλαδή να διαβαστεί από υπολογιστή, αλλά και να αποτελέσει ένα ηλεκτρονικό βι-

βλίο. Όπως λέει ο Βίκτωρ Ιβάνοβιτς, πρόκειται για «ένα εφελτήριο ονείρων», ένα ονειρικό βιβλίο του οποίου ο ήρωας «μπαινοβγαίνει στις σελίδες καβάλα σε ένα φτερωτό, τουτέστιν αερο-ποδήλατο». Και συνεχίζει: «Έτσι λοιπόν, *ονειροδρόμιο* = “ονειροδρόμιον”: η ταυτολογική αυτή εξίσωση δηλώνει με κάθε έμφαση ότι *ges* και

verbum υπερκαλύπτονται πλήρως και ότι η εκφορά και το εκφερόμενο... είναι ένα και το αυτό... Πειραματικές λοιπόν είναι οι βόλτες του ποδηλάτη, σημαδεύοντας στον χάρτη της ονειρούπολης τα δρομολόγια της ψυχής *παρά δήμον ονείρων*».

Και ο Νάνος Βαλαωρίτης προσθέτει: «Στο αιχμηρό διψασμένο θέρος/ που θερίζει/ του Κωστή Τριανταφύλλου/ κι όπου παραθερίζει χαράζοντας άξονες/ στον καθαρό αέρα ενός πρωινού/ όταν φαινόταν ακόμα η Ανδρομέδα/ με γυμνό μάτι/. Τώρα που μόνο με τηλεσκόπιο φαίνεται/ ας του ευχηθούμε καλή γειτονιά και εύγε/ τρισάξιε Κωστή!» Καλή ανάγνωση, αλλά και συμμετοχή λοιπόν, στο *Ονειροδρόμιο on line!*

Μαρία Τσάτσου

Μόνο μια φορά

Περιμένω να δημιουργηθεί οργάνωση «Κάνε μια ευχή», αλλά για μεγάλους. Να πάω να κάνω μια ευχή, κι αν μου την πραγματοποιήσουν θα τουςβάλω ευχαριστήριο σε όλα τα Μπομπολέικα έντυπα.

Θέλω να πείσουν τον Τατούλη να μιλήσει μία φορά για Πολιτισμό. Έστω γενικά. Να πει μια άποψη.

Όταν ο Καραμανλής αναλάμβανε το Υπουργείο Πολιτισμού ήταν σίγουρος ότι δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του υπουργείου. Συμβολική ήταν η κίνηση. Αρχίζω να πιστεύω όμως ότι και η τοποθέτηση του Τατούλη ήταν ακόμη πιο συμβολική. Κάτι σαν υποχρεωτική κάλυψη κενής θέσης.

Και κενή έμεινε.

Λέει η σύμβαση για τα ΔΗΠΕΘΕ μεταξύ Υπουργείου Πολιτισμού και Δήμων ότι αν ο Δήμος δεν δώσει το 50% της επιχορήγησης ενός ΔΗΠΕΘΕ όπως υποχρεούται να κάνει, τότε και το Υπουργείο δεν θα στείλει την δική του συμμετοχή που είναι το υπόλοιπο 50%.

Δεν λέει όμως η σύμβαση τι γίνεται στην περίπτωση που ο Δήμος καταβάλει κανονικά την δική του συμμετοχή, αλλά το Υπουργείο Πολιτισμού αρνείται, αδιαφορεί ή αδυνατεί να

στείλει την δική του συμμετοχή.

Βλέπετε, ως σήμερα οι Δήμοι ήταν αυτοί που θεωρούνταν αναξιόπιστοι. Πού να το φανταστούν οι συντάκτες της σύμβασης ότι θα έφτανε κάποτε η μέρα να είναι αναξιόπιστο το υπουργείο.

Πώς να το φανταστούν οι συντάκτες της σύμβασης ότι κάποτε ο Τατούλης θα γινόταν ο αρμόδιος επί των πολιτιστικών της χώρας. Εδώ δεν το είχε φανταστεί ο ίδιος ο Τατούλης.

Και μένουν τώρα ξεκρέμαστα τα ΔΗΠΕΘΕ να περιμένουν την δόση του υπουργείου για να ανεβάσουν την τρίτη τους παραγωγή, όπως είναι υποχρεωμένα να πράξουν από την σύμβαση. Όπου σύμφωνα με την σύμβαση, αν δεν ανεβάσουν τρίτη παραγωγή τιμωρούνται με αφαίρεση της οικονομικής ενίσχυσης. Η οποία, όπως προείπα, δεν έρχεται.

Άρα ή το υπουργείο λειτουργεί προνοητικά και σου λέει *αφού δεν στέλνουμε λεφτά, δεν θα ανεβάσουν τρίτη παραγωγή, οπότε σύμφωνα με την σύμβαση παρακρατούμε το ποσό της ποινής που θα τουςβάλουμε και το οποίο καλώς δεν στείλαμε, ή... σιωπή!* ο Πέτρος κοιμάται!

Βασίλης Μαρουλάς

Το ελληνικό τραγούδι στη Σουηδία με την Αλίκη Καγιαλόγλου

Για τέταρτη φορά τραγούδησε στη Σουηδία η Αλίκη Καγιαλόγλου στις 25 Φεβρουαρίου, σηματοδοτώντας τις εκδηλώσεις για το Έτος Θεοδωράκη στην Σκανδιναβία. Στην εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης στη Στοκχόλμη, στο προαύλιο της οποίας είναι θαμμένη η Άννα Λιντ, και με τη συνοδεία του κλασικού κιθαρίστα Μι-

χάλη Σουρβίνου, η Αλίκη Καγιαλόγλου τραγούδησε μελοποιημένα ποιήματα του Οδυσσέα Ελύτη (από τους «Προσανατολισμούς», το «Άξιον Εστί», τις «Μικρές Κυκλάδες», κ.λπ.), του Γιώργου Σεφέρη (από τα «Επιφάνεια» και το «Μυθιστόρημα»), καθώς και τον «Θάνατο του Αντόνιο Τόρες Χερέδια» του Φεντερίκο Γκαρθία

Λόρκα, σε μουσική Μίκη Θεοδωράκη, αποσπώντας ενθουσιώδη σχόλια από το κοινό. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε χάρη στη συνεργασία της Σουηδικής και Ελληνικής Επιτροπής Πολιτισμού, της Ελληνικής Πρεσβείας και του Living Arts Exchange.

Μ.Τ.

Αδιαφορώντας για το κυνήγι της «χάρτινης δόξας»: Ο ποιητής Κώστας Κουλουφάκος*

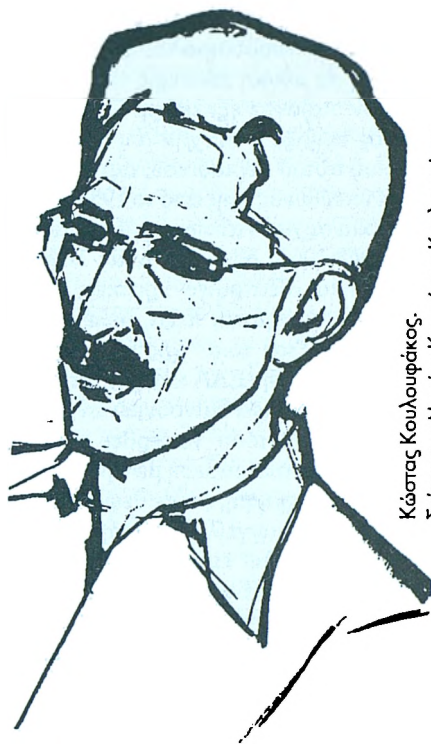
του Γιώργου Ανδρειωμένου

Ο Κώστας Κουλουφάκος γεννήθηκε στην Αθήνα, στις 4 Απριλίου του 1924. Ο πατέρας του Πέτρος καταγόταν από το Κουτήφαρι (Θαλάμες) της Μάνης· ο Κώστας αισθανόταν υπερήφανος για τις ρίζες του και η καταγωγή του έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του δίκαιου και, προπαντός, ασυμβίβαστου χαρακτήρα του.

Η ευφυΐα και η μαχητικότητα αποτέλεσαν τα κύρια χαρακτηριστικά των μαθητικών και γυμνασιακών του χρόνων. Τον Μάιο του 1941 πήρε την απόφαση, σε ηλικία δεκαεπτά ετών, να οργανώσει με συνομηλίκους του την ανεξάρτητη αντιστασιακή ομάδα «Ελεύθεροι Έλληνες», κρύβοντας και φυγαδεύοντας Άγγλους στρατιώτες. Τον Ιούλιο του 1941 συνελήφθη μαζί με τους μικρότερους αδελφούς του Τάσο και Νίκο από τους κατακτητές και κρατήθηκε στις φυλακές Αβέρωφ. Τον Μάιο του 1942 καταδικάστηκε από ιταλικό στρατοδικείο σε τριαντάχρονη κάθειρξη και, μετά από εγκλεισμό του στο στρατόπεδο της Λάρισας και στις προαναφερθείσες φυλακές της Αθήνας, μετέχθη αρχικά στο Bari και εν συνεχεία στο Spoleto της Ιταλίας, απ' όπου δραπέτευσε στα τέλη Αυγούστου του 1943, για να συναντήσει τα συμμαχικά στρατεύματα στο Avellino στα μέσα Οκτωβρίου της ίδιας χρονιάς. Στις αρχές του 1944 ταξίδευσε στην Αίγυπτο και κατατάχθηκε στο Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό, λαμβάνοντας μέρος σε επιχειρήσεις στην Αδριατική. Σύντομα, ωστόσο, αναμίχθηκε στο κίνημα μέρους των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων Μέσης Ανατολής (Απρίλιος 1944), με αποτέλεσμα να συλληφθεί και

να εγκλεισθεί από τους Άγγλους σε διάφορα στρατόπεδα της Βορείου Αφρικής. Στη δεκαοχτάμηνη παραμονή του στα «σύρματα» μελετούσε αδιάκοπα διάφορα βιβλία και μάθαινε ξένες γλώσσες.

Το φθινόπωρο του 1945 επέστρεψε στην Αθήνα, έλαβε το απολυτήριο του γυμνασίου κατόπιν εξετάσεων και πέτυχε να εισαχθεί 21ος στο Χημικό Τμήμα της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οργανώθηκε στην ΕΠΟΝ και αναδείχθηκε στέλεχος της Σπουδάζουσας, φροντίζοντας να μην εγκαταλείψει τις σπουδές του, μολοντί από το καλοκαίρι του 1947 είχε περάσει στην παρανομία και είχε αποκτήσει με τη Σοφία Νέτουρα το πρώτο του παιδί, τον Πέτρο. Τον Ιούλιο του 1948, όμως, συνελήφθη από την Ασφάλεια και δύο μήνες αργότερα εξορίστηκε στον Μούδρο της Λήμνου, έχοντας ήδη προσβληθεί από φυματίωση. Τον Αύγουστο του 1949 μεταφέρθηκε στη Μακρόνησο, όπου, παρά τους ανελέητους βασανισμούς που υπέστη, δεν υπέγραψε δήλωση μετανοίας. Για τούτο και την επόμενη χρονιά μετέχθη ως «αμετανόητος» στον Άγιο Ευστάτιο. Εκεί παρέμεινε για τρία περίπου χρόνια και είχε την ευκαιρία να γνωριστεί με σπουδαίες φυσιογνωμίες των σύγχρονων ελληνικών γραμμάτων και τεχνών. Παραμερίζοντας τις κακουχίες της σκληρής καθημερινότητας, συνέχισε να μελετά με πάθος, να καταρτίζεται θεωρητικά και να εμβαθύνει στην εκμάθηση ξένων γλωσσών (κατείχε άπταιστα έξι γλώσσες και κατανοούσε με ευκολία άλλες πέντε), διδάσκοντας παράλληλα συγκρατούμένους του και

Κώστας Κουλουφάκος.
Σκίτσο της Μαρίας Κωστάκου-Κουλουφάκου

διαβάζοντας για τις τμηματικές και πτυχιακές εξετάσεις του. Τότε ήταν που άρχισε να καταγίνεται συστηματικότερα με τη λογοτεχνία, ύστερα από συνεχή παρότρυνση και καθοδήγηση του Γιάννη Ρίτσου.

Επιστρέφοντας τον Αύγουστο του 1953 στην Αθήνα ως «αδειούχος εξορίστος» λόγω σοβαρότατου κλονισμού της υγείας του δεν συνέχισε απλώς να συμμετέχει στις δραστηριότητες του παρόνομου μηχανισμού του ΚΚΕ, ιδίως ως στέλεχος της οργάνωσης των διανοομένων, αλλά πήρε την απόφαση να εγκαταλείψει τις σπουδές του και να ασχοληθεί επαγγελματικά με τα γράμματα. Τον Ιούλιο του 1954 ξεκίνησε να συζητά με νεαρότερους συντρόφους του από τον Αη Στράτη (δηλαδή τους Πατρίκιο, Ραυτόπουλο και Φουρτούνη), τον ποιητή Τάσο Λειβαδίτη, τον ζωγράφο Γιάννη Χαϊνή και τον αρχιτέκτονα Νίκο Σιαπκίδη, την ιδέα να εκδώσουν ένα περιοδικό της Αριστεράς για τα «γράμματα και τις τέχνες», συντάσσοντας και τον εσωτερικό κανονισμό λει-

τουργίας της συντακτικής επιτροπής. Η ιδέα τους υλοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, με την έκδοση της *Επιθεώρησης Τέχνης*, η οποία διήρκεσε ίσαμε τον Φεβρουάριο του 1967, εκτεινόμενη σε είκοσι τέσσερις τόμους και εκατόν σαράντα έξι τεύχη. Ο Κουλουφάκος υπήρξε η «ψυχή» του πρωτοποριακού αυτού περιοδικού, αφού διατέλεσε υπεύθυνος ύλης από το 1955 έως το 1962 και αρχισυντάκτης κατά την περίοδο 1965-1967, δημοσιεύοντας λογοτεχνικές και θεατρικές κριτικές, μεταφράσεις, ποιήματα, πεζά, μελέτες και δοκίμια. Στα ίδια χρόνια, επίσης, εντάσσεται στην ΕΔΑ και γίνεται γραμματέας του τομέα διανοουμένων, μη διατάζοντας ωστόσο να έρθει αρκετές φορές σε αντιπαράθεση με την επίσημη κομματική γραμμή, όποτε θεωρούσε ότι όφειλε να καταγγείλει λάθη της ηγεσίας και να συμβάλει εποικοδομητικά στην ιδεολογική αντιπαράθεση. Από το 1958 είχε νυμφευθεί τη ζωγράφο Μαρία Κωστάκου και είχε αποκτήσει και δεύτερο παιδί, τη Γεωργία-Χρύσα.

Ασχολήθηκε με διάφορα επαγγέλματα για βιοπορισμό, κυρίως με μεταφράσεις και επιμέλειες εκδόσεων, ενώ συμμετείχε σε πλήθος πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, πρωτοβουλιών και εταιρειών. Με συγκίνηση, ωστόσο, θυμόταν πάντοτε την περίοδο που δίδαξε προσέγγιση λογοτεχνικών κειμένων στα φροντιστήρια Σαββαΐδη-Προβατά για τους υποψήφιους ανώτατων θετικών σχολών (1965), τυπώνοντας για τις διδακτικές του ανάγκες δύο τόμους υπό τον τίτλο *Κείμενα και Αναλύσεις* (1966), οι οποίοι γνώρισαν μεγάλη επιτυχία και αλληπάλληλες εκδόσεις στην επόμενη τριακονταπενταετία. Το ίδιο, άλλωστε, διασκέδαζε και με τη διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της ανάλυσης κειμένου στη «Δραματική Σχολή του Λαϊκού Πειραματικού Θεάτρου» του Λεωνίδα Τριβυζά και στο «Εργαστήρι Δημοσιογραφίας» κατά τα έτη 1980-1982 και 1982-1983, αντίστοιχα. Από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1960 στράφηκε προς την τυπογραφία και την εκδοτική δραστηριότητα, η οποία και αποτέλεσε τη βασική απασχόλησή του, ιδίως μετά το 1971, οπότε

Ο Κώστας Κουλουφάκος με τη μητέρα του Αγγελική (Κούλα), τον φίλο του Αντρέα Χατζηγιάννη και τον γιο του Πέτρο σε παιδική ηλικία.

και ίδρυσε τον «Διογένη», εκδίδοντας πλήθος σημαντικών βιβλίων. Εν τω μεταξύ, είχε συλληφθεί από τη Δικτατορία των συνταγματαρχών και είχε παραμείνει εκτοπισμένος στη Γυάρο και στο Παρθένι της Λέρου από τον Απρίλιο του 1967 ως τον Αύγουστο του 1970.

Κατά τη μεταπολίτευση αναμείχθηκε στην πολιτική, αρχικά ως στέλεχος της ΕΔΑ και κατόπιν ως συνεργαζόμενος και υποψήφιος βουλευτής και ευρωβουλευτής με το ΚΚΕ εσωτερικού και την Ανανεωτική Αριστερά, μολονότι ουδέποτε έτρεφε τέτοιου είδους φιλοδοξίες. Σε όλο αυτό το διάστημα, δεν σταμάτησε να δίνει διαλέξεις και να παρακολουθεί την πνευματική ζωή του τόπου, έως την πρωτοχρονιά του 1994 που άφησε τα εγκόσμια.

Ο Κουλουφάκος (ή Κώστας Πέτρου, Β. Πετρή, Β. Μανιάτης, Νικηφόρος Αιγινήτης, Κ.Π., Κ-ς) υπέγραψε πλήθος κειμένων πρωτίστως στην *Επιθεώρηση Τέχνης* (από μια πρώτη καταγραφή της εργογραφίας του συνάγεται ότι, ενώ δημοσίευσε δύο αυτοτελείς μελέ-

τες, σαράντα εννέα άρθρα, συνεντεύξεις και επιφυλλίδες, τριάντα τρία βιβλιοκριτικά σημειώματα και είκοσι οχτώ θεατρικές κριτικές όπου παρουσίασε δεκάδες ποιητικές συλλογές και παραστάσεις, καθώς και εβδομήντα έξι μεμονωμένες και έντεκα αυτοτελείς λογοτεχνικές, ως επί το πλείστον, μεταφράσεις, τυπώθηκαν μόλις τρία διηγήματά του, πενήντα έξι ποιήματά του και δύο βιβλία με στίχους του: *Η ορθή γενιά. Συλλογή αντιστασιακών ποιημάτων*, Αθήνα 1964 και η *Εποχή συνθημάτων. Ποιήματα*, Αθήνα 1978· η πρώτη συλλογή κυκλοφόρησε εκτός εμπορίου, «από χέρι σε χέρι, σε 100 μόλις αντίτυπα» και η δεύτερη σε πενήντα αντίτυπα, πάλι «εκτός εμπορίου» αλλά «και πνευματικού χώρου» αυτή τη φορά.

Ωστόσο, είναι πολυάριθμα τα ανέκδοτα γραπτά του, τα οποία μάλιστα καλύπτουν πολλούς διαφορετικούς χώρους της πνευματικής δημιουργίας: ημερολογιακές σημειώσεις, πολιτικά κείμενα, δοκίμια, θεωρητικά έργα, πεζά και, κυρίως, ποιήματα. Στις σελίδες που ακολουθούν, η συζήτηση θα περιστραφεί γύρω από το δημοσιευμένο ποιητικό έργο του Κώστα Κουλουφάκου, αφήνοντας για το μέλλον μια συστηματικότερη πραγμάτευση της συνολικής πνευματικής προσφοράς του, όταν τα διάσπαρτα κείμενά του συγκεντρωθούν, ταξινομηθούν, καταγραφούν λεπτομερειακά και εκδοθούν.

Όπως ειπώθηκε, ο Κουλουφάκος ξεκίνησε να αφιερώνεται στη λογοτεχνία, και ειδικότερα στην ποίηση, όταν το καλοκαίρι του 1949 βρέθηκε εξόριστος στη Μακρόνησο, όπου δέσποζε η μορφή του Γιάννη Ρίτσου. Οι κακουχίες και οι ανηλεείς βασανισμοί που υφίστατο, οι ιδεολογικές του πεποιθήσεις και οι αισθητικές του αναζητήσεις, προσανατόλιζαν τη δημιουργική του έκφραση προς ποιήματα αγωνιστικά και με χαρακτήρα επίκαιρο· «τιμή σε εκτελεσμένους, εικόνες από στρατόπεδα και φυλακές, κραυγή και καταγγελία για να ντραπεί ο πολιτισμός, να ξυπνήσουν οι συνειδήσεις». Και όλ' «αυτά με αδιαλλαξία και περηφάνεια, αλλά δίχως υπεροψία, ή αυταπάτη ότι έκανε ποίηση διάρκειας»¹. Η πρώτη του μεγάλη ποιητική σύνθεση χρονολο-

Ο Κώστας Κουλουφάκος (πρώτος από αριστερά) με τη μητέρα του Κούλα και τον αδελφό του Τάσο στον Άγιο Ευστράτιο.

γείται, κατά τα φαινόμενα, τον Μάιο του 1950 και τιτλοφορείται «Στις Έξη του Μάη» (αποσπάσματα από αυτήν έστειλε ο Ρίτσος για δημοσίευση στα *Ελεύθερα Γράμματα*², χωρίς να το γνωρίζει ο ποιητής και επιφέροντας, πιθανότατα, κάποιες μικροδιορθώσεις· είναι δε εμπνευσμένη από τον μαρτυρικό θάνατο του Βλάση Αποστολέρη, συμμαθητή και συναγωνιστή του Κουλουφάκου στην αντιστασιακή οργάνωση «Ελεύθεροι Έλληνες», ο οποίος «εκτελέστηκε μαζί με πέντε άλλους αντιφασίστες με κρεμάλα στα 1944». Ο χαμός του φίλου του τον έχει συγκλονίσει, αλλά και έχει χαλυβδώσει το αγωνιστικό του φρόνημα: η ατμόσφαιρα, ωστόσο, παραμένει υποβλητική και ο τόνος της ποιητικής έκφρασης είναι καθαρά εξομολογητικός.

Μολονότι νεαρός (μόλις είχε συμπληρώσει τα είκοσι πέντε χρόνια του) και ενταγμένος για τα καλά στο αριστερό κίνημα, ο Κουλουφάκος είχε αποφασίσει να τα παίζει όλα για όλα, όχι μόνο απέναντι στους βασανιστές του αλλά και τους ίδιους του τους συντρόφους. Ήθελε να παραμείνει ασυμβίβαστος και με ψηλά το κεφάλι, ενάντιος σε κάθε είδους καταπίεση, ανεξίτητος και ανθρωπιστής, σωστός ιδεολόγος. Βαθιά μέσα του είχε θέσει έναν αδιαπραγμάτευτο όρο για το υπόλοιπο της ζωής του: *Δεν ντρέπομαι που θέλω να ζήσω. Γιατί θέλω να ζήσω / απροσκύνητος. / Και πάλι, καθόλου για χάρη των άλλων, καθόλου / για χάρη του Κόμματος, καθόλου για χάρη / των αυριανών γενεών – να ζήσω απροσκύνητος / μονάχα για μένα. Και κανένας γι' αυτό να μη μου χωροστάει τιμές. / Και το Κόμμα / πρώτα γι' αυτό*

να με θέλει. / Απροσκύνητος! («Μέρες στο Μακρονήσι, 20 Δεκ. 1949») Και τον τήρησε αυτόν τον όρο δια βίου, αδιαφορώντας για την ηθική της οποίας κομματικής εξουσίας που «ήθελε απροσκύνητους απέναντι στον αντίπαλο – προσκυνημένους μπροστά της»³.

Όταν βρέθηκε στην Αθήνα ως «αδειούχος εξόριστος» και ξεκίνησε η λειτουργία της *Επιθεώρησης Τέχνης* κάπου στα μέσα της περίπλοκης δεκαετίας του 1950, αποφάσισε να μην περιορίσει τη μούσα του στο τραγούδι των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων⁴. Ένωθε πως έπρεπε να αφήσει να ξεχυθούν τα πλούσια συναισθήματα που κατέκλυζαν την ψυχή ενός ευαίσθητου ανθρώπου και κάθε άλλο παρά αποστεωμένου διανοούμενου, ενός νέου που χαίρεται τη ζωή και ξέρεi να δίνει αγάπη: *Στα πόδια της γης / απόθεσε το γυλιό σου / κι ακούμπα το κεφάλι σου / πάνω στην καλημέρα των ανθρώπων. / Είσαι άξιος / μια κι αγαπάς.* («Για μια στιγμή» [1955]) Και ως προς τούτο ο Κουλουφάκος παρέμεινε ο αιώνιος έφηβος, χαρίζοντας απλόχερα την αγάπη και ζώντας τον έρωτα στην κάθε του στιγμή, με τρόπο μεθυστικό αλλά και συνάμα εγκεφαλικό: *Αγαπώ στον άντρα την αψιά μυρουδιά, / εκείνο το ποτάμι ανάμεσα στα φρύδια. / Αγαπώ στη γυναίκα την καμπύλη τρυφερότητα, / τη ζέση να κοιμάται μέσα σε δυο φύλλα. / Αγαπώ στ' άλογο την άνετη περπατησιά, / το μάτι που αγγιεύει μπρος στο χαλινάρι. / Αγαπώ σε σένα τον άντρα / τη γυναίκα / και τ' άλογο.* («Νάρκησος», από την *Εποχή Συνθημάτων* [1978])

Ας μη λησμονούμε, ωστόσο, ότι για αρκετά χρόνια δεν ήταν απλώς η «ψυ-

χή» της *Επιθεώρησης Τέχνης* όπου είχε να διαχειριστεί πλήθος συγκρούσεων ή διαφωνιών και γενικά ανθρώπινων σχέσεων που προέκυπταν από την οργάνωση της ύλης ενός περιοδικού στο οποίο η εκάστοτε ηγεσία της Αριστεράς ήθελε να έχει τον πρώτο λόγο, αλλά διατέλεσε επί σειρά ετών και γραμματέας του τομέα διανοουμένων της ΕΔΑ, θέση με αυξημένες αρμοδιότητες και σκοτούρες, ιδίως για έναν άνθρωπο ασυμβίβαστο που δεν δίσταζε να δίνει μάχες όχι τόσο για την επικράτηση της γνώμης του αλλά κυρίως για το δικαίωμα κάθε σκεπτόμενου ανθρώπου να εκφράζει αβίαστα τις απόψεις του. Για τούτο, όπως έχει εύστοχα παρατηρηθεί, «στα ίδια περίπου χρόνια, ζούσε ένας άλλος ποιητής Κουλουφάκος. Ο ταγμένος και αδάμαστος της καλύβας αποσυρόταν σ' ένα εσωτερικό δωμάτιο. [...] Ήταν κουρασμένος από τους δρόμους της πόλης, τα τυπογραφεία, τ' αλισβερίσια και τις ίντριγκες που αντιμετώπιζε εκεί όπου έπρεπε να παίρνει δύναμη»⁵. Από τα τριάντα του κοντά χρόνια αισθανόταν έτοιμος, σαν και τον γέρο αλεξανδρινό που θαύμαζε, να απευθυνθεί – με αρκετή δόση διδακτισμού, είναι αλήθεια – προς τον *έφηβο του 2052*, ορίζοντας στη «διαθήκη» του: *Εσύ γεννήθηκες με τη χλόη / πάνω στους τάφους των εχθρών / και τους δικούς μας. / Μπορείς να διαλέξεις ανάμεσα στο σταφύλι / Τη θάλασσα / Τα ηλεκτρονικά μηχανήματα. / Ξέρω πως έχεις το μυαλό σου στο κεφάλι / Και την καρδιά στη θέση της. / Μάθαινε με τα δυο. / Αγάπη μόνο με το δεύτερο. / Ίσως, έτσι θα συμπαθήσεις λίγο και τους εχθρούς μας. / Εσύ μπορείς να κάνεις / Αυτό που εμείς δεν επιτρέψαμε στον εαυτό μας. / Δε θα βαρυνωμήσουμε που θα μας κρίνεις. / Άλλωστε / Εμείς μονάχα πολεμήσαμε. / Και δεν υπάρχει λόγος να μάθεις τ' όνομά μας / Ήρθαμε / κάναμε το καθήκον μας / και φύγαμε.* («Διαθήκη» [1955])

Μόνο που όσο κυλούσε ο καιρός, τόσο πιο λίγα γίνονταν τα πράγματα που ήθελε και τόσο ανέβαινε ο πυρετός για ό,τι του απέμεινε να θέλει, για να παραφράσουμε κάποιους στίχους του. Ο ηθικός ξεπεσμός γύρω του διογκωνόταν και μαζί μεγάλωναν οι φόβοι του. Δηλαδή *βάλτωσες!...* διαπιστώνει στα σαράντα

ένα του και μοιάζει σαν να έχει πρόωρα γεράσει: *Από μέρα σε μέρα / βλέπω τους νέους πιο νέους. / Ανακαλύπτω πως δε μ' ενοχλεί / να μου δίνουν στο ασανσέρ προτεραιότητα. / Κοιτάω μην έχει στο λεωφορείο θέση ελεύθερη / Καμιά φορά σχεδιάζω ένα ποδόλουτρο για το βράδυ... / Τα χρόνια με πολιορκήσαν. / Λες, αύριο να κάνω κι όνειρα για σύνταξη; / Ανήσυχος κοιτάζω στον καθρέφτη μου: / Βέβαια!... Το βρίσκω δύσκολο / να κάθομαι ν' ακούω τι λέν οι άλλοι. / Ακόμα δυσκολώτερο / να παραδέχομαι αυτά που λέν οι άλλοι. / Όλο και πιο πολύ βολεύομαι / μέσα στα ρήγματα που μ' άνοιξε η πολιορκία. / Άρχισα κιόλας να μην πολυανησυχώ / που δεν είμαι σε θέση πια / να κάνω μια επανάσταση κάθε βδομάδα. («Προοίμιο Γηραιών» [1963])*

Είναι, άλλωστε, η εποχή που οι δίψες του για γνώση, για δόξα και για λευτεριά μπορούσαν να μετρηθούν *μονάχα με τ' αδιέξοδα* στα οποία είχε περιπέσει ο ίδιος αλλά και το κοινωνικό σύστημα στο σύνολό του· βρισκόμαστε ήδη προς τα μέσα της ανήσυχης δεκαετίας του 1960. Ο ποιητής και πολίτης Κουλουφάκος έχει συνειδητοποιήσει προς τα πού πορεύεται το όνειρο της αλλοτινής επανάστασης και σε πόση αντίφαση βρίσκεται αυτό με το χθες που πίστεψε και το μέλλον που ελπίζει. Παραταύτα, δεν παραιτείται, γιατί συνεχίζει να πιστεύει και να ονειρεύεται· κι ας ξαναβρέθηκε πάλι επί συνταγματάρχων εξόριστος, μακριά από τη συζυγική αγκαλιά και τη συντροφιά των παιδιών του· κι ας κατακερματίστηκε η Αριστερά. Δεν παραιτείται από την κοινωνική του αποστολή, πράγμα άλλωστε που θα σήμαινε γι' αυτόν παραίτηση από την ίδια τη ζωή. Συμμετέχει στα πολιτικά πράγματα του τόπου, πρωταγωνιστεί σε πολιτιστικές κινήσεις και εκδηλώσεις, εκδίδει βιβλία, δίνει διαλέξεις παντού, διδάσκει τους νέους, γράφει ακαταπαύτως στίχους και σκέψεις σε πακέτα από κουτιά τσιγάρων «Αρωμα» και παράλληλα διακηρύττει εμφαντικά το δικαίωμα του καθενός στην ανεξίτηλη γνώση. Δεν παύει να είναι ένας βαθιά *πολιτικός* ποιητής, με την ωραία σημασία του όρου, όχι μόνο όταν αφιερώνει επιγράμματα στον Άρη Βελουχιώτη ή τον Γρηγόρη Λαμπράκη

(κάτι, άλλωστε, που είχε πρωτοκάνει ενώ μεσουρανούσε η *Επιθεώρηση Τέχνης*), αλλά και όταν διαπιστώνει, με αφορμή την τουρκική εισβολή στη Μεγαλόνησο: *Τι τόπος θάνατος! / Ακόμα κι ο Εφιάλτης ζωντανεύει κάθε τόσο / και δείχνει στον Ασιάτη το πέρασμα.* («Ελλάδα Ιούλιος 1974», αφιερωμένο «Στους Κύπριους της ΕΟΚΑ Β'» [= *Εποχή Συνθημάτων*, Αθήνα 1978])

Ο Κώστας Κουλουφάκος μπορεί να μη δημοσίευσε πολλά ποιήματα. Είναι λάθος, όμως, να θεωρείται ότι σιώπησε ποιητικά, ουσιαστικά με το κλείσιμο της *Επιθεώρησης Τέχνης*. Δεν είχε μόνο πολλά έργα έτοιμα στα συρτάρια του από τα χρόνια ήδη της εξορίας, ιδίως ποιητικές συλλογές τις οποίες είχε καθαρογράψει και δέσει επιμελημένα σε καλαίσθητα τετράδια· δεν σταμάτησε να γράφει στίχους έως το τέλος της ζωής του. Μόνο που δεν φρόντισε να τους τυπώσει σε βιβλία. Οι αιτίες που θα μπορούσε να υποθέσει κανείς είναι διάφορες, αφού, πέρα από τις υπερδعاτείες εξορίες, τον είχαν απορροφήσει για πολλά χρόνια ποικίλες βιοποριστικές μέριμνες, η ατελείωτη δουλειά στην *Επιθεώρηση Τέχνης* και η έντονη πολιτική δράση.

Όμως, ο ουσιαστικότερος λόγος για την επιλογή του να μη δημοσιεύει από ένα σημείο και μετά τα ποιήματά του έγκειται στο ότι αδιαφορούσε για τη «χάρτινη δόξα» των κριτικών, τους οποίους, έτσι κι αλλιώς, τις περισσότερες φορές έβλεπε να κινούνται σε πνεύμα παρείστικης νοοτροπίας και δημοσίων σχέσεων, ενώ πίστευε πως το λογοτεχνικό έργο υπήρχε από τη στιγμή που γραφόταν στο χαρτί και δεν ήταν απαραίτητο να τυπωθεί. Και, ως προς τούτο, έμοιαζε πολύ στον Σολωμό· το ότι τύπωσε ελάχιστα από όσα έγραψε, δεν τον ζημίωνε καθόλου ως ποιητή. Και ο Κουλουφάκος, άλλωστε, αναζητούσε τη μορφική τελειότητα, όπως δείχνουν οι διαδοχικές γραφές πολλών ποιημάτων του. Σ' ένα, μάλιστα, από αυτά απορεί με τον ίδιο του τον εαυτό: *Σαράντα σχεδόν χρόνια τώρα, / τα ποιήματά μου τάγραφα / μονάχα για να ξεθυμαίνω, / ή, αν το θέλεις κι έτσι, για το κέφι μου, / κοντολογίς: για να μπορώ να ζήσω. / Τι μούρθε ξάφνου,*

*στα καλά καθούμενα, / και πάω να τα προσφέρω σε / αγνώστους; («Μήπως διότι το τέλος εγγύς;», με την αφιέρωση: *Εις εμέ απορούντα*, από την *Εποχή Συνθημάτων* [1978])*

Όπως και να 'χει το πράγμα, ο Κώστας Κουλουφάκος, παρότι ότι στερήθηκε και τον στερήθηκαν, δεν φαίνεται να μετάνιωσε για τη ζωή που είχε, αφού αγάπησε και αγαπήθηκε, νοιάστηκε και τον νοιάστηκαν, θαύμασε και τον θαύμασαν, χάρηκε και τον χάρηκαν, λυπήθηκε αλλά δεν τον λυπήθηκαν. Μ' άλλα λόγια υπήρξε ουσιαστικά *κερδισμένος*: *Αφού δεν ήταν η ζωή καθώς την ήθελα, / τη χάρηκα έτσι, καθώς ήταν κι ως ερχόταν. / Έτσι.* («Κερδισμένος», από την *Εποχή Συνθημάτων* [1978])

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Συντομευμένη μορφή διάλεξης στην Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών (9 Μαρτίου 2005). Η παρούσα εργασία οφείλει πολλά στο εξαντλητικό «Χρονολόγιο Κώστα Κουλουφάκου (1924-1994)», το «Σχεδιάγραμμα Εργογραφίας Κώστα Κουλουφάκου. Μια πρώτη καταγραφή» και τη «Βιβλιογραφία Κώστα Κουλουφάκου (επιλογή)» του Ζήσιμου Χ. Συνοδινού, *Μανδραγόρας*, τεύχος 3, Απρίλιος - Ιούνιος 1994 [αφιέρωμα: Κώστας Κουλουφάκος], σσ. 8-10, 49-52 και 53, αντίστοιχα. Απλώς ως σημειωθεί ότι παρατηρούνται κάποιες μικροδιαφορές ως προς χρονολογικά δεδομένα, σε σχέση με το βιο-εργογραφικό σημείωμα που παρατίθεται στην έκδοση: Κώστας Κουλουφάκος, *Η αλήθεια σου φονιά το λαγκάδι. Διηγήματα*, Αθήνα: Διογένης, ά.έ., σσ. 107-108.

1. Δημήτρης Ραυτόπουλος, «Ο Κώστας Κουλουφάκος στον φονιά το λαγκάδι», *Μανδραγόρας*, ό.π., σ. 16 [=Κώστας Κουλουφάκος, *Η αλήθεια σου φονιά το λαγκάδι. Διηγήματα*, ό.π., σσ. 86-87].
2. Στο τεύχος 2-4, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 1950, σσ. 127-130.
3. Δημήτρης Ραυτόπουλος, ό.π., σ. 16 [=88].
4. Βλ. αυτόθι, σ. 16 [=89]: «Αργότερα, στα πρώτα χρόνια της «Επιθεώρησης Τέχνης», η εντολοδόχος μούσα του Κουλουφάκου στράφηκε στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες.»
5. Αυτόθι, σ. 16 [=90-91].

Ακούγεται πλέον κοινότοπο ότι ο Κωνσταντίνος Γιάνναρης είναι ο καλύτερος (της γενιάς του) σκηνοθέτης του σύγχρονου ελληνικού κινηματογράφου από την άποψη της γνώσης και της χρήσης του μέσου. Και ακόμη ότι είναι από αυτούς που θεματικά δεν φοβούνται να «πατήσουν τ' αναμμένα κάρβουνα» κάποιων γκρίζων εκδοχών της τρέχουσας εγχώριας πραγματικότητας. Ο Όμηρος τα έχει και τα δύο.

Ήρωες της απόγνωσης

Ο Στάθης Παπαδόπουλος στο ρόλο του παγιδευμένου στις αποφάσεις του, Αλβανού μετανάστη.

Και επίδειξη κινηματογραφικής δεξιοτεχνίας, και μάλιστα του σιλ: επιμελώς ατημέλητη, και το σενάριο της ταινίας του ασχολείται πάλι «εν θερμώ» με την «κοσμογονία» της μετανάστευσης των Αλβανών, αφού αυτοί, και λόγω της αριθμητικής τους υπεροχής, είναι που τροφοδοτούν συνεχώς τον ελληνικό κινηματογράφο και την τηλεόραση. Εντούτοις, γεγονός είναι ότι ο μέγιστος αριθμός από αυτά τα «αφηγήματα» αντλούν και εξαντλούν το ενδιαφέρον τους στα συμβάντα με τα οποία μας τροφοδοτεί η επικαιρότητα των ΜΜΕ, με την ανάλογη –και κατά περίπτωση– μελοδραματική φόρτιση. Ούτε ο Όμηρος –παρ' όλες τις σημαντικές αρετές που διαθέτει η ταινία– μπόρεσε να ξεφύγει από αυτή τη σχηματοποιημένη λογική. Το θέαμα ανταγωνιζόταν διαρκώς το δράμα. Και αυτό είχε την αιτία –ουσιαστικό χάντικαπ της ταινίας– στο ότι «βασίστηκε» ή «μετέγραψε», ή όποια άλλη ονομασία δοθεί, σε πραγματικό περιστατικό, που συνέβη μόλις πριν 5 χρόνια, και το οποίο φρόντισε να το εξαντλήσει (και) ως εικόνα η τηλεοπτική καταβόθρα. Σωστά ο Γιάνναρης μεταφέρει –το βάρος από τη δολοφονία του άτυχου

Έλληνα συνεπιβάτη του μοιραίου λεωφορείου (του πραγματικού περιστατικού) από Αλβανούς αστυνομικούς, στον νεαρό Αλβανό λεωφορειοπειρατή Ελιόν Σένια ο οποίος (υποτίθεται ότι) υποδύεται τον τότε πραγματικό, Φλάμουρ Πίσλι, του 1999. Έτσι, ο ενικού αριθμού «όμηρος» δεν είναι οι 7 κρατούμενοι του Ελιόν στο λεωφορείο αλλά αυτός ο ίδιος. Όμηρος άλλης διάστασης, άλλων ερμηνειών, μέσα στις οποίες και αυτή της μοίρας, όπως την ορίζει η αρχαία ελληνική τραγωδία. Όμηρος των πολλών αποτρόπαιων και αποκρουστικών προσώπων της εξουσίας. Από τη στιγμή που ο Ελιόν αποφασίζει να γυρίσει στην πατρίδα του, υπακούοντας στην έκκληση της μητέρας του, αλλά και ταυτόχρονα να αντεκδικηθεί για την ατίμωση που υπέστη (βιασμό από αστυνομικούς επειδή είχε ερωτικές σχέσεις με τη γυναίκα του αστυνομικού εργοδότη του, με τον οποίο, επιπλέον, έκανε και λαθρεμπόριο όπλων, τα κέρδη του οποίου του τα κατακράτησε) είχε προδιαγραφεί το τέλος. Άγουρος, ανώριμος, αθώος μέσα στον θυμό του, μμιείται τα γνωστά κλισιά συμπεριφοράς όλων των γνωστών πειρατειών (είτε από τα Ξελ.ία ειδήσεων της τηλεόρασης, είτε

από κινηματογραφικές ταινίες): Αδέξιος, με αντιφατικές παλινδρομήσεις μεταξύ σκληρού και πρᾶου. Οι πιο πολλοί ήρωες παιδιά της απόγνωσης είναι.

Αυτή η για πολλούς λόγους ταινία-δώρο στον χειμαζόμενο ελληνικό κινηματογράφο, ενώ κέρδισε πολλά στοιχήματα, όπως π.χ. η εκπληκτική κινηματογράφηση της, ο πυρετικός της ρυθμός, το λαχάνιαστο μοντάζ, η ασταθής κάμερα που μετέδιδε το άγχος και την ανασφάλεια όλων των εγκλείστων στο λεωφορείο, συμπεριλαμβανομένου και του Αλβανού, έχασε ίσως το πιο σημαντικό: τις ταλαντώσεις στις σχέσεις, στις συμπεριφορές και τις αντιδράσεις μεταξύ των εγκλείστων και αυτών με τον Αλβανό. Με μοναδικές εξαιρέσεις όπως ήταν οι παραινέσεις της Καστάνη, όταν αυτή κατέβηκε από το αυτοκίνητο, και η συνταρακτική (και ερμηνευτικά) σκηνή της απελευθέρωσης με το χειροφύλημα της Μαλικένζου, όλη η υπόλοιπη –αλλά μεγάλης χρονικής διάρκειας– αφήγηση δεν ανέβασε τη συγκινησιακή θερμοκρασία της ταινίας. Μόνο από τη στιγμή που το λεωφορείο περνάει τα ελληνο-αλβανικά σύνορα ο θεατής ανήσυχος επιστρατεύει τα συναισθήματά του εν όψει της επερχόμενης κάθαρσης. Και το τέλος έρχεται κοφτό, παγερό στην τραγική του λιτότητα. Κινηματογραφικά άψογο.

Ο Γιάνναρης έκανε τον Όμηρο με τα καλύτερα σκηνοθετικά υλικά, πιστός πάντα στους γνωστούς παρορμητικούς τρόπους του, που ίσως κανένας άλλος Έλληνας σκηνοθέτης δεν τους μπορεί. Το «θέαμα» εντυπωσιάζει, το «σώμα» της ταινίας είναι συμπαγές, χρόνος παρών και φλας-μπακ σε υδραργυρικά ανεβοκατεβάσματα, με συνέπεια από την πρώτη σκηνή μέχρι την τελευταία, τη χαριστική βολή στο κεφάλι του ήδη νεκρού Αλβανού. Το σκηνοθετικό «λεξιλόγιο» της αφήγησης δεν παρέκκλινε ούτε στιγμή. Παρά ταύτα όλες αυτές οι επιτευξεις δεν αθροίστηκαν σε ανάλογη δραματουργική ένταση. Ο Στάθης Παπαδόπουλος σήκωσε με θαυμαστή ακρίβεια το ρόλο του Ελιόν αλλά η κακή άρθρωσή του «έκοψε πόντους». Γενικά, η ηχοληψία είναι προβληματική. Όπως και ο μελό μονόλογος της μάνας του Αλβανού δεν ήταν, ότι το καλύτερο. Ασφαλώς, δεν είναι αυτά που βαρύνουν σε μια ταινία-υπόδειγμα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Δεν θα αναφερθώ βέβαια εδώ στη σημασία που έχει η νουβέλα του Στάινμπεκ για τη λογοτεχνία του 20ού αιώνα, ούτε στη σπουδαία σταδιοδρομία της στη θεατρική και στην κινηματογραφική εκδοχή της. Ο προοδευτικός συγγραφέας ξεκίνησε στα πρότυπα του προγόνου του Μέλβιλ και περπάτησε στα βήματα του Φώκνερ, για να συνδέσει ένα καταρχήν συμβολικό δράμα με αναφορές στο αμερικάνικο πεπρωμένο. Σαν το Χονδρό και το Λιγνό, το δίδυμο των ηρώων του Στάινμπεκ αποτελεί την αρχέτυπη απεικόνιση μιας παιγνιώδους όσο και διασπαρμένης φύσεως, που διασκεδάζει με τα κενά της και παίζει με τις εκδοχές της.

Sensus fallit

Σε άλλες εποχές το έργο του Στάινμπεκ αναφερόταν σε έναν σαφή ιδεολογικό πυρήνα. Η αδυναμία της πουριτανικής κοινωνίας του αμερικανικού νότου να αποδεχτεί και να συμπράξει με το διαφορετικό, η αίσθηση της παρακμής που αποπνέει το έργο και η συνειδητή του απομάκρυνση από τις ανταύγειες του αμερικανικού ονείρου –τοποθετώντας στη θέση του μάλιστα μια νατουραλιστική κριτική των συνθηκών εργασίας–, η ιδιαίτερη, τέλος, αλληγορική δύναμη του ποιητικού στην ουσία βλέμματος του Στάινμπεκ στα πράγματα καθιέρωσαν τη νουβέλα στη συνείδηση (την αριστερή κυρίως) του Μεσοπολέμου. Η επιτυχία οδήγησε τον συγγραφέα και στη διασκευή της για τη θεατρική σκηνή: πόσο μάλλον που το έργο διέθετε εκτός των άλλων προσόντων του και δύο ιδιαίτερα αβανταδόρικούς ρόλους: του συνετού και αδύναμου Τζωρτζ και του καθυστερημένου, αγαθού γίγαντα Λέννυ.

Ήξερα το έργο σαν τυπικό δείγμα του αμερικανικού «ρεαλισμού». Πάει να πει σαν έργο που ζητά στην απόδοσή του μια αληθοφανή –αν όχι ακριβή ή πιστή– αναπαράσταση της πραγματικότητας. Το ήξερα σαν έργο, τέλος πάντων, που όταν μιλά για κάποιον δυνατό «φυσικό άνθρωπο» σαν τον Λέννυ, ζητά στη σκηνή του να ανεβεί ένας ηθοποιός –μια θεατρική παρουσία– που να δηλώνει ακριβώς κάτι τέτοιο. Η παρου-

σία αντίθετα του Δημήτρη Πιατά στον κεντρικό ρόλο του Λέννυ, όσο κι αν πείθει άλλους, εμένα δυστυχώς με αφήνει έκπληκτο. Αντιδρώ: ακόμη και αν ο νους μου δεχθεί το γεγονός ότι η διασκευή της νουβέλας που σκηνοθέτησε ο Γιάννης Μαργαρίτης βασίζεται και προβάλλει το αλληγορικό, ποιητικό ύφος του έργου και όχι το ρεαλιστικό του υπόβαθρο, οι ίδιες μου οι αισθήσεις –πώς αλλιώς να το θέσω;– εναντιώνονται. Δεν αρνούμαι, προς Θεού, το δικαίωμα κάποιου ηθοποιού να παίζει και άλλους ρόλους, πέραν όσων επιβάλλουν οι σωματικές του προδιαγραφές. Δεν δέχομαι όμως ότι αποτελεί και υποχρέωσή μου να αποδέχομαι ανατίρρητα κάθε ψευδή ερμηνευτική δήλωση. Ανήκει στον ηθοποιό η ευθύνη να με πείσει ότι οι αισθήσεις μου ψεύδονται όταν επιμένουν να μου υπενθυμίζουν την αλήθεια. Η ερμηνεία όμως του Δημήτρη Πιατά στη συγκεκριμένη παράσταση μακριά απέχει από μια παρόμοια υπέρβαση του προφανούς και δεδομένου.

Η δεύτερη εναντίωσή μου σχετίζεται με το σκηνικό της παράστασης. Κάποιος αχρώνας πρέπει να εκληφθεί στη διάρκεια της παράστασης σαν χώρος ανοιχτός και κλειστός, σαν χώρος συνάντησης κ.ο.κ. Ώρες ώρες μου φαίνεται πως ζητάμε πολλά από τους θεατές μας. Όχι ότι η ελλειπτική υποδήλωση δεν είναι δυνατή ή θεμιτή στο θέατρο – κάθε άλλο! Η συγκεκριμένη παρά-

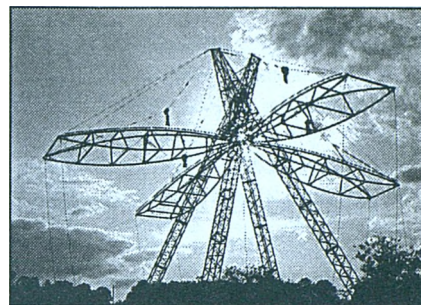
σταση όμως του Θεάτρου της Ανοιξης δεν έκανε ούτε καν την προσπάθεια να αποδώσει, έστω, τη μεταμόρφωση του δραματουργικού χώρου. Δεν αποτελεί πάντα η αμέλεια προς την αληθοφάνεια δείγμα καλού, ποιητικού θεάτρου. Συχνά μοιάζει να εκβιάζει την παραδοχή ενός κοινού που, επειδή θεωρείται τάχα μου «προχωρημένο», πρέπει να ανεχτεί κάθε έλλειψη φαντασίας στο όνομα μιας επίπλαστης σκηνικής «ποιητικότητας». Η μόνη πειστική κατά τη γνώμη μου σύμβαση της παράστασης προερχόταν από τη μουσική του Τάκη Τσάφου. Σε αυτή, ναι, και το λιτό προέβαλλε και το ενδεικτικό. Ολόκληρη η Αμερική (του νότου), η ψυχοτροπία της εργατιάς, η δραματική συσσώρευση σε πέντε-δέκα μονάχα νότες.

Κατώτερη του αναμενόμενου υπήρξε και η παρουσία των ηθοποιών. Σπαρμαδική και υστερική, από τη μια, η παρουσία της Χρυσάνθης Δούζη ως Γυναίκας (επαναλαμβάνω κάτι ήδη γνωστό: η υστερία δεν αποδίδεται με υστερία). Από την άλλη, ερμηνευτικά ασαφής ο Δημήτρης Σιακάρας στο ρόλο του Τζωρτζ (αναρωτιέται κανείς ποιος ακριβώς είναι ο ρόλος του: πάντως όχι εκείνος του συνοδού του «τέρατος»). Η παρουσία του Τζωρτζ είναι ισότιμη, ο έτερος πόλος της μίας και αυτής ένωσης). Οι υπόλοιποι ηθοποιοί μονάχα σαν συνοδευτικά πρόσωπα μπορούν να δικαιολογήσουν ένα γενικά αδύναμο σύνολο. Η διασκευή του Μαργαρίτη είναι σαφώς κατώτερη της αντίστοιχης διασκευής του Στάινμπεκ.

Κάτι, μου φαίνεται, πήγε στραβά στην παράσταση της «Ανοιξης». Περιμένουμε εναγωνίως την επόμενη δουλειά του συμπαθούς θεατρικού χώρου.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Το *Ola Kala* ανήκει στην κατηγορία των θεαμάτων που εντυπωσιάζουν τους υποψήφιους θεατές πριν ακόμα τα παρακολουθήσουν. Η διαφορετικότητά του από το είδος των παραστάσεων που έχουμε συνηθίσει το καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστικό. Οι παραστάσεις των Les Arts Saunts (Αλτικές Τέχνες) είναι μια εντυπωσιακή σύμπραξη των τεχνών. Το τσίρκο, η μουσική και το θέατρο συμπράττουν για τη δημιουργία ενός «προκλητικού» θεάματος που κινείται στο χώρο του σουρεαλισμού και της ποιητικής ατμόσφαιρας. Η εναέρια δραστηριότητα των Les Arts Saunts καθιλώνει τους θεατές που, καθισμένοι κυκλικά σε σεζλόγκ, βρίσκονται στο κέντρο μιας πελώριας φυσαλίδας, όπως έχει διαμορφωθεί το Κέντρο Ιππασίας στο Γουδί, ύψους 28 μέτρων.

τους. Για τους λόγους αυτούς μάλιστα οι ίδιοι οι καλλιτέχνες αναλαμβάνουν πάντα το στήσιμο του σκηνικού τους προκειμένου να είναι σίγουροι ότι μέχρι και η τελευταία βίδα έχει βιδωθεί σφιχτά!

Η από αέρος ερμηνεία των πάντων, από τη μουσική και τα τραγούδια έως τη μοντέρνα, με παραμυθιακές ωστόσο διαστάσεις, χορογραφία λειτουργεί καταλυτικά στον θεατή, που δεν έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά ακροβατικών αλλά μια ολοκληρωμένη παράσταση. Σε ύψος 12 μέτρων από τη γη, σε τέσσερα επίπεδα και χωρίς μίαντες, οι δεκαπέντε ακροβάτες-περφόρμερ κινούνται με απόλυτο συγχρονισμό υπό τη συνοδεία τεσσάρων μουσικών. Τσέλο, βιολί, βιόλα, μπάσο και ηλεκτρική κιθάρα συνοδεύουν ζωντανά την ερμηνεία της σοπράνο Pascale Valenta. Ο φωτισμός ως οργανικό κομμάτι της παράστασης συνδράμει σε καταλυτικό βαθμό στη δημιουργία της υπέργειας αυτής ατμόσφαιρας. Τα κοστούμια της παράστασης, σχεδιασμένα σε μαρρόκ στιλ, υπογράφει η στιλίστρια Pauline Collin που κάνει καριέρα στη Γαλλία στο χώρο της μόδας.

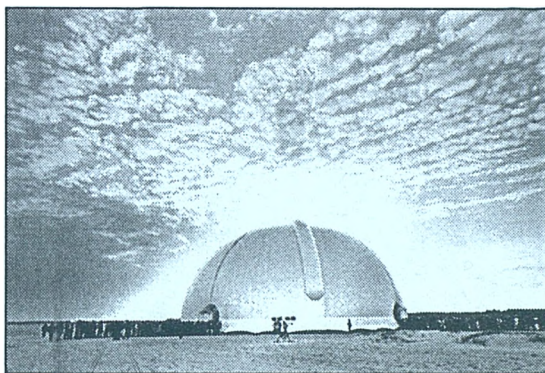
Το εκπληκτικό αυτό σχήμα έχει θέσει ως όριο για τις παραστάσεις του τον Σεπτέμβριο του 2007. Ο λόγος είναι πως δεν θα ήθελαν λόγω της ηλικίας και της απώλειας των αντοχών τους να κατεβάσουν τον πήχη των παραστάσεων. Έως τότε θα περιοδεύουν με το *Ola Kala*, μια παράσταση που αξίζει τον κόπο, παρά το ακριβούτσικο εισιτήριό της, να παρακολουθήσει κανείς. Άλλωστε, για την Ελλάδα είναι ένα θέαμα πολύ μακριά από τις καταβολές μας, την παράδοση και τις συνήθειές μας.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Θεάματα εντυπώσεων

Ακροβάτες από τα διασημότερα τσίρκα του κόσμου (Cirque de Soleil, Alchaos, Bene-Weis, Cirque Plum), όλοι απόφοιτοι επαγγελματικών σχολών τσίρκου της Γαλλίας, θέλησαν να εκφραστούν και να δημιουργήσουν μέσα από την κίνηση, το χορό, τη μουσική. Έτσι, το 1993 προχώρησαν στη δημιουργία του συγκεκριμένου σχήματος. Ακολουθώντας τη νομαδική ζωή του τσίρκου ζουν τα τελευταία έντεκα χρόνια όλοι μαζί, κάποιοι μάλιστα έχουν γίνει και ζευγάρια, ταξιδεύοντας από χώρα σε χώρα. Μαζί τους ταξιδεύουν και τα παιδιά τους. Οι προορισμοί τους δεν εξαρτώνται από την οικονομική ευμάρεια μιας χώρας. Σε χώρες οικονομικά μη προηγμένες δίνουν παραστάσεις δωρεάν προασπίζοντας το δικαίωμα όλων των ανθρώπων να απολαμβάνουν την τέχνη. Στην Ελλάδα οι Les Arts Saunts έρχονται για δεύτερη και τελευταία φορά. Την πρώτη φορά, το 2002, παρουσίασαν το *Kayassine* με απόλυτη εισπρακτική επιτυχία και κέρδισαν τις εντυπώσεις κοινού και κριτικής.

Η νέα τους παράσταση, με τίτλο ελληνικό, όχι μονάχα για τις εδώ παραστάσεις τους, είναι μία αρτιότερη δουλειά σε σχέση με το *Καγιασίν*. Οι Les Artes

Saunts συνηθίζουν να δίνουν στις παραστάσεις τίτλους από τις γλώσσες των χωρών που επισκέπτονται. Το *Kayassine* για παράδειγμα σημαίνει *τσίρκο* στη γλώσσα του Λάος. Το *Ola Kala* επιλέχθηκε σε μια δύσκολη γι' αυτούς περίοδο, όταν δέκα μέρες πριν την πρεμιέρα, λόγω κατασκευαστικού λάθους, καταστράφηκε η τέντα τους. Το *Ola Kala* εκφράζει την πεποίθηση πως ανεξάρτητα από τις καταστάσεις και τις δυσκολίες τους οι άνθρωποι πρέπει να συνεχίζουν, να μην απογοητεύονται, να προσπαθούν και να κοιτάζουν μπροστά με πάθος.

Βασισμένη αποκλειστικά στο ακροβατικό μονόζυγο, γνωστό ως *trapeze*, η παράσταση διαρκεί περίπου μία ώρα, γεγονός εντυπωσιακό, καθώς στο τσίρκο τέτοιου είδους τα νούμερα δεν ξεπερνούν σε διάρκεια τα 15 λεπτά λόγω της επικινδυνότητας και της δυσκολίας

Κάτι συμβαίνει στο Ιράν

Η συμβολή του σύγχρονου Ιράν στον παγκόσμιο πολιτισμό εντοπίζεται σήμερα κυρίως στο κινηματογραφικό προϊόν. Σκηνοθέτες όπως ο Αμπάς Κιαροσταμί, ο Μοσέν Μαχμαλμπάφ, ο Τζαφάρ Παναχί, η Μαρτζιέχ Μεσκινί, ο Ματζίντ Ματζιντί καθώς και τόσο άλλοι, έχουν συνεισφέρει πολλά στην τέχνη του κινηματογράφου με την ιδιαίτερα ποιητική και ανδρώπινη οπτική τους, και ταινίες τους έχουν βραβευθεί σε πολλά διεθνή φεστιβάλ. Το θέατρο όμως του σημερινού Ιράν είναι σχεδόν άγνωστο στην Ευρώπη και γενικότερα στον δυτικό κόσμο.

Από την παράσταση «Πικρό σαν μέλι» που σκηνοθέτησε ο Ατίλα Πεσιανί.

Λίγοι γνωρίζουν ότι στην Τεχεράνη το τελευταίο δεκαήμερο του Ιανουαρίου γίνεται ένα από τα μεγαλύτερα διεθνή φεστιβάλ θεάτρου της Ασίας και ότι το θέατρο είναι, μαζί με τον κινηματογράφο και την ποίηση, από τους πιο θαλερούς κλώνους της ιρανικής κουλτούρας.

Είχα την τύχη πριν από τέσσερα χρόνια να συμμετάσχω στο 19ο Fadjr Theatre Festival προτείνοντας την *Αντιγόνη* του Σοφοκλή της «Θεατρικής Λέσχης», σε σκηνοθεσία Σπύρου Βραχωρήτη. Η παράσταση τότε είχε πετύχει την πλέον τιμητική διάκριση του φεστιβάλ που ήταν το Βραβείο Κοινού.

Από τότε είχα διαπιστώσει ότι η διοίκηση του φεστιβάλ είχε αρχίσει κάποια

ανοίγματα προς τη Δύση όχι μόνον καλώντας θεατρικά σχήματα, πράγμα που ανέκαθεν έκανε, αλλά καλώντας μάλιστα που διηύθυναν διεθνή φεστιβάλ ή συνεργάζονταν με αυτά, καθώς και ανθρώπους του θεάτρου από όλον τον κόσμο για να δουν και να αξιολογήσουν το φεστιβάλ και γενικότερα το ιρανικό θέατρο με στόχο να το κάνουν ευρύτερα γνωστό.

Περισσότεροι από είκοσι θίασοι από όλη τη χώρα με πάνω από τριάντα παραστάσεις, και θεατρικά σχήματα από τη Γερμανία, Πολωνία, Αρμενία, Καναδά, Γαλλία, Ολλανδία, Ιαπωνία, καθώς και δύο συμπαραγωγές (Σκοτία-Παλαιστίνη και Αγγλία-Κουβέιτ) συμμετείχαν στο 23ο Fadjr Theatre

Festival. Οι δέκα σκηνές του «Θεάτρου της Πόλης», το Βαχντάτ Χολ (η πρώην Λυρική Σκηνή) και τα πολλά, διάσπαρτα στην πόλη θέατρα φιλοξενούσαν συνεχώς παραστάσεις από τις δύο το μεσημέρι μέχρι αργά το βράδυ.

Οι περισσότερες από τις ιρανικές θεατρικές ομάδες είχαν επιλέξει έργα ιρανών συγγραφέων (μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση το γεγονός ότι οι σκηνοθέτες γράφουν συνήθως οι ίδιοι τα έργα που ανεβάζουν) χωρίς όμως να λείπουν έργα συγγραφέων όπως των Ίταλο Καλβίνο (διασκευή του μυθιστορήματος *Αόρατες Πόλεις*), Άρθουρ Μίλερ (*Θέα πάνω από τη γέφυρα*), Άντον Τσέχωφ (*Κύνειο Άσμα, Πρόταση σε γάμο, Η αρκούδα*), Μαξ Φριτς (*Σάντα Κρουζ*), Σαϊξπηρ (*Βασιλιάς Ληρ, Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας*), Γκέοργκ Μπύχνερ (*Βούτσεκ*), Σάμιουελ Μπέκετ (*Περιμένοντας τον Γκοττό, Ελευθερία*), Σοφοκλή (διασκευή του *Αίαντα*) κ.ά.

Από τις ιρανικές παραστάσεις θα ήθελα να αναφερθώ ιδιαίτερα σ' εκείνες των θεατρικών σχημάτων: Bazi, Mehr Shiraz, Meshkin και Passin.

Ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Ατίλας Πεσιανί, της ομάδας Bazi, στο «Πικρό σαν μέλι» μας έδωσε, μέσα από την ερωτική ιστορία ενός εξωγλήνιου (ή μήπως αγγέλου) και ενός κωφάλαλου κοριτσιού, την ποιητική αλληγορία ενός επερχόμενου σκληρού νέου κόσμου βυθισμένου στη σιωπή.

Ο σκηνοθέτης Αμίν Ρεζά Κουεστάνι, της ομάδας Mehr Shiraz, στο «Πρόσφατες εμπειρίες» των Νάντια Ρόουζ και Τζέικομπ Βερν, κίνησε (ή μάλλον «ακινητοποίησε») τους ηθοποιούς του γύρω από ένα τραπέζι, σημείο αναφοράς της οικογενειακής εστίας, όπου οι κύκλοι γεγονότων στους κόλπους της οικογένειας διαδέχεται ο ένας τον άλλον (γάμοι, γεννήσεις, θάνατοι) χωρίς στην ουσία τίποτα ν' αλλάζει την αέναη δομή της καθημερινότητας, άποψη που με απόλυτη συνέπεια εξυπηρέτησε η εσωτερική ένταση και η λιτότητα εκφραστικών μέσων των ηθοποιών του.

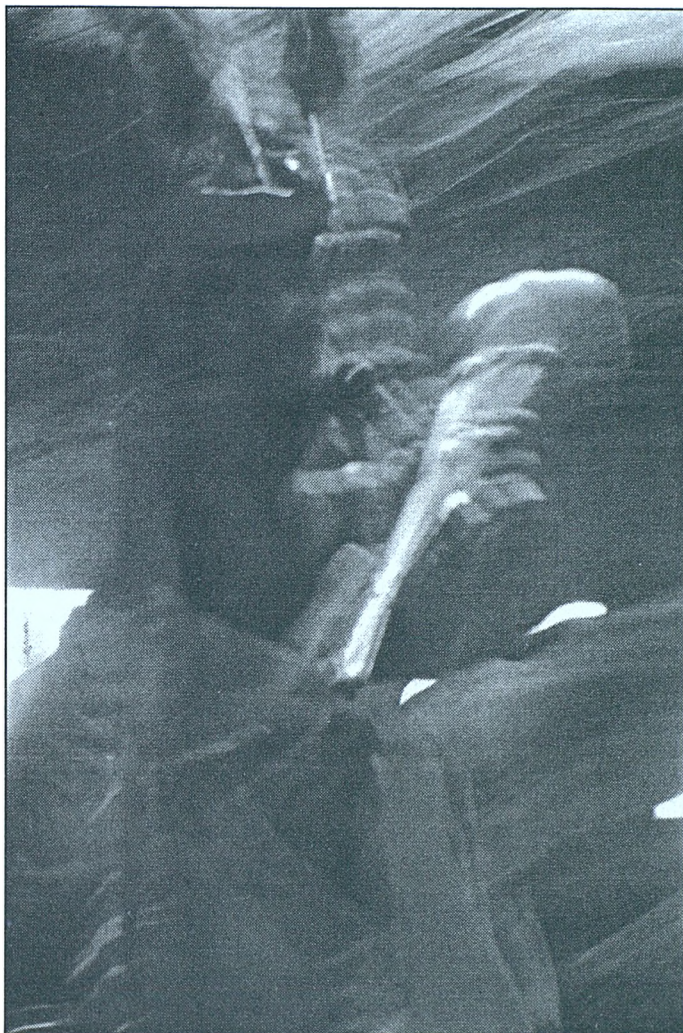
Η σκηνοθέτης Γκολκεχρέ Σαντζαντίεχ, της ομάδας Meshkin, με την «Μήδεια» του Αουρέλιο Πεσ κατάφερε να αρθρώσει μια σπαρακτική φωνή

διαμαρτυρίας ενάντια στην καταπίεση που υφίσταται η γυναίκα και να προβάλει τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων της στον σύγχρονο, διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο.

Ο σκηνοθέτης Μοχαμάντ Αμπασί, μέσα από τη συλλογική εμπειρία των μελών της ομάδας Passin, μιας ομάδας πολύ νέων ηθοποιών, στο «Θυμάμαι τη μέρα των γενεθλίων σου (ή μήπως τη μέρα που γεννήθηκες;)» έστησε μια παράσταση χωρίς λόγια. Η τραυματική εμπειρία της γέννησης από την πλευρά του βρέφους αλλά και της μητέρας δόθηκε μέσα από μια στέρεα δομημένη και τεκμηριωμένη «σωματική έκφραση» που παρέπεμπε σε, οφείλω να ομολογήσω πολύ καλά αφομοιωμένο, γερμανικό χοροθέατρο. Η προσπάθειά τους ήταν μια ιδιαίτερα ευχάριστη έκπληξη.

Από τις παραστάσεις των ξένων θιάσων αξίζει σίγουρα να αναφερθεί το πολωνικό θεατρικό σχήμα Travel Agency, που με την παράσταση «Carmen Funebre» του σκηνοθέτη Πάβελ Σζκότακ, κέρδισε τις εντυπώσεις. Η παράσταση είναι ένα σχόλιο πάνω στην ανακύκλωση της βίας των (ολοκληρωτικών;) συστημάτων και του πολέμου που μοιραία επιφέρουν, καθώς και της εναλλαγής των ρόλων των ατόμων (θύτες-θύματα) που την υφίστανται. Έξοχοι όλοι οι ηθοποιοί-ακροβάτες που μόνο μέσα από κίνηση κατάφεραν να περάσουν όλη την έκταση της φρίκης του πολέμου, του συλλογικού τρόμου και του θανάτου. Μια γνήσια και άμεση αντιπολεμική κραυγή.

Η συμπαραγωγή Αγγλίας-Κουβέιτ, με το «Al-Hamlet» (βασισμένο στο κείμενο του Σαίξπηρ) του συγγραφέα και σκηνοθέτη Σουλεϊμάν αλ-Μπασάμ, μας έδωσε μια σοβαρή και τεκμηριωμένη

Από παράσταση του παραδοσιακού ιρανικού θεάτρου Taziye.

άποψη για το πώς η ίδια η εξουσία καταφέρνει να πλάσει τρομοκράτες στους κόλπους της.

Ενδιαφέρουσα επίσης η ολλανδική παράσταση «Lautsprecher Arnolt» του συγγραφέα και σκηνοθέτη Έρικ-Βαρντ Γκέερλινγκς, βασισμένη στη ζωή του προκλητικού αυστριακού συγγραφέα Άρνολτ Μπρόνερ, φίλου του Μπέρτολντ Μπρεχτ, στον ρόλο του Τζότζεφ Γκίμπελς πριν και κατά την περίοδο που «χτίζει» την χιτλερική προπαγάνδα.

Θα ήταν άδικο να κλείσω αυτό το σημείωμα χωρίς να κάνω μια ιδιαίτερη αναφορά στις πάρα πολλές παραστάσεις του παραδοσιακού ιρανικού θεάτρου Taziye που γίνονται συνεχώς σε

υπαίθριους χώρους ή μέσα σε μεγάλες σκηνές που στήνονται ειδικά γι' αυτόν τον σκοπό. Το Taziye (ο Πήτερ Μπρουκ το θεωρούσε μαζί με το ινδικό κατακάλι και το ιαπωνικό καμπούκι έναν από τους τρεις βασικούς κώδικες του θεάτρου), είναι ένα είδος μεσαιωνικού θρησκευτικού θεάτρου, ιδιαίτερα δημοφιλούς ακόμα και σήμερα στα λαϊκά κυρίως στρώματα, που βασίζεται στη μεγάλη αφηγηματική παράδοση –τους παραμυθιάδες της ανατολής– και την αναπαράσταση. Στο Taziye εξιστορούνται και αναπαριστώνται από ειδικά εκπαιδευμένους (συνήθως ανήκουν σε οικογένειες που έχουν παράδοση στο συγκεκριμένο είδος) ηθοποιούς, τα πάθη και ο μαρτυρικός θάνατος του Αλή (εξαδέλφου του Μωάμεθ και συζύγου της κόρης του Φατιμά) και του γιου του Χουσεΐν, που αποτέλεσε την αρχή του σχίσματος μεταξύ Σουνιτών και Σιιτών μουσουλμάνων. Οι Σιίτες, που πιστεύουν ότι ο Αλή ήταν ο φυσικός διάδοχος του Μωάμεθ και ο πλέον κατάλληλος για την ερμηνεία του Κορανίου, αποτελούν την

απόλυτη πλειοψηφία των μουσουλμάνων του Ιράν και τη μεγάλη πλειοψηφία των μουσουλμάνων του Ιράκ.

Τέλος δεν θα μπορούσα επίσης να μην αναφερθώ στο κοινό του φεστιβάλ. Ένα γεμάτο ζωντάνια και παλμό νεανικό κοινό, συνήθως μεταξύ 17 και 40, που κυριολεκτικά κατακλύζει τα θέατρα, περιμένοντας υπομονετικά στην ουρά για ένα εισιτήριο ή για να μπει στις αίθουσες. Ένα μορφωμένο κοινό με κρίση και αισθητήριο, σε επαφή με την παγκόσμια κουλτούρα, που σίγουρα είναι αυτό που, στο άμεσο μέλλον, θα διαμορφώσει τις εξελίξεις στη χώρα του.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Έτσι είναι, αν έτσι νομίζετε

Όπου πέφτει ένας Αιγέας οι
επίγονοί του στήνουν βατήρα
καταδύσεων.

Μ. Μαρμαρινός

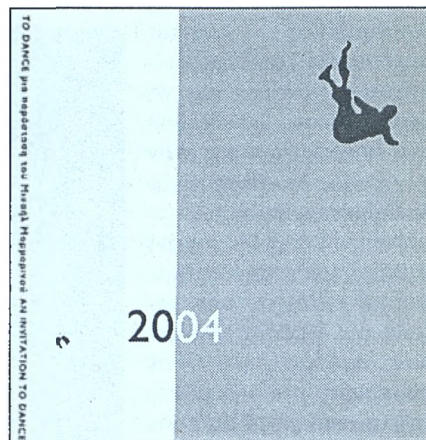
ΤΣΑΪ ΜΕ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ

Το πιο εικαστικό πράγμα που είδα τον τελευταίο καιρό ήταν η πρόσφατη παράσταση του Μ. Μαρμαρινού και του Theseum Ensemble με τίτλο 2004, An Invitation to Dance. Πρόκειται για έναν προβληματισμό σχετικά με το τι είναι θέατρο και ποια τα όριά του –αν έχει καν όρια– σήμερα. Ο ειρμός φεύγει και επανέρχεται, τα κείμενα είναι άλλοτε αυτοσχεδιαστικά κι άλλοτε επανεγγράφουν άλλα κείμενα, οι ηθοποιοί γίνονται ένα με το κοινό, ενώ το κοινό το ίδιο τελικά καθίσταται το θέαμα. Ο Μαρμαρινός, έχοντας ως αφετηρία σχολιασμού το ευκλείες έτος 2004 κι όσα ηρωικά και αθλητικά και άθλια συνέβησαν τότε, επανέρχεται στο μόνιμό του μοτίβο ενός αυτοπροσδιορισμού σε προσωπική και συλλογική βάση επιδιώκοντας την ψυχαναλυτική εμπλοκή του θεατή στο δρώμενο και συγχρόνως την ψυχαναλυτική κάθαρση του ηθοποιού-δράστη. Όλο το θέαμα είναι ένα διαρκές σφυροκόπημα εικόνων με εξυπνες ατάκες και με αιφνίδιες προκλήσεις ώστε να καμφθούν οι αντιστάσεις και του πλέον δύσπιστου. «Μα είναι αυτό θέατρο τώρα;» Παρατηρούσα τις αντιδράσεις των θεατών, ιδιαίτερα όταν μας σέρβιραν ιεροτελεστικά τσάι ενώ στο video έπαιζε η τελετή έναρξης των αγώνων και η παρέλαση των εθνικών αντιπροσωπειών. «Ποιοι είμαστε τελικά;» Να ένα γενναίο ερώτημα, ένα γενναίο θέαμα. Αίφνης οι ηθοποιοί τραγουδάνε τραγουδάκια της μόδας, ηχητικές τσιχλές και μουσικά κλισέ: «Κάθε βράδυ του Σαββάτου / κλαίω κι είμαι του θανάτου...». Σχόλιο που ακολουθεί: Όσο πιο ανόητα είναι τα τραγούδια τόσο πιο μεγάλες οι αλήθειες. (Σχόλιο δικό μου: κάποιες οξυκόρυφες ούτε και στην ανοησία δεν έχουν τύχη. Η πόζα και το δήθεν, βλέπετε). Το επό-

μενο ενσταντανέ λέγεται «τσάι, ή χαρά του απογεύματος» και οι θεατές καλούνται να συμμετάσχουν, ενώ στο δεξί video οι εικόνες εναλλάσσονται σ' ένα βαρύτιμο κάδρο. Ο Μαρμαρινός είναι μακριά από εξυπνακισμούς ή ψευτο-πρωτοπορίες. Ξέροντας καλά το θέατρο μπορεί και συνδυάζει καθημερινότητα και ποίηση. Πρόκειται για ένα project που δεν φοράει τα καλά του αλλά υπό προϋποθέσεις μπορεί να σε απογειώσει. Στο τέλος του έργου εμφανίζονται και οι εθελοντές! Μερικοί αληθινοί εθελοντές απ' τους αγώνες, έτοιμοι να μοιραστούν τις εμπειρίες τους με τους ηθοποιούς. Είναι επτά: Η Κατερίνα, η Αλίκη, ο Γιώργος, ο Δημήτρης κ.λπ., και σχολιάζουν την έννοια του εθελοντισμού, το συγκεκαλυμμένο συμφέρον, την εμπειρία, τις κοσμικότητες, την εκμετάλλευση, τις γνωριμίες τους κ.ο.κ. «Μα είναι αυτό θέατρο;» Πηγαίνετε στο «Θησείο» για να το διαπιστώσετε ιδίοις όμμασιν. Αρκεί να μην συμπαθείτε το κοινότοπο.

ΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΦΤΙ ΤΟΥ

Έπειτα μ' ενθουσίασε ο Κωστής Ιωαννίδης με το *Blind Ear* στο Cheap Art των Εξαρχείων. Ο δημιουργός αυτός, μέλος της ομάδας Radar με τους Ψυχούλη και Γυπαράκη, είχε επίσης μιαν εντυπωσιακή παρουσίαση με το κρεβάτι από βύσσινα στα «Visions» του Καπάτου. Εδώ στήνει ένα υπαινικτικότατο ηχητικό περιβάλλον –μην ξεχνάτε, ο ήχος είναι το πλαστικό υλικό του– αναδιφώντας σε μνημονικές εικόνες και χρησιμοποιώντας τον λόγο ως συνεκτικό υλικό των συνθέσεών του. Ο συνδυασμός video installation και ζωγραφικής από τους πιο ευφυείς και αιτιολογημένους, τα κείμενα κάτι ανάμεσα σε Μαρία Ιορδανίδου και Λωξάντρα και Μάριο Χάκκα. Πολύ παρήγορα όλα αυτά σε μια εποχή έκπτωσης και της εικόνας και του λόγου. Είναι αλήθεια ότι χρειάζεται χρόνος για να μπεις στην ατμόσφαιρα του έργου. Ο Ιωαννίδης δουλεύει με το χρόνο και τον φυσικό και τον υποκειμενικό. Στην έκθεση αυτή

Από το πρόγραμμα της παράστασης του
Μιχαήλ Μαρμαρινού.

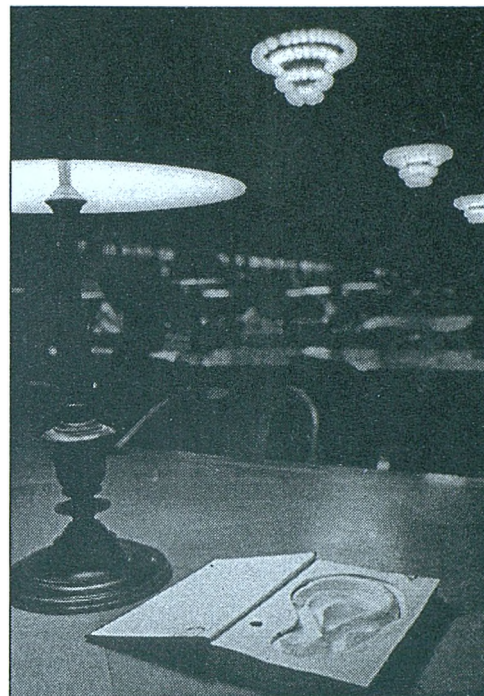
δεσπόζουν δύο εξιστορήσεις: Μια περιπέτεια του στην Αίγυπτο από την οποία και τα frottage σχέδιά του από το Λούβρο, και η ιστορία του παππού του, Κωνσταντίνου Ιωαννίδη, του μαχητικού εκδότη, ερασιτέχνη ζωγράφου, θεατρικού συγγραφέα και φανατικού Κωνσταντινοπολίτη. Η επιστροφή στην πατρογονική εστία και μάλιστα με παλαιούς αισθητικούς τρόπους δεν είναι απλώς ένα μνημόσυνο· είναι μια έντιμη πρόταση για το σήμερα. Χωρίς εξωφρενισμούς ή υστερίες. Για τον Ιωαννίδη η τέχνη είναι μια εξομολόγηση ή υπεράντληση της καθημερινότητας ως την τελευταία της σταγόνα, το μαγικό και το τρομακτικό που μπορεί να κρύβονται σ' ένα πολυκαιρισμένο λαμπάτερο, σ' ένα ξεχασμένο έπιπλο. Κι έπειτα η περιπέτεια του σύγχρονου που δεν είναι συνταγή, ούτε «έμπνευση» αλλά ανοιχτή εμπειρία. Όπως η ιδέα του να κρύψει ένα αφτί σε μιαν αχανή βιβλιοθήκη της αλλοδαπής. Ένα αφτί μέσα σ' ένα βιβλίο: για ν' ακούει ιστορίες και να φαντάζεται εικόνες: *Blind Ear*.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

Κατά τ' άλλα, απορίες μού δημιουργήσε η έκθεση του Χάρη Κοντοσφύρη «Adorno in Love» στη γκαλερί «3». Ο Κοντοσφύρης μόλις επέστρεψε από τη Biennale Sao Paolo στην οποία συμμετείχε με μια τεράστια εγκατάσταση σχόλιο στη σημερινή πόλη-χωνευτήρι πολιτισμών, έργο που είχαμε δει στην Cheap Art. Σήμερα εκθέτει δύο συνθέ-

Δημήτρης Ζουρούδης, «Πρόσεχε, πουλάκι, οι γάτες είναι πονηρές», 150x180 εκ.

Κώστας Ιωαννίδης, Blind Ear.

σεις αντιμέτωπες: στη μια ο γερμανός πρωτεργάτης της Σχολής της Φρανκφούρτης και στην άλλη ένα ζευγάρι στην κρεβατοκάμαρά του. Η –κατακτημένη– τεχνική των εσόπτρων και των καλειδοσκοπικών καθρεφτών εδώ είναι ακόμη πιο προχωρημένη. Όμως το άρτιο οπτικά αποτέλεσμα παραμένει μετέωρο εννοιολογικά. Φτάνουν μόνη η δεξιοτεχνία ή η ενημέρωση του καλλιτέχνη για να παραχθεί ένα ολοκληρωμένο έργο; Φοβάμαι ότι εν προκειμένω ο όγκος των υποχρεώσεων αλλά και η υπερδιανοητικότητα του Κοντοσφύρη τον οδήγησαν σ' ένα absurdum. Τα πράγματα στη βάση τους είναι πολύ πιο απλά και γι' αυτό πιο δύκολα ως προς το να μεταλλαχθούν σε καλλιτεχνικό γεγονός. Διαβάζουμε στο δελτίο τύπου: «Ο Χ.Κ. προσπαθεί να εντοπίσει τα άδηλα σημεία της στοχαστικής λειτουργίας για το πώς ένα βίωμα γίνεται λειτουργικό...» Ομολογώ ότι δεν καταλαβαίνω. Παράλληλα, αναφέρονται μια curator, η Tereza de Atpuda, και ένας μουσικοσυνθέτης, ο Μάνος Κορνελάκης, που συνθέτει «Το ατέρμονο τραγούδι ενός ιδανικού ναυαγίου...». Ο Κοντοσφύρης συχνά χρησιμοποιεί εκ παραλλήλου ποιητές και συνθέτες για να υποστηρίξουν το θέμα του,

το αποτέλεσμα όμως παραμένει αβέβαιο. Το απορηματικό ύφος του Αδορνο στη φωτογραφία, τα λέει όλα. Τουλάχιστον να μην απουσίαζε κι αυτός.

Ούτε ο Δημήτρης Ζουρούδης τα πήγε κατά τη γνώμη μου καλύτερα στη γκαλερί «7». Κι αυτός με μια δοκιμασμένη φόρμα και με μια διαπιστωμένη κοινωνική ευαισθησία, βούτηξε σ' ένα θέμα-ωκεανό, τη δολοφονία των μαθητών στο Μπεσλάν από Τσετσένους αυτονομιστές, αλλά δεν έδειξε ότι ελέγχει το αποτέλεσμα. Τουλάχιστον όμως δεν πνίγηκε σε μια κουταλιά νερό. Ο τίτλος της έκθεσης «Ρωσική άνευ Διδασκάλου» αναφέρεται στα σχολικά αναγνωσματάκια που απέμειναν στον τόπο του μακελειού. Φαίνεται όμως ότι σε τόσο πρόσφατα και τόσο δραματικά φορτισμένα γεγονότα μόνο η απόσταση επιτρέπει την μεταμόρφωση του ερεθίσματος σε μορφή. Ο Ζουρούδης φόρτωσε με σημαινόμενα την έκθεσή του, τόσο ώστε ν' ασφυκτιούν και ν' αδυνατίζουν τα όποια σημαίνοντα. Έλα όμως που χωρίς αυτά δεν υπάρχει εικαστική δημιουργία. Νομίζουμε πως η ταινία *Όμηρος* του Κωνσταντίνου Γιάνναρη δείχνει έναν αποτελεσματικό τρόπο για να διαχειριστεί κανείς τα συνταρα-

κτικά γεγονότα της επικαιρότητας.

Ευχάριστη έκπληξη η ομαδική έκθεση της Άρτεμης Ποταμιάνου «Lost in Translation» στην Ελληνοαμερικανική Ένωση με 14 ευρωπαίους καλλιτέχνες απ' τους οποίους οι πέντε είναι Έλληνες, συμπεριλαμβανομένης και της εικαστικού-επιμελήτριας. Ένα παιχνίδι ανάμεσα στο ιδιωτικό και το δημόσιο και κυρίως ανάμεσα στην κυριολεξία και τη μεταφορά της εικόνας που όμως υπερασπίζεται έναν λόγο. Γλωσσαλγική στον πυρήνα της, η έκθεση περιελάμβανε κάποιες πολύ ενδιαφέρουσες δουλειές, όπως την *Common Culture* του Magnus Thierfelder, του Σπύρου Παπαδόπουλου, και βέβαια το happening της Γεωργίας Σαγρή που ζητούσε από τους θεατές να την συντηρήσουν «επαιτώντας» συγκινήσεις εκτός της πεπατημένης. Ξεχώρισα επίσης ένα εννοιολογικό σχέδιο του Thierfelder με τον τίτλο *It's a whole world out there*. Σε μια κλειστή παλάμη η σκιά σχημάτιζε ένα σπήλαιο - μια λέξη - μια ιδέα - έναν κόσμο! Μερικές φορές χρειάζεται κάτι τόσο απλό για να εκπροσωπηθεί μορφολογικά ένας ολόκληρος κόσμος.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Καλλιτεχνικά νέα από το Παρίσι

Από την έκθεση «Παιχνίδι καθρεφτών».

ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΓΚΑΛΕΡΙ

Διεθνώς γνωστός και πολύ αξιόλογος γκαλερίστας ο Samy Kinge, με την ομώνυμη γκαλερί στη Rue de Verneuil, έχει σπουδάσει ιστορία της τέχνης και υπήρξε συνεργάτης του Α. Ιόλα μέχρι το κλείσιμο των γκαλερί του τελευταίου στο Παρίσι, στη Νέα Υόρκη, στη Γενεύη το 1976, τη χρονιά που πέθανε ο Μαξ Έρνστ. Ο Samy Kinge άνοιξε τη δική του γκαλερί το 1979 και εξειδικεύθηκε στους σουρεαλιστές (Brauner, M. Ernst, Matta κ.ά.), στους νεορεαλιστές (Tinguely, N. de Saint Phalle, E. Appli, M. Raysse), στην αρτε πόνβερα (Κουνέλλης, Mattiacci, Pascali) καθώς και στους Έλληνες του Παρισιού και της Ελλάδος (Γαίτης, Φασιανός, Παύλος, Τσόκλης, Κόττης, Σάμιος, Καμπελόπουλος, Γ. Ανδρεάδη, Λ. Βενιέρη, Μ. Καρέλα, Χρ. Σούλου).

Γοητευτική προσωπικότητα, ο Samy Kinge προβάλλει και παρακολουθεί την εξέλιξη των νέων καλλιτεχνών και

ως προς αυτό ανήκει στην παλιά γενιά των γκαλεριστών που δεν στόχευαν μοναχά στο κέρδος. Το δε περίπτερό του στη FIAC κάθε φορά είναι από τα καλύτερα.

Αξιόλογη, δυναμική και με πολύ καλές προοπτικές είναι η καινούργια ελληνική γκαλερί στο Παρίσι Pory Arvani (7 rue J.P. Timbaud), που εγκαινιάσθηκε τον Δεκέμβρη 2004 και ανήκει στη συμπατριώτισσά μας Πόπη Αρβάνη, ιστορικό της τέχνης και μουσειολόγο. Με εμπειρία στον χώρο η ιδιοκτήτρια της καινούργιας αίθουσας, καθώς διηύθυνε παλαιότερα μαζί με τον J. Lancri, διευθυντή των Πλαστικών Τεχνών στη Σορβόνη, μιαν άλλη γκαλερί κοντά στη Βασίλλη, οργάνωσε ήδη δύο πολύ επιτυχημένες εκθέσεις. Πρόκειται για τη ζωγραφική δουλειά της Ferle και τις συνθέσεις από την ενότητα *Χελώνες* του Γ. Λαζόγκα – δουλειά απόλυτα αντιπροσωπευτική των τριών τελευταίων χρόνων στο εργαστή-

ρι του στον Κεραμεικό. Η Πόπη Αρβάνη έχει σα στόχο στη γκαλερί της να παρουσιάζει αξιόλογους καλλιτέχνες σαν αυτοδύναμες προσωπικότητες και όχι σαν οπαδούς ενός συγκεκριμένου κινήματος.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Παιχνίδι Καθρεφτών στο Palais de la Découverte

Με τη συνεργασία της Cité des Sciences et de l' Industrie και του Μουσείου των Επιστημών του Χονγκ Κονγκ η έκθεση αυτή καλεί τον επισκέπτη να ανακαλύψει ορισμένους νόμους της φυσικής και των μαθηματικών. Εμπνευσμένη από το κινεζικό παραμύθι των «100 Λουλουδιών», η παρουσίαση υποδιαιρείται σε 3 ενότητες: *Οδύσσεια* (προβολή μεσ' από τους καθρέφτες περιέργων όντων)· *Αίθουσα της Αυτοκρατορικής Εξέτασης* (έλεγχος των γνώσεων γύρω από τους καθρέφτες, τους αντικατοπτρισμούς και τις εφαρμογές τους)· το *Κιόσκι του Παγωμένου Ίαση* (οπτικές ψευδαισθήσεις, συμμετρία, μυστικά των κανόνων της οπτικής).

Το πουλί στην Τέχνη της Δυτικής Αφρικής (Δημαρχείο του δού Παρισινού Διαμερίσματος)

Πολύτιμη για τις πολιτιστικές, εθνολογικές, κοινωνιολογικές πληροφορίες που δίνει, η έκθεση αυτή στο μεγαλοπρεπές κτήριο της Πλατείας του Αγ. Σουλπικίου περιέχει 240 εκθέματα που ανήκουν σε ιδιωτικές συλλογές και που στην πλειοψηφία τους παρουσιάζονται για πρώτη φορά. Η έκθεση εξετάζοντας τη μορφή και τη σημασία του πουλιού στον αφρικανικό πολιτισμό και την τέχνη, και μάλιστα σε αλληγορικά, μυθολογικά πλαίσια ή και σε συνάρτηση με άλλα ζώα, είχε στόχο να παρουσιάσει το θέμα στην πολλαπλότητά του μεσ' από διάφορες χώρες προέλευσης: Μαλί, Γκάνα, Ακτή του Ελεφαντοστού, Γουινέα, Νιγηρία κ.ά. Ωραία στημένη, η παρουσίαση συνοδεύεται από μιαν εμπεριστατωμένη, πολυτελή έκδοση με κείμενα των F. Ndiaye και G. Massa.

Julio Gonzalez στο Μουσείο Maillol

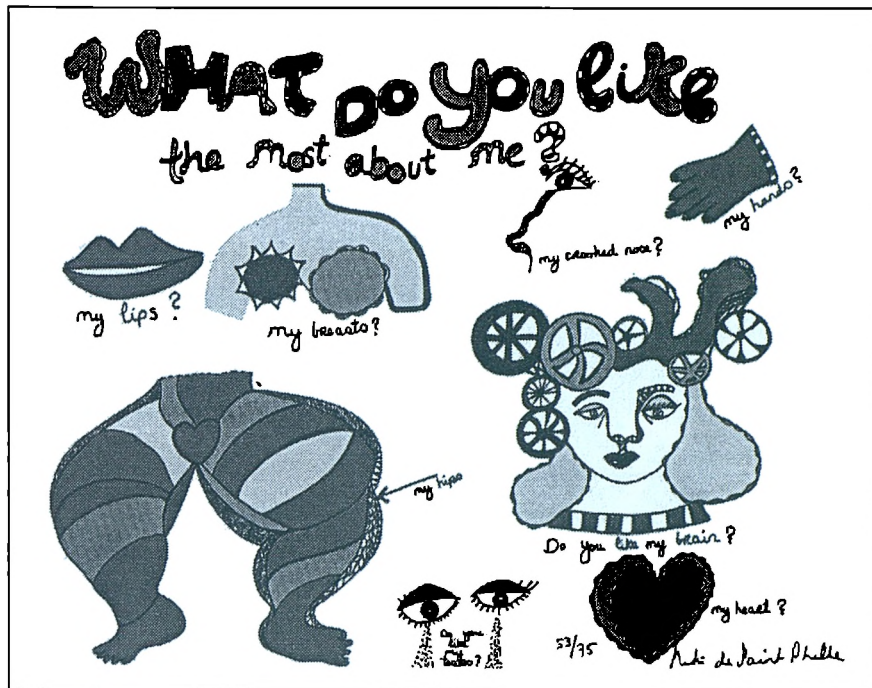
Ο Καταλανός αυτός ζωγράφος και γλύπτης, γνωστός κυρίως για τη γλυπτική του σε σίδερο με την τεχνική της οξυγονοκόλλησης, αξιοποίησε κατ' αρ-

χίν τις συμβουλές του συμπατριώτη του Πικάσο, που τον συναναστράφηκε τόσο στη Βαρκελώνη όσο και στο Παρίσι όπου εγκαταστάθηκε το 1900. Μετά από μίαν ενόηση με μάσκες εμπνευσμένες από τον κυβισμό ο δημιουργός απλουστεύει τις φόρμες του προσανατολίζοντάς τις σε μίαν ολοένα και πιο έντονη αφαίρεση. Κατακτά το αποκορύφωμα της ωριμότητάς του στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στην Ισπανία καθώς και στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μεταφέροντας στις μάσκες, στα κεφάλια και στα σχέδια που φιλοτέχνησε τότε τη φρίκη του πολέμου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΣΤΟ ΑΤΕΛΙΕ

J. Saint Hilaire (1926)

Λάτρης του μεσογειακού φωτός ο πολυτάλαντος αυτός δημιουργός, αρχιτέκτων και ζωγράφος, που εγκατέλειψε την αρχιτεκτονική το 1980 για να αποσιωθεί αποκλειστικά στη ζωγραφική, εκπλήσσει με την υδαρότητα της ατμόσφαιρας στα τοπία του, το φως με το οποίο είναι πλασμένα, την αισθησιακότητα των γυναικείων μορφών – γεννημένες στην κυριολεξία μεσ' από τον ήλιο και τους χυμούς της φύσης κάποιο καλοκαιριάτικο απομεσήμερο. Φύση που σφύζει από ατμοσφαιρικότητα, ζωτάνια με τα καρπερά δέντρα και τα

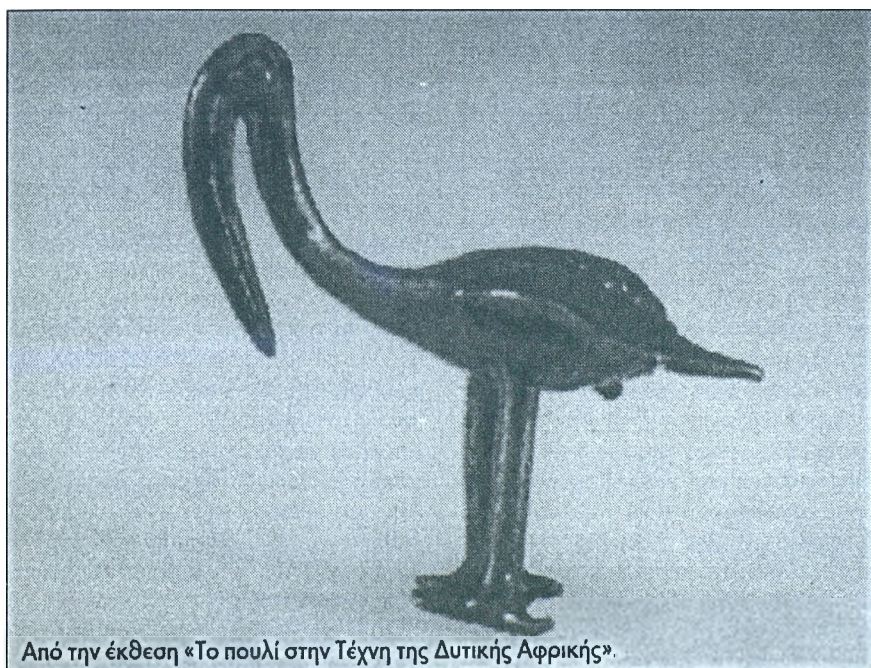
Από έκθεση της N. de Saint Phalle στη γκαλερί Samy Kinge.

λουλούδια βιωμένα ακόμη και μεσ' από απειροελάχιστες χρωματικές παραλλαγές. Παραλλαγές που υποβάλλουν ένα μουσικό ρυθμό, ενώ πέρα από τις οπτικές προκαλούν και ψυχικές εντυπώσεις. Απόφοιτος της Beaux Arts στην αρχιτεκτονική και της Grande Chaumière καθώς και της Ακαδημίας Jullian

στη ζωγραφική, ο ακούραστος αυτός δημιουργός που ζωγραφίζει όπως αναπνέει, βιώνει το εκάστοτε άμεσο περιβάλλον του στη γαλλική ύπαιθρο και κυρίως στον νότο που τον συγκινεί ιδιαίτερα, με το πάθος του αυθεντικού καλλιτέχνη που τον χαρακτηρίζει και τη χαρά της ζωής που είναι το κύριο ερέθισμά του.

Νικόλας Παναγιώτου

Νέος καλλιτέχνης με πολύ ενδιαφέρον ο Νικόλας Παναγιώτου, που έχει ήδη στο ενεργητικό του 3 εκθέσεις – δύο στο Παρίσι και μία στην Ίο, το περασμένο καλοκαίρι οργανωμένη από τον Δήμο Ιητών στο Δημαρχείο– θα πραγματοποιήσει φέτος και την πρώτη του ατομική στην Αθήνα. Ο καλλιτέχνης, απόφοιτος της Σχολής του Λουβρου και της Σορβόννης (τμήμα Πλαστικών Τεχνών), διδάσκει σε ένα παρισινό λύκειο, ενώ ζωγραφίζει συνεχώς και με μεγάλη ένταση ανανεώνοντας εκ των έδων την πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά του στον χώρο της αφαίρεσης. Μία αφαίρεση που ο Παναγιώτου τη νιώθει μέχρι τα μύχια μεσ' από τη μεγάλη του ευαισθησία στο χρώμα και στη ρυθμικότητα του ίχνους.

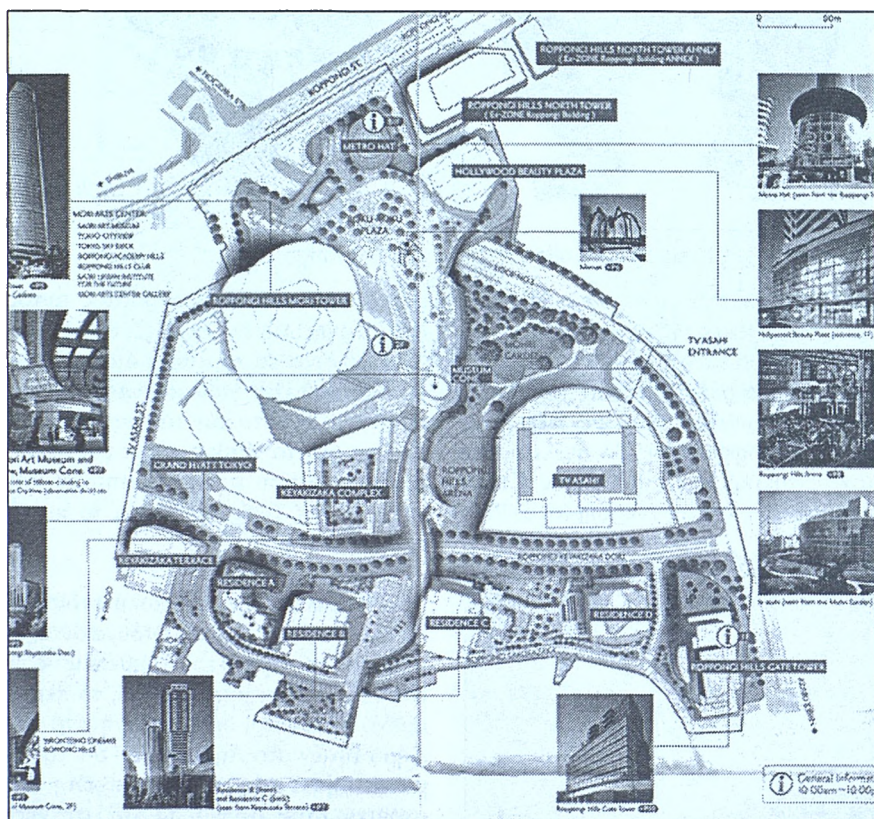

Από την έκθεση «Το πουλί στην Τέχνη της Δυτικής Αφρικής».

ΝΤΟΡΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ

Το μεγάλο συγκρότημα Roppongi Hills στο Τόκιο, με πέντε επιμέρους ζώνες όπου περιλαμβάνονται τα πάντα. Ένας από τους κύριους πυρήνες δραστηριοτήτων της πόλης, στρατηγικά χτισμένος από τον κατασκευαστικό κολοσσό Mori πάνω σε σταθμό μετρό, με όλων των ειδών τις διασυνδέσεις που του εξασφαλίζουν σταθερές ροές επισκεπτών για ψώνια, διασκέδαση και σουλάτσο. Στο κέντρο αυτής της μαγικής πόλης, ο πύργος Mori. Στον 52ο του όροφο, η έκδοση ARCHILAB που τρέχει από τον περασμένο Δεκέμβρη, συνεχώς πηγμένη στον κόσμο.

ARCHILAB.jp

Χωρισμένη σε τέσσερα τμήματα, η έκθεση διατρέχει την πορεία της αρχιτεκτονικής πρωτοπορίας μεταπολεμικά, ξεκινώντας από τις πρώτες γαλλικές απόπειρες συνδυασμού τέχνης με αρχιτεκτονική του '50 με την ουσιαστική "παρέκκλιση" προς τις πολιτικές θέσεις των σιτουασιονιστών του '60 και την παράλληλη δράση του χιουμοριστικά αγγλικού "ποπ" της ομάδας Archigram, με τον μεγάλο Peter Cook, ως τη διάχυτη πόλη

των εφαρμογών του ηλεκτρονικού υπολογιστή με τις πιο πρόσφατες προτάσεις που έκαναν την εμφάνισή τους στην περσινή έκθεση non-standard στο Μπομπούρ. Εννοείται πως όλη αυτή η τόσο διασπασμένη ροή γεγονότων είχε γρήγορα αποκτήσει διεθνή χαρακτηριστικά, με διάφορα «μεγάλα ονόματα» να έχουν προκαταρκτικά μαθητεύσει σε κάποιο παρακλάδι αυτής της μεγάλης ουτοπίας το '70-'80, πριν ξεπεταχθούν σε σούπερ-σταρ. Όπως ο Κούλχας, η Ζάχα, ο

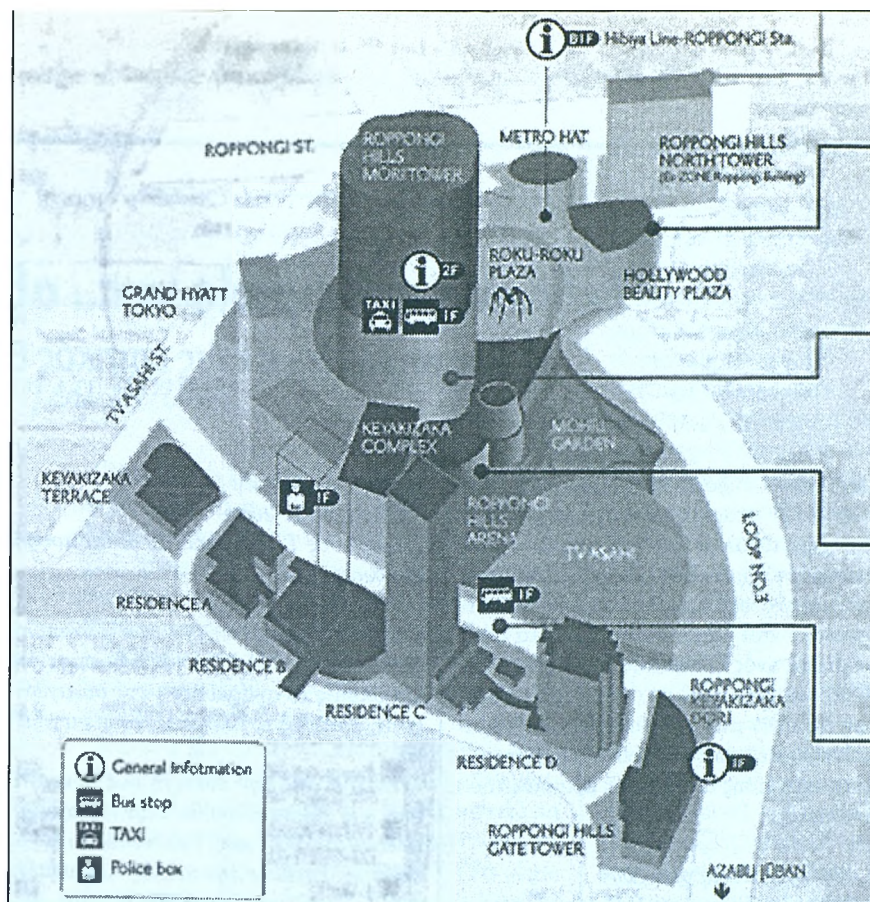
Τσουμί, οι ομάδες Asymptote και Coop Himmelb(l)au, ο Άιζενμαν. Κι ανάμεσά τους, ο πιο ωραίος, ο Libeskind με την ανυπέρβλητη πρότασή του στο διαγωνισμό «City edge» (1987). Τέλος, τους γαπωνέζους Μεταβολιστές εκπροσωπούσαν επάξια ορισμένες “κλασικές” προτάσεις για μεγαλοδομές του ’70, που επηρέασαν την τροπή της αρχιτεκτονικής διεθνώς (ο θυρυλλικός επιβατικός σταθμός στο λιμάνι της Γιοκοχάμα από αυτή την παράδοση βγήκε).

Για όσους κακεντρέχεις ρωτάνε και τι βγήκε τελικά από όλα αυτά, και αν ήταν κάτι παραπάνω από διαφημιστικά τρικ, η απάντηση ίσως βρίσκεται στην τελευταία αίθουσα, όπου τρεις παράλληλες προβολές σε έναν μακρύ τοίχο παίζουν ξανά και ξανά ειδικά βίντεο τελευταίας κοπής με άψογο animation. Εκεί σου επιτρέπουν να στηριχτείς με την πλάτη στον απέναντι τοίχο, καθισμένος άβολα σε μια στενή λωρίδα που εξέχει, και να παρακολουθείς το πανηγύρι. Η διαφορά με ό,τι συμβαίνει έξω στην πόλη, στις πιο πολυσύχναστες περιοχές με τις ζαλιστικές προσόψεις να τρέχουν ασταμάτητα με μηνύματα και εικόνες, είναι μηδαμινή. Το Archilab σε πλήρη εφαρμογή – όχι υποχρεωτικά ως συνέπεια των οραματικών πειραματισμών μιας χούφτας προικισμένων αρχιτεκτόνων αλλά ως πραγματική μήτρα που θα εμπνέει την τέχνη του σήμερα, από το Blade Runner ως το ίδιο το Roppongi Hills που απλώνεται στα πόδια μας.

Φυσικά τίθεται εύλογα το ερώτημα της “αφομοίωσης” (κι αυτής) της πρωτοπορίας στο σύστημα. Έπιασα τον εαυτό μου να νοσταλγώ την καθαρότητα των πολιτικών θέσεων της ιταλικής ομάδας Superstudio και να γοητεύομαι από τον τρόπο που οι ριζοσπαστικές θέσεις, φωτισμένες κατάλληλα, οδηγούν στα αυριανά μοντελάκια στα πολυκαταστήματα της αρχιτεκτονικής, έχοντας απαλλαγεί από τέτοιες άβολες προεκτάσεις. Το τρισδιάστατο έργο τους «Ιστογράμματα της αρχιτεκτονικής», ως αποθέωση του κανάβου χωρίς οποιοδήποτε ίχνος κλίμακας, λάμπει εδώ φρεσκοτάτο, γεμίζοντας μια αίθουσα της έκθεσης. Δεν κινδυνεύει να το υιοθετήσει κάποιος για εφαρμογή, και γι’ αυτό δεν πρόκειται ποτέ να παλιώσει.

Μια δεύτερη σκέψη που με κυνηγούσε
συνέχεια ήταν γιατί να λείπει από ένα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

- **Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ**
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ**
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου
«Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή
- **ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**
Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου
- Ούτως ή άλλως (Αναγνωστάκης
– Εγγονόπουλος – Καχτίσης – Χατζής)
- **ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ**
Επισημάνσεις
- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΑΝΣ**
Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου
- **ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ**
Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

- **ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ**
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις
- **ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ**
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
- **ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΑΝΤ**

Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού συστήματος εξουσίας
 • ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ
 Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

- ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - Φτερά
Ο Βασιλιάς που πέθανε
- ΑΝΝΟΥΣΗ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ
Η άλλη μου πατρίδα
- ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ
101 Πούματα
- SALVATORE NICOSIA
Το σήμα και η μνήμη
- ΤΣΙΜΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς

Π

- Κάτι το «ΘΡΑΙΟΝ»
Μια περιήγηση στην ελληνική
κακογουσιά
- Kitsch (Made in Greece) (Αγγλικό)
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο τρίτος δρόμος
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
Ταιγάνικη ορχήστρα

• **ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Γκουντμπάι Μίστερ Μίλερ
• **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ**
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

- **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ**
Η αδιαχώρητη κοινωνία
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ**
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο
- **ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ**
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΪΝ ΜΑΡΤΕΝ**
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- **ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ**
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα
- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης
- **ΥΓΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ**
Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ**
Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα
- **ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ**
Το Κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 210-72 32 819, fax: 210-72 26 107, e-mail: chpapou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομικάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 210-36 04 793 - 210-36 01 271, fax: 210-36 09 697

Εκδοτική αυθαιρεσία και... αξιοπρέπεια ή πώς απολύθηκε ένας κριτικός θεάτρου

Φίλατοι, εκδοτικός τσαμπουκάς και φτήνια δεν υπάρχει μόνο στα μεγάλα συγκροτήματα αλλά και στα μικρά. Όπως επίσης υπάρχουν και μικροί καλλιτέχνες που καρφώνουν παραπονούμενοι και παραπονιούνται καρφώνοντας. Κι όλα αυτά σε βάρος ενός πνευματικού ανθρώπου με ήθος και οξύ χιούμορ, ο οποίος βέβαια δεν σηκώνει μύγα στο σπαθί του. Παρακολούθηστε λοιπόν το χρονικό μιας προαποφασισθείσας απολύσεως μέσα από δύο επιστολές:

Αθήνα, 12 Νοεμβρίου 2004

Προς τους Τ. Σιαμαντά, Ε. Μπουμπουρή, Η. Λογοθέτη

Στις 4 Νοεμβρίου 2004 επικοινωνήσαμε μαζί μου ο κύριος Γιάννης Μπέζος (πριν δημοσιευθεί η κριτική του στο περιοδικό). Κατάφερα να τον πάρω τηλέφωνο στις 12 Νοεμβρίου για να πληροφορηθώ με μεγάλη μου έκπληξη ότι ο κύριος Λογοθέτης σηκώθηκε και έφυγε από την παράσταση, την οποία παρακολούθησε για επαγγελματικούς λόγους αντιπροσωπεύοντας φυσικά το Αθηνόραμα, την ώρα της υπόκλισης των ηθοποιών προς το κοινό.

Όσοι δουλεύουμε στο χώρο του πολιτισμού και ειδικότερα όσοι ξέρουμε από θέατρο και αγαπάμε το θέατρο, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι ένας πολιτισμένος και ευαίσθητος θεατής δεν σηκώνεται ποτέ να φύγει ούτε στο μέσον της παράστασης, ούτε την ώρα του χαιρετισμού των ηθοποιών και του τελικού χειροκροτήματος του κοινού. Πόσο μάλλον ένας κριτικός θεάτρου ο οποίος μάλιστα είναι γνωστόν τοις πάσι ότι σ' αυτό τον χώρο και σ' αυτή τη στιγμή είναι το Αθηνόραμα.

Παρακαλώ να γίνουν οι δέουσες παρατηρήσεις στον κ. Λογοθέτη και να του γνωστοποιηθεί ότι το περιοδικό απαγορεύει συμπεριφορές τέτοιου τύπου.

Α. Ηλιοπούλου
εκδότρια

Να τώρα η, εμπνευσμένη, απάντηση του

Ηρακλή Λογοθέτη:

Αθήνα, 16-11-2004

Προς τους Τ. Σιαμαντά, Ε. Μπαμπουρή, Α. Ηλιοπούλου

Στις 12 Νοεμβρίου 2004 μου κοινοποιήθηκε από την εκδότρια του «Α» επιστολή, της οποίας το ανάγνωστο ύψος συναγωνιζόταν επαξίως το απαράδεκτο περιεχόμενό.

Ύστερα από την πολυετή μας συνεργασία, η κ. Ηλιοπούλου θα έπρεπε, προεξοφλώντας το ήθος μου, να εικάσει ότι λόγος σοβαρός επέβαλε την κάπως εσπευσμένη αποχώρησή μου (μετά την αυλαία, πάντως, και μετά το πρώτο χειροκρότημα των ηθοποιών) από την παράσταση «Η Γυναίκα που μαγείρεψε τον Άντρα της».

Κατά την αρίθμηση του Τσέχωφ, υπάρχουν 87 λόγοι που μπορεί να υποχρεώσουν έναν θεατή να αποχωρήσει από την αίθουσα (στηθάγχη, τσιγαρόβηχας, κρίση αγοραφοβίας, διαρροϊκή πίεση κ.λπ.). Αν η κ. Ηλιοπούλου ήθελε σ' αλήθεια να μάθει τι ακριβώς μου συνέβη, δεν είχε παρά να επικοινωνήσει μαζί μου, αντί ν' αρκεστεί στην αβασάνιστη υιοθεσία της εκδοχής του κ. Μπέζος – με τον οποίο, ως γνωστόν, ουδεμία προσωπική αντιδικία υφίσταται, δεδομένου μάλιστα ότι υπήρξα και εκ των εισηγητών της βράβευσής του στα Θεατρικά Έπαθλα του 2000.

Μαθήματα ευαισθησίας και πολιτισμού, εξάλλου, δεν δέχομαι από κανένα, και ειδικά από την εκδότρια ενός περιοδικού στον οποίο την εγκυρότητα και την αξιοπιστία συνέβαλα αποφασιστικά τα τελευταία δεκαέξι χρόνια (χωρίς καμία, έως τώρα, αξίωση επί των κεκτημένων εργασιακών μου δικαιωμάτων), πράγμα που η κ. Ηλιοπούλου όφειλε να γνωρίζει και να εκτιμά. Τις «δέουσες παρατηρήσεις» τις επιστρέφω άθικτες σε όσους ή όσες τις χρειάζονται· όσο για τις «απαγορεύσεις», μόνο γέλωτα θα προκαλούσαν ακόμα και στον στρατιώτη Βούνσεκ. Η βεβιασμένη διαχείριση του όλου γεγονότος, εντελώς ασήμαντου επί της ουσίας, δεν θα μπορού-

σε να αποδοθεί παρά σε πρόχειρη και κακή σκηνοθεσία.

Παρά ταύτα, και μόνον επειδή η καλοπιστία το επιβάλλει, σας παρακαλώ να γνωστοποιήσετε στην κ. Ηλιοπούλου ότι θα δεχόμουν την ειλικρινή της συγγνώμη ως ελάχιστη επανόρθωση.

Ηρακλής Δ. Λογοθέτης

Φαντάζομαι ότι όλοι καταλαβαίνετε τι επακολούθησε και ο Η.Λ. απελύθη. Νομίζω ότι δεν χρειάζονται από εμένα περισσότερα λόγια. Απλώς να ευχηθούμε καλή τύχη στο νέο, εξαιρετικό βιβλίο-μελέτη του Η.Λ. Προσωπικές εξομολογήσεις σχετικά με την μυθιστορηματική Τυφλότητα, από τις εκδόσεις «Ίνδικτος».

Ως επίλογο παραθέτω την επιστολή του Η. Λογοθέτη προς τον Σπύρο Παγιατάκη, πρόεδρο της Ενώσεως Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών, στον οποίο και κοινοποιούσε τις παραπάνω επιστολές.

«Ύστερα από την ανταλλαγή των παραπάνω επιστολών η επόμενη κριτική που απέστειλα στο Αθηνόραμα και αφορούσε την παράσταση «Φράνκενσταϊν Rediculus» δεν δημοσιεύτηκε ποτέ, στις 6 Δεκεμβρίου μου ανακοινώθηκε από τον Διευθυντή του περιοδικού κ. Τέλη Σιαμαντά η διακοπή της συνεργασίας μας (και μάλιστα χωρίς την παραμικρή αποζημίωση) ενώ στο τεύχος 240 (16-23 Δεκεμβρίου 2004) το όνομά μου είχε αφαιρεθεί από την ταυτότητα του περιοδικού.

Επειδή θεωρώ ότι το ύψος της επιστολής της κ. Ηλιοπούλου συνιστά άδικη και ωμή επέμβαση στα καθήκοντά μου ως θεατρικού κριτικού σε παρακαλώ να συγκαλέσεις το ταχύτερο δυνατόν το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσής μας με σκοπό την έκδοση καταδικαστικής ανακοίνωσης η οποία θ' αποσταλεί στον Τύπο και στους αρμόδιους θεσμικούς φορείς.

Εγώ τι να προσθέσω; Και μη χειρότερα!

Για την αντιγραφή
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΚΙΣ

Β ΚΡΙΤΙΚΗ βιβλίου

Στα ψηλά βουνά

Χρ. Χρηστοβασίλη,
Χριστούγεννα στον Πίντο,
Έκδοσις Ίεράς Μονής Ἐλεούσης
Νήσου, Ἰωάννινα 2004, σελ. 64.

Οἱ ἀναγνώστες τοῦ χριστουγεννιάτικου φύλλου τῆς «Ἀκροπόλεως» τὸ 1893, χάρι στην ἐπιμονὴ καὶ τὴ γαλαντομία τοῦ διευθυντῆ τῆς Βλ. Γαβριηλίδη, ἀπὸ τὸν μασκαρεμένο πρόωρα καὶ ἀγρίως κυνηγημένο παπαδιαμαντικὸ Παλούκα («Τῆς Κοκκώνας τὸ σπίτι»), βρέθηκαν μὲ τοὺς παράτολμους κυνηγοὺς ἀγριογούρουνων στὴν Πίνδο. Παπαδιαμάντης καὶ Χρηστοβασίλης – καλὸς ντουμπλὲς, τουλάχιστον στίς 25.12.1893.

Στὸν πρόλογο τοῦ κομποῦ μικροῦ βιβλίου –σὲ σχῆμα τσέπης– ὁ ἐπιμελητὴς Κ.Π. Βλάχος, ποιητὴς καὶ φιλόλογος, γράφει ὅτι ὁ Γαβριηλίδης ζήτησε ἀπὸ τὸν Χρηστοβασίλη, ποὺ βρισκόταν στὴ Θεσσαλία, χριστουγεννιάτικο διήγημα. Ἐκεῖνος ἀπάντησε πὼς δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ τὸ στείλει μὲ τὸ ταχυδρομεῖο. Ὁ Γαβριηλίδης εἶπε νὰ τὸ τηλεγραφήσει, κι ἔτσι οἱ ἀναγνώστες τῆς ἐφημερίδας, ἀχιόνιστοι ἐκείνη τὴ χρονιά ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη, καταχιονίστηκαν ἀπὸ τὸν Χρηστοβασίλη.

Σπουδαία καὶ ἀπόκοιτη ἡ κυνηγετικὴ παρὰ τοῦ Τρίγγα – ὁ Τοῖωνος, ὁ Κοντός, ὁ Καστανός, ὁ Πατρός, ὁ Βασιλάκης καὶ ὁ ἀφηγητὴς. Δὲν ξέρω ἂν ὁ Τουργκένιεφ τοῦ «Ἡμερολογίου κυνηγοῦ» θὰ ζήτησε, ὅπως βεβαιώνει ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἀκροπόλεως», τὸ διήγημα τοῦ Χρηστοβασίλη, πάντως τὰ «Χριστούγεννα στὸν Πίντο» –δηλαδὴ οἱ λύκοι, τὸ τρομερὸ χιόνι, τὰ σκυλιά, οἱ διανυκτερεύσεις σὲ ἔρημα τουρκικὰ φυλάκια, ἡ πολιορκία τῆς ομάδας ἀπὸ Τούρκους φρουροὺς, ἡ τυφλὴ ὁδοιπορία, τὰ Χριστούγεννα στὸ ἑλληνικὸ φυλάκιο– διαβάζονται λαίμαργα. Δίσταζα ν' ἀρχίσω τὴν ἀνάγνωση, ὁ διηγηματογράφος ὅμως πῆρε τὴν ἐκδίκησή του: τὴν τελείωσα μὲ τὴ λύπη ποὺ μοῦ ἔφερεν ἡ τελευταία σελίδα ἑνὸς μυθιστορήματος τοῦ Ἰουλίου Βέρν ἡ τοῦ Ἐκτορος Μαλό.

Τὸ βιβλιαράκι, ποὺ περιέχει μόνο τὸ ὁμοτίτλο διήγημα, εἶναι τὸ 15ο στή «Σειρὰ Μνημοσύνης», ποὺ διευθύνει ὁ Κ.Π. Βλάχος. Ἐπειδὴ ὁ ὄγκος τῶν ἄλλων ἐκδόσεων κατακαλύπτει αὐτὰ τὰ νόστιμα δῶρα τῆς ἐπαρχίας –ὅλη ἡ σειρὰ εἶναι μὲ πολλὴ φιλοκαλία τυπωμένη–, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ συστήσω ὀνομαστικὰ καὶ τὰ προηγούμενα τομῖδια. Λοιπόν:

Κώστα Κρυστάλλη «Προπέρσιν Χριστούγεννα», Κώστα Καξαντζῆ «Τὸ χέρι τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου», Κ. Κρυστάλλη «Πάσχα στὸν Πίνδο, Πρωτομαγιά στὰ Γιάννινα», Χρ. Χρηστοβασίλη «Τὰ Χριστούγεννα τῆς Γριάς», Γεωργίου Δ. Χατζῆ-Πελλερὲν «Φίλιππα, χρυσά, ὠραία Γιάννινα», Κ. Κρυστάλλη «Τὸ πανηγύρι τῆς Καστρίτσας», Κ. Κρυστάλλη «Τὸ Φυλαχτό μου», Κ. Καξαντζῆ «Ἡ σπηλιὰ τοῦ Σκυλόσοφου, Τὸ κόν'σμα τ' Ἀγνινοῦ, Ἡ σκάλα τῆς κυρὰ-Φροσύνης», Χρ. Χρηστοβασίλη «Τὰ Χριστούγεννα τῶν Κλεφτῶν», Κ. Κρυστάλλη «Ἡ εἰκόνα, Τὸ σημειωματὰρι τοῦ Γεροκαλαμίνιου», Κ. Κρυστάλλη «Ἡ κυρά-Νίτσα», Γ. Πελλερὲν «Ὁ Ἡγούμενος τῆς Καστρίτσας», Κίμων Τζάλλα «Ἡ θυσία».

Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῆς «Μνημοσύνης» ἤπειρώτες, μὲ προεξάρχοντα, ἀριθμητικὰ τουλάχιστο, τὸν Κρυστάλλη καὶ δεῦτερο τὸν Χρηστοβασίλη. Τὰ θέματα δεμένα μὲ τὴ γῆ τῆς Ἠπείρου καὶ τοὺς βασανισμένους ἀνθρώπους τῆς.

Προτείνω, λοιπόν, πρὸς ἀνάγνωση μὴ μπαγιατεμένη ἡθογραφία; Παπάδες, Ἁγίους, γιορτές, Κλέφτες, Τούρκους, κυνηγοὺς καὶ κυνηγημένους, βουνὰ καὶ χιόνια; Τέτοια ἀφηγηματικὴ παλιατσαρία στὴν ἀρχὴ τῆς τρίτης χιλιετίας;

Πατὶ ὄχι; Ἄν «Ἡ θυσία» τοῦ Τζάλλα μοῦ θύμιζε ζωηρὰ τὸν ἀποσχηματισμένο καθολικὸ ἱερέα στὸ «Ἡ Δύναμη καὶ ἡ Δόξα» τοῦ Γκρ. Γκρήν, τὰ «Χριστούγεννα στὸν Πίντο», ἀφήγημα ἀκαρύκευτο ἀπὸ τὴ θεωρία λογοτεχνίας καὶ τὶς σύγχρονες τεχνικὲς τῆς γραφῆς, μοῦ ξαναχάρισαν τὴν ὀρεινὴ δροσιά ἑνὸς κυριακάτικου πρωινοῦ, ἐδῶ καὶ τρεῖς χρόνια, ὅταν, σχεδὸν μαγεμένος, κατηφόριζα πρὸς τὸ μητροπολιτικὸ ναὸ τῶν Ἰωαννίνων.

Ξέρουμε ελάχιστα γιὰ τὸν ἰδιωτικὸ βίο τῶν ἀρχαίων Ελλήνων καὶ Ρωμαίων, ἐνὸς ὑπάρχει μιὰ δυνατότητα νὰ κατανοήσουμε καλύτερα καὶ τὴν ἱστορία ἀλλὰ καὶ τὸ στοχασμὸ τους, ἀν διαμορφώσουμε μιὰ σαφέστερη ἀποψη γιὰ τὴν καθημερινή τους ζωὴ. Τὸ βιβλίο τοῦ **Horst Blanck**, *Εἰσαγωγή στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ελλήνων καὶ Ρωμαίων* (μετάφραση: **Αἰλίκη Μουστάκα**, ἐκδ. Μορφωτικὸ Ἰδρυμα Ἐθνικῆς Τραπέζης, 2004) εἶναι ἓνα βασικὸ εγχειρίδιο ἰδιαίτερα χρήσιμο καθὼς συγκεντρώνει πληροφορίες γραπτές καὶ ἀρχαιολογικὲς γιὰ ἓνα πλήθος δραστηριοτήτων ποὺ συνθέτουν τὸν ἰδιωτικὸ βίο: κατοικία καὶ ἐξοπλισμὸς τῆς, στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐνδυση, τὴ διατροφή, τὴ θρησκεία ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκογένεια καὶ μὰς δίνει μιὰ συνολικὴ εἰκόνα ἱκανὴ νὰ μὰς ἐξοικειώσει μὲ τὸν κόσμον τῆς ἀρχαιότητος καὶ νὰ μὰς ἀπομακρύνει ἀπὸ ἀφελεῖς μυθολογίες.

Οἱ ἑπτὰ Σοφοί (ἐκδ. Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη 2004) μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ **Διογένη Λαέρτιου** «Βίοι καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκίμησάντων», τοῦ **Ἀνθολογίου τοῦ Ἰωάννη Στοβαίου** «Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα», «Σωσιάνου τῶν ἐπτὰ σοφῶν υποθήκαι» καὶ τοῦ **Πλουτάρχου** «Τῶν ἐπτὰ σοφῶν συμπόσιον», μὲ εἰσαγωγή καὶ βιβλιογραφία γιὰ κάθε μίαν ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐνότητες κειμένων, στερεότυπο κείμενο καὶ μετάφραση

είναι ένα ακόμη πόνημα του ακαταπρόσβλητου **Δημητρίου Λυπουρλή**, που μας προσφέρει με τις εργασίες του τη δυνατότητα να μελετήσουμε και κυρίως να «επισκεφθούμε» την αρχαιότητα ως οικείο χώρο.

Πολύτιμο βοήθημα για τη γνώση του Ισλάμ, το βιβλίο του **Gerhard Endress, Ισλάμ. Μια εισαγωγή στην ιστορία του** (μετάφραση: **Γιώργος Σαλακίδης**, εκδ. Μεσόγειος, 2004) επιχειρεί την «ανάγνωση» του ισλαμικού κόσμου μέσα από τη διερεύνηση των ιστορικών προϋποθέσεων που διαμόρφωσαν το δόγμα, το δίκαιο, την οικονομία, την κοινωνία και την πολυπλοκότητα της εξέλιξής του. Το βιβλίο αυτό εντοπίζει το ενδιαφέρον μας στις ιστορικές περιόδους αλλά και τις περιοχές ανάπτυξης του ισλαμικού κόσμου και αναδεικνύει τις διαφοροποιήσεις που συντελούνται μέσα στο χρόνο αλλά και μέσα από τις ποικίλες παραδόσεις.

Ροή λυρικού λόγου διακρίνει τη μετάφραση από έναν ποιητή και φιλόλογο της αξίας του **Γιάννη Δάλλα** στην απόδοση της ποίησης των αρχαίων λυρικών ποιητών. Διαβάζω προσεκτικά την εμπειριστατωμένη εισαγωγή του και τα πλούσια συνοδευτικά σχόλια αλλά κυρίως αφήνομαι στη γοητεία των ποιητών: Αλκαίος, Σαπφώ, Ανακρέων αλλά και αρχαίες ποιήτριες όπως η Κόριννα, η Τελέσιλλα, η Πράξιλα, η Ήρινα, κ.ά. Η έκδοση *Αρχαίοι Λυρικοί Β΄ Η*

Το «Κ»

«Κ»: Περιοδικό Κριτικής Λογοτεχνίας και Τεχνών, τεύχη 1-6, εκδόσεις «Αλεξάνδρεια», Αθήνα, Μάρτιος 2003-Νοέμβριος 2004.

Σύμφωνα με τις προγραμματικές αρχές του περιοδικού, όπως τις κατέθεσε η διεύθυνση και η συντακτική ομάδα «Το [Κ]», σημείο και σύμβολο αυτού του εκδοτικού εγχειρήματος, μπορεί να είναι το αρχίγραμμα που παραπέμπει σε μια σειρά πραγμάτων, εννοιών, καταστάσεων που έχουν άμεση σχέση με τη λογοτεχνία και τα περιβάλλοντα εδάφη της, όπως κείμενο, καθωμυλημένο, καλαισθησία, καλλιέργεια, κριτική, κανόνας. Η έκδοση του [Κ] έρχεται να προβάλλει ως επιτακτικό αίτημα τη διεκδίκηση του αυτονόητου: ότι, όπως σε άλλα πεδία της κοινωνικής παραγωγής, έτσι και στη λογοτεχνία ή στους τρόπους ανάγνωσής της, τα πράγματα δεν είναι εξομοιωμένα. Η υπογράμμιση της διαφοράς και του διαφορετικού είναι εκείνη που συνιστούσε και εξακολουθεί να συνιστά την απόσταση μεταξύ του έντεχνου και του άτεχνου, μεταξύ του ωραίου και του ακαλαίσθητου, μεταξύ του σπουδαίου και του μέτριου ή του ασήμαντου. Και σ' αυτό το εγχείρημα της υπογράμμισης της διαφοράς αναλαμβάνει να συστοιχηθεί το [Κ], όπως σε προηγούμενα χρόνια επιχείρησαν να συστοιχηθούν οι παλαιότερες νεανικές του καταβολάδες: η *σχεδία* και το *γράμματα και τέχνες*. Κάτι που ιδιαίτερα σήμερα μοιάζει πολύ περισσότερο πολύπλοκο· αλλά αν η τέχνη και η ανάγνωσή της διακυβεύουν και ταυτόχρονα διακυβεύονται, το εκδοτικό εγχείρημα του [Κ], αν μη τι άλλο παραμένει ανοιχτό».

Το πρώτο τεύχος του τετραμηνιαίου περιοδικού κυκλοφόρησε το Μάρτιο του 2003 με τους Αλέξη Ζήρα και Κώστα Παπαγεωργίου στη διεύθυνση, και συντακτική ομάδα τους: Αλέξανδρο Αργυρίου, Γιάννη Βαρβέρη, Ελισάβετ Κοτζιά, Αικατερίνη Κουμαριανού, Χριστόφορο Μηλιώνη, Βαγγέλη Χατζηβασιλείου. Μέχρι σήμερα έχουν κυκλοφορήσει 6 τεύχη, ένας αριθμός που μας επιτρέπει να κάνουμε κάποιες, πρώτες διαπιστώσεις.

Τόσο τη διεύθυνση όσο και τη συντακτική επιτροπή συγκροτούν κριτικοί και λογοτέχνες έγκριτοι και καταξιωμένοι, με άριστη γνώση της λογοτεχνικής μας παραγωγής, σύγχρονης και παλαιότερης, και με δεκάδες βιβλία και μελέτες στο ενεργητικό τους.

Το περιοδικό κερδίζει τη συμπάθεια του αναγνώστη με το πρώτο «ξεφύλλισμα» χάρη

στην ξεχωριστή και καλαίσθητη σελιδοποίηση της Εύης Κώτσιου, τη σύγχρονη γραφιστική αντίληψη, που το διαφοροποιεί από άλλα ομόλογά του, και την προσεγμένη εκτύπωση και εμφάνιση. (Τα κείμενα πλαισιώνονται με το εικαστικό υλικό και ανασαίνουν με άνεση, οι υποσημειώσεις τοποθετούνται στο πλάι του κειμένου και οι διάφορες φωτοσκιάσεις ξεκουράζουν και ελκύνουν τη ματιά του αναγνώστη).

Η ύλη των 160 σελίδων μοιράζεται στις παρακάτω βασικές στήλες: Αφιέρωμα, Δοκίμιο, Θέατρο, Κριτική. Κάθε τεύχος ανοίγει μ' ένα ανέκδοτο ποίημα και κλείνει με «ιδανικές φωνές κι αγαπημένες», ανθολογημένες απ' τον Γιάννη Βαρβέρη, δηλώνοντας έτσι την προτίμηση και την αγάπη των υπευθύνων για την ποιητική δημιουργία.

Πιστό στις προγραμματικές του δεσμεύσεις, το περιοδικό ξαναφέρει στο προσκήνιο μέσω των αφιερωμάτων του σημαντικές μορφές των γραμμάτων μας που σημάδεψαν με το λογοτεχνικό και κριτικό τους έργο τον 20ό αιώνα, συνδέοντας έτσι το παρελθόν με το παρόν και τιμώντας παράλληλα για την μεγάλη τους προσφορά τους: Τέλλο Άγρα, Αλέξανδρο Κοτζιά, Κωστή Παλαμά, Ανδρέα Φραγκιά, Τίμο Μαλάνο, Τάκη Παπατσώνη.

Ο προσανατολισμός του περιοδικού στο στοχασμό και ο κριτικός και δοκιμιακός χαρακτήρας είναι φανερός απ' την έκταση που καταλαμβάνουν τόσο οι μελέτες όσο και τα κριτικά, κυρίως βιβλιοκριτικά, κείμενα. Τακτικότεροι συνεργάτες ο Λουκάς Κούσουλας, ο Γιώργος Παγανός, ο Γιώργος Βέης, η Σόνια Ιλίνσκαγια, η Τιτίκα Δημητρούλια, η Αργυρώ Μαντόγλου, όλοι γνωστοί για το πλούσιο, δημοσιευμένο έργο τους. Τη στήλη του θεάτρου καλύπτουν με μικρές μελέτες τους ο Γιώργος Πεφάνης (στα 3 πρώτα τεύχη), η Χαρά Μπακονικόλα (στο 4ο και 5ο τεύχος) και η Μαριγώ Αλεξοπούλου (στο 6ο τεύχος), ενώ έχει δημοσιευτεί και ένα κείμενο του Γιάννη Κοντού (στο 3ο τεύχος). Στο 2ο τεύχος υπάρχουν και δύο κείμενα ένα για τον κινηματογράφο και ένα για τη μουσική, ενώ σε τρία τεύχη φιλοξενούνται κείμενα για τη ζωγραφική.

Τα δοκιμιακά κείμενα προσεγγίζουν, αποτιμούν και αναδεικνύουν πρόσωπα, θέματα και έργα τόσο της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας λογοτεχνίας και τα κριτικά περιδιαβαίνουν τη σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή αναζητώντας τη φυσιογνωμία και το στίγμα της. Όλες οι μελέτες διακρίνονται για τον συστηματικό, ουσιαστικό

και μεστό τους λόγο, την πρωτοτυπία και την αξιοπρόσεκτη μεθοδολογία τους. Αναφέρω, ως παράδειγμα, απ' το τεύχος που κυκλοφορεί τρία κείμενα - σαγηνευτικά ταξίδια στο ποιητικό σύμπαν της Κικής Δημουλά, του Γιάννη Δάλλα και της Ζωής Καρέλλη με πλοηγούς την Τασούλα Καραγεωργίου, τον Γιάννη Παπακώστα και την Χρύσα Σπυροπούλου αντίστοιχα. Θα ήθελα να σταθώ επίσης στον πάντα οξυδερκή, γοητευτικό, άμεσο κριτικό λόγο του Λουκά Κούσουλα.

Συνοψίζοντας τη σχηματική αυτή πρώτη προσέγγιση του νέου και πολλά υποσχόμενου περιοδικού, θα έλεγα ότι τα πρώτα 6

τεύχη δικαιώνουν τους στόχους για μια έκδοση -χώρο γόνιμης κατάθεσης, που μέσα στην «πολυπραγμοσύνη, την επίπλαστη ευκολία της εποχής» αναδεικνύει «το ουσιαστικό», «το ωραίο», «το έντεχνο». Αν και ακόμη είναι νωρίς, η εγκυρότητα των συνεργατών, η συνολική του ποιότητα και ο ουσιαστικός διάλογος που έχει ήδη ανοίξει, μας επιτρέπει να προβλέψουμε ότι θα κατακτήσει μια σημαντική θέση στη συνείδηση του απαιτητικού αναγνωστικού κοινού και θα προσφέρει πολλά στα πνευματικά μας πράγματα.

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

Ποίηση από πνεύμα και γη

Λιουμπομίρ Λεβτσέβ,
Στιχοράματα,
Μετάφραση και επιλογή:
Χρήστος Χαρτοματσίδης,
εκδ. Μανδραγόρας, Αθήνα 2004, σελ. 43.

Γεννήθηκε το 1935 και θεωρείται από τους μεγαλύτερους ποιητές της Βουλγαρίας. Του έχουν απονεμηθεί το Χρυσό μετάλλιο της Γαλλικής Ακαδημίας, το Μεγάλο Βραβείο του Ινστιτούτου Αλεξάνδρου Πούσκιν και της Σορβόνης, το 1989, το μετάλλιο της Εταιρείας Συγγραφέων της Βενεζουέλας, το 1985, τα ρωσικά βραβεία Μάτε Ζάλκα και Μπορίς Πολεβόι, το Παγκόσμιο βραβείο Μυστικιστικής ποίησης «Φερνάντο Ριέλο», το 1993, και άλλα. Είναι παντρεμένος με τη ζωγράφο Ντόρα Μπόνεβα.

Παράξενος τρόπος ίσως ν' αρχίσει κανείς την παρουσίαση ενός βιβλίου ποίησης. Αλλά αντέχει τόσο γερά και με τόση σεμνότητα και ήθος όλο αυτό το βάρος ο «Ιπότης της Ποίησης» Λεβτσέβ, ώστε η εισαγωγή αυτή δεν είναι ούτε παράξενη, ούτε άστοχη, στους καιρούς της ποίησης-οίησης.

Κι επειδή δεν αναζητάει να είναι μεγάλος, ο Λεβτσέβ είναι μεγάλος ποιητής. Με κλασικό τρόπο. Συνδέει μαστόρικα, μοναδικά, το ένα με τα πολλά, το εγώ με το εμείς, το δικό του μ' αυτό που είναι ολονών. Κι έτσι αποδίδει μια ολόκληρη εποχή, με την ανθρωπιά της και τη γκρίζα στέρησή της, τη λεπτή της συγκίνηση και την παράλογη σκληρότητά της, το μείγμα από λάσπη και πνεύμα με το οποίο είναι φτιαγμένη με τρόπο αξεπέραστο.

Τα ποιήματα της συλλογής είναι 12 στο σύ-

νολό τους. Ένα, ο «Δοσψωμίρε», είναι του '56. Πέντε, είναι της δεκαετίας του '60, από το 1963-65 έως το '69. Και άλλα πέντε, της δεκαετίας του '80, από το '84 έως το 1989, χρονιά που κατέρρευσε ο υπαρκτός σοσιαλισμός στη Βουλγαρία. Έχει σημασία αυτό, γιατί μέσα σε δώδεκα ποιήματα, αν προσέξει καλά κανείς, καταγράφεται η πορεία ενός ανθρώπου, μιας οικογένειας, μιας κοινωνίας. Από το «Θρήνο για τα ψαλιδισμένα παντελόνια» του '63-'65, μέχρι τα θαυμάσια «Χριστούγεννα» του '89, την «Τσουκνίδα» και το «Έλληνες που φεύγουν», που είναι του '89 πάλι, επίσημα, αργά, συγκινημένα, στοχαστικά, διαβαίνουν από μπροστά μας σαράντα χρόνια βουλγαρικής ιστορίας, σαράντα χρόνια από την ιστορία του ανθρώπου.

Είναι ρεαλιστικά αυτά τα ποιήματα, αν θα ήθελε κανείς να τα κατατάξει. Αλλά και λυρικά είναι, και ρομαντικά, και με ροπή προς τον υπερρεαλισμό και το φανταστικό, όπως στις «Σκεπές» λόγου χάριν. Όταν το βίωμα είναι τόσο καθολικό, τόσο ισχυρό και μνημειώδες, και η συγκίνηση εισδύει από κάθε ρωγμή, κάθε μιας λέξης, με χρώματα τόσο σοφά διαλεγμένα που μεταβάλλουν το κάθε τι σε έμβλημα, οι διακρίσεις ατονούν, διότι όλα συντίθενται σε ένα: το ποιητικό γεγονός, την ιερή τελετουργία της ποίησης.

«Δεν ήτανε κομποί - του τσίρκου καλλιτέχνες./ Ούτε δρομείς του σιπλ τσέιζ./ Ήτανε άλογα πολεμικά./ Που είχαν κουφαθεί από τις σφαίρες./ Και είχαν τυφλωθεί απ' τις φωτιές./ Άλογα τίμια./

Με τις πελώριες πληγές τους για στολίδια, / βοσκούσανε νωθρά, στον κήπο ανάμεσα στα οπωροφόρα, / και έπιναν αργά, / από την πέτρινη τη γούρνα / την άγια μετάληψη / πριν

Αιολική και η Ιωνική Μονωδία (εκδ. Άγρα, 2004) συμπληρώνεται με τα «Λυρικά αδέσποτα» και επιλογή από Ανακρεόντεια.

Σκαλαθύρματα για την τυπογραφία, τη λογοτεχνία, τη φωτογραφία, τη χαρακτηριστική, τη ζωγραφική του Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη (εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2004). Ένα βιβλίο όπου συγκεντρώνονται κείμενα του αείμνηστου Εμμανουήλ Κάσδαγλη, που δείχνουν το εύρος των ενδιαφερόντων του, τις μικρές και ευαίσθητες πινελιές της δικής του συμβολής σε ό,τι με την χαρακτηριστική του σεμνότητα ονόμασε σκαλαθύρμα.

Τα Ποιήματα στον Ραμπαγά και το Μη Χάνεσαι του Κωστή Παλαμά (φιλολογική επιμέλεια: Γιώργος Ανδρειωμένος, (εκδ. Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 2004) είναι μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εργασία που μας φωτίζει για τον νεανικό Παλαμά, καθώς συγκεντρώνει ένα μεγάλο μέρος από τα ποιητικά του πρωτόλεια, όσα δεν έχουν περιληφθεί στη συγκεντρωτική έκδοση των *Απάντων* του. Η κατατοπιστική εισαγωγή, η επιμελημένη έκδοση και τα λεπτομερή σχόλια που μας προσφέρει ο Γιώργος Ανδρειωμένος δίνουν το μέτρο της λογοτεχνικής σημασίας και παρουσίας του Παλαμά από το πρώτο ξεκίνημά του.

Υλική και άυλη συγχρόνως η γραφή της

Αγνής Στρουμπούλη
εκπλήσσει με τον τρόπο
που μαγεύει το
καθημερινό και
ασήμαντο της ζωής μας.
Μικρές σκηνές
καταγράφονται στα
μικρά πεζά της που
τιτλοφορεί *Η μύγα* (εκδ.
Απόπειρα, 2004) και
γίνονται αιφνιδύως
σημαντικές, όπως όταν
παρατηρεί κανείς στο
μικροσκόπιο ένα χνούδι,
λίγη σκόνη μνήμης πάνω
στα πράγματα. Η
συγγραφέας με το πρώτο
της βιβλίο αφήνει ένα
χνάρι από την
προσωπική αντίληψή της
για τον κόσμο, ένα
μείγμα του πραγματικού
και του επινοημένου,
έτσι όπως κυκλοφορεί
στη σκέψη καθενός και
δε βρίσκει την κατάλληλη
διέξοδο.

ο χαρτοκόπτης

φύγουνε για τον Παράδεισο».

Η δραματική ένταση στην ποίηση του Λεβ-
τσέφ δίνεται με απλά, λιγοστά μέσα, χωρίς
υπερφίαλα σχήματα και υπεραξιώσεις. Η
δύναμη και το πάθος της απορρέουν κατευ-
θείαν από τα σπλάχνα της ανθρωπότητας,
καθώς οδοιπορεί πάσχουσα προς το ασαφές
«τέλος» της. Μένει κανείς έκθαμβος από τον
ανθρωπισμό και το ήθος του. Η φιλοσοφική
του διάθεση τον οδηγεί να υψώνεται πάνω
από τα τεκταινόμενα με ολύμπια μετριοπά-
θεια, επειδή θεολογεί, ανά πάσα στιγμή θε-
ολογεί. Μιλάει με παραβολές σχεδόν. Έχει
το θεϊκό χάρισμα να διαβάσει το δράμα στην
ψυχή του ανθρώπου, και ο λυγμός του, το
όνειρό του, η απογοήτευσή του, η πίκρα και
το γέλιο του, είναι για ολόκληρη την ανθρω-
πότητα:

«Σαν νυχτερίδες,/ σαν βαμπίρ,/ φτερούγι-
σαν τεράστια ψαλίδια./ Και το 'βαλε στα
πόδια το αγόρι, με τα κομμένα παντελόνια/
σαν με κομμένες φλέβες./ Και γέμιζε μόνο
ο θρήνος/ το τέλος τ' ανιαρό της Κυρια-
κής./ Όταν έσταζαν σιγά/ τα δάκρυα και τ'
άγρια κάστανα-/ που ήταν πράσινα/ κι αιχ-
μηρά.»

Ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός, αυτό το διφο-
ρούμενο, πολυσήμαντο εκφραστικό ρεύμα,
που έδωσε στην ακμή του αριστουργήματα,
όπως «Οι Δώδεκα» του Αλεξάντερ Μπλοκ,

για να ελαττωθεί στις στερεότυπες υμνωδίες
του εφαρμοσμένου κομμουνισμού, διωλίσθη-
κε, αφήνοντας ό,τι καλύτερο διέθετε στην
γραφή του Λιουμπομίρ (σημαίνει τον αγα-
πώντα την ειρήνη, τον Ειρηναίο) Λεβτσέβ:
αυτό το γαιώδες, το αρχετυπικό, το αιώνιο,
που μας επιστρέφει στην κοινή μήτρα και
κάνει την ετερότητα ανάγκη.

Κάποτε, σε κάποια τάξη, κάτι λιγότερο
από σαράντα χρόνια πριν, για να εικονο-
γραφήσουν το τι σήμαινε στα λατινικά η λέ-
ξη *hostis* (εχθρός), είχαν αναφερθεί σε έναν
Βούλγαρο που δήθεν θα έμπαινε εκείνη τη
στιγμή μέσα. Ευτυχώς τα κακά εκείνα χρό-
νια πήγανε στον αγύριστο. Η κοινή πολιτι-
σμική καταβολή των λαών του Αίμου κατα-
φάσκει με διάφανη φιλικότητα και τρυφε-
ράδα στην ποίηση του Λεβτσέβ, στο ποίημα
«Οι Έλληνες», που θα έπρεπε να διαβάζε-
ται στα σχολεία στη χώρα μας:

«Γιατί Βούλγαροι κι Έλληνες, εκτός από
μεταξύ τους σφαγές/ κάνανε και μεταξύ
τους ειρήνη, δημιουργούσαν παιδεία,/ τρα-
γουδούσαν για Βουλγάρες, έπιναν για Ρω-
μιές,/ σαν του Αγγελόφωνου Ιωάννη μες
στην ψαλμωδία». Σπουδαία λόγια, ενός με-
γάλου ποιητή με πανανθρώπινο βεληνεκές
κι έρωτα για τη ζωή των ανθρώπων.

Μαρία Τσάτσου

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

➡ Μία ενδιαφέρουσα συναγωγή κειμένων αλλά και μια
διεισδυτική εισαγωγή μάς προσφέρει η **Βικτωρία Χατζηγε-
ωργίου-Χασιώτη** με το βιβλίο της *Αποτυπώσεις του Μακε-
δονικού Αγώνα στη Νεοελληνική Πεζογραφία. Γραμματολο-
γική προσέγγιση και ανθολόγηση* (εκδ. University Studio
Press, Θεσσαλονίκη 2004). Το βιβλίο έχει το χάρισμα να
μας δίδει δείγματα της θεματικής αναζήτησης που προέρ-
χονται από μυθιστορήματα, θεατρικά έργα, μυθιστορηματι-
κές βιογραφίες και μυθιστορηματικά χρονικά και συγχρό-
νως με την εισαγωγή να αποτιμώνται αυτά τα έργα μέσα
στο σύνολο της νεοελληνικής γραμματείας.

➡ Το «Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο» συνεισφέρει εκ-
δοτικά στη παρουσίαση του έργου του Τζούλιο Καίμη με
μία εργασία υποδομής φτιαγμένη με το μόχθο του **Δαμα-
νού Η. Κοκκινίδη**: *Βιβλιογραφία Ιουλίου Καίμη (1926-1940
και 1947-2004)*. Τα τελευταία χρόνια ο Μισέλ Φάις φρόντι-
σε με ποικίλες εκδοτικές δράσεις για τη γνωριμία του
Καίμη στο ευρύ κοινό. Η βιβλιογραφία, ωστόσο, μας προ-
σφέρει πληροφορίες για τη σημασία που είχε ο Τζούλιο
Καίμη για ένα μεγάλο αριθμό διανοουμένων και καλλιτε-
χνών από την αρχή της πνευματικής και καλλιτεχνικής του
παρουσίας.

➡ Το 1437 μια αντιπροσωπεία από επτακόσιους περίπου

επιφανείς Βυζαντινούς ξεκίνησε από την Κωνσταντινούπο-
λη έχοντας επικεφαλής τον αυτοκράτορα και τον πατριάρ-
χη για να συμμετάσχουν στη Σύνοδο της Φεράρας-Φλωρε-
ντίας. Ο **Κωνσταντίνος Κοκόσης** παίρνοντας αφορμή από
τα ιστορικά γεγονότα συνθέτει το μυθιστόρημα *Η Ανατολή
της Δύσης* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004).

➡ **Μίνως Μ. Κοκολάκης**, *Από τον Όμηρο στη Δεύτερη
Σοφιστική* (εκδ. Πατάκη, 2004): Δεκατέσσερα μελετήματα
που καλύπτουν το χρονικό διάστημα στη διάρκεια του οποί-
ου εντάσσονται οι συγγραφείς και τα κείμενα που διερε-
νώνονται, αλλά και τρεις διακριτές ενότητες θεμάτων: τα ομη-
ρικά έπη, η τραγωδία, η ρητορική της δεύτερης σοφιστικής
περιόδου.

➡ Η *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας* του **Robert
Flacelière** (μετάφραση: Γεράσιμου Δ. Βανδώρου, **Ελπινίκης
Βανδώρου-Κάζου**, εκδ. Παπαδήμα, 2004) είναι ένα χρήσιμο
βοήθημα που διατηρεί στην ανάπτυξη των σχετικών κεφαλαί-
ων του τη σταθερή σχέση ιστορίας και λογοτεχνίας. Τα επτά
κεφάλαια του βιβλίου διαρθρώνονται ως εξής: α. Τρωικός
πόλεμος-Όμηρος, β. Αρχαϊκοί χρόνοι, γ. Προς τη Δημοκρα-
τία, δ. Θριαμβεύουσα Δημοκρατία, ε. Ιμπεριαλισμός και πα-
ρακμή της Αθήνας, στ. Τελευταίοι αγώνες για τη Δημοκρατία,
ζ. Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδος.

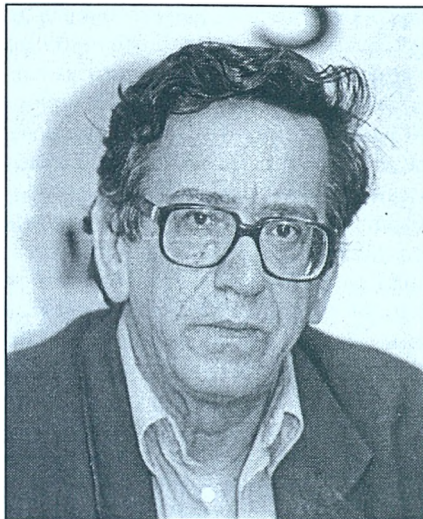
Φίλιππος Ηλιού:

Αφιέρωμα στο περιοδικό *Τα Ιστορικά*

Το περιοδικό *Τα Ιστορικά*, το οποίο ίδρυσε μαζί με τον Σπύρο Ασδραχά και τον Βασίλη Παναγιωτόπουλο ο Φίλιππος Ηλιού στις αρχές της δεκαετίας του '80, κυκλοφορεί το 41ο τεύχος του αφιερωμένο στο έργο και την προσωπικότητα του προ ενός έτους εκλιπόντος ιστορικού. Γύρω από το περιοδικό αυτό, γύρω από τα πρόσωπα των ιδρυτών του, συγκεντρώθηκε και περιστράφηκε έκτοτε το σύνολο σχεδόν της νέας γενιάς των ελλήνων ιστοριογράφων ή καλύτερα η πιο ενδιαφέρουσα μερίδα της.

Δεν είναι της παρούσης όμως η συζήτηση αυτή για τη διαδρομή της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας, καθώς έχουμε να κάνουμε με τον θάνατο ενός χαρισματικού ανθρώπου, που το πέρασμά του άφησε στο ελληνικό πνεύμα μια λάμψη ευγένειας, μια λάμψη ιστορικού καθήκοντος, μια λάμψη εν τέλει ιστορικής συνειδήσης.

Ο Φίλιππος Ηλιού, με τη μαχητική καταβύθισή του στις πηγές της νεοελληνικής ιδεολογίας, δικαιολόγησε την πλέον αποτελεσματική αμφισβήτηση της ιερής πλευράς της ελληνικής παράδοσης. Παράδοση και ιστορία ήταν το ερώτημά του – οι σχέσεις τους. Υπήρξε άνθρωπος με πνεύμα υψιπέτες, προσηλωμένος στο πάθος, προσηλωμένος στη μνήμη που έχει για το σήμερα κάτι να μας δείξει. Στο τεύχος των *Ιστορικών* θα βρούμε πράγματι εξαιρετικά κείμενα, αποκαλυπτικά τόσο της δικής του πορείας, όσο και της σημερινής κατάστασης στο χώρο της ελληνικής ιστοριογραφίας. Ο Σπύρος Ασδραχάς ανοίγει το τεύχος με μερικές νομίζω πολύ σημαντικές παρατηρήσεις πάνω στην ειδική ανάγνωση της ελληνικής ζωής, από έναν άνθρωπο που χρησιμοποίησε με υψηλό στυλ, με τέχνη και οξυδερκεια τα εργαλεία του για να αποκρυπτογραφήσει τις κανονικότητες και τις ασυνέχειες ενός κόσμου, του ελληνικού

κόσμου – αυτήν την παράξενη για τους άλλους και γοητευτική για μας ιδιότητα του.

Ο Ασδραχάς μιλάει εν συνόψει για τις «δυνατότητες» της ιστορικής μεθόδου, ως προς τη βαθύτερη κατανόηση του είναι. Για τον Ηλιού ο δρόμος αυτός πέραγε συνήθως από την κριτική αμφισβήτηση των βεβαιοτήτων της όποιας παράδοσης. Ο χρόνος όμως που δίνει το νόημα στην έννοια, βρίσκεται πάνω από κάθε προσπάθεια ερμηνείας, κρέμεται σαν δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι του ιστορικού – ο χρόνος των προσώπων που πάσχουν κάθε φορά στον δικό τους καιρό. Ο Φίλιππος Ηλιού, μας θυμίζει ο Ασδραχάς, αντιμετώπισε τις ερμηνείες σαν αναπαράσταση της δικής μας στιγμής. Αυτό το τρομώδες συμπέρασμα σημαίνει πως πρέπει ήδη να αρχίσουμε να θέτουμε εν αμφιβολία την τρέχουσα ιστοριογραφική συνείδηση, πολύ περισσότερο όταν η αποχώρηση από τη σκηνή των κορυφαίων εκπροσώπων της αδειάζει φρικτά τον χώρο.

Στο ίδιο τεύχος γράφουν κατά σειρά: ο Παναγιώτης Μουλλάς για τις σημαντικές παρεμβάσεις του Ηλιού πάνω στον Κοραή και τον κοραϊσμό, ο Τρια-

ντάφυλλος Σκλαβενίτης, η Μαριλίζα Μητσού και ο Χρήστος Λούκος για το σπουδαίο βιβλιογραφικό έργο του Ηλιού, ο Αλέξης Πολίτης για τη σχέση παράδοσης και παραδοσιακού πολιτισμού, ο Κώστας Λάμπας για τη σχέση ιδεολογίας και κοινωνικών συγκρούσεων, η Ρένα Σταυριδής-Πατρικίου για τον δημοτικισμό, ο Τάκης Σακελλαρόπουλος για την ιστορία της Μακρονήσου, ο Βασίλης Κρεμμυδάς για τις πρόσφατες σχετικά εργασίες του Ηλιού πάνω στον ελληνικό Εμφύλιο, ο Άγγελος Ελεφάντης με τον Στρατή Μπουρνάζο για τις πολιτικές εκβολές πάνω στη συγκυρία της σκέψης του Φίλιππου Ηλιού, ο Παναγιώτης Νούτσος για την προσπάθεια στη δεκαετία του '60 συγκρότησης Κέντρου Μαρξιστικών Ερευνών, ο Δημήτρης Αποστολόπουλος για το περιοδικό *Ερασιστής*, ο Νίκος Χατζηνικολάου για τη σχέση Ηλιού-Κ.Θ.Δημαρά, ο Πασχάλης Κιτρομηλίδης για τον εθνοκεντρισμό, η Κατερίνα Τρίμη-Κύρου για ζητήματα μεθοδολογίας, ο Νίκος Καραπιδάκης συνολικά για το πρόσωπο, το έργο του και τη μέθοδό του, η Ιωάννα Πετροπούλου για στιγμές της ζωής του, η Λίζυ Τσιριμώκου για ζητήματα παιδαγωγικής και η Πόπη Πολέμη για τα τελευταία σχέδια του Ηλιού.

Η απουσία του Φίλιππου Ηλιού από τα ελληνικά γράμματα, έρχεται σε μια στιγμή όπου τα ζητήματα που τον απασχόλησαν, οι μοιραίες επιβιώσεις της παράδοσης πάνω σε μια ζωή που όφειλε να αλλάξει, αν δεν ήθελε να παραμείνει εγκλωβισμένη και εν τέλει ανίσχυρη, αυτά τα ζητήματα, σήμερα χάνονται κάπου ανάμεσα σε εντελώς εργαλειακές και σε καθαρά ιδεοληπτικές προσεγγίσεις. Στο μεταξύ όμως η ιστορία των τελευταίων 5 αιώνων του ελληνικού κόσμου στέκει κάπως αμήχανη και θλιμμένη, καθώς έχασε έναν γοητευτικό συνομιλητή της.

Απόστολος Διαμαντής

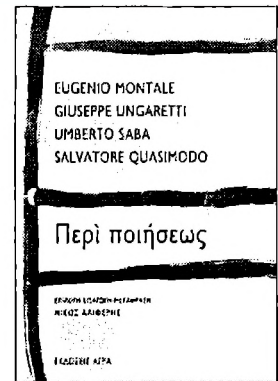
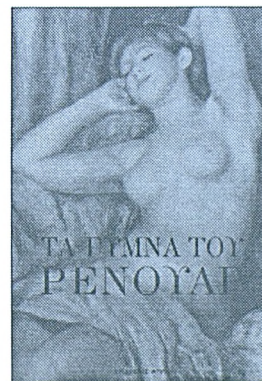
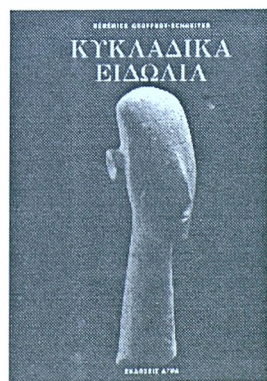
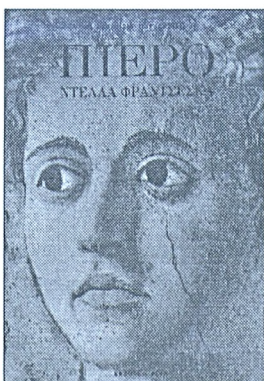
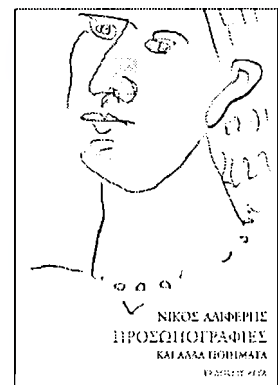
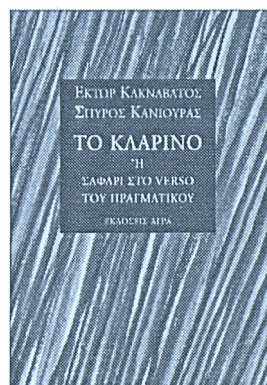
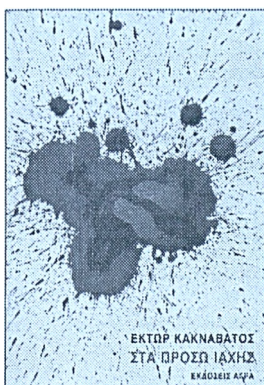
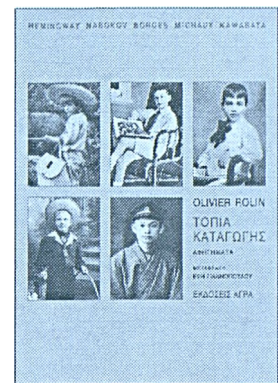
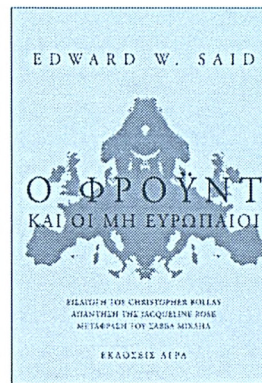
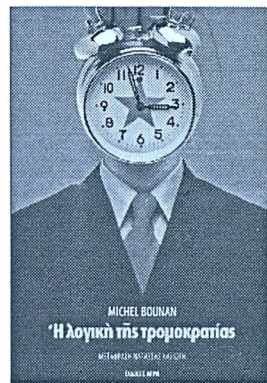
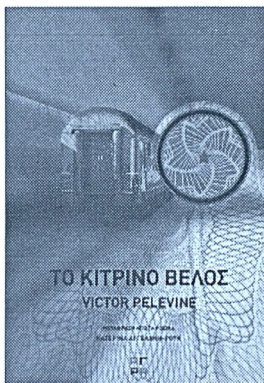
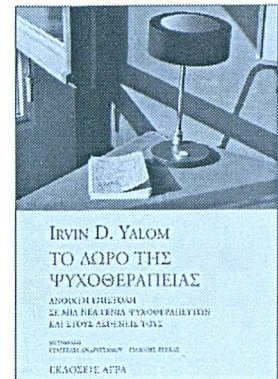
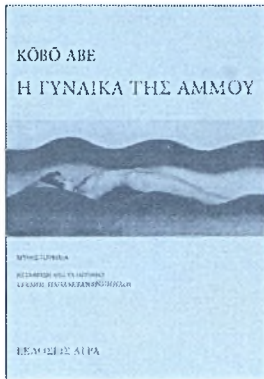
Kar Ia horrà...

* * *

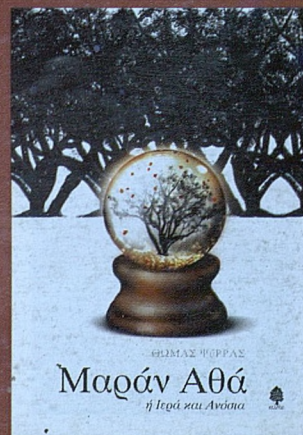
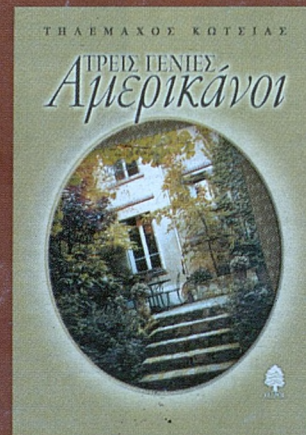
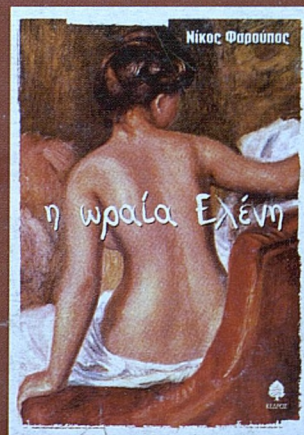
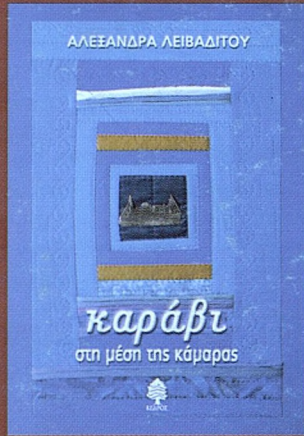
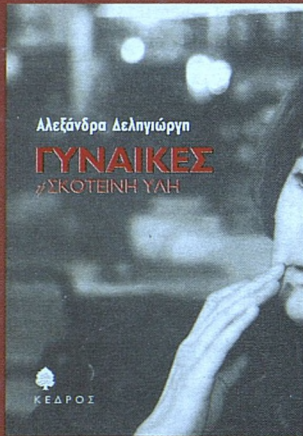
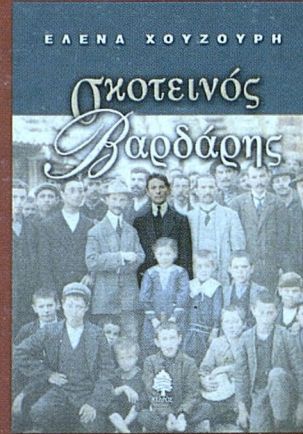

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

<http://www.agra.gr>

Ελληνική Πεζογραφία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, τηλ.: 210 3809712
www.kedros.gr | books@kedros.gr